

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА
СРЕДА И ВОДИТЕ

ОБЩИНА
ПЛОВДИВ

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ на ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „ДАНОВ ХЪЛМ”

Август, 2017

КОНСОРЦИУМ „ГЕОПОНТ-ЧУХЪЛ” ДЗЗД

Обект: Природна забележителност „Данов хълм”

Възложител: Община Пловдив

Утвърдил: Министър на околната среда и водите
/Нено Димов/

Дата:

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ на ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „ДАНОВ ХЪЛМ”

Ръководител
на задачата:

/инж. Л. Икономов/

Управител
Консорциум „Геопонт Чухъл”

/инж. Л. Икономов/

Август, 2017

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЧНИК	7
РЕЗЮМЕ	11
ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА	11
ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ОЦЕНКИ	11
ГЛАВНИ ЦЕЛИ И ЗАПАХИ	19
ФУНКЦИОНАЛНО ЗОНИРАНЕ И РЕЖИМИ, ОСНОВНО ПЛОЩНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ	22
ПРОГРАМИ И ПРИОРИТЕТИ	26
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	28
0.1 ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА	28
0.1.1. ОСНОВАНИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.):	28
0.1.2. ОСНОВАНИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ НАРЕДБАТА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ (Обн. ДВ бр 13/15.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012г.):	28
0.1.3. ОСНОВАНИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЗАДАНИЕТО ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“, Община Пловдив, 2014 г., утвърдено от МОСВ на 16.01.2014 г., изх. № 08-00-262/16.01.2014 г.:	29
0.1.4. ОСНОВАНИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ДОГОВОР №14 ДГ 550/19.05.2014 г. между Община Пловдив и Консорциум „ГЕОПОНТ-ЧУХЪЛ“	29
0.1.5. ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ И РАЗПОРЕДБИ, КАСАЕЩИ ИЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ.	29
0.1.5.1. ЗАПОВЕДИ И РЕШЕНИЯ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СТАТУТА НА ОБЕКТТЕ	29
0.1.5.2. ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ, КАСАЕЩИ ПРЯКО ИЛИ КОСВЕНО ПЛАНОВЕТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТРИТЕ ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	30
0.1.5.3. МЕЖДУНАРОДНИ КОНВЕНЦИИ И ЕВРОПЕЙСКИ ДИРЕКТИВИ	31
0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ - УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ	32
0.2.1. УЧАСТНИЦИ В ПРОЦЕСА НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА	32
0.2.2. ПРОЦЕС НА ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНА – РАБОТНИ СРЕЩИ, КОНСУЛТАЦИИ, ОБСЪЖДАНЯ И ДР.	33
0.2.3. ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ НА ПЛАНА	35
0.3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА	36
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	37
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	37
1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ	37

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
---------------------------------------	--	---------------------

1.1. Площ на обекта и на включените в него защитени територии	40
1.2. Фондова и административна принадлежност	40
1.3. Законов статут	42
1.3.1. Описание на статута и развитието на територията до прекатегоризацията ѝ на Природна забележителност	42
1.3.2. Правна рамка за управление на защитената територия	42
1.3.2.1. Статут на територията и настъпили промени	42
1.3.2.2. Институционални функции и правомощия за управление на природната забележителност	46
1.3.3. Международни конвенции и директиви имащи отношение към предмета и целите на плана за управление	48
1.4. Собственост	49
1.5. Управленска структура	51
1.5.1. Организационна структура и администрация	51
1.5.2. Персонал - функции	52
1.5.3. Материално-техническо обезпечаване	52
1.6. Съществуващи проектни разработки	53
1.6.1. План за управление на природна забележителност „Данов хълм“ от 2003 г. (утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ)	53
1.6.3. Програма за развитие, поддържане и опазване на зелената система на гр. Пловдив от 2013 г.	60
1.6.4. Програма за опазване на околната среда на територията на Община Пловдив (актуализация 2014-2020)	60
1.6.5. Актуализирана Стратегическа карта за шум за Агломерация Пловдив, 2017-2022	62
1.6.6. Програма за управление на отпадъците на Община Пловдив – 2014-2020	63
1.6.7. Устройствени планове и проекти	63
1.6.8. Други разработки и програми на различни нива, свързани с регионалното развитие и туризма	64
1.6.8.1. Областна стратегия за развитие на Обл. Пловдив, 2014-2020	64
1.6.8.2. Общински план за развитие на Общ. Пловдив, 2014-2020	65
1.6.8.3. Стратегия и план за устойчивото развитие на туризма в Пловдив за периода 2014 – 2020 година (приета с Решение № 41, взето с Протокол № 3 от 20.02.2014 г.)	66
1.6.9. Научни разработки, свързани с природната забележителност	66
1.7. Съществуващо функционално зонироване и режими на обекта	67
ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ	71
1.8. Климат	71
1.8.1. Фактори за формиране на местния климат	71
1.8.1.1. Географски фактори	71
1.8.1.2. Релеф	71

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
---------------------------------------	--	---------------------

1.8.1.3. РАДИАЦИОННИ ФАКТОРИ	71
1.8.1.4. СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ	71
1.8.1.5. ЦИРКУЛАЦИОНЕН ФАКТОР	71
1.8.2. ЕЛЕМЕНТИ НА КЛИМАТА	72
1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ	73
1.9.1. ГЕОЛОЖКИ СТРОЕЖ, МОРФОСТРУКТУРИ И МОРФОМЕТРИЯ	73
1.9.2. ГЕОМОРФОЛОГИЯ НА РЕЛЕФА	74
1.9.3. ИНЖЕНЕРНО-ГЕОЛОЖКИ УСЛОВИЯ И РИСКОВЕ	75
1.10. ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОБИОЛОГИЯ	76
1.11. Почви	77
1.11.1. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПОЧВИТЕ	77
1.11.2. ПОЧВЕНИ ПРОЦЕСИ	80
БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА	81
1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ	81
1.13. РАСТИТЕЛНОСТ	81
1.14. ФЛОРА	81
1.14.1. НИСШИ РАСТЕНИЯ И ГЪБИ	81
1.14.1.1. МАКРОМИЦЕТИ	81
1.14.1.2. ЛИШЕИ	82
1.14.1.3. ВОДОРАСЛИ	82
1.14.2. ВИСШИ РАСТЕНИЯ	82
1.14.3. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ	83
1.15. ФАУНА	84
1.15.1. БЕЗГРЪБНАЧНИ ЖИВОТНИ	84
1.15.2. ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	84
1.15.3. ПТИЦИ	85
1.15.4. БОЗАЙНИЦИ (БЕЗ ПРИЛЕПИ)	87
1.15.5. ПРИЛЕПИ	88
КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	91
1.16. ПОЛЗВАНЕ НА ОБЕКТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ	91
1.16.1. НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА (ВКЛЮЧИТЕЛНО ТРУДОВА ЗАЕТОСТ И ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА) И ПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИ	91
1.16.2. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА, ЗАСТРОЕНИ ПЛОЩИ, СГРАДИ	94
1.16.2.1. ЕЛЕКТРИФИКАЦИЯ И ЕЛЕКТРОПРЕНОСНИ МРЕЖИ	94

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
---------------------------------------	--	---------------------

1.16.2.2. КОМУНИКАЦИОННИ СЪОРЪЖЕНИЯ	94
1.16.2.3. ВОДОСНАБДЯВАНЕ И КАНАЛИЗАЦИЯ	95
1.16.2.4. ПАРКОВИ ЕЛЕМЕНТИ	96
1.16.2.5. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА-ПАРКИНГИ И ТРАНСПОРТЕН ДОСТЪП	97
1.16.2.6. ОПИСАНИЕ НА СГРАДИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ХЪЛМА	97
1.16.3. УРБАНИЗАЦИОННИ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ ВЛИЯЕЩИ НА ПЗ	101
1.16.4. СЪБИРАНЕ НА ПРИРОДНИ ПРОДУКТИ	101
1.16.5. ТУРИЗЪМ, РЕКРЕАЦИЯ, СПОРТ, УСЛУГИ	101
1.16.6. ПРОМИШЛЕНОСТ	101
1.16.7. ИНФОРМИРАНОСТ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ЗА ОБЕКТА И ОТНОШЕНИЕТО КЪМ НЕГО	101
1.17. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ	101
1.18. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	102
1.19. ЛАНДШАФТ	103
1.19.1. СТРУКТУРА НА ЛАНДШАФТА	103
1.19.2. ЕСТЕТИЧЕСКИ КАЧЕСТВА	103
1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	104
1.20.1. СЪСТОЯНИЕ НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	104
1.20.2. КЛИМАТ И МИКРОКЛИМАТ	108
1.20.3. ВОДИ – ПОВЪРХНОСТНИ И ПОДЗЕМНИ	109
1.20.4. ГЕОМОРФОЛОГИЯ	109
1.20.5. ПОЧВИ	109
1.20.6. АКУСТИЧНО НАТОВАРВАНЕ НА СРЕДАТА	110
1.20.7. ЕЛЕКТРО-МАГНИТНИ ПОЛЕТА	110
1.20.8. ЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	112
ПЪРВА ОЦЕНКА	113
1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	113
1.21.1. УЯЗВИМОСТ	113
1.21.2. РЯДКОСТ	116
1.21.3. ЕСТЕСТВЕННОСТ	117
1.21.4. ТИПИЧНОСТ	117
1.21.5. РАЗМЕРИ	117
1.21.6. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	118
1.21.7. СТАБИЛНОСТ И НЕСТАБИЛНОСТ	119
1.22. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА	119

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
---------------------------------------	--	---------------------

1.22.1. УРБАНИЗИРАНА СРЕДА	119
1.22.1.1. ОЦЕНКА НА ФУНКЦИОНАЛНОТО ЗОНИРАНЕ	120
1.22.1.2. ОЦЕНКА НА ЗАСТРОЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ	120
1.22.1.3. ОЦЕНКА НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА	121
1.22.1.3.1. Водоснабдяване и канализация	121
1.22.1.3.2. Електрификация, комуникационни връзки и съоръжения	123
1.22.1.3.3. Транспортен достъп и пешеходни маршрути	125
1.22.1.3.4. Паркиране	126
1.22.1.4. ОЦЕНКА НА ОПТИМАЛНИТЕ ФОРМИ НА БЪДЕЩОТО УПРАВЛЕНИЕ И ОХРАНА НА ПЗ	126
1.22.1.5. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	126
1.22.1.6. ОЦЕНКА НА САНИТАРНО-ХИГИЕННИТЕ УСЛОВИЯ	126
1.22.2. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ УСЛОВИЯ	127
1.22.2.1. ОЦЕНКА НА РЕКРЕАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ	127
1.22.2.2. ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ	127
1.22.3. СОБСТВЕНОСТ	127
1.22.4. УПРАВЛЕНИЕ	127
1.22.5. ФОРМИРАНЕ НА ОСНОВНИТЕ И НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРОБЛЕМИ НА ТЕРИТОРИЯТА	127
1.23. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ	128
1.24. ОЦЕНКА НА ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕЖИМИТЕ И ЗАДАЧИТЕ, РАЗПИСАНИ В ЧАСТИ 2, 3 и 4 НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ОТ 2003 г.	129
ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ	140
2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ	140
2.1.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ	140
2.1.2. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВТОРОСТЕПЕННИТЕ ЦЕЛИ	141
2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ	143
2.2.1. ТЕНДЕНЦИИ ОТ ЕСТЕСТВЕН ХАРАКТЕР	143
2.2.1.1. ПРОМЕНИ В КЛИМАТА, ПОЧВИТЕ, ХИРОЛОЖКИЯ РЕЖИМ	143
2.2.1.2. ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ (ПОЖАРИ И ДРУГИ)	144
2.2.1.3. МЕЖДУВИДОВА КОНКУРЕНЦИЯ И СУКЦЕСИЯ	145
2.2.2. ТЕНДЕНЦИИ ОТ АНТРОПОГЕНЕН ХАРАКТЕР	146
2.2.2.1. ПРЕКОМЕРНО ПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ	146
2.2.2.2. ЕРОЗИЯ	147
2.2.2.3. НАРУШАВАНЕ НА ЛАНДШАФТА	147
2.2.2.4. ВНАСЯНЕ НА ЧУЖДИ ВИДОВЕ	147
2.2.2.5. УВРЕЖДАНЕ УСЛОВИЯТА НА МЕСТООБИТАНИЯТА: ЗАМЪРСЯВАНЕ, ШУМ, ТУРИСТИЧЕСКО НАТОВАРВАНЕ НАД	

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
КАПАЦИТЕТНИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ И ДР.		147
2.2.3. ОГРАНИЧЕНИЯ И ТЕНДЕНЦИИ ИЗВЪН ПЗ		147
2.2.3.1. АДМИНИСТРАТИВНИ ОГРАНИЧИТЕЛИ		147
2.2.3.2. ФИНАНСОВИ ОГРАНИЧЕНИЯ		148
ВТОРА ОЦЕНКА		149
2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ		149
2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ		162
ЧАСТ 3: НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ		163
3.1. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ		163
3.2. РЕЖИМИ И НОРМИ		164
3.2.1. РЕЖИМЪТ НА ДЕЙНОСТИТЕ В ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ, СЪГЛАСНО ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ, ОБН. ДВ 133/1998 (чл. 24 и чл. 25), ПРЕДВИЖДА СЛЕДНОТО:		164
3.2.2. РЕЖИМИ В ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ, ОПРЕДЕЛЕНИ СЪС ЗАПОВЕД №РД-466/22.12.1995 г. и ЗАПОВЕД №РД-903/01.12.2008 г. НА МИНИСТЪРА НА ОСВ		165
3.2.3. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РЕЖИМИ И НОРМИ ВЪВЕДЕНИ С НАСТОЯЩИЯ ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ ЗА ЦЯЛАТА ТЕРИТОРИЯ НА ПРИРОДНАТА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ		165
3.2.4. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РЕЖИМИ И НОРМИ ВЪВЕДЕНИ С НАСТОЯЩИЯ ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПО ЗОНИ		167
3.2.4.1. РЕЖИМИ И НОРМИ В ЗОНА А „ОБСЛУЖВАЩА“ ЗОНА (НИСКА)		167
3.2.4.2. РЕЖИМИ И НОРМИ В ЗОНА В „ИСТИНСКИ ХЪЛМ“ (ВИСОКА ЗОНА)		168
3.2.4.3. РЕЖИМИ И НОРМИ В ЗОНА С „ЗОНА С ВИСОКА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА КОНСЕРВАЦИОННО ЗНАЧИМИ ВИДОВЕ“		169
ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ		170
4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ		170
4.2. ПРОГРАМИ		170
4.3. ПРОЕКТИ		171
4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ		176
4.5. РАБОТЕН ПЛАН		178
ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ		180
5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ		180
5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ		180
ФИГУРИ		185

Речник

Абиотичен	Свързан с неживата природа.
Абиотични фактори	Условията на неживата природа, които въздействат върху организмите и имат пряко значение за живота им.
Автохтонен	Първичен, местен.
Автохтонен вид	Съществуващ вид в ареала на видообразуването
Антропогенен	Предизвикан от човека.
Антропогенни фактори	Съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа.
Ареал	Територия на географско разпространение на таксони живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или съобщества (синтаксони от различен ранг).
Асоциация	Основна синтаксономична единица при класификация на растителността.
Безпокойство	Резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. Води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване.
Биологично разнообразие	Многообразието на живите организми на видово и надвидово равнище, многообразието на съобщества, местообитания и екосистеми от различни равнища.
Биотичен	Свързан с живите организми и живата природа.
Биотични фактори	Взаимодействия между организмите при съвместния им живот.
Биоценоза (съобщество)	Биологична система от популации на различни видове, които са взаимно свързани и обитават определена територия с еднородни условия (биотоп).
Вид	Група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове.
Възможност за възстановяване	Усилие (във време и ресурси) за възстановяване в ЗТ на вид или хабитат (EUROSITE). Чрез този критерий се установява стойността на елемента: колкото по-трудно е възстановяването, толкова по-важно е опазването на съответния елемент.
Възстановяване	Пресъздаването на цели съобщества от организми и местообитания по модел на естествено възникващите.
Генетични ресурси	Материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследствености имащи реална или потенциална стойност.
Доминантен вид	Вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмяна на енергия в биоценозата.
Едификатор	Вид, който обуславя условията за живот в съобществото.
Екологична ниша	Пространствено и функционално място на вида в екосистемата; съвкупността от условията на живот в екосистемата, съответстващи на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

	изискванията, към средата от ценопопулациите на даден вид.
Екологично равновесие	Състояние на балансираност в екосистемата между биоценозата и биотопа на всички над организмови равнища.
Екологична сукцесия	Последователна смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия.
Екосистема	Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.
Екотонна зона	Гранична зона между две екосистеми.
Ендемит	Вид, който се среща само в определен географски район.
Естественост	Незасегнатост от човешка дейност; липса на окултуряване или опитомяване (EUROSITE).
Застрашен вид	Вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.
Застрашен таксон	Таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им.
Защитен таксон	Таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, взимане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.
Зониране	Разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана). Във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана.
Конкуренция	Взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс.
Консервационно значим	Вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (например включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи).
Ксерофилен	Сухолюбив, приспособен към живот в условия на недостиг на вода и понижена влажност.
Ландшафт	Обособена територия, появата на някои от елементите на която е възникнала като резултат на действия и взаимодействия между природни и/или човешки фактори.
Мезофил	Организъм, предпочитащ средни (умерени) условия на овлажнение на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

	въздуха и почвата.
Местообитание на вид	Районът, определен от специфични абиотични и биотични фактори, в който този вид се намира в някои от стадите на своя жизнен цикъл.
Мониторинг	Продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н., с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения.
Нестабилност	Степен на променливост на ЗТ и отделните и елементи(EUROSITE).
Обилие	Показател за количественото участие на вида,изразен пряко или косвено.
Популация	Група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични,физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход,които обменят генетичен материал помежду си много повече,отколкото с индивиди от друга подобна група.
Потенциално застрашен вид	Вид, за който е вероятно скорошното му преминаване в категорията на застрашените видове, ако факторите, причинили заплахата продължават да съществуват.
Редки видове	Видове, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.
Режим на опазване	Съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия.
Реликт	Таксон, който е преживял до днешно време от минали геологични епохи.
Рудерализация	Разпространение на антропофити при деградация на местообитанията.
Рядкост	Малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида.
Синтаксон	Тип фитоценоза от определена синтаксономична категория;основна синтаксономична категория е асоциацията.
Синузия	Пространствено и екологично обособена част от фитоценозата,съставена от растения принадлежащи към една или няколко близки жизнени форми.
Стенобионтен	Организъм, който живее при постоянни, непроменящи се стойности на факторите на средата.
Стенотопен	Организъм, който може да съществува само в строго специфични, много силно ограничени условия на средата.Организъм с тесни екологични изисквания.
Субдоминант	Растителен вид, който взема главно участие в състава и изграждането на определен етаж от дадена фитоценоза, но е с по-малко обилие от доминантния вид във фитоценозата.
Съобщество (Биоценоза)	Система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; в рамките на биоценозата могат да се разграничат няколко подсистеми, в които участват различни групи организми: растения (фитоценоза), животни (зооценоза), гъби(микоценоза), водорасли (алгоценоза), бактерии(бактериоценоза).
Таксон	Съвкупност от организми, разглеждани като формални обединения на съответните нива от йерархичната класификация; наименование на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

	класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони -форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство).
Трофична база	Хранителна база.
Трудна възстановимост	Възстановяването на вида или хабитата е възможно при усърдно управление в рамките на 10-15 г.
Туризъм	Икономическа дейност, която е насочена към създаването, предлагането и реализирането на стоки и услуги, формиращи туристическия продукт.
Управление	Единен и научно обоснован комплекс от мерки, целящ постигане на определените по закон цели, функции и предназначение на защитената територия (включително охрана, контрол, преки природозащитни действия на терена, регулиране на ползванията, природозащитно образование и осведомяване на обществеността и т.н.); 1.Контрол на процесите в ЗТ в съответствие с плана за управление 2.Практическото приложение на плана за управление 3.Предприемане на всякакво действие или проект, идентифициран в плана за управление, в т.ч. идентифициране на нови възможности (EUROSITE).
Устойчиво управление	Управление на ползването, развитието и опазването на природните ресурси по начин и степен, които дават възможност на настоящите поколения и общности да си осигуряват социални, икономически и културни блага, без да се: а) намалява възможността на бъдещите поколения и общности да задоволяват социални, икономически и културни нужди; б) нарушава способността на екосистемите да осъществяват своите почвозащитни и климато-регулирущи функции; в) намалява значително биологичното разнообразие.
Фитоценоза (Растително съобщество)	Всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. Фитоценозата е съставна част на биоценоза и екосистемата.
Фауна	Всички таксони животни на определена площ.
Флора	Всички таксони растения на определена площ.
Хабитат	Виж Природно местообитание.
Хидробионт	Вид, който е приспособен към живот единствено във водна среда.
Хидрофил	Водолюбив.
Численост на Популацията	Броят на индивидите в популацията на дадена територия или в даден обем.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

РЕЗЮМЕ

Основание за разработване на Плана

Основна предпоставка за разработване на Плана за управление на Природна забележителност Данов хълм е необходимостта от съвременен подход за ефективно управление на територията му, балансиращо мерките за специализираното ѝ опазване с функциите, които тя има като неразривна част от парково-урбанистичната тъкан на града.

Настоящият План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“ представлява актуализация, по чл. 4 от Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии (Обн. ДВ бр 13/15.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012 г.), на разработения през 2003 г. и утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ План за управление на защитената територия.

Обхвата и съдържанието на Плана се изготвят съгласно изискванията на следните по-важни документи:

Закона за защитените територии (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.)

Наредбата за разработване на Планове за управление на защитени територии (Обн. ДВ бр 13/15.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012г.)

Задание за изготвяне на Плана за управление на ПЗ „Данов хълм“, утвърдено от МОСВ

Разработването на плана е възложено от Община Пловдив в качеството на управляващ орган на Природната забележителност на Консорциум „Геопонт-Чухъл“ ДЗЗД с Договор №14 ДГ 550 от 19.05.2014 г.

Основни характеристики и оценки

В поредицата устройствени планове на гр. Пловдив от първия, създаден през 1896 г до актуалния ОУП от 2007 г. е отчетено значението на Пловдивските тепета, като важни градообразуващи фактори и са предлагани мероприятия за развитието и запазването им. Важно място между шестте хълма заема Данов хълм, като може би една от основните причини за това е централното му местоположение в „супер-центъра“ на града. Природна забележителност „Данов хълм“ се намира в най-урбанизираната, централна част на град Пловдив, на около 60-70 м западно от главната пешеходна улица „Княз Александър I“.

Данов хълм е по-познат сред Пловдивчани със старото си име – Сахат (часовник) тепе поради часовниковата кула издигаща се там от векове. Едни от първите свидетелства за наличието на часовникова кула там са бележките на Хенрих Ранцовен, който минал през Пловдив през 1623 год: „...околностите на този град са доста хубави, на първият хълм се намира една кула, а в нея един часовник, излязъл от употреба и замрял“. Пловдивския хроникьор Никола Алваджиев, искрено се засяга от последната забележка и добавя: „Изглежда Ранковец е попрекалил. Може би часовникът..., е бил повреден, защото Евлия Челеби (през 1651г) пише, че ударите на часовника били страшни“.

Във всеки случай, часовник на хълма е имало много преди това – още от римско време там е имало воден и слънчев часовник, което се потвърждава и от направените разкопки на обществена сграда от 161 год., при които е открит и циферблата на часовника – мраморна плоча с римски цифри за часовете. С основание може да се предполага, че името на хълма винаги е било свързвано с часовник и Сахат тепе е превод на по-старо название на хълма. Така Сахат тепе си остава Сахат тепе, а още по-малко хора знаят, че за известно време той са е казвал и „Васил Коларов“. Идеята за сегашното му име - „Данов хълм“ е още от 1905 г.,

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

най-вече заради почина на тогавашния (1881 г.) кмет на града Хр. Данов да се залесят Пловдивските тепета.

Друга “функция” на хълма, освен “сахата” е била “противопожарна”. Дълги години на кулата е дежурил пожарникар, който от височината на хълма следил за пожари и при необходимост сигнализирил на противопожарната команда. До освобождението, на хълма се е намирала и турската барутница. В скалата до кулата била забита голяма халка, а на нея с верига вързан топ. Когато имало пожар топът гърмял, за да извести за него. Затова едно от забравените имената на хълма е “Топчитепе”. Според някои автори хълмът имал още едно име “Орфеев хълм”, но писмени доказателства за това няма.

До края на XIX век хълма представлявал гола скала, която стърчала с двата си върха над града и не била популярно място за рекреация. Около 1910 год. започват по-сериозните “градинарски” работи по хълма, когато е назначен за пазач и градинар Никола Клисуреца. Той проправял пътеки, издигал подпорни стени, засаждал дървета, цветя. Постепенно хълмът станал любимо място за почивка на Пловдивчани и на гостите на града. В края на 30-те години по хълма е прокаран път и изграден ресторанта на равната площадка между двата върха. Този ресторант, с панорамните си тераси просъществувал до края на 60-те години на 20-ти век. В източната долна част на хълма, във все още запазената сграда се намира домът на Пловдивското певческо дружество, основано на времето от Ангел Букурешлиев и в последствие носещо неговото име.

Понастоящем Данов хълм съчетава функциите на градски парк за широко обществено ползване, културно-историческа забележителност (паметник на парковото и градинското изкуство) и защитена територия – природна забележителност, опазваща биологичното разнообразие и уникалния характерен за хълма ландшафт, станал знаков за град Пловдив като един от неговите основни символи. Обект на защита са и ценни растителни и животински видове сред които балкански ендемити, видове включени в Червената книга на България, редки за страната растения и др.

По-долу е дадена кратка характеристика на защитената територия по показателите: рядкост, естественост, типичност, биологично разнообразие и уязвимост на елементите на обекта към увреждане.

Рядкост

Съгласно международните документи, рядкостта на застрашените растения, животни и типовете природни местообитания се смята като елемент на заплаха. Повечето от групите на флората са с ниска степен на рядкост. От висшите растения са установени 6 вида с консервационна значимост, от които 3 са включени в Червената книга и 4 са балкански ендемити. От Прилепите също – от 14 установени вида – 12 са включени в Червената книга в различни категории на защита.

Като цяло най-много редки видове се наблюдават основно сред представителите на висшата флора, а също и сред представителите на прилепите. В останалите биологични групи също има видове с природозащитен статут, но не с такава степен на рядкост.

Група	Степен	Причини
Висши растения	Висока	В ПЗ са установени общо 6 растителни вида с консервационна значимост (от общо 228). От тях три вида са включени в Червената книга на Р България, 2 в категория „критично застрашен“ и 1 „застрашен“ и 4 вида са балкански ендемити, което за малката площ на хълма определя висока степен на рядкост. Редки за страната растения (извън горните категории), разпространени на Дановия хълм са 6 вида: <i>Влакнесто коило</i> (<i>Stipa capillata</i>), <i>Южна копровка</i> (<i>Celtis australis</i>), <i>Смокиня, субспонтанно</i> (<i>Ficus carica</i>), <i>Silene lerchenfeldiana subsp.</i>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Причини
		<i>Macedonica</i> (македонско лерхенфелианово плюскавиче), <i>Zizyphus jujuba</i> (хинап, субспонтанно), <i>Jasminum fruticans</i> (храстовиден хрищел, смин, жасмин)
Низши растения	Ниска	Низшите растения на територията на Данов хълм са слабо представени и са със сравнително нисък консервационен статус.
Безгръбначни	Ниска	Не са установени видове с консервационен статус
Земноводни и влечуги	Средна	Отчетен е само един вид, защитен по силата на Приложение 3 на ЗБР (балкански гекон). Видът не е включен в Червената книга на България, в Европейския червен списък и е Червения списък на IUCN е със статут LC (слабо засегнат)
Птици	Средна	Голяма част от видовете птици са защитени на територията на страната – това са видове от приложение 3 на Закона за биологично разнообразие. От тях обаче само един е включен в Червената книга – <i>Cloumba livia</i> (скален гълъб). Видът е категория застрашен (EN).
Бозайници без прилепи	Ниска	От регистрираните видове на територията на хълма само един (катерицата) има природозащитен статут. Видът не е включен в Червената книга и няма статут на рядък. В Червения списък на IUCN е в категория на нисък риск.
Прилепи	Висока	На територията ПЗ „Данов хълм“ са установени общо 14 вида прилепи. Не може да се каже, че всички обитават постоянно ПЗ, повечето от тях идват да се хранят или да ползват временни убежища. Но със сигурност територията на ПЗ за всички тях е от важно значение. От 14те вида 12 са включени в червената книга със различен статут: 2 – в категория почти застрашен, 2 – уязвим; 7 – слабо засегнати; и 1 – с недостатъчно данни за оценка.
Ландшафт	Средна	Елементите на защитения в ПЗ Данов хълм ландшафт включват основно уникалните разкрития на скални образувания и вегетативния парков и семи-натуралистичен ландшафт. Характерните разкрития на скалните образувания като едно от малкото проявления на Пловдивския плутон, представлява сравнително рядко явление, специфично предимно за тепетата на гр. Пловдив и по свой начин представляват знаков символ и визитна картичка на града. Вегетативните площи са с по-малка степен на рядкост с изключение на няколкото редки вида в семи-натуралните вегетативни площи, останалите видове са широко разпространени.
Природни местообитания, Прил. I на ЗБР	Няма такива	Не е приложимо
За целия природен комплекс	Средна	Най-много редки видове се наблюдават основно сред представителите на висшата флора, а също и сред представителите на прилепите. В останалите биологични групи също има видове с природозащитен статут, но не с такава степен на рядкост.

Естественост

Естественият характер на територията (включително на екосистемите и като цяло на ландшафта) е повлиян значително от човешкия фактор, като по-голяма част от местообитанията се отличават с ниска степен на естественост.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Оценката на елементите от флората и растителността в ПЗ показва, че коренната растителност е запазена в много малка степен, главно в южната част на хълма. Естественият характер на растителната покривка е нарушен главно в резултат на извършеното изкуствено залесяване предимно с широколистни декоративни дървесни видове, неспецифични за района и присъствието на антропофити (плевели и рудерални растения). Съществуват формирани вторични тревни и храстови съобщества вследствие на антропогенна намеса.

Типичност

В продължение на казаното в по-горния раздел, трябва да отбележим, че от общо установените 228 растителни вида на територията на Дановия хълм 12 вида са инвазивни, което свидетелства за силната деградация на растителната покривка.

Преобладават изкуствени насаждения, включващи неприсъщи видове, като софора (*Sophora japonica*), както и редица инвазивни дървесни видове. От тях най-широко разпространение имат бялата акация (*Robinia pseudoacacia*), китайския мехурник (*Koeleria paniculata*), гледичията (*Gleditsia triacanthos*), ясенолистният явор (*Acer negundo*), айланта (*Ailanthus altissima*), черната акация (*Amorpha fruticosa*). От тревистите видове, нетипичен за района е кактусът *Opuntia humifusa*. Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение е резултат от тяхната биология – образуват обилно семена с голяма жизненост, която запазват с години, имат ефективни механизми за разпространение и нарастват бързо. Хибридизират се с близки родственици от естествено разпространените видове и водят до изчезване на редките видове.

От представителите на фауната в голяма степен преобладават синантропните видове като катерица, къртица, мишки, от безгръбначните няма консервационно значими видове, а птиците са представени основно от разред Passeriformes.

Биологично разнообразие

Растителност. По време на проучването, в Дановия хълм са установени 228 вида от 63 семейства, от които 152 вида са тревисти, 35 – широколистни дървесни, 34 вида са храсти, 5 вида са иглолистни дървесни, 2 вида са увивни и катерливи растения. Преобладават видовете от сем. Сложноцветни (Asteraceae) – 22 вида, сем. Житни (Poaceae) – 16 вида, и сем. Бобови (Fabaceae) – 13 вида. С висок консервационен статус са 3 вида, които са включени в Приложение № 3 на ЗБР, 3 са вписани в най-новото издание на Червената книга на Република България (2 критично застрашени вида и 1 застрашен вид), а 4 вида са балкански ендемити.

По биологичен тип по-голямата част от растителните видове са тревисти. Интродуцираните видове произхождат най-вече от Средиземноморието, Азия и Америка, и по-рядко от Евразия и други флористични райони на Земята. Адвентивните са главно от Америка и Азия. Диворастващите видове растения на територията на хълма са над 58% от общия брой. Част от тях имат хранителни качества, други са плевели и пасищни видове. 78 от общо установените 228 вида са лечебни растения, което говори за богато разнообразие на такива, въпреки, че са в малки количества.

Птици. Към момента на територията на България са приети за сигурно установени 409 вида птици (BUNARCO, 2009). Орнитофауната на природната забележителност наброява 33 вида, което е 8,1% от установените в България птици. Тези 33 вида спадат към 7 разреда и 15 семейства, което е съответно 33,3% от разредите и 23,1% от установените на територията на страната семейства. От установените за парка видове 28 са гнездящи (от тях 21 са сигурно гнездящи и 7 вида са вероятно гнездящи), което е 9,8% от гнездовата

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

орнитофауна в България (Янков, 2007).

Бозайници (без прилепи). Резултатите от теренните изследвания на територията на ПЗ „Данов хълм“ показваха, че установеният видов състав на бозайниците (без прилепи) не е богат в сравнение с общо установения за страната. От срещаните се в България 68 вида бозайници (без прилепи) принадлежащи към 22 семейства на 8 разряда (Пешев и кол., 2004), на територията на „Младежки хълм“ се срещат 4 вида от 3 семейства на 2 разряда.

От разред Насекомоядни (Insectivora) е установен 1 вид от общо 10 вида (3 семейства) за страната – европейската къртица (*Talpa europea*).

Разред Гризачи (Rodentia) е представен от общо 3 вида (от 31 за страната) принадлежащи към 2 семейства (*Sciuridae* и *Muridae*) от общо 8 семейства за страната. Освен катерицата на хълма се срещат типичните синантропни видове очаквани в градска среда – домашната мишка и черния плъх.

Прилепи. От общо 35 вида прилепи, срещани се в Европа, в България са установени 33 (Benda et al., 2003), в Пловдив 17 (Stoycheva et al., 2009).

Общо 14 вида прилепи са установени при проучването, което е 82,35 % от видовете срещани се в гр. Пловдив, и 42,42 % от видовете срещани се в страната. Видовото разнообразие е сравнително почти половината в сравнение с това в страната. Въпреки, че е обградена от урбанизирана територия - ПЗ „Данов хълм“, е сравнително богата на видове прилепи и е важно местообитание, където прилепите намират храна и убежища.

Земноводни и влечуги. Регистрираните при проучването на трите природни забележителности видове земноводни представляват 33,33% от тези, срещани се в град Пловдив и 8,69% от видовете срещани се в страната. Влечугите съставляват 50,00% от всички видове влечуги, срещани се в град Пловдив и 10,52% от видовете срещани се в страната.

Безгръбначни. Фаунистичното разнообразие на сухоземните безгръбначни животни на територията на ПЗ Данов хълм е оценено основно на базата на насекомите (Insecta) и мекотелите (Mollusca). Установени са 82 вида (някои са детерминирани до надвидов ранг - sp.) от 41 семейства на 9 разряда безгръбначни животни. Установените безгръбначни животни са широко разпространени и типични за България обитатели, но въпреки това те са представителни в таксономично, фаунистично и консервационно отношение и могат да илюстрират многообразието на безгръбначните животни.

Хубенов (2005) обобщава малакофаунистичното разнообразие на България и дава данни за 445 вида. В ПЗ Данов хълм са регистрирани едва 8 вида охлюви, но трябва да се има предвид ниската степен на проученост и факта, че това са само сухоземни обитатели.

По данни на Берон (2005), Големански и др. (2005), Делчев и др. (2005) и Хубенов (1996) в България са установени около 25 000 вида безгръбначни животни от Тип *Athropoda*, принадлежащи на 62 разряда. В ПЗ Данов хълм са регистрирани 74 вида членестоноги от 8 разряда.

Уязвимост на защитената територия

Анализирайки уязвимостта на природната забележителност, може да се вземе предвид, че положителна роля за опазване на крехките екосистеми и характерните ландшафтни характеристики имат следните забранителни дейности, формулирани в Заповедите на МОСВ за обявяване и промяна на режимите в природната забележителност:

1. Забрана за всякакво строителство, с изключение на предвиденото в плановете за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения.
2. Разрушаване и изземване на скални маси.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

3. Унищожаване и увреждане на естествената паркова растителност.
4. Безпокоене на птиците, вземането на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
5. Палене на огън.
6. Паша на домашни животни.
7. Внасяне на нехарактерни растителни видове.

Други фактори също с положителна роля са следните:

- Труднодостъпен терен в участъците на защитената територия, в които се срещат повечето ценни видове, обект на защита;
- Голямата денивелация и недостъпност на по-голямата част от геоморфоложките образувания, предмет на защита
- Сравнително добра устойчивост на геоморфоложките образувания и слаба податливост на увреждане от по-леки въздействия

Отрицателни фактори („предизвикателства“ пред устойчивото развитие на природната забележителност) са:

1. Значително антропогенно натоварване – ежедневен голям брой на посетителите
2. Риск от зловредно увреждане на парковата инфраструктура
3. Риск от увреждане на тревисти и храстови растителни видове поради невнимание
4. Риск от увреждане на популациите на видове поради събиране на лечебни или др. полезни видове растения
5. Риск от пожар (който би могъл да се възпламени напр. от неизгасена цигара небрежно хвърлена в сухата шума или в кошче с хартиени отпадъци или от директно палене на огън от недобросъвестни граждани)
6. Безпокойство и прогонване на животински видове, особено през размножителния им период

Анализ на степента на уязвимост е даден в табличен вид по-долу

Група	Степен	Уязвима група	Причини
Висши растения	Висока	Преобладаваща за ПЗ е високата степен на уязвимост. Тя се отнася до тревните и храстови съобщества и хазмофитна растителност, като най-засегнати са видовете с консервационен статус и лечебните растения.	От факторите с антропогенен характер, които влияят на уязвимостта, най-съществен е близостта до урбанизираната градска територия. Основните проблеми идват от механичното им унищожаване, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на инвазивните видове в

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Уязвима група	Причини
			растителните местообитания на местните видове
Низши растения	Ниска	Низшите растения на територията на Данов хълм са слабо представени и са със сравнително нисък консервационен статус.	Преки въздействия е слабо вероятно да повлияят популациите им.
Безгръбначни	Ниска	Безгръбначните са сравнително слабо представени. На територията на ПЗ „Данов хълм“ не бяха установени видове с природозащитен статус.	Преки въздействия е слабо вероятно да повлияят популациите им. Рисковете са свързани основно евентуални увреждания на хабитата поради зловередни или недобросъвестни дейности като създаване на нерегламентирани сметища, недобросъвестно палене на огньове. Рискът от засягане на видове на популационно ниво е минимален, тъй като тези дейности не биха (или трудно биха) могли да засегнат целите хабитати на съответните видове.
Земноводни и влечуги	Средна	В Данов хълм няма типични местообитания на земноводните поради липсата на водни обекти. Влечугите е възможно да бъдат повлияни до известна степен както пряко, така и непряко.	Възможните въздействия върху влечугите са свързани както с възможно безпокойство и прогонване в други хабитати, така и с риск от преки въздействия. Поради неприятния си за много хора вид те биха могли да станат жертва най-вече на деца. Риск от пряко въздействие е евентуалният им нерегламентиран улов от недобросъвестни лица за лични терариуми и др. Предвид сравнително добрата подвижност на видовете от тази група рискът от въздействие на ниво популация е слабо вероятен.
Птици	Средна	Най-силно уязвими са гнездящите видове, тъй като евентуалното им безпокойство и / или прогонване	Рискът е най-вече от безпокойство на индивиди, който може да доведе до

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Уязвима група	Причини
		може да компрометира гнездовия им успех.	тяхното прогонване в случай на безпокойство в близост до гнездото. При такива случай за негнездящите тук птици рискът не е толкова съществен, тъй като те са изключително подвижни и лесно могат да изберат друго близко местообитание, но при гнездящите може да се компрометира размножителния процес
Бозайници без прилепи	Ниска	От установените видове (къртица, катерица, мишевидни гризачи) всички са с висока степен на синантропизация.	Отрицателно действащи фактори не са установени. Видовете са синантропни и са по-слабо уязвими към антропогенно безпокойство.
Прилепи	Ниска	Установени са 14 вида прилепи, но повечето от тях едва ли обитават трайно защитената територия, тъй като в близост са налични множество други подходящи хабитати.	Като отрицателно-действащи фактори е отчетено обрастването на някои ниши, входове на бункери и изоставени сгради в района. За да се подчертае природозащитната функция на обекта се препоръчва поставяне на къщички за прилепи, опазване и маркиране на стари „биотопни“ дървета (ако има такива). И като цяло запазване на съществуващите в ПЗ сгради, тъй като при тях би могло да има убежища на прилепи.
Ландшафт	Средна	Елементите на защитения в ПЗ Данов хълм ландшафт включват основно уникалните разкрития на скалните образувания и вегетативния парков и семинатуралистичен ландшафт. Докато вегетативният ландшафт е податлив към въздействия, то скалния е с много ниска степен на уязвимост.	Вегетативните ландшафти са уязвими към механичното им увреждане, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Уязвима група	Причини
			инвазивните видове в растителните местообитания на местните видове
За целия природен комплекс	Ниска до Средна	Уязвимите групи са най-вече сред групата на висшите растения – особено видовете с висок консервационен статус и лечебните растения (предимно тревисти и храстови). За представителите на фауната уязвимостта се оценява от слаба – до средна. Уязвими са най-вече влечугите и птиците, поради възможността от тяхното отгонване в други съседни територии.	Уязвимостта на растителните видове идва най-вече от риска за от механичното им унищожаване, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на инвазивните видове в растителните местообитания на местните видове

Най-уязвими за ПЗ „Данов хълм“ са терените около централната площадка, тъй като там се концентрира най-голямото антропогенно натоварване. Уязвими са обаче и вегетативните площи сами по себе си, тъй като влиянието на инвазивните видове там е най-голямо. А като биологична група, най-уязвими в случая се оказват растителните елементи.

Въпреки това, уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е сравнително ниска и при спазване на забраните, наложени със заповедите за обявяване и промяна на режима на защитената територия, не се налагат мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

Независимо от това следва да се въведат забрани за изкореняването, брането или събирането на растения или техни части от вегетативните площи на територията на природната забележителност, в т.ч. и на лечебни видове. Находищата на лечебни видове не са достатъчно големи за да позволят такива действия. Следва да се поставят табели на чувствителните места, които да подсецат посетителите за режима на дейностите в защитената територия.

Главни цели и заплахи

На база констатациите, оценките направени при проучванията на състоянието и перспективите за развитие на природната забележителност, както и на база нормативните изисквания, главните цели, към постигането на които трябва да се насочат управленските решения и дейности в следващия 10 годишен планов период могат да се формулират, както следва:

Главна цел 1. Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма

Възстановяване на съобщества на естествени за района видове и поетапна подмяна на инвазивните растения с местни такива. Ползването на екзотични видове се допуска в ниската „обслужваща“ част на хълма след изготвяне на ландшафтен проект, по който

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

следва да се вземе и становището на специалист ботаник и/или фитоценолог.

Главна цел 2. Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове

Опазване на находищата на консервационно значими растителни видове, почистване на разрастналите се около тях храсти, плевелни и/или рудерални видове и възстановяване на популациите на унищожени вече находища (на атинска мерендера) чрез засаждане и проследяване на развитието им.

Опазване на типични местообитания на консервационно значими видове птици и бозайници, чрез създаване на условия за тяхното обитаване на хълма (поставяне на къщички за прилепи и за птици, запазване на типични хабитати).

Главна цел 3. Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта

Опазване на скалния ландшафт от саморазрушаване поради ерозия или поради антропогенна намеса. Следва да се реализира изготвеният проект за укрепване на активните срутища и да се направи цялостно проучване на всички актуални рискове от свличане или срутване на скален материал, след което да се направи програма за реализиране на необходимите укрепителни дейности, като за най- спешните обекти, следва да се предвидят най-кратки срокове. Дейностите по укрепване следва да се реализират с възможно най-малка промяна по тялото на скалните масиви, а всеки изготвен проект следва да се съгласува с органите на МОСВ по реда на Глава 6 от Закона за опазване на околната среда.

Постигането на посочените главни цели зависи от множество фактори на средата (от естествен или антропогенен произход), които както могат да стимулират тяхното осъществяване, така и да ограничат постигането им.

По-долу са представени основните фактори (тенденции), които потенциално биха могли да окажат влияние на изпълнението на целите, идентифицирани в процеса на изготвяне на настоящия план за управление.

Заплахи от естествен характер

Промени в климата, почвите, хидроложкия режим

Глобалните промени на климата са трайна тенденция, водеща до въздействия в световен мащаб и съответно локалните условия на средата. Води и до промяна в климатичните и почвените условия, хидроложкия режим и другите абиотични компоненти на средата. При трайно проявление може да настъпи промяна във видовия състав, намаляване и дори изчезване на консервационно значими видове и хабитати. Явлението има негативно въздействие върху горското стопанство, развитието на екологичния туризъм и други фактори за развитие на територията. По този начин се ограничава постигането на основните цели, свързани с опазването на консервационно значимите видове и местообитания. Факт е също така и, че проявленията на глобалните климатични промени на място могат да се изразят най-вече в продължителни проливни дъждове или в продължителни засушавания. От тези две явления по-рисково в случая е засушаването, но и то може да бъде преодоляно сравнително лесно поради наличието на водопровод осигуряващ достъп до вода за поливане.

Природни бедствия (пожари и други)

Пожарите са едни от основните причини, които могат да доведат до значителни загуби на биологично разнообразие. Други природни бедствия, които могат да окажат влияние върху биологичното разнообразие и да доведат до неизпълнение на целите на природната забележителност са ветровали, ветроломи, снеговали, снеголоми, смерч и други. Въздействието на тази група рискове се характеризира с висока степен на опасност за

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

цялостно въздействие на големи площи или върху цялата защитена територия.

Междувидова конкуренция и сукцесия

Естественят характер на територията и сега е силно повлиян от човешкия фактор. Коренната растителност е запазена в много малка степен, главно в южната част на хълма. От общо установените 228 вида на територията на Дановия хълм 12 вида са инвазивни, което свидетелства за силната деградация на растителната покривка. Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение е резултат от тяхната биология – образуват обилно семена с голяма жизненост, която запазват с години, имат ефективни механизми за разпространение и нарастват бързо. Хибридизират се с близки родственици от естествено разпространените видове и водят до сукцесия и изчезване на редките местни видове. Затова се предлагат целенасочени мероприятия за управление на състава и структурата на съобществата и недопускане на прекаленото разрастване на инвазивните видове.

Тенденции от антропогенен характер

Прекомерно ползване на ресурсите

Прекомерното ползване на ресурси като например събиране на лечебни растения или събиране на флористични материали за научни и др. колекции могат да увредят състоянието на популациите на някои от по-редките видове. Това може да окаже влияние само върху някои видове без да повлияе цели хабитати. Определя се като локално. Като степен се определя като високо, тъй като повечето от уязвимите видове са с висок консервационен статус. Предвид това считаме, че е редно да се забрани събирането на лечебни растения или техни части, а за събиране на видове за научни колекции, това да се позволява само след съгласуване със звеното в Община Пловдив, управляващо защитената територия.

Ерозия

Почвената ерозия има потенциал за вредно въздействие върху някои от растителните видове, най-вече по места близо до скалистите масиви, където почвата е по-плитка. Въздействието, обаче може да се определи като преобладаващо средно по степен, тъй като проявленията могат да бъдат само локални, без да се засегнат цели популации на видове или цели хабитати. Предвидено е да се внася почва на такива места, за да се преодолеят отрицателните въздействия

Нарушаване на ландшафта

Антропогенното нарушаване на ландшафта е дейност, която е изрично забранена в режима на опазване на защитената територия. Съществуват, обаче и естествени процеси, които имат потенциал значително да нарушат ландшафта – процеси като например свлачища и срутища. Такива явления могат да окажат значително отрицателно въздействие върху предмета и целите на опазване в защитената територия, разбира се локално, но освен видове и хабитати, могат да засегнат и хората и дори да отнемат човешки живот. Важно е с приоритет да се подходи към мерките, предвидени за укрепване на рисковите участъци, разбира се без това да става за сметка на техните естетически и екологични качества.

Внасяне на чужди видове

Внасянето на чужди видове във високата част на хълма (за разлика от ниската, обслужваща зона) е, и следва да продължи да бъде забранено. Както беше описано по-горе, това и в момента е съществен проблем в растителните ценози на природната забележителност. Много често чужди видове биват интродуцирани поради техните декоративни качества, но в последствие те се оказват по-конкурентноспособно от местните видове и постепенно ги

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

изместват в биотопа. Въздействието от това може да се приеме за високо по степен и може да придобие повсеместен характер, въздействайки не само върху видове но и върху цели хабитати. Затова забраната за въвеждане на чужди видове и мерките за постепенната подмяна на вече интродуцираните такива трябва също да са сред приоритетите за управление на хълма.

Увреждане условията на местообитанията: замърсяване, шум, туристическо натоварване над капацитетните възможности и др.

Такива увреждания, разбира се ще доведат неизменно и до увреждане в екосистемата на Данов хълм, колкото и тя да е семи-урбанизирана. Безразборното изхвърляне на отпадъци, замърсяването на вегетативните площи, утъпкването и нарушаването им от прекомерно много посетители биха могли да окажат разбира се и пряко негативно влияние. Трябва обаче да се има предвид, че самият капацитет за посетители никак не е малък, предвид, че и сега паркът е посещаван от много хора поради удобното си местоположение. Практиката показва, че при обозначаване на уязвимите зони и действащите забрани в тях, при акцентирание върху значимостта и консервационната стойност на видовете резултатите за опазването им са доста добри. Разбира се това не означава, че охраната в парка е излишна.

Ограничения и тенденции извън ПЗ

Административни ограничители

Основният административен ограничител в случая е липсата на самостоятелна структура в общината, която да е натоварена само с управление на защитените територии (Данов хълм, Бунарджика и Младежки хълм). В момента служителите ангажирани с управлението на природните забележителности се налага да съвместяват тези дейности с всички останали свои задължения в дирекциите в които работят.

Спецификата на обекта, като “защитена територия” изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж Раздел 1.3.2 по-горе).

Финансови ограничения

При изпълнението на дейности по управлението на защитени територии, особено когато те нямат пряка икономическа полза, финансовите ограничения, обикновено са най-болната тема. Очевидно е, че в случай на липса на средства за реализация на предвидените в плана мероприятия не може да се очаква постигане на поставените цели. Едва ли Общината в условията на финансова криза, в каквато се намира цялата страна, ще бъде в състояние предвиди необходимите средства за всички мероприятия единствено от собствения си бюджет, а и това не е задължително. Съществуват възможности за привличане на средства от различни други източници – от донори – наши и чужди, от европейски фондове, международни програми и др. За целта общината трябва да разполага със средства за съфинансиране, което може да е различен процент от общата сума.

Функционално зонироване и режими, основно площно разпределение

Предложеното по-долу зонироване и функционално предназначение на зоните на Данов хълм в голяма степен съответства на функционалното зонироване, заложено в предходния План за управление на защитената територия от 2004 г., а също и в приетия през 2013 г. ПУП-ПРЗ на територията. С настоящия План се определят три основни зони: зона А, В и С (вж. Карта 20). В следната таблица е представен балансът на територията по площите на трите функционални зони:

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Баланс на територията по функционални зони в ПЗ „Данов хълм“

№	Зона	Площ [дка]	%
1	Зона А: Ниска, „обслужваща“ зона	8,0	15,0
2	Зона Б: Висока зона („истински“ хълм)	38,7	72,0
3	Зона С: Зона с висока концентрация на консервационно значими видове	7,2	13,0
Всичко:		53,9	100

По-долу са посочени останалите параметри на отделните функционални зони А, В и С (вж. *Карта № 20*):

Зона „А“: „Обслужваща“ зона (ниска)

Обхват: включваща имот № 521.1249 и западната част от имот № 521.1471. В тази зона са разположени лятното кино и кафенето към него, лабораторията на гражданска защита, преоборудвана в кафене и ресторант Диана, заедно с прилежащите им паркови зони. Растителността тук е предимно от декоративен тип.

Граници: север – скален масив, изток – сградата на Телевизионния център, юг – ул. „Дондуков“, запад – ул. „Т. Каблешков“.

Функционално предназначение: За ежедневен отдих в полуестествена (лесопаркова) природна среда, опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти. Зона А е територията с най-нисък режим на защита, защото растителността тук е предимно декоративна.

Цел на управление на зоната: Поддържане на декоративната растителност в добро здравословно състояние и постепенното и подменяне с естествена растителност.

Зона „В“: „Истински хълм“ (висока зона)

Обхват: включва имот № 521.1214 и основната част от имот № 521.1471. Растителността тук е от семи-натурален тип. Сред естествените за района видове присъстват и множество рудерални, плевелни, също и чисто декоративни, а и някои инвазивни видове. На места се срещат видове с висок консервационен статус.

Граници: север – ул. „Б. Здравков“; изток – имотите, посочени като граници с ПИ номера на КК на Пловдив, ул. „А. Букурещлиев“ и ул. „Н. Геров“; юг – сградите на Телевизионния център и на Радио Пловдив, запад- ниската обслужваща зона до Лятното кино и ул. „Т. Каблешков“, два гранични имота с ПИ номера по ул. „П. Ю. Тодоров“ до ул. „Б. Здравков“

Функционално предназначение: ежедневен отдих, опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти; поддържане на естествената растителност и на застрашените, редките и ендемичните видове. Зона В е територия със среден по степен режим на защита.

Цел на управление на зоната: Запазване на естествения характер на местообитанията на растителните видове.

Зона „С“: „Зона с висока концентрация на консервационно значими видове“

Обхват: обхваща средната част от имот № 521.1471 – територията южно от ретранслаторната кула. Тук преобладават естествените за района видове. Съществуват и неместни и инвазивни видове, но концентрацията на видове с висок природозащитен статус е най-голяма именно в тази зона.

Граници: по целия си периметър граничи със Зона В.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Функционално предназначение: Опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти, опознавателно-рекреационни маршрути за разходка. Зона С е зоната с най-висок консервационен статус.

Цел на управление на зоната: Запазване на естествения характер на местообитанията на растителните видове.

Режимът и нормите на управление на защитената територия се определят съгласно Заповед №РД-466/22.12.1995 г. Министъра на ОСВ за обявяване на обекта за природна забележителност, Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на ОСВ за промяна в режима на дейностите, както и въз основа на режима, предвиден в Закона за защитените територии (обн. ДВ 133/1998, изм. и доп.) за категория „природна забележителности“ и с настоящия План за управление.

Режими и норми на природна забележителност „ДАНОВ ХЪЛМ“:

1. Режимът на дейностите в защитената територия, съгласно Закона за защитените територии, обн. ДВ 133/1998 (чл. 24 и чл. 25), предвижда следното:

- В природните забележителности се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност.
- Мерки за опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допускат с разрешение на Министерството на околната среда и водите съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.

2. Режими в защитената територия, определени със Заповед №РД-466/22.12.1995 г. и Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на ОСВ

Въвеждат се забрани за извършване на следните дейности:

- Всякакво строителство, с изключение на предвиденото в плановите за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения.
- Разрушаване и изземване на скални маси.
- Унищожаване или увреждане на естествената и паркова растителност.
- Безпокоене на птиците, вземане на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
- Палене на огън.
- Паша на домашни животни.
- Внасяне на нехарактерни растителни видове.

3. Допълнителни режими и норми въведени с настоящия План за управление общовалидни за цялата територия на природната забележителност

- Забранява се движението на мотоциклети и АТВ;
- Забранява се увеличаване на ширината на съществуващите алеи.
- Прокарването на електропреносни, водопреносни и мрежи за пренос на информация се извършва само подземно.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

4. Допълнителни режими и норми въведени с настоящия План за управление по зони

4.1. Режими и норми в зона А „Обслужваща“ зона (ниска)

Режими

- Забранява се движението и паркирането на автомобили с изключение на специални транспортни средства, обслужващи познавателни маршрути в ЗТ, снабдяване на обекти и за поддръжка на територията и уреждането на паркинг зона в разширението на ул. „Божидар Здравков“ при входа към хълма.

Норми

- Ширината на предвидените за реконструкция алеи за посетители и велосипедисти да не превишават 3.00 м. с изключение при изграждането на алеи за хора с увреждания.

4.2. Режими и норми в зона В „Истински хълм“ (висока зона)

Режими

- Забранява се движението и паркирането на автомобили с изключение на специални транспортни средства, обслужващи познавателни маршрути в ЗТ, снабдяване на обекти и за поддръжка на територията.
- Забранява се събирането на лечебни растения или части от тях.
- Не се допуска ново строителство, с изключение на реконструкция на алеите и възстановяването на стария ресторант, съществувал във високата зона

Норми

- Ширината на предвидените за реконструкция алеи за посетители и велосипедисти да не превишава 3.00 м с изключение при изграждането на алеи за хора с увреждания.

4.3. Режими и норми в зона С „Зона с висока концентрация на консервационно значими видове“

Режими

- Забранява се движението и паркирането на автомобили с изключение на специални транспортни средства, обслужващи познавателни маршрути в ЗТ, снабдяване на обекти и за поддръжка на територията.
- Забранява се ново строителство с изключение на алеи за хора с увреждания.
- Забранява се събирането на лечебни или други растения или части от тях.
- Забранява се засаждането на нова декоративна растителност.

Норми

- При съхнене на дървесната растителност се оставят до 3 единични едроразмерни дървета на 1 ха. без оставащите дървета да представляват опасност за посетителите.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

4.4. Режими по ползване на ресурсите

Въвеждат се забрани за извършване на следните дейности:

- Не се допуска търсенето и проучването на подземни богатства.
- Забранява се улавянето, нараняването и убиването на животински видове, с изключение на улавянето на опасни за посетителите животински видове. Улавянето, транспортирането, оставянето в Спасителен център или тяхното освобождаване следва да се извърши от специалисти при уведомяване на РИОСВ – Пловдив.

4.5. Режими и норми за строителство и инфраструктура

- Не се допуска увеличаването на разгърнатата площ на съществуващите сгради.

Строителството на преносни мрежи и реконструкцията на пешеходни алеи и алеи за велосипедисти да се допускат при спазването на определените режими и норми за всяка една от зоните.

Програми и приоритети

На базата на направените характеристики и оценки, отчитайки дългосрочните цели за управление, определената потенциална стойност и възможностите за реализация са определени приоритетни направления за 10 годишен период на действие на Плана. Критериите за определяне на приоритета произтичат от:

- Изисквания на национални и международни документи, планове и стратегии;
- Необходимост на проекта на база екологичната и социално-икономическа оценка разработена в Плана за управление;
- Консервационна значимост на видове, съобщества, популации или местообитания национално, европейско и международно ниво
- Роля на съответния проект или задача за постигане на дългосрочните цели за управление на защитената територия
- Ефективност на съответния проект или задача за опазването на консервационно значими видове или характеристики на ландшафта
- Роля на съответния проект за увеличаване както на образователната стойност, така и на общата атрактивност на обекта
- Икономическа ефективност на предложените проекти

На база на така формулираните критерии са определени следните приоритети, степенувани по важност:

Приоритет 1: Опазване и възстановяване популациите и съобществата на видове с висока консервационна стойност.

Приоритет 2: Опазване и възстановяване на парковата рекреационна функция на обекта като недвижим обект на парковото и градинско изкуство.

Приоритет 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта

Приоритет 4: Създаване възможности за провеждане на научни изследвания и екологичен

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Приоритет 5: Усъвършенстване политиката на управление и контрол на природните забележителности в град Пловдив („Данов хълм”, „Хълма на Освободителите” и „Младежки хълм”) Създаване на отделна административна структура за изпълнение на техните Планове за управление и проектите към тях. Възможности за финансови постъпления

Всеки от посочените приоритети придобива статута на програма за изпълнение в етапа на прилагане на плана. Към всяка от тези програми са разписани конкретните проекти и задачи, които следва да бъдат изпълнени в 10 годишния период.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ се изготвя в изпълнение на Договор № 14 ДГ 550 / 19.05.2014 г. за възлагането на поръчка с предмет: „Разработване на „Планове за управление на защитени територии: Природна забележителност „Данов хълм“, Природна забележителност „Младежки хълм“ и Природна забележителност „Хълм Бунарджик“. Договорът е сключен между Община Пловдив, в качеството на Възложител на задачата и Консорциум „Геопонт-Чухъл“, в качеството на Изпълнител.

0.1 Основание за разработване на плана

Основна предпоставка за разработване на плана за управление на Природна забележителност Данов хълм е необходимостта от съвременен подход за ефективно управление на територията му, балансиращо мерките за специализираното ѝ опазване с функциите, които тя има като неразривна част от парково-урбанистичната тъкан на града.

Данов хълм (известен още като „Сахат тепе“), представлява уникална по рода си защитена територия, особена с това, че е вписана изцяло в силно урбанизираната градска среда. Това изисква и специфичен подход за нейното управление и опазване, който да отчита едновременно нуждата от защита на природните дадености на територията и функционалното ѝ предназначение „за широко обществено ползване“ от градското население.

Тези на пръв поглед противоположни функции, предпоставят необходимостта на специфични мерки, различни от обичайните за категорията „защитени територии“, тъй като те следва да отразяват характерните влияния както на урбанистичната компонента върху природната, така и обратно – мястото и ролята на защитената територия във функционалната цялост на градския организъм.

Тези взаимопроникващи влияния образуват една сложна „антропологична екосистема“, в която основният проблем е намирането на оптимален баланс между естествената природна среда (доколкото тя е запазена в защитената територия) и заобикалящата я „изкуствена“ природа на градската среда.

Настоящият План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“ представлява актуализация, по чл. 4 от *Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии* (Обн. ДВ бр 13/15.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012 г.), на разработения през 2003 г. и утвърден със *Заповед № РД-541/26.05.2004 г.* на МОСВ План за управление на защитената територия.

Основните нормативни предпоставки за разработването на Плана за управление и такива, определящи структурата и съдържанието му, критериите за оценка, режимите и нормите за управление на природната забележителности са разгледани в текста по-долу.

0.1.1. Основания, произтичащи от Закона за защитените територии (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.):

Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

0.1.2. Основания, произтичащи от Наредбата за разработване на Планове за управление на защитени територии (Обн. ДВ бр 13/15.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012г.):

Чл. 4. Плановете за управление се актуализират на всеки 10 години

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

0.1.3. Основания, произтичащи от Заданието за разработване на План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“, Община Пловдив, 2014 г., утвърдено от МОСВ на 16.01.2014 г., изх. № 08-00-262/16.01.2014 г.:

Предмет на Заданието е разработването на План за управление на Природна забележителност (ПЗ) „Данов хълм“, обявен със Заповед № РД-466 от 22.12.1995 г. на Министъра на околната среда (ДВ бр.3/96 год.).

При изготвянето на плана за управление, изпълнителят следва да се придържа към основните изисквания посочени в настоящото задание, по отношение на:

- Обема и вида на обследванията;
- Оценките;
- Насоките за функционално зонироване;
- Насоките за въвеждане на специфични режими и норми;
- Формата и съдържанието на плана за управление.

0.1.4. Основания, произтичащи от Договор №14 ДГ 550/19.05.2014 г. между Община Пловдив и Консорциум „Геопонт-Чухъл“

Както беше посочено по-горе, Възложител на Плана за управление на Природна забележителност „Данов хълм“ съгласно Раздел III, чл.10 от цитираната по-горе Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии е Община Пловдив, а изпълнител е Консорциум „Геопонт-Чухъл“. За изпълнението на задачата, между Възложителя и Изпълнителя е сключен Договор №14 ДГ 550/19.05.2014 г. за възлагане на задачата. Съгласно договора:

„Възложителят възлага, а Изпълнителят приема да извърши дейности по „Разработване на планове за управление на защитени територии: „Природна забележителност „Данов хълм“, Природна забележителност „Младежки хълм“ и Природна забележителност „Хълм Бунарджик“, с необходимото качество, в срок и съгласно изискванията посочени в заданията – разработени от Възложителя и утвърдени от Министъра на околната среда и водите...”

0.1.5. Други нормативни актове и разпоредби, касаещи изработването на Плана за управление.

0.1.5.1. Заповеди и решения, определящи статута на обектите

- Списък на обявени паметници на градинското и парковото изкуство в гр. Пловдив, ДВ бр. 41/19.05.1992 г.
- Заповед №РД-466/22.12.1995 г. на Министъра на околната среда за обявяване на „Данов хълм“, хълм „Бунарджика“ и „Младежки хълм“ за природна забележителност (обн, ДВ бр. 3/1996 г.)
- Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите за утвърждаване на Планове за управление на природни забележителности „Хълм Бунарджик“, „Данов хълм“ и „Младежки хълм“ (обн. ДВ бр. 57 от 02.07.2004 г.)
- Заповед №РД-591/04.08.2006 г. на Министъра на околната среда и водите за промяна на площта и границите на ПЗ „Данов хълм“ (обн, ДВ бр. 75/2006 г.)
- Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на околната среда и водите за промяна в режима на дейностите на природните забележителности „Данов хълм“, „Младежки хълм“ и „Хълм на Освободителите“.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Решение №117/ПРОТОКОЛ №10/22.05.2008 г. на Общински съвет – Пловдив за одобряване на Плановите задания за разработване на ПУП на защитени територии: Хълм на Освободителите (Бунарджик) и Данов хълм.
- Решение №217/ПРОТОКОЛ №10/27.06.2013 г. на Общински съвет – Пловдив за приемане на изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм Васил Коларов (Данов).

0.1.5.2. Други нормативни актове, касаещи пряко или косвено плановете за управление на трите природни забележителности

- ЗАКОН ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ (Обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.)
- ЗАКОН ЗА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ (Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.)
- ЗАКОН ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО (Обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.)
- ЗАКОН ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ (Обн. ДВ. бр.29 от 7 Април 2000г., посл. изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.)
- ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (Обн. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., посл. изм. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г.)
- ЗАКОН ЗА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ (В сила от 31.08.2008 г., Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., посл.изм. ДВ. бр.22 от 11 Март 2014г.)
- ЗАКОН ЗА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г., посл. изм. ДВ. бр.109 от 20 Декември 2013г.)
- НАРЕДБА № 14 ОТ 27 ОКТОМВРИ 2005 Г. ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ИЗДАВАНЕ НА РАЗРЕШИТЕЛНИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА НЕМЕСТНИ ИЛИ ПОВТОРНО ВЪВЕЖДАНЕ НА МЕСТНИ ДЪРВЕСНИ, ХРАСТОВИ И ЛОВНИ ВИДОВЕ В ПРИРОДАТА И ОТЧИТАНЕ МНЕНИЕТО НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА В РАЙОНА НА ПОВТОРНО ВЪВЕЖДАНЕ (Обн. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г.)
- НАРЕДБА № 2 ОТ 20 ЯНУАРИ 2004 Г. ЗА ПРАВИЛАТА И ИЗИСКВАНИЯТА ЗА СЪБИРАНЕ НА БИЛКИ И ГЕНЕТИЧЕН МАТЕРИАЛ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ (Обн. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2004г.)
- НАРЕДБА № 7 ОТ 22 ДЕКЕМВРИ 2003 Г. ЗА ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА УСТРОЙСТВО НА ОТДЕЛНИТЕ ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ И УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ (Обн. ДВ. бр.3 от 13 Януари 2004г., посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013г.)
- НАРЕДБА ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ (Приета с ПМС № 7 от 08.02.2000 г., Обн. ДВ. бр.13 от 15 Февруари 2000г., изм. и доп. ДВ. бр.55 от 20 Юли 2012г.)
- НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ (Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.94 от 30 Ноември 2012г.)
- НАРЕДБА ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ОЦЕНКА ЗА СЪВМЕСТИМОСТТА НА ПЛАНОВЕ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ С ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ (Обн. ДВ. бр.73 от 11 Септември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.94 от 30.11.2012г.)

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

0.1.5.3. *Международни конвенции и Европейски директиви*

- **Конвенция за биологичното разнообразие** – изисква да се вземат специални мерки за възстановяване на деградирани екосистеми и осигуряване възстановяването на застрашените видове, чрез разработване и прилагане на стратегии и планове за управление. Държавите членки се задължават да предотвратят интродуцирането на чуждоземни видове, които заплашват екосистемите, местообитанията или видовете.
- **Европейска Конвенция за ландшафта** - подписана от министрите на 18 европейски страни, в това число и България, 2000 г. във Флоренция. Конвенцията поставя изискването към публичните власти да приемат политики и мерки на местно, регионално, национално и международно ниво за защита, управление и планиране на ландшафта на Европа. Тя касае всички видове ландшафт в Европа - както обикновения, така и уникалния - който определя качествата на околната среда.
- **Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания /Бернска/** - изисква да се вземат мерки за осигуряване запазването на природните местообитания на дивите видове от флората и фауната, както и за запазването на застрашените от изчезване природни местообитания. Договарящите страни се задължават да обръщат специално внимание на защитата на области, които са важни за мигриращите видове, като райони за зимуване, събиране, хранене и размножаване. Препоръка №36 се отнася за опазване на подземните хабитати и определя критериите за селекция на хабитатите: присъствие на видове, адаптирани към подземен живот; елементи на фауната, изчезнали от сухоземните и водни надземни екосистеми; присъствие на уязвими видове; присъствие на редки видове; присъствие на ендемични видове; присъствие на прилепи; относително високо биоразнообразие; научна стойност; уязвимост на хабитатите.
- **Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни /Бонска/** - изисква съхраняване и възстановяване на местообитанията на мигриращите видове. Държавите е необходимо да предотвратят и отстраняват вредните влияния от дейности или пречки, затрудняващи миграцията на видовете.
- **Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна** - цели осигуряване разнообразието на видовете, чрез запазване на техните природни местообитания, както и възстановяване на тяхното благоприятно състояние. Директивата посочва отговорността на държавите да съхранят приоритетни природни местообитания в тяхното естествено състояние. Тези местообитания трябва да се опазват в рамките на единна екологична мрежа, като се обявяват за специални защитени територии и се изготвят и прилагат планове за тяхното управление.
- **Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици** -най-старата европейска природозащитна директива. Изисква мерки за опазване, поддържане и възстановяване на необходимите по разнообразие и площ местообитания за всички видове птици.

Посочените конвенции и Европейски директиви са отправните точки при определянето на основните цели и мерки залегнали в настоящия План за управление.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

0.2. Процес на разработване - участници, обществени обсъждания

0.2.1. Участници в процеса на разработване на Плана

Възложител на Плана за управление, съгласно Раздел III, чл.10 от *Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии* е Община Пловдив, с ЕИК 000471504 и адрес: гр. Пловдив, пл. "Ст. Стамболов" №1, а изпълнител е Консорциум „Геопонт-Чухъл“ с ЕИК 176668042, седалище и адрес на управление гр. Варна, ул. „Иларион Макариополски“ № 8.

Изпълнителят Консорциум „Геопонт-Чухъл“ е осигурил основен екип от специалисти, ангажирани с изпълнение на предмета на поръчката, в състава на който са включени: ръководител на експертния екип и още седем ключови експерти. Съставът на екипа е следният:

н.с., инж. Людмил Икономов	- ръководител екип
биол. Николай Караиванов	- Експерт орнитофауна
гл. ас. д-р Ивелин Моллов	- Експерт херпетофауна
ас. Весела Митковска	- Експерт бозайници
проф. Димитър Димитров	- Експерт ботаника
проф. Марияна Филипова-Маринова	- Експерт фитоценолог
доц. д-р Анелия Стоянова	- Експерт зоология на безгръбначни
биол. Анелия Павлова	- Експерт прилепна фауна
докт. Дончо Ангелов	- Експерт Географски информационни системи (ГИС) и биологично разнообразие

Професионалният опит и квалификациите на експертите, ангажирани с изпълнение на задачата отговарят на нужната експертиза, според утвърденото от МОСВ Задание за изготвяне на Плана за управление и на изискванията, заложиени в Документацията по възлагане на обществената поръчка с предмет: „Разработване на „Планове за управление на защитени територии: Природна забележителност „Данов хълм“, Природна забележителност „Младежки хълм“ и Природна забележителност „Хълм Бунарджик“.

При изготвянето на Плана за управление, чрез консултации, предоставяне на информация и/или участие във взимането на решения касаещи природната забележителност са участвали следните заинтересовани страни:

- Община Пловдив – дирекции „Екология и управление на отпадъците“, „Общинска собственост“, „Устройство на територията“, „ПНО“ и др.
- Министерство на околната среда и водите
- Изпълнителна агенция по околна среда
- Регионална инспекция по околна среда - Пловдив
- Басейнова дирекция за Източноевропейски район - Пловдив
- Регионална здравна инспекция - Пловдив
- Национален институт за недвижимо културно наследство
- Министерство на регионалното развитие
- Министерство на икономиката и енергетиката
- ОУ „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Пловдив

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Национален природонаучен музей
- Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"
- Аграрен университет – Пловдив
- Институт по почвознание “Никола Пушкиров”
- ГЕОЗАЩИТА ЕООД – Перник;
- Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания БАН;
- Българско дружество за защита на птиците;
- ФПС „Зелени Балкани“
- Българска Фондация Биоразнообразие.

Някои от посочените организация са били адресирани в процеса на изготвяне на Плана, но информация от тях в отговор не е получена. Причините за това са различни (липса на конкретно исканите данни, липса на информация за конкретния район и/или др.). Независимо от това следва да се отчете, че почти всички институции са оказали необходимото съдействие в процеса на изготвяне на Плана до колкото това е било в техните компетенции и възможности.

0.2.2. Процес на изготвяне на Плана – работни срещи, консултации, обсъждания и др.

Съгласно договора за възлагане на задачата (№ 14 ДГ 550 / 19.05.2014 г.), процесът на разработване на Плана за управление е разделен следните основни етапи на работа:

- **Етап 1:** Събиране и обработка на базова информация.
- **Етап 2:** Провеждане на теренни проучвания и изготвяне на Първа Част от Плана за управление.
- **Етап 3:** Организиране и провеждане на обществено обсъждане, отразяване на целесъобразните бележки в Проекта на Планова, и изготвяне на справка за неотразените бележки.

При изпълнението на първите два етапа от процеса на разработване на Плана са събрани всички базови данни и документи, които определят анализите за състоянието на средата, биологичното разнообразие, функционалните, инфраструктурните и др. характеристики на територията. В тази фаза са проведени редица работни срещи и консултации с цел набавяне на информация по отделните компоненти и фактори на околната среда, инфраструктурата и устройството на територията, както и за доуточняване на обхвата и съдържанието на съответните анализи, включени в разработката. Основните организации, с които са проведени такива консултации или под друга форма са предоставили информация за разработването на Плана за управление са описани по-долу.

Община Пловдив – работни срещи и консултации с представители на общината са провеждани регулярно, както в качеството им на Възложител и бъдещ „ползвател“ на Плана, определящ изискванията към обхвата на проучванията, така и в качеството ѝ на институция, разполагаща с актуална информация, необходима за разработването им (данни за устройството на територията, собственост на обектите, актуална кадастрална основа, данни от минали проучвания на зелената система и околната среда и др.). Работни срещи и консултации по тези въпроси са провеждани с представители на дирекциите: „Екология и управление на отпадъците“, „Общинска собственост“, „Устройство на територията“, „Правно и нормативно обслужване“. Указано беше добро сътрудничество по всички повдигнати въпроси.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Допълнителна актуална информация за разработването на Плана за управление беше получена от следните институции:

- *Министерство на околната среда и водите (МОСВ)* – Предоставени са данни за актуалните граници на защитената територия; Копия от документи за обявяване и промяна на границите и режимите на опазване в природната забележителност; Данни за наличието/липсата на актуални проучвания на растителните / животинските видове в района на обекта; Данни за липсата на природни местообитания, предмет на опазване по ЗБР в границите на ПЗ и др.
- *Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)* – Изпратени са данни за състоянието и качеството на компонентите и факторите на околната среда (данни за качество на въздуха, данни за подземни води, за радиация /гама фон/ и за елементите на НЕМ).
- *Регионална инспекция по околна среда (РИОСВ) – Пловдив* – Получена е информация за състоянието на околната среда (за налични актуални изследвания на качеството на въздуха), както и за липсата на регистрирани разработки, засягащи територията на природната забележителност.
- *Басейнова дирекция за управление на водите в Източноевропейски район (БДИБР) – Пловдив* – Получена е информация за състоянието на водите, данни за (липса) на регистрирани наводнения и аварии, касаещи водите, данни за липсата на ограничения, свързани със експлоатацията на водоизточници и съоръжения за питейно водоснабдяване и минерални водоизточници и др.
- *Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Пловдив* – Получени са данни за качеството на атмосферния въздух, електромагнитни излъчвания и шум на територията на града.
- *Национален институт за недвижимо културно наследство (НИНКН)* - Предоставена е информация за статута на недвижимите културни ценности на територията трите природни забележителности, както и копия на документите, определящи режими за тяхната защита, охранителните им зони и др.
- *Министерство на регионалното развитие (МРР)* – Получена е информация относно наличието (в случая липсата) на свлачищни зони в територията на хълма, включени в Регистъра на свлачищните райони.
- *Министерство на икономиката и енергетиката (МИЕ)* – Получена е информация относно достъпа до данни за действащите концесии за добив и площите за търсене и проучване и за проучване на подземни богатства.
- *Областно Управление „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ОУПБЗН)– Пловдив* – Получена е информация относно наличието/липсата на аварии, довели до увреждане на околната среда в района, данни за наличието на опасни в геоложко отношение места и за състоянието на радиационната среда.

В процеса на работа са правени и редица неформални консултации с колеги от Пловдивски университет "Паисий Хилендарски", от ИБЕИ-БАН и от Национален природонаучен музей относно наличието на предходни проучвания, дипломни работи, изследвания и други разработки, касаещи територията на природната забележителност.

Положително се оценява фактът, че почти всички институции, адресирани в процеса на изготвяне на Плана до момента са оказали необходимото съдействие в до колкото това е било в техните компетенции и възможности.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

0.2.3. Обществено обсъждане на Плана

В изпълнение на чл. 12, ал. 2, т. 1 на *Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии* (Обн. ДВ. 13/2000 г., изм. и доп. ДВ. 55/2012 г.) и на съответстващото му изискване в Заданието за разработване на ПУ, на 13.01.2015 г. беше организирано обществено обсъждане на проектите на ПУ на ПЗ „Данов хълм“, „Хълм на освободителите“ (Бунарджик) и „Младежки хълм“

В съответствие с чл. 13 на същата Наредба, датата, часа и мястото за провеждане на общественото обсъждане, както и мястото за обществен достъп до проектите на Плановите за управление са обявени чрез средствата за масово осведомяване повече от 20 дни преди провеждането му.

Обявления са публикувани на 16.12.2014 г. във в-к Капитал Дейли и в-к Марица, както и на 15.12.2014 г. на интернет страницата на Община Пловдив.

Съобщение с информация за общественото обсъждане и начина на достъп до плановите е поставено на 15.12.2014 г. и на информационното табло на Община Пловдив на адрес: гр. Пловдив, пл. „Централен“ №1,

За провеждането на общественото обсъждане писмено са уведомени и следните заинтересовани ведомства, научни и академични организации:

- РИОСВ – Пловдив
- Басейнова дирекция за управление на водите в Източнoбеломорски район (БДУВ ИБР)-Пловдив
- Областно управление „Пожарна безопасност и защита на населението“ гр. Пловдив
- „Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания“ към Българска академия на науките
- „Регионален природонаучен музей – Пловдив“
- Пловдивски университет "Паисий Хилендарски"
- "Аграрен университет – Пловдив"
- "Българско дружество за защита на птиците", офис – Пловдив
- ФПС „Зелени балкани“
- „Българска фондация биоразнообразие“
- „Съюз на ландшафтните архитекти“ – Клуб Пловдив
- „Съюз по лесотехника“ към „Дом на науката и техниката“, гр. Пловдив
- „Научно-техническо дружество по озеленяване“ към „Дом на науката и техниката“
- Администрацията на р-н „Централен“, Община Пловдив
- Областен управител, Област Пловдив

Преди провеждането на самото обсъждане, в периода 16.12.2014 г. до 13.01.2015 г., до проекта на Плана за управление е осигурен обществен достъп по два начина: на хартиен носител - в Община Пловдив, Дирекция „Екология и управление на отпадъците“, ул. „Емил де Лавеле“ № 9 и в електронен вид (pdf) - на интернет страницата на Община Пловдив, в секция „Обяви“. Копия от обявленията за общественото обсъждане и начина на достъп до плановите, както и уведомителните писма са представени в Приложения 12.1 и 12.2.

Самата среща за обществено обсъждане на плановите за управление се състоя на 13.01.2015 г. Беше направено представяне на проектите на плановите за управление, след

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

което беше дадена думата за въпроси, коментари и предложения. Срещата беше протоколирана, като в протокола бяха вписани всички изразени на обсъждането становища, бележки и препоръки. Копие от протокола с приложен към него присъствен списък от срещата са представени в Приложение 12.3.

Едновременно с предоставянето на документацията по ПУ за обществен достъп в периода 16-12.2014 г. – 13.01.2015 г. е дадена възможност за представяне на писмени становища. Получени са общо 4 такива становища (виж Прил. 12.4):

- От „ЕМКО-М“ ООД, собственик на УПИ с идентификатор 5678.522.952 в ПЗ „Младежки хълм“ (Вх. номер 15П751/13.01.2015)
- От СНЦ „Зелени Балкани“ (Изх. номер 4/13.01.2015 г.)
- От СНЦ „Териториална организация на НТС с дом на науката и техниката – Пловдив“, (Вх. номер: 15СДРУ/13.01.2015 г.)
- Писмо с вх. № 15НЕТ47 от 13.01.2015 г. от г-н Антон Иванов – Председател на СНЦ „Център за развитие на младежките зони“ град Пловдив.

Целесъобразните бележки и препоръки, получени на общественото обсъждане и/или изразени в писмено подадените становища са отразени в проекта на плановете за управление. Изготвена е мотивирана справка за всички отразените и неотразените бележки и препоръки, за което са уведомени съответните лица. В справката са включени всички изразени становища и препоръки, както и мотивите за тяхното приемане или отхвърляне. Копие от справката е представено в Прил. 12.5.

0.3. Предназначение и особености на плана

Предназначението на настоящият План като управленски инструмент е опазването на уникалната стойност на Природната забележителност на защитена територия “вписана” изцяло в силно урбанизирана градска среда. В този смисъл управлението на територията изисква специфичен подход, който да отчита едновременно прородозащитната стойност на територията и функциите ѝ на важен рекреационен и културен елемент на градската тъкан.

Тази особеност на защитена територия, “вписана” изцяло в силно урбанизираната градска среда, наложи проучванията да се извършат с прилагането на принципите на урбанистичната екология, която изучава моделирането на екологическото пространство, като синтез от природни и антропогенни (създадени от човека, изкуствени) системи. С метода на урбанистично-екологическия анализ, чиято цел е установяване на такова динамично състояние, при което се обезпечава саморегулирането и възпроизводството на основните биогенни и абиогенни компоненти, осигуряващо устойчиво развитие и екологично равновесие на защитената територия.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. Местоположение и граници

Природна забележителност „Данов хълм“ се намира в най-урбанизираната, централна част на град Пловдив, на около 60-70 м западно от главната пешеходна улица „Княз Александър I“. Естествените граници на хълма, определени от релефа на територията са:

- от север: ул. „Христо Г. Данов“,
- от изток: ул. „Княз Александър I“,
- от югоизток: ул. „Найден Геров“,
- от юг: ул. „Княз Ал. Дундуков-Корсаков“,
- от запад: ул. „Преслав“ и бул. „Руски“.

Както се вижда на приложената в Карта 1 схема, естествените граници на хълма се различават значително с тези на самата защитена територия. Причината за това е, че повече от половината от физическата територия на тепето е урбанизирана още в миналото - много преди обявяването на хълма за природна забележителност. Всички историци, писали за Пловдив от Евлия Челеби (XVII век) насам, отбелязват, че северните западните му склонове са били застроени още тогава, а археологическите разкопки в южната му част датират застрояването още от римско време.

Териториално, хълмът е разположен в административен район „Централен“ на гр. Пловдив. По функционален характер в района около тепето преобладават обектите с обществено-обслужващ тип и жилищните сгради. Обекти с промишлен и производствен характер в района на Данов хълм няма. В непосредствена близост до него са разположени жилищни терени, заети с индивидуални жилищни сгради със средна етажност 2-7 и плътност на застрояване над 60%, като източно от него – по „Главната улица“ плътността е над 90%. В непосредствена близост до територията липсват и трасета на първостепенната улична мрежа (ПУМ) с висока интензивност и трасета на масовия градски транспорт.

Графично границите на хълма са представени на Карта 1. На същата карта в мащаб 1:25 000 са представени границите на административния район, в който попада хълма, като и функционалното зонироване на територията съгласно действащия Общ устройствен план на Общината. По детайлен поглед върху територията е показан на схемата в Карта 2. На нея, в мащаб 1:2 000 върху кадастрална основа (представена, в цифров вид от Възложителя) са нанесени точни граници на защитената зона, предоставени също в цифров вид от МОСВ. Върху същата карта е отразено и функционалното предназначение на територията, включително в контактните зони на природната забележителност, съгласно приетия през 2013 г.

ГРАНИЦИ

Границите на природната забележителност са първоначално определени с акта за обявяване на защитената територия - Заповед № РД-466/22.12.1995 г. на Министерството на околната среда и водите. В заповедта са описани улиците и имотите, с които граничи защитената територия (съгласно планоснимачната номерация, ползвана през 1995 г.), както следва:

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- **от север:** ул. „Георги Костов“ (сега „Божидар Здравков“) и имоти пл. № 458 и 457, парцели (УПИ) III, XII, IV-460;
- **от изток:** ул. „Ангел Букурешлиев“, парцел (УПИ) V, VI-464, имоти пл. № 461, 462, 465;
- **от югоизток:** имоти пл. № 1347 и 1348 (Пловдивска телевизия);
- **от юг:** ул. „Дондуков“
- **от запад:** ул. „Т.Каблешков“ и парцели VII-510, 511, VIII-512, IX-515, X-516.

В така описаните граници, съгласно акта за обявяване - Заповед № РД-466/22.12.1995 г. територията на Данов хълм е била 5,30 ха.

В последствие със Заповед № РД - 591 от 2006 г. на МОСВ площта на Защитената територия е намалена с 0,616 дка за сметка на увеличаване на терена на имоти XIV-462 /стар/ и XIII-461 /стар/ и съгласно скицата към тази заповед е увеличена от имот 457/стар/ (по информация от ПУП-ПРЗ ЗА УПИ Хълм „Васил Коларов“ (Данов хълм), приет през 2013 г.).

Със Заповед №13 ОА2042/13.08.2013 г. на Кмета на Община Пловдив е одобрен проект за изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм „Васил Коларов“, кв. 65 по плана на Централна градска част - Пловдив, като с него се образува нов УПИ 1-521.1621, за озеленяване и природна защита - парк „Данов хълм“. Границите на новообразувания с ПУП-ПРЗ УПИ, обаче, се разминават с кадастралните граници на описаните в Заповедите на МОСВ имоти. Това се вижда както на схемата, представена в Карта 3, така и в Справката за собствеността, получена от Община Пловдив (Приложение 7). Предвид това те не биха могли да се използват пряко като граници на защитената територия.

За целите на настоящата разработка от МОСВ е получен и актуален цифров модел на границите на защитената територия в dxf формат, координатна система 1970, изготвен на база цитираните по-горе заповеди (за обявяване и промяна на площта на ЗТ). Моделът е получен съгласно Решение на МОСВ за достъп до информация №ЗД-54/27.06.2014 г.

При сравнение на получения от МОСВ модел с актуалната кадастрална карта на терена (вж. Карта 4) се вижда, че той е изготвен с много голяма прецизност. Съпоставката му с границите на обекта съгласно Заповедите на МОСВ (РД-466/22.12.1995 г. и РД - 591 от 2006 г.) показва само малка неточност - имот № 521.1249 (ел. трансформаторен пост) в цифровия модел е останал извън границите на природната забележителност, а съгласно Заповедите на МОСВ следва да е част от нея. Тази неточност е коригирана в новия модел, представен на Карта 2. Границите на защитената територия, съгласно този цифров модел са както следва (използвана е номерацията на имотите в актуалната кадастрална карта, предоставена от Община Пловдив):

- **от север:** ПИ 521.1324, съставляващ улица „Б. Здравков“; ПИ 521.437 (стар пл. № 457) - за образование; ПИ 521.436 (УПИ III-456) – за обществена дейност; ПИ 521.1474 (обр. от УПИ XII) – за озеленяване, сеизм. база на БАН; ПИ 521.439 (УПИ IV-460);
- **от изток:** ПИ 521.482 (УПИ XIII - 461, 462, стари пл. № 461 и 462); ПИ 521.442 (УПИ V) - музей; ПИ 521.443 (УПИ VI – 464); ПИ 521.444 (УПИ XV – 465, стар пл. № 465); ПИ 521.1327 – ул. „Ангел Букурешлиев“; ПИ 521.1344 - ул. „Найден Геров“;
- **от юг:** ПИ 521.1212 и 521.1612 (стари пл. № 1347 и 1348 - Радио Пловдив и ТВ Център Пловдив/; ПИ 521.1438 - ул. „Дондуков- Корсаков“;

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- **от запад:** ПИ 521.758 - ул. „Тодор Каблешков“; ПИ 521.488 и 521.487 (УПИ VII-510, 511); ПИ 521.490 (УПИ VIII – 512); ПИ 521.491 (УПИ IX–515); ПИ 521.492 (УПИ X-516).

Графично границите са показани на Карта 2 върху функционалното зонироване на територията и Карта 4 – върху аеро-фотоснимка на терена.

КОНТАКТНА ЗОНА

Контактната зона северно от природната забележителност включва основно нискоетажни сгради. Това са основно дву- и три-етажни жилищни къщи, повечето от които - строени през 30-те години на миналия век. В северно-североизточна посока са разположени и няколко обществени обекта, между които образователни, научни (Сеизмологичен институт на БАН) и др. Сградите са в сравнително добро състояние. Изградени са съобразно деневелацията и теренните особености. Улиците са с стръмни и павирани, с тротоари.

Източната граница на хълма преминава по имотните граници на цитираните по-горе имоти и слиза до ул. „Ангел Букурешлиев“, от където е един от важните пешеходни подходи към него. От там, макар и индиректно територията на Данов хълм се свързва със стълбите на „Каменица“ (фиг. 2) и с главната пешеходна улица на Пловдив (ул. „Княз Александър I“). Пешеходният достъп на Данов хълм е с добре изградени, запазени сиенитни стълбища с оформени масивни и широки подпорни зидове, които стигат до средищната площадка на кота 204.00 и към южния връх на Хълма, където е сградата на Радиорелейния и ретранслаторен център. Към високата част на хълма има и автомобилен достъп, който се осъществява от ул. „Б. Здравков“ с път от среден паваж и калдъръм.

В подножието на хълма от югоизток са разположени Драматичен театър Пловдив и корпусите Пловдивската телевизия (вж. фигура 3 и фигура 4).

От юг Данов хълм граничи с ул. „Дондуков“ (фиг. 5 и 6). В равната част на подножието му – под стръмните скални скатове има 9 подхода към съоръжения на Гражданска защита с прилежащи 1194 м2 незастроен терен без уточнени граници. Този терен е даден под наем на заведение „Даяна“, с разрешение за ползване на преместваемо съоръжение и на кафе – сладкарница с ползване и на сградата за лабораторията за зала за сервиране.

От запад хълма граничи с улица „Тодор Каблешков“ (фиг. 7 и 8). От тази посока хълма е най-открит, с ясна граница и също така ясен подход. От кръстовището на ул. „Т. Каблешков“ и ул. „Дондуков“ започва основната алея, която води до върха, преминавайки през най-гъсто залесената му част. В горната, стръмна част на улицата, пространството между нея и хълма е застроено с жилищни сгради и отделено от него с една малка уличка – „Петко Ю. Тодоров“.

Тази уличка обслужва четири имота предназначение, от които трите са извън защитената територия, а четвъртия ПИ 521.1214 (стар планоснимачен № 1351) е в нейните граници. Това е единственият по-особен случай на противоречие с публичния характер на територията. Констатиран е още при разработването на предходния План за управление от 2003 г. и още тогава е отчетено, че не става дума за ново строителство, а за заварено положение.

Други, нови обекти конфликтни функционално с характера на защитената територия при проучванията за изготвяне на настоящия план не са отчетени. Нарушения на границите на природната забележителност също не са отчетени.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.1. Площ на обекта и на включените в него защитени територии

След направените прецизни огледи на място, при сравняване с предоставената актуална кадастрална основа и цифровия модел на територията, нарушения на границите на защитената територия не са констатирани.

Изчислената с обща площ на защитената територия, съгласно цифровия, координатно ориентиран модел на нейните граници (вж. Карта 2) възлиза общо на 53 875.67 м² или около 5.39 ха. Различията спрямо площта на природната забележителност, описана в Заповеди №РД-466/22.12.1995 г. и №РД-591/04.08.2006 г. на МОСВ са незначителни.

Със Заповедта за обявяване на защитената територия от 1995 г. площта ѝ е определена на 5.3 ха, а в последствие, със Заповед от 2006 г. тази площ е намалена, за сметка на съседни имоти XIV-462 /стар/ и XIII-461 /стар/ и съгласно скицата към тази заповед е увеличена от имот 457/стар/ (по информация от ПУП-ПРЗ ЗА УПИ Хълм "Васил Коларов" (Данов хълм), приет през 2013 г.).

Евентуални разминавания в площта биха могли да са в следствие на неточности в предходните изчисления. Така при пресичане на полигона на границите с улични отсечки, например, няма ясна индикация точно в кои точки да премине този полигон. В такива случаи неговото прокарване там може да е направено "по-свободно", което да е станало причина за малка разлика в площта. При цифровия, координатно ориентиран модел, рисковете за грешки са много слабо вероятни, тъй като се използва функция за автоматична калкулация на площта на полигона, прекаран по актуалните кадастрални граници. При това условие, по-нататък в баланса на територията се борава с цифрата 5.39 ха обща площ.

1.2. Фондова и административна принадлежност

Административно, територията на Данов хълм принадлежи към Район "Централен" – гр. Пловдив (виж Карта 1). Почти цялата територия на хълма е публична общинска собственост, включително имотите, в които са разположени Предавателната кула на телевизията, лятното кино и терените на ресторантите и кафе-сладкарницата в южната му част.

Съгласно действащия Общ устройствен план (ОУП) на Пловдив от 2007 г. и Подробния устройствен план (ПУП-ПРЗ) на хълм „Васил Коларов“ (Данов хълм), приет през 2013 г., функционално, територията на хълма е причислена към зелената система на града в ролята си на парк за широко обществено ползване. Зададената устройствена категория е „Тзт“ - Терен със специален режим на зелена площ, който съгласно Правилата и нормите за устройство на територията допуска единствено дейности, съобразяващи се със статута на хълма като защитена територия.

Функционалното територията на самият хълм е зонирана на обслужваща (ниска) част и висока част, като зона за отдих, формирана и отделена естествено със скални масиви, и с наличието на естествени или създадени растителни съобщества, парково обзавеждане и подстъпи. Зоната на обслужващите обекти е сравнително малка и е реално отделена със скалните масиви от останалите части. Тя е достъпна и прилежаща към улицата, повече, отколкото към парка. Зоната е съседна на обекти с културни функции – Радио Пловдив и Телевизионен център.

Баланса на територията на Данов хълм по вид на теренното покритие е описан в таблица 1 по-долу. Графично характерът на терена на защитената територия е показан на схемата в Карта 5.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Таблица 1 Баланс на територията на природна забележителност „Данов хълм“

Елементи на територията	Площ [дка]	Дял от общата площ на ЗТ [%]
Зелени площи	28.08	52.11
Скални образувания	12.91	23.97
Водна площ	0.06	0.11
Алеи/площадки с растителни елементи	1.38	2.57
Алеи/площадки с трайна настилка	9.35	17.36
Заведения за обществено обслужване	0.49	0.92
Обекти на културата и изкуството	1.13	2.09
Паметници на културата (часовникова кула)	0.02	0.03
Обекти на комуникационно-съобщителните системи	0.24	0.44
Обекти на техническата инфраструктура	0.19	0.35
Обекти на общественото обслужване	0.02	0.05
Общо:	53.88	100

В горната таблица към площта на алеите и площадките с трайна настилка е включена и територията на паркинг, разположени в югоизточната част на обекта, въпреки, че на места настилка му на практика отсъства.

В упоменатите граници на Хълма съществуват сгради с различно функционално предназначение, описани по-долу:

- Часовникова кула – зидана каменна призма с височина 17.5м с действащ часовник. В сегашния си вид е от 1812 г. и е паметник на културата;
- Многофункционална радиорелейна ретранслаторна станция – на южния, по-висок връх, 220.2 м н.в.;
- Сграда на любителите на хоровото пеене – певческо дружество “А. Букурещлиев”;
- Амфитеатър на кино “Орфей” – 800 места (стопанисва се от концесионер).
- Обществена тоалетна на кино “Орфей” – действаща (отнесена е към категория обекти на общественото обслужване)
- Трафопост с прилежаща сграда – ул.”Т. Каблешков” (отнесен към категория обекти на техническата инфраструктура)
- Ел. подстанция зад Телевизионен център Пловдив-трафопост (отнесен към категория обекти на техническата инфраструктура)
- Обществена тоалетна на площадка до часовникова кула /не работи/
- Лаборатория на Гражданска защита в южното подножие на Хълма

В южната част на територията има 8 подхода към обекти на Гражданска защита от ул.”Дондуков” и един вход към инженерен учебен кабинет на Учебен център на ГЗ на основание ПМС №60/17.03.2009 г.(Наредба за реда изграждане, поддържане и използване на колективни средства за защита). В така наречената ниска или обслужваща зона се намират ресторант и кафе-сладкарница с летни градини и кътове за деца. Притежателите на заведенията са наематели на терените на Гражданска защита и на Община Пловдив.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.3. Законов статут

1.3.1. Описание на статута и развитието на територията до прекатегоризацията ѝ на Природна забележителност

В поредицата устройствени планове на гр. Пловдив от първия, създаден през 1896 г до актуалния ОУП от 2007 г. е отчетено значението на Пловдивските тепета, като важни градообразуващи фактори и са предлагани мероприятия за развитието и запазването им. Отредена е осъзната роля на градообразуващ елемент и хълмовете, заедно с реката са приети за “опорни точки на градския растер”. Централно място между шестте хълма заема Данов хълм, по-познат сред Пловдивчани със старото си име – Сахат (часовник) тепе поради часовниковата кула издигаща се там от векове.

Едни от първите свидетелства за наличието на часовникова кула там са бележките на Хенрих Ранцовен, който минал през Пловдив през 1623 год: *“...околностите на този град са доста хубави, на първият хълм се намира една кула, а в нея един часовник, излязъл от употреба и замрял”*. Пловдивския хроникьор Никола Алваджиев, искрено се засяга от последната забележка и добавя: *“Изглежда Ранковец е попрекалил. Може би часовникът..., е бил повреден, защото Евлия Челеби (през 1651г) пише, че ударите на часовника били страшни”*.

Във всеки случай, часовник на хълма е имало много преди това – още от римско време там е имало воден и слънчев часовник, което се потвърждава и от направените разкопки на обществена сграда от 161 год., при които е открит и циферблата на часовника – мраморна плоча с римски цифри за часовете. С основание може да се предполага, че името на хълма винаги е било свързвано с часовник и Сахат тепе е превод на по-старо название на хълма. Така Сахат тепе си остава Сахат тепе, а още по-малко хора знаят, че за известно време той са е казвал и “Васил Коларов”. Идеята за сегашното му име - „Данов хълм“ е още от 1905 г., най-вече заради почина на тогавашния (1881 г.) кмет на града Хр. Данов да се залесят Пловдивските тепета.

Друга “функция” на хълма, освен “сахата” е била “противопожарна”. Дълги години на кулата е дежурил пожарникар, който от височината на хълма следил за пожари и при необходимост сигнализирал на противопожарната команда. До освобождението, на хълма се е намирала и турската барутница. В скалата до кулата била забита голяма халка, а на нея с верига вързан топ. Когато имало пожар топът гърмял, за да извести за него. Затова едно от забравените имената на хълма е “Топчитепе”. Според някои автори хълмът имал още едно име “Орфеев хълм”, но писмени доказателства за това няма.

До края на XIX век хълма представлявал гола скала, която стърчала с двата си върха над града и не била популярно място за рекреация. Около 1910 год. започват по-сериозните “градинарски” работи по хълма, когато е назначен за пазач и градинар Никола Клисуреца. Той проправял пътеки, издигал подпорни стени, засаждал дървета, цветя. Постепенно хълмът станал любимо място за почивка на Пловдивчани и на гостите на града. В края на 30-те години по хълма е прокаран път и изграден ресторанта на равната площадка между двата върха. Този ресторант, с панорамните си тераси просъществувал до края на 60-те години на 20-ти век. В източната долна част на хълма, във все още запазената сграда се намира домът на Пловдивското певческо дружество, основано на времето от Ангел Букурешлиев и в последствие носещо неговото име.

1.3.2. Правна рамка за управление на защитената територия

1.3.2.1. Статут на територията и настъпили промени

Значимостта на Данов хълм и нуждата от неговото опазване за пръв път са добили законов характер с обявяването му от Министерството на културата и Националния институт за паметници на културата (НИПК) за паметник на градинското и парково изкуство с категория

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

“местно значение”. Хълмът е включен в Списъка на обявени паметници на градинското и парковото изкуство в гр. Пловдив, публикуван в ДВ бр. 41/19.05.1992 г. по реда на тогавашния Закон за паметници на културата и музеите /отменен/. Понастоящем, съгласно §10 от Закона за културното наследство (Обн. ДВ. бр.19/2009г., изм. и доп.) запазва статута си на недвижима културна ценност на градинското и парково изкуство с категория “местно значение”. (Границите на територията, обявена за паметник на градинското и парковото изкуство са показани схематично на Карта 7, съгласно описанието им в Списъка, публикуван в ДВ бр. 41/1992 г.).

Малко след това, територията на хълма е обявена и за защитена и от Министерство на околната среда. Издадена е Заповед №РД-466/22.12.1995 г. на Министъра на околната среда (обн. ДВ бр. 3/1996 г.), с която, с цел опазване на ландшафта на уникални геоморфоложки образувания, три от Пловдивските тепета (включително Данов хълм) са обявени за природни забележителности.

Заповед №РД-466/22.12.1995 г. на Министъра на околната среда (ДВ бр. 3/1996 г.)

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Заповед № РД-466 / София, 22.12.1995 г.

На основание чл. 18 и чл. 22 от Закона за защита на природата с цел запазване на ландшафта на уникални геоложки образувания

ОБЯВЯВАМ

за природни забележителности част от тепета на гр. Пловдив, както следва:

1. Младежки хълм в района на Трето кметство - кв. 369 (нов) по кадастрално-регулационния план с площ 36.2 ха, и граници: ...
2. Данов хълм в района на Четвърто кметство - кв. 65 (нов) по плана на Централната градска част с площ 5.3 ха и граници: ...
3. Хълм на освободителите в района на Четвърто кметство - кв. 328 (нов), II и IV гр. част по кадастрално-регулационния план с площ 22.0 ха и граници...

В границите на природните забележителности се забраняват:

1. Всякакво строителство с изключение на поддържане на съществуващите сгради, алеи и паркови съоръжения.
2. Разрушаване и изземване на скални маси.
3. Унищожаване и увреждане на естествената паркова растителност.
4. Безпокоене на птиците, вземането на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
5. Палене на огън.
6. Паша на домашни животни.
7. Внасяне на нехарактерни растителни видове.

В срок до 1 година от публикуване на заповедта в Държавен вестник, Община Пловдив, респ. III и IV Кметства да означат границите на обектите на терена с трайни и ясно видими знаци и поставят указателни и информационни табелки на главните подходи

Община Пловдив, респ. III и IV Кметства да определят длъжностни лица от администрациите отговорни за стопанисването и опазването на природните забележителности съгласно определения с настоящата заповед режим.

Обектите да се впишат в Държавния регистър на защитените природни обекти.

Нарушителите на настоящата заповед се наказват съгласно чл. 31 от Закона за

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

административните нарушения и наказания, ако не подлежат на по-тежко наказание.

Заповедта влиза в сила след обявяването ѝ в Държавен вестник.

Министър: Г. Георгиев

План за управление на защитената територия е утвърден осем години по-късно със *Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ (обн. ДВ бр. 57/2004 г.)*. Тъй като в първоначалната заповед за обявяване на трите природни забележителности превантивно е било забранено всякакво вмешателство, през 2008 г., със *Заповед №РД-903/01.12.2008 г.* режимът на дейностите в ПЗ е коригиран, за да се обезпечи прилагането мерките, предвидени в Плановете им на управление.

Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ (обн. ДВ бр. 57/2004 г.) за одобряване на план за управление на защитената територия

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД №РД-541/26.05.2004 г.

На основание чл. 62, във връзка с чл. 61 от Закона за защитените територии

УТВЪРЖДАВАМ:

Планове за управление на природните забележителности "Хълм Бунарджик", "Данов хълм" и "Младежки хълм".

Екземпляри от плановете за управление на природните забележителности "Хълм Бунарджик", "Данов хълм" и "Младежки хълм" да се предоставят на община Пловдив за изпълнение и на Регионална инспекция по околна среда и води - Пловдив за контрол.

Министър: Долорес Арсенова

Заповед № РД-903 от 01 декември 2008 г. за промяна на режима на дейностите, утвърден със Заповед РД-466 от 22.XII.1995 г.

Заповед № РД-903 от 01 декември 2008 г.

На основание чл. 42, ал. 5 и във връзка с чл. 41, т. 5 от Закона за защитените територии, с оглед обезпечаване прилагането на плановете за управление на природни забележителности, обявени със заповед № РД-466 от 22.XII.1995 г. (ДВ, бр. 3 от 1996 г.) и в частност плана за управление на "Младежки хълм", утвърден със заповед № РД-541 от 26.V.2004 г. (ДВ, бр. 57 от 2004 г.) в заповед № РД-466 от 22.XII.1995 г. се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 1 от частта, определяща режимите на дейност в природните забележителности се изменя така:

"всякакво строителство, с изключение на предвиденото в плановете за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения."

2. Изречението "Нарушителите на настоящата заповед се наказват съгласно чл. 31 от Закона за административните нарушения и наказания, ако не подлежат на по-тежко наказание." се изменя така: "Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии".

3. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Министър: Дж. Чакъров

Известна корекция в границите на защитената територия е направена през 2006 г., когато със *Заповед №РД-591/04.08.2006 г. на Министъра на околната среда и водите (обн, ДВ бр. 75/2006 г.)*, като площта ѝ е намалена с 0,616 дка, поради ниската консервационна значимост на отпадналите терени, явяващи се прилежаща площ към уникалното геоморфолошко образувание, предмет на защита, както и поради обстоятелството, че те обективно не отговарят на критериите, предназначението и целите на чл. 23, ал. 1 от *Закона за защитените територии*, тъй като представляват терен с останки от разрушена сграда и растителни видове без консервационна стойност (включително инвазивни такива).

Заповед №РД-591/04.08.2006 г. на МОСВ (обн, ДВ бр. 75/2006 г.) за промяна на площта на природна забележителност „Данов хълм“

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД № РД-591 / София 04.08.2006 г.

На основание чл. 42, ал. 5, във връзка с чл. 41, т. 3 от Закона за защитените територии, предвид ниската консервационна значимост на части от урегулирани поземлени имоти в природна забележителност „Данов хълм“, явяващи се прилежаща площ към уникалното геоморфолошко образувание - предмет на защита, както и поради обстоятелството, че същите обективно не отговарят на критериите, предназначението и целите на чл.23, ал. 1 от Закона за защитените територии, тъй като представляват терен с останки от разрушена сграда и растителни видове без консервационна стойност, включително инвазивни такива:

1. Намалявам с 0,616 дка площта на природна забележителност „Данов хълм“, гр. Пловдив, община Пловдив, област Пловдив, обявена със Заповед № РД-466 от 22.12.1995 г. (ДВ, бр. 3 от 1996 г.) на Министерство на околната среда, както следва:

1.1. Част от урегулиран поземлен имот XIII - 461 от плана на централна градска част, гр. Пловдив, община Пловдив, област Пловдив, с площ 0,352 дка.

1.2. Част от урегулиран поземлен имот XIV - 462 от плана на централна градска част. гр. Пловдив, община Пловдив, област Пловдив, с площ 0,264 дка.

2. След влизането в сила на настоящата заповед, община Пловдив:

2.1 .Да предприеме необходимите действия по отразяване на промяната на границите на природна забележителност „Данов хълм“, установени с настоящата заповед, в регулационния план на централна градска част - Пловдив.

2.2. Да отрази промяната в Плана за управление на природна забележителност „Данов хълм“ по реда на Наредбата за разработване на планове за управление за защитени територии.

2.3. В срок до шест месеца, да предприеме необходимите действия съгласно законоустановената процедура за отразяване на промените в границите на природната забележителност с трайни и ясно видими знаци на терен.

3. Промените в границата на защитената територия, определени с настоящата заповед, да се впишат в Държавният регистър на защитените територии.

4. Нарушителите на тази заповед носят административно наказателна отговорност съгласно действащото законодателство на Република България.

5. Заповедта да се обнародва в "Държавен вестник".

Министър: Дж. Чакъров

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Всички цитирани по-горе актове, определящи актуалния статут на Данов хълм като защитена територия, в т.ч. границите и режима на дейностите в нея са включени в Приложение 5.

Законовият статут на Природната забележителност „Данов хълм“ се определя съгласно чл. 23 до 25 от Закона за защитените територии (ДВ 133/1998, изм. и доп.):

Чл. 23. (1) За природни забележителности се обявяват характерни или забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, скални разкрития с научна стойност, земни пирамиди, пещери, понори, водопади, находища на вкаменелости и минерали, пясъчни дюни и други, които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност или които имат значение за науката и културата.

(2) Природните забележителности се управляват с цел запазване на техните естествени особености.

(3) Природните забележителности се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им.

Чл. 24. В природните забележителности се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност.

Чл. 25. Мерки за опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допускат с разрешение на Министерството на околната среда и водите съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.

Съгласно чл. 6, ал. 3 от същия закон, културните ценности, попадащи в границите на защитена територия, запазват режимите си на опазване и ползване, определени по реда на Закона за културното наследство.

1.3.2.2. Институционални функции и правомощия за управление на природната забележителност

Съгласно изискванията на *Закона за защитените територии (обн. ДВ 133/1998, изм. и доп.)*, институционално грижата за опазване на природната забележителност се разпределя между компетенциите основно на МОСВ (включително регионалните му органи) и на Общинската администрация, в ролята ѝ на собственик на терените. Правната рамка за това, съгласно разпоредбите на Закона е представена по-долу.

- **Основни функции и правомощия на МОСВ, свързани с управлението на природната забележителност**

Общият контрол и управлението на ПЗ „Данов хълм“ се осъществява от Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и неговия регионален орган - Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) - Пловдив. Регионалната структура провежда и осъществява координиращи и контролни функции свързани с управлението на обекта. Основните функции на МОСВ и РИОСВ-Пловдив, съгласно разпоредбите на *Закона за защитените територии (обн. ДВ 133/1998, изм. и доп.)* са , както следва:

Чл. 46. (1) Министерството на околната среда и водите и неговите регионални органи провеждат и осъществяват:

управлението и контрола в защитените територии;

.....

Чл. 47. В изпълнение на своите правомощия министърът на околната среда и водите:

.....

7. организира контрол върху дейността на всички собственици и ползватели в

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

защитените територии;

8. координира дейностите на други министерства, ведомства, общини, обществени организации, научни и академични институти и други, свързани със защитените територии;

.....

Чл. 50. В изпълнение на своите правомощия директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите в защитените територии в своите райони:

1. осъществяват или организират управлението на защитените територии;

2. организират разработването на планове за управление;

.....

5. контролират дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи;

6. координират и контролират прилагането на планове за управление в областта на научноизследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица;

7. организират мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;

.....

12. санкционират нарушители в предвидените случаи.

- **Основни функции и правомощия на Община Пловдив, свързани с управлението на природната забележителност**

Чл. 52. (1) Министерството на земеделието и храните, Изпълнителната агенция по горите, както и физическите и юридическите лица и общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.

.....

(4) Собствениците на гори, земи и водни площи в защитени територии извън тези, които са изключителна държавна собственост или са природни паркове, могат да създават специализирани звена за провеждане на поддържащи, направляващи и регулиращи дейности съгласно заповедите за обявяване и планове за управление.

В ролята на собственик на поземлените имоти в т.ч. и на повечето от обектите, разположени на територията на природната забележителност, основната отговорност за управление, опазване и поддръжка Данов хълм е на Община Пловдив.

Както беше посочено по-горе, административно хълмът е разположен на територията на Район „Централен“, но в районната администрация (а и като цяло в общината) няма обособена самостоятелна управленска структура, която да е натоварена с грижата за хълма. В общинската администрация има дирекция “Екология и управление на отпадъците”, в чиито прерогативи, наред с проблемите на чистотата, зелената система и т.н. са и общите грижи за природната забележителност, и организирането на дейностите по изпълнение на плана за нейното управление. Поддръжката на зелените системи и зеленото строителство се възлагат на ОП “Градини и паркове”.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Спецификата на обекта, като “защитена територия” изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите не само за този хълм, а и за останалите защитени територии – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж по-долу).

- **Функции и правомощия на други организации**

Чл.53. Министерство на околната среда и водите и органите и лицата по чл.52, ал.1 могат да предоставят на неправителствени и други организации и сдружения правото да организират поддържащи, направляващи, регулиращи, възстановителни и други природозащитни дейности в защитените територии.

1.3.3. **Международни конвенции и директиви имащи отношение към предмета и целите на плана за управление**

- **Европейска Конвенция за ландшафта** - подписана от министрите на 18 европейски страни, в това число и България, 2000 г. във Флоренция. Конвенцията поставя изискването към публичните власти да приемат политики и мерки на местно, регионално, национално и международно ниво за защита, управление и планиране на ландшафта на Европа. Тя касае всички видове ландшафт в Европа - както обикновения, така и уникалния - който определя качествата на околната среда.
- **Конвенция за биологичното разнообразие** – изисква да се вземат специални мерки за възстановяване на деградирани екосистеми и осигуряване възстановяването на застрашените видове, чрез разработване и прилагане на стратегии и планове за управление. Държавите членки се задължават да предотвратят интродуцирането на чуждоземни видове, които заплашват екосистемите, местообитанията или видовете.
- **Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания /Бернска/** - изисква да се вземат мерки за осигуряване запазването на природните местообитания на дивите видове от флората и фауната, както и за запазването на застрашените от изчезване природни местообитания. Договарящите страни се задължават да обръщат специално внимание на защитата на области, които са важни за мигриращите видове, като райони за зимуване, събиране, хранене и размножаване. Препоръка №36 се отнася за опазване на подземните хабитати и определя критериите за селекция на хабитатите: присъствие на видове, адаптирани към подземен живот; елементи на фауната, изчезнали от сухоземните и водни надземни екосистеми; присъствие на уязвими видове; присъствие на редки видове; присъствие на ендемични видове; присъствие на прилепи; относително високо биоразнообразие; научна стойност; уязвимост на хабитатите.
- **Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни /Бонска/** - изисква съхраняване и възстановяване на местообитанията на мигриращите видове. Държавите е необходимо да предотвратят и отстраняват вредните влияния от дейности или пречки, затрудняващи миграцията на видовете.
- **Споразумение за опазване на популациите на европейските прилепи (EUROBATS)** - Споразумението е един от специализираните международни договори към Бонската конвенция. Има за цел да бъдат защитени всички 52 европейски видове прилепи чрез законодателни, образователни и консервационни мерки и международно сътрудничество.
- **Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна** - цели осигуряване разнообразието на видовете, чрез запазване на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

техните природни местообитания, както и възстановяване на тяхното благоприятно състояние. Директивата посочва отговорността на държавите да съхранят приоритетни природни местообитания в тяхното естествено състояние. Тези местообитания трябва да се опазват в рамките на единна екологична мрежа, като се обявяват за специални защитени територии и се изготвят и прилагат планове за тяхното управление.

- **Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици** -най-старата европейска природозащитна директива. Изисква мерки за опазване, поддържане и възстановяване на необходимите по разнообразие и площ местообитания за всички видове птици.

Посочените конвенции и Европейски директиви са отправните точки при определянето на основните цели и мерки залегнали в настоящия План за управление.

1.4. Собственост

Във връзка с разработването на Плана за управление на природна забележителност „Данов хълм“ от отдел „Общински имоти“, Дирекция „Общинска собственост“ на Община Пловдив е получена специализирана справка за собствеността на обектите, попадащи в територията на защитената територия. Резултатите от справката са представени в текста по-долу. В пълния си текст справката е дадена в Приложение 7.

С акт за публична общинска собственост №153/26.08.1998 г. на район „Централен“, на основание чл.2, ал.1, т.5. чл.3, ал. 2, т.2 от ЗОС, във връзка с §7. ал.1, т.4 от ПЗР на ЗМСМА е актуван: хълм „Васил Коларов“ с площ 55773 кв.м. - част от УПИ хълм "Васил Коларов", кв.65- нов по плана на ЦГЧ - Пловдив, одобрен със Заповед №ОА-1320/29.08.1995 г.

В последствие със Заповед №13ОА2042/13.08.2013 г. на Кмета на Община Пловдив е одобрен проект за изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм „Васил Коларов“, кв. 65 по плана на Централна градска част - Пловдив, като се образува нов УПИ 1-521.1621, за озеленяване и природна защита - парк "Данов хълм", по границите на защитената територия - природна забележителност „Данов хълм“.

Границите на новообразувания УПИ не съответстват на тези на ПИ 56784.521.1471 и 56784.521.1249, от които е образуван хълм „Васил Коларов“ по кадастралната карта и кадастралните регистри одобрени със Заповед № РД-18- 48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК.

В актувания имот попадат, както следва:

- 1) Лятно кино с площ 930 кв.м.. актувано с акт за публична общинска собственост №383/15.12.1999 г. на район "Централен", на основание договор от 10.06.1999 г., във връзка с решение №336/18.05.1999 г. на Министерски съвет на РБългария и Заповед №2112/28.07.1999 г. на Областен управител на област с адм. център Пловдив.

С договор от 03.12.2001 г. горесцитираният имот е предоставен на концесия на ЕТ "Ванеса-Иванка Илиева Коева", за срок от 15 г.

По кадастралната карта и кадастралните регистри, одобрени със Заповед № РД-18- 48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК актуваната сграда е с идентификатор 56784.521.1471.6, със застроена площ 948, брой етажи: 1, предназначение: Сграда за култура и изкуство.

- 2) Сграда с идентификатор 56784.521.1471.7 по кадастралната карта и кадастралните регистри, брой етажи: 1, с предназначение: Сграда за битови услуги, застроена площ от 17 кв.м., представляваща ОБЩЕСТВЕНА ТОАЛЕТНА, актувана с акт за частна общинска собственост №1546/08.11.2013 г. на район

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

"Централен", на основание чл.2, ал.1. т.6 от ЗОС. във връзка с решение №229 на ОбС-Пловдив, взето с протокол №11/24.06.2004 г.

С Решение №229. взето с протокол №11/24.06.2004г. на ОбС-Пловдив, във връзка с Договор от 03.12.2001 г., вписан 22088/19.12.2001г., №230, том 27 в Служба по вписванията и Допълнително споразумение от 11.07.2006г., имотът е предоставен на концесия на ЕТ „Ванеса - Иванка Илиева Колева", за срок от 15 години.

- 3) Масивна сграда, актувана с акт №2792/13.10.1993 г. по отм. НДИ. която на основание чл.2, ал.1, т.7 от ЗОС, във връзка с чл.92 от ЗС, е общинска собственост.

По кадастралната карта и кадастралните регистри одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК същата е с идентификатор 56784.521.1471.3, със застроена площ 175 кв.м.. брой етажи: 1. предназначение: Сграда за култура и изкуство. Съгласно данни в досието на имота, същата се използва от Пловдивско певческо дружество "Ангел Букорещлиев".

- 4) Кула (часовникова), актувана с акт №1823 от 29.10.1964 г. по отм. НДИ. като стар общински имот, която на основание чл.2, ал.1, т.2 от ЗОС, във връзка с §7, ал.1. т.6 от ПЗР на ЗМСМА, е общинска собственост.

По кадастралната карта и кадастралните регистри одобрени със Заповед №РД-18- 48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК актуваната сграда е с идентификатор 56784.521.1471.1, със застроена площ 17 кв.м., брой етажи: 1, предназначение: Сграда за култура и изкуство.

- 6) Масивна сграда, представляваща обществена тоалетна, застроена на 20 кв.м., актувана с акт №745/15.11.2001 г. на район „Централен", на основание чл.30. ал.4 от ППЗОС и включена в капитала на "Чистота" ЕООД.

Съгласно удостоверение изх. №ОГН 0-15005/26.07.2013 г. от район „Централен" същата е съборена и са предприети действия по заличаването и в кадастралната карта на гр. Пловдив (сграда с идентификатор 56784.521.1471.2).

- 7). Сгради с идентификатор 56784.521.1471.10 и 56784.1471.13 по кадастралната карта и кадастралните регистри, одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК, за които съгласно писмо вх. №14РЦ341(3)/09.07.2014 г. на район "Централен" няма налични строителни книжа в техническия архив на район „Централен". Същите обекти не са отразени в ЗРП на УПИ „Хълм Васил Коларов", кв.65 по плана на Централна градска част-Пловдив, с оглед на което същите не са в режим на търпимост и няма издавани разрешения за поставяне.

- 8) Сграда с идентификатор 56784.521.1471.12, със застроена площ 122 кв.м.. брой етажи 1, предназначение: Сграда за енергопроизводство. е актувана с акт №3228/24.02.2000 г. за държавна собственост.

- 9) С актове за държавна собственост №№1445. 1446, 1447, 1448 от 01.12.1998 г. са актувани обекти - защитни съоръжения за укриване на населението при бедствия и аварии, находящи се северно от ул. „Дондуков-Корсаков", гр. Пловдив в територията на паметник на градинското и парково изкуство, с предоставени права на управление -Гражданска защита на Република България. Същите не са отразени в кадастралната карта на гр. Пловдив, одобрена със заповед №РД-18-48/03.06.2009 г.

С писмо изх. №ДС129-76#5/08.07.2014 г. Областен управител уведомява Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението" към Министерството

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

на вътрешните работи да предприемат действия по поправка на кадастралната карта за отразяване на имотите и съответно действия по съставяне на нови актове за държавна собственост, както и за предоставяне на информация за относимостта на сграда с идентификатор 56784.521.1471.9 към защитните съоръжения за укриване на населението при бедствия и аварии.

- 10) За сграда с идентификатор 56784.521.1471.05 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК. като собственик фигурира Българска телекомуникационна компания АД;
- 11) За сграда с идентификатор 56784.521.1471.04 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, като собственик фигурира „НУРТС БЪЛГАРИЯ“ АД. одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК.
- 12) Трафопост №472 (сграда с идентификатор 56784.521.1249.1 и 56784.521.1249.2). актуван с акт по отм. НДИ №2842/19.08.1994 г.

В изпълнение на Заповед №265/08.03.2000 г. на Областен управител на област с административен център гр. Пловдив за предаване на безспорно държавните имоти, досието към акт №2842/19.08.1994 г., е предадено на областна администрация с протокол от 27.03.2001 г.

Освен посочените до тук, в справката от отдел „Общинска собственост“ е описана и сграда с идентификатор 56784.521.1471.11, която по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, попада в УПИХХ-521.1622. Същата не попада в границите на защитената територия. Сградата представлява обект за обществено обслужване - Регионален телевизионен център – Пловдив. Актувана е с акт 5162/02.07.2003 г. за държавна собственост.

В границите на защитената територия влиза още един имот – ПИ № 56784.521.1214. По данни на район „Централен“ и отдел „Общински имоти“ по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, същият е включен в УПИ 1-521.1621, за озеленяване и природна защита - парк „Данов хълм“ и в границите на защитената територия, но не е общинска собственост. В Кадастъра няма вписани данни за собственика на имота.

1.5. Управленска структура

1.5.1. Организационна структура и администрация

В ролята на собственик на терена, основната отговорност за управление, опазване и поддръжка Данов хълм е на Община Пловдив. Данов хълм административно-териториално е разположен на територията на Район „Централен“ на гр. Пловдив, но в администрацията на Района (а и като цяло в общината) няма обособена управленска структура, занимаваща се конкретно и само с управлението и опазването на хълма.

Със Заповед ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Пловдив за стопанисването и опазването на природните забележителности е обособена специализирана структура - "Управление на защитените територии", в която са включени осем служители:

- Един служител на отдел „Екология и околна среда“ на Община Пловдив в качеството на гл. експерт "Управление на зелената система, защитени територии и биоразнообразие"
- Двама служители на Дирекция " Устройствено планиране, архитектура и благоустройство" на Община Пловдив.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Двама служители на р-н "Централен" - еколог и архитект, определени със Заповед на районния Кмет.
- Един служител на ОП "Градини и паркове", определен със Заповед на Управителя на предприятието.
- Двама представители на Общинска охрана ЕАД, определени със заповед на Изпълнителния Директор.

Поддръжката на зелените системи и зеленото строителство (включително в парковите части на природните забележителности) се възлагат на ОП "Градини и паркове". С оглед целогодишното поддържане на Пловдивските хълмове в структурата на ОП „Градини и паркове“ през 2004 г. (съгласно писмо изх. № 5300-178/06.08.2004) са създадени работни звена от по 4 човека, които да осигуряват поддръжката на всяко от трите тепета. През 2005 г. персоналът е увеличен до 8 души за Данов хълм (1 ръководител и 7 работници) и по 10 души за Младежки хълм и за Бунарджика (по 1 ръководител и 9 работници).

През 2004 г., след влизане в сила на Плановете за управление на трите защитени територии, фирма „Сикюрити Глобъл-21“ ЕООД предоставя на Община Пловдив, чрез договор за дарение, провеждането на денонощна въоръжена физическа охрана и осъществяване на контролен режим, както и реакция с патрулни автомобили на обект парк „Хълм на Освободителите“ за периода от една година.

През 2005 г., съгласно ЗАПОВЕД ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Община Пловдив, Общинска охрана ЕАД организира охраната на трите хълма, съгласно разпоредбите на Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и Наредба № 1 на Общински съвет-Пловдив.

1.5.2. Персонал - функции

Както беше посочено по-горе обособена управленска структура, която да е натоварена самостоятелно и конкретно с грижата за управлението и опазването до момента няма обособена. Със Заповед на Кмета на Пловдив е създадено специализирано звено от служители в различни дирекции, които обаче съвместяват тези си задължения с ежедневните си задачи като служител в съответната дирекция или отдел. Така например главният експерт в това специализирано звено, освен с грижата за защитените територии е натоварен също с организиране на поддръжката на градските зелените площи и крайуличното озеленяване, организирането и изпълнението на дейности по поддържане в норми параметрите околната среда и много други функции.

Спецификата на обекта, като "защитена територия" изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж Раздел 1.3.2 по-горе).

1.5.3. Материално-техническо обезпечаване

Материално-техническото осигуряване на общинската администрация, ангажирана наред с другите си задачи и с грижата за природните забележителности включва основно офис-обзавеждане и офис-техника. По-специфичен инструмент, с който разполага общинската администрацията е информационната система - ИСУТ ИС "Зелена система и Защитени територии". Тя представлява програмен продукт, разработен на базата на CADIS, в който върху основа от актуална кадастрална информация е разработен допълнителен слой „Зелена система и защитени територии“. В този слой се са въведени данните от извършените по-рано паспортизации на едроразмерната растителност, както и данни за парковата инфраструктура. За съжаление форматът на цифровите данни в тази

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

информационна система и самата ѝ структура е направена във вид, в който е несъвместима с всички други, използвани в практиката инструменти за работа с географски информационни системи, което прави използването им в практиката (като например за разработването на настоящия план за управление) изключително трудоемка задача.

Общинското предприятие „Градини и паркове“, на което се възлагат озеленителните дейности разполагат със съответното оборудване за необходимите дейности в парковата част: моторни триони "Щил" - 26 бр., телескопични кастрачки "Щил" - 20 бр., къртачи "Бош" - 2 бр., косачки - 33 бр., дърворезачки - 28 бр., ножици за жив плет - 17 бр. и др.

1.6. Съществуващи проектни разработки

Проучени са съществуващи проектни разработки, планове, проекти, програми и др., имащи връзка и/или влияещи върху защитената територия, както и такива, свързани със социално-икономическото и културно развитие на района. Направена е кратка анотация на по-важните разработки (стратегии, програми, планове и проекти) с отчитане на степента на тяхната реализация и актуалността им, до колкото това е възможно. Разгледани са стратегически, програмни и устройствени проекти и планове, такива отнасящи се до възможно строителство, ползване на ресурси и други дейности на територията на природната забележителност, а също и разработки и програми, свързани с регионалното развитие и с развитието на туризма.

1.6.1. План за управление на природна забележителност „Данов хълм“ от 2003 г. (утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ)

Планът за управление на ПЗ „Данов хълм“ от 2003 г. (утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на МОСВ) е основният управленски инструмент, определящ до момента режима на дейностите в защитената територия. Предмет на Плана е управлението и опазването на разкритията на скалните образувания, зелените и водните площи, разнообразието на екосистемите и местообитанията, както и на видовете на флората и фауната на територията на защитената територия в синхрон с поддръжка на обектите, свързани с отдиha на населението.

Планът определя целите, приоритетите, както и програми и мероприятия за управление на защитената територия, съобразно поставените цели за 10 годишен период (2004 - 2014 г.). Основната, дългосрочната цел на плана е съхраняване на уникалната му стойност в градската структура, при максимално опазване на притежаваните от територията качества – природна забележителност, вписана в силно урбанизирана среда. На базата на тази цел в Плана са формулирани приоритетните за изпълнение задачи за възстановяването на територията, като те са разделени на краткосрочни и дългосрочни мероприятия и спешни за реализация мерки. Кратък преглед на заложените в Плана мероприятия и на тяхното изпълнение е даден в текста по-долу.

1. Краткосрочни мероприятия

1.1. Програма за спешни действия

1.1.1. Основно почистване на територията.

Това мероприятие, за разлика от другите хълмове се отнася преди всичко за високата зона на “същинския” хълм. Ниската “обслужваща” зона, поради своето местоположение и “принадлежност” – на улицата е в добро състояние, тъй като и грижата за нея е ежедневна и на градските служби по чистотата. Във високата зона почистването е в буквалния смисъл и включва изнасяне на отпадъците от цялата зона - миналогодишна шума, строителни отпадъци, очевидно изсъхнали растения, клони, издънки, плевели, трева между плочите и т.н., за да придобие зоната приветлив вид. От по-големи грижи се нуждае площадката между двата върха – естествения център на територията, която е затрупана от скални

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

отломки и строителни отпадъци.

Мероприятието е изпълнено. Малко след приемане на Плана за управление на природната забележителност през 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ извършването на основно почистване на територията - изнасяне на отпадъци от миналогодишна шума, строителни отпадъци, очевидно изсъхнали и загинали растения, клони, издънки, плевели, трева по настаните площи, както и почистване на настилките на основните алеи от прораснала трева и надвиснала растителност. Сроктът за изпълнение възложените мероприятия е една календарна година.

Понастоящем почистването се извършва се периодично, като съдовете за сметосъбиране (кошчетата) в парка се обслужват от сметосъбиращата фирма, действаща в района, а почистването на зелените площи от изсъхнали растения, клони, издънки и др., както и самата поддръжката на парковата растителност се извършват от екип на ОП „Градини и паркове“.

Периодично се организират и доброволчески кампании за почистване на парковете. През м. октомври 2005 г. Община Пловдив, съвместно с Национален алианс за работа с доброволци /НАРД/ организира доброволческа инициатива за почистване на защитените територии "Данов хълм", "Младежки хълм" и хълм "Бунарджик". Инициативата е част от Национална инициатива - Старт в Пловдив, "Дарете един час в полза на Пловдив". През 2008 г. във връзка с почистването на Пловдивските хълмове и големите паркове в града са отпечатани 3000 бр. плакати; 1000 бр. листовки; 3 бр. винилни платна. От тогава насам Община Пловдив традиционно организира провеждането на кампании по почистване на зелените площи на града. Участие в компаниите до сега са вземали цялата общински администрация (общински предприятия, районните администрации, общинските социални и здравни заведения), социални и здравни организации, училища и детски градини, държавни институции, неправителствени организации, частни фирми и организации и широката общественост.

1.1.2. Укрепване на срутищата

На база предварителни проучвания за най-опасните места по Пловдивските хълмове (инж. Б. Тодоров и колектив, 1998) е изготвен проект за Укрепване на опасните места по Пловдивските хълмове. Проектът е съгласуван от МОСВ с писмо с изх. № 08-00-737/09.08.2002 г. и е реализиран приблизително две години по-късно – през 2004 г. Изразходени са близо 900 000 лв. от правителствена комисия за защита на населението от бедствия, аварии и катастрофи.

В периода 2009 - 2010 г. са изготвени геодезични заснемания и проекти за укрепване на опасни участъци по хълмовете, по-късно интегрирани в един общ проект: „Укрепване на трихълмието, източната страна на тунела, над ул. „Д-р Вълкович“ № 15-17, укрепване хълм „Бунарджика“, под ул. „Поп Харитон“, укрепване на ул. „Дондуков-Корсаков“ (Данов хълм), р-н „Централен“, гр. Пловдив. . Проектът е съгласуван от РИОСВ с писмо с изх. № ОВОС-530/12.08.2010 г., но за съжаление до момента не е одобрен за финансиране (такова е търсено по европейски програми) и по него няма реализирано изпълнение.

1.1.3. Възстановяване на настилките

На хълма има две основни алеи осигуряващи подходите от изток – от „Главната“ и от запад – от ул. „Дондуков“. И на двете алеи настилките са в сравнително добро състояние и се от почистване от прорасналата трева и надвисналата растителност, която ги „задушават“, отколкото от ремонти. От ремонти обаче се нуждаят подпорните зидове по стълбището от изток, където има пукнатини и разрушени места

Мероприятието е изпълнено. Още през 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ извършването на: основно почистване на територията, почистване на настилките на основните алеи от прораснала трева и

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

надвиснала растителност, почистване и възстановяване на алейната мрежа - пътеки, каменни стъпала /изкъртени, липсващи/; възстановяване на частично разрушената паважна настилка на обслужващия път, водещ към върха на "Младежки хълм", ревизия на подпорните зидове и описване на мерки за тяхното възстановяване, Срокът за изпълнение възложените мероприятия е една календарна година.

През 2005 г. с писмо с изх. № 7000-1189/11.04.2005, Община Пловдив възлага отново на ОП „Градини и паркове“ изпълнението на неотложни дейности по възстановяване на централната площадка на Данов хълм. Сред тях са и дейности по възстановяване на утъпканата тревна площ в централната площадка на хълма и направа на пешеходна пътека с трайна настилка.

В началото на 2013 г. от ОП „Градини и паркове“ предприеха стъпки по цялостно обновяване на пътеките, пейките и съоръженията на върха на „Данов хълм“. Извършено бе пренареждане на паважа в пропадналите участъци, изграждане на нови бордюри, реставриране на подпорните стени на върха на тепето, реконструкция на фонтана и чешмичката на площада, пред паметника на Христо Г. Данов, както и обновяване на градинките на върха на хълма.

1.1.4. Възстановяване на парковото обзавеждане

На територията на хълма няма нито една пейка. Тази липса е недопустима за който и да е парк. На хълма няма детски площадки, като се изключи самодейният опит за създаване на такава в едно от заведенията (кафе „Скалата“). На площадката – „център“ на територията от основен ремонт се нуждае съществуващата водна площ.

Мероприятието е изпълнено. През 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ освен на посоченото по-горе, също и извършването на ремонт на съществуващите пейки- подмяна на дървените части; внасяне и монтаж нови пейки.

По-късно, през 2005 г. с писмо изх. № 7000-1189/11.04.2005 Община Пловдив възлага внасянето и монтажа на нови пейки в централната площадка на данов хълм, поставяне на кошчета за смет на площадката за отдих, монтаж на декоративна ограда с цел ограничаване на постоянното утъпкване на тревната площ, ремонт на съществуващата водна площ.

Както беше посочено и по-горе, през 2013 г. е направена нова реконструкция на фонтана и на чешмичката на площада, пред паметника на Христо Г. Данов в централната площадка на хълма.

1.1.5. Възстановяване на техническата инфраструктура

Необходима е ревизия на съществуващия водопровод и канализация и ремонт на откритите повреди.

Мероприятието е изпълнено. Още през 2004 г. с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ да извърши ревизия на съществуващия водопровод и ремонт на откритите повреди. Ремонт на поливния водопровод на Данов хълм е извършен в периода 2004-2005 г. Текущи ремонти са извършвани и в последствие.

През 2009 г. е окончателно приет от всички имащи отношение служби в Община Пловдив и държавни институции технически инвестиционен проект за обект: „Подобряване на екологичната и рекреационна среда на гр. Пловдив – парк „Хълм на Освободителите“; Подобект: Рехабилитация и възстановяване на парка „Хълм на Освободителите“, в части: Паркоустройство и благоустройство, ЕЛ, В и К, Геодезия, Пътна, ПБЗ. Община Пловдив е кандидатствала за техническа помощ за изпълнението на проекта от Европейския фонд за регионално развитие. Проектът не е получил финансиране.

1.1.6. Грижи за насажденията

Възстановяване поне отчасти на цветни партери, групите в алпинеумите, като видове

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

работи изискващи най-малко усилия и средства. За реализация на тази програма за спешни действия, включително и поддържането на територията през цялата година, не са необходими особени средства и тя може да се реализира в рамките на една календарна година.

С писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ възстановяване на алпинеум до главната алея на "Младежки хълм" и на алпинеума около часовниковата кула на "Данов хълм". Възложено е също провеждането на санитарна сеч за отстраняване на дървета в лошо състояние "загинали" и с "над 50% изсъхнала корона", както и подмяна и засаждане нова растителност: "Данов хълм"- в зоната на "центъра на хълма" и в зоната източно от Певческото дружество; в по- ниските части на югозападните склонове на "Младежки хълм"; паркова част на хълм "Бунарджика". Всички по нататъшни дейности по поддръжка на насажденията се възлагат отново на ОП „Градини и паркове“, в което е назначен персонал отговарящ конкретно за поддръжката на всяко от тепетата (вж т. 1.5.2 по-горе).

1.2. Краткосрочни мероприятия – предпоставки за постигането на поставените цели

1.2.1. Изготвяне на кадастрална основа на защитената територия.

Съществуващата, видно и от приложения картен материал обхваща застроените територии и само маркира защитената. Липсват даже хоризонтали. При изготвянето ѝ са необходими подробни коти, заснемане на алейната мрежа, заснемане на отделните дървесни видове, групи храсти, точното местоположение на защитените растения и т.н., защото спецификата на територията го изисква.

Мероприятието е изпълнено. Кадастралната карта е одобрена със Заповед №РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК.

1.2.2. Програма за паспортизация

Във връзка с предходната точка е необходимо изготвянето на специализирана програма за паспортизация, която да се приложи успоредно с геодезическото заснемане.

Мероприятието е изпълнено. Направена е паспортизация на растителността. Същата е интегрирана в специално създадена информационна система за зелените системи и защитените територии на гр. Пловдив (вж по-долу).

1.2.3. Информационна система

Набрана графична и текстова информация следва да се вложи в Специализирана информационна система – обща за всички хълмове, която да съдържа и специализирана база-данни съобразно специфичните изисквания на защитените територии.

Мероприятието е изпълнено. През 2005 г. на основание влезли в сила Планове за управление на трите защитени територии е възложено „Разработване на програмен продукт за специализирана карта за управление на защитените територии на гр. Пловдив“. Тази специализирана карта е надградена и понастоящем в нея се съхраняват база данни за паспортите на зелените площи не само на територията на Пловдивските хълмове, а и на всички зелени площи публична-общинска собственост.

Информационната система „Зелена система и Защитени територии“ представлява програмен продукт, разработен на базата на CADIS, в който върху основа от актуална кадастрална информация е разработен допълнителен слой „Зелена система и защитени територии“. В този слой се са въведени данните от извършените по-рано паспортизации на едроразмерната растителност, както и данни за парковата инфраструктура. За съжаление форматът на цифровите данни в тази информационна система и самата ѝ структура е направена във вид, в който е несъвместима с всички други, използвани в практиката инструменти за работа с географски информационни системи, което прави използването им

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

в практиката (като например за разработването на настоящия план за управление) изключително трудоемка задача.

1.2.4. Програма за възстановяване на растителността на хълма.

На базата на набраната и обработена информация е необходимо изготвянето на Програма за възстановяване на растителността на хълма.

Мероприятието е изпълнено. През 2005 г. е изготвена и поетапно изпълнена „План-програма за планиране и осъществяване на дейности по поддържане и развитие на зелената система на община Пловдив -район Централен, План за действие 2005-2008“.

Предвидените в нея дейности, касаещи възстановяването и поддръжката на растителността на хълма включват, както следва:

1. Приоритетни / неотложни / мерки за подобряване състоянието на зелените площи:

- Извеждане на санитарни сечи и подновяване на растителността на Пловдивските хълмове, заложи в "Планове за управление на защитените територии".
- Ежегодни залесителни мероприятия - засаждане на дървесна и храстова растителност
- Системност в провеждането на основните дейности по поддържане на зелената система: нови засаждания, зацветяване, поддържане на фитосанитарното състояние на дървесната растителност, коситби, поливане, растителна защита и др.
- Основни ремонти на помпените станции и поливни водопроводи.
- Основни ремонти на парковете съоръжения
 - ...
 - А. Планиране и реализация на заложените мероприятия и дейности в "програмата за спешни действия" в утвърдените от МОСВ Планове за управление на защитените територии.
- Възстановяване на помпено съоръжение

2. Защитена територия "Данов хълм"

- Ремонт и допълване на парковото обзавеждане; внасяне на нови градински пейки на подходящи места / площадки за отпих и наблюдения /; разстановане на кошчета за смет по пешеходните алеи и на площадката на върха.
- Площадка "център" на територията- основен ремонт на съществуващата водна площ.
- Ревизия и ремонт на съществуващия водопровод.
- Възстановяване на цветни групи в алпинеумите
- Ремонтни дейности по настилките; отремонтиране увредени участъци от бордюри, каменни стълбища, подпорни и декоративни зидарии.
- Отстраняване на загинали и в лошо състояние растителни видове с последващо залесяване с дървета и храсти от характерни местни видове. Допуска се нова декоративна растителност на площадката между двата върха и на места, където са необходими акценти, паркови перспективи.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.2.5. Оперативно звено

Създаване на оперативно звено от специалисти, което да поеме грижата по прилагането на мероприятията и изпълнението на Плана за управление, не само за тази, а за всички защитени територии.

Задачата е изпълнена. В администрацията на общината няма обособена управленска структура конкретно и само с управлението и опазването на хълма. Със Заповед ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Пловдив за стопанисването и опазването на природните забележителности е обособена специализирана структура - "Управление на защитените територии", в която са включени осем служители:

- Един служител на отдел „Екология и околна среда“ на Община Пловдив в качеството на гл. експерт "Управление на зелената система, защитени територии и биоразнообразие"
- Двама служители на Дирекция " Устройствено планиране, архитектура и благоустройство" на Община Пловдив.
- Двама служители на р-н "Централен" - еколог и архитект, определени със Заповед на районния Кмет.
- Един служител на ОП "Градини и паркове", определен със Заповед на Управителя на предприятието.
- Двама представители на Общинска охрана ЕАД, определени със заповед на Изпълнителния Директор.

Всеки от посочените служители, обаче съвместява тези си задължения с ежедневните си задачи като служител в съответната дирекция или отдел. Така например главният експерт в това специализирано звено, освен с грижата за защитените територии е натоварен също с организиране на поддръжката на градските зелените площи и край уличното озеленяване, организирането и изпълнението на дейности по поддържане в норми параметрите околната среда и много други функции.

Спецификата на обекта, като “защитена територия” изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите само за защитените територии, като това касае не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж Раздел 1.3.2 по-горе).

Поддръжката на зелените системи и зеленото строителство (включително в парковите части на природните забележителности) се възлагат на ОП “Градини и паркове”. С оглед целогодишното поддържане на Пловдивските хълмове в структурата на ОП „Градини и паркове” през 2004 г. (съгласно писмо изх. № 5300-178/06.08.2004) са създадени работни звена от по 4 човека, които да осигуряват поддръжката на всяко от трите тепета. През 2005 г. персоналът е увеличен до 8 души за Данов хълм (1 ръководител и 7 работници) и по 10 души за Младежки хълм и за Бунарджика (по 1 ръководител и 9 работници).

През 2004 г., след влизане в сила на Плановете за управление на трите защитени територии, фирма „Сикюрити Глобъл-21” ЕООД предоставя на Община Пловдив, чрез договор за дарение, провеждането на денонощна въоръжена физическа охрана и осъществяване на контролен режим, както и реакция с патрулни автомобили на обект парк „Хълм на Освободителите” за периода от една година.

През 2005 г., съгласно ЗАПОВЕД ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Община Пловдив, Общинска охрана ЕАД организира охраната на трите хълма, съгласно разпоредбите на Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и Наредба № 1 на Общински

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

съвет-Пловдив.

1.2.6. Възстановяване на съществуващата алейна мрежа

Съществуващата алейна мрежа трябва да се възстанови в първоначалният ѝ вид. Не е необходимо изграждането на нова, нито на нови площадки, съоръжения и др. Характерните вписаните в терена пътеки на земна основа и каменни стъпала, отговарят по вида си на характера на зоната. За възстановяването им не са необходими и големи средства. Нужен е внимателен оглед и конструктивно заключение за подпорните зидове и стени

Мероприятието е частично изпълнено. Виж т. 1.1.3 по-горе.

1.3. Дългосрочни мероприятия

1.3.1. Изготвяне на Подобен устройствен план

Мероприятието е изпълнено. Със Заповед №13 ОА2042/13.08.2013 г. на Кмета на Община Пловдив е одобрен проект за изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм „Васил Коларов“ (Данов хълм), кв. 65 по плана на Централна градска част – Пловдив.

1.3.2. Възстановяване на растителните съобщества

Мероприятието се изпълнява периодично при поддръжка на вегетативните площи. Виж т. 1.1.6 и 1.1.4 по-горе.

1.4. Други дейности, изпълнени в периода на действие на Плана за управление на природната забележителност от 2004 г.:

- С цел развитие на туризма, през 2007 г. са отпечатани електронни и печатни издания за популяризиране на биологичното разнообразие, защитените територии и защитените зони в Община Пловдив. Разпространени бяха следните материали:
 - Плакат – 200 бр.;
 - Туристическа дигляна – 2000 бр.;
 - Стикери – 2000 бр.;
 - Пътеводител на ЗТ и ЗЗ – печатно издание – 1000 бр.;
 - Пътеводител на ЗТ и ЗЗ – електронно издание – 1000 бр.
- През 2012 г. са отпечатани общо 2000 бр. просветно-информационни брошури със съвети как да опазим биологичното разнообразие, и къде в гр. Пловдив се срещат поставените под закрилата на закона за биологичното разнообразие животински и растителни видове, както и информационна брошура за популяризиране на паметниците на градинското и парково изкуство на територията на Община Пловдив и защитените територии: Данов хълм, Младежки хълм и Бунарджика.
- На панаирното изложение „Природа, лов, риболов“ 2013 г., Пловдив се представи с темата за тепетата и река Марица. Бяха представени интересни факти и история за Пловдивските тепета, както и информация за видовото им разнообразие /флора и фауна/, с лек акцент върху река Марица и видовете, които се срещат там.
- През 2009 г. са изработени и монтирани информационно-обозначителни и предупредителни табели на територията на защитените територии: ПЗ „Данов хълм“, ПЗ „Младежки хълм“ и ПЗ „Хълм Бунарджик“.
- През м. март 2014 г. са изработени и поставени нови информационно-обозначителни табели на територията на защитените територии: ПЗ „Данов хълм“ и ПЗ „Хълм Бунарджик“.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.6.3. Програма за развитие, поддържане и опазване на зелената система на гр. Пловдив от 2013 г.

Програмата за Развитие, поддържане и опазване на Зелената система на гр.Пловдив има за цел да даде планова рамка, чрез която в съчетание с последователна общинска политика да доведе до дългосрочно повишаване на качеството и количеството на зелените площи на града и обединяването им в непрекъсната и обхващаща цялата градска структура Зелена система.

Програмата е практично средство, стратегически документ и методическо ръководство за управление на Зелената система на гр.Пловдив. За определяне на състоянието на Зелената система са изследвани всички площи за широко обществено ползване в града. Териториалната структура и усвоеността на парковите площи. Тяхната функционална структура, съдържанието им и степента на амортизация, както и засягането им от различни инвестиционни намерения.

На основа на детайлния анализ на състоянието на зелената система на града са формулирани приоритети за развитието и опазването ѝ, спешните за реализация мерки и е дадена една дългосрочна стратегия касаеща всички части на Зелената система. Програмата за "Развитие, поддържане и опазване на зелената система на гр.Пловдив" включва етапен план, който набелязва последователността на всички мерки засягащи този елемент на градската структура. Етапния план е в три части - спешни действия до 2014 година, и етапи 2015-2020 и 2021-2025 година. В този смисъл програмата е един рамков стратегически документ, чрез който Общината да провежда последователна, целенасочена и оптимална политика свързана с развитието, поддържането и опазването на Зелената система на гр.Пловдив".

Програмата за развитие на Зелената система и Планът към нея се съобразяват изцяло с възприетото зонироване на трите природни забележителности – Данов хълм, Младежки хълм и Бунарджик и със специфичните нужди от опазване и поддържане на популациите на растителните видове в тях. Отчетени са особеностите на всяка от трите защитени територии и са заложили дейности, подчиняващи се на приоритетите и доразвиващи мерките, заложили в Плановите им за управление.

1.6.4. Програма за опазване на околната среда на територията на Община Пловдив (актуализация 2014-2020 г.)

Програма за опазване на околната среда на Община Пловдив за периода 2014- 2020 г. е изготвена като част от изпълнението на проект: „Подобряване на стратегическото планиране в Община Пловдив“, Схема за безвъзмездна финансова помощ №BG051PO002/13/1.3-07, Подприоритет 1.3. „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики“, Приоритетна ос I „Добро управление“ по Оперативна програма „Административен капацитет“ 2007 – 2013 г. Тя е изготвена в съответствие с актуалните изисквания на Закона за опазване на околната среда на Р. България и цели постигане на съответствие с актуалните законови изисквания в областта на околната среда.

Програмата включва дълбоко-обхванат анализ на състоянието на околната среда на територията на Община Пловдив, на базата на който са изведени основните цели, приоритети и конкретни мерки за опазване и подобряване на тяхното състояние.

Като генерална стратегическа цел за Община Пловдив е изведена необходимостта от постигане на устойчиво развитие на своята територия, като допринесе за постигането му в национален и европейски мащаб – здрави настоящи и бъдещи поколения, живеещи в благоприятна околна среда, осигуряване на достатъчни по количество и с високо качество жизненоважни ресурси, запазване на природното и културно наследство и хармоничното му съвместно съществуване с новите технологии, архитектурните и инфраструктурни елементи.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

За постигането ѝ са формулирани 16 специфични стратегически цели, повечето от които нямат пряко касателство с природната забележителност, а по-скоро с общото състояние на околната среда на територията на общината. Единствената специфична цел, която се отнася пряко към трите тепета е целта **„поддържане и управление на защитените територии в съответствие с Плановите за управление, осигуряващо запазването на биоразнообразието на територията на Общината“**. В изпълнение на тази цел са заложили приоритети за изпълнение:

- Опазване на защитените, редките и екзотични видове по подходящ начин;
- Пълно спазване на ограниченията за определени дейности, застраващи предмета на опазване в защитените зони и територии;
- Повишаване на екологичната култура на населението на Община Пловдив и неговото запознаване с нормативната уредба, прозрачно провеждане на екологичните мероприятия и издаване на специализирани издания за това.
- Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване и междублоковите пространства;
 - Постигане на минимум 17 м² / ж. зелени площи за широко обществено ползване /ШОП/;
 - Проектиране на нереализирани зелени площи за ШОП;
 - Поетапна реконструкция на уличното озеленяване;
 - Поетапно изграждане на сондажни кладенци и поливни системи в целия град и реконструкция на съществуващи такива;
 - Осъвременяване на техническата база и технологията за поддържане на зелената система и защитените територии;
 - Осигуряване на терен /60 дка./ за изграждане на собствен декоративен разсадник и цветопроизводствена база на ОП „Градини и паркове“.

Община Пловдив активно работи по изпълнение на изброените по-горе приоритети.

С цел привеждане на качеството на атмосферния въздух в района на община Пловдив в съответствие с изискванията на европейското и в частност на националното законодателство през годините са разработени и се изпълняват две секторни програми, които са неразделна част от общинската Програма за опазване на околната среда, а именно:

- **Актуализация на Програмата за подобряване на качеството на атмосферния въздух на територията на Община Пловдив 2003-2010 и План за действие за периода 2011-2013 приета с Решение № 223, взето с Протокол №15 от 16.06.2011 г.;**
- **Програма за достигане на нормативните нива по показателите фини прахови частици под 2,5 микрона (ФПЧ_{2,5}) и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ) в атмосферния въздух на територията на Община Пловдив с План за действие за периода 2014-2015 г. приета с Решение №373, взето с Протокол №17 от 17.10.2013 г.**

В Програмата за опазване на околната среда на община Пловдив за периода 2014-2020 г. е включен обособен раздел „Атмосферен въздух“, в който е направен подробен анализ на състоянието на КАВ, причините и източниците на замърсяване, като са посочени конкретни цели и мерки за изпълнение. При разработването му е използвана цялата налична информация от актуалните измервания на концентрациите на замърсителите в пунктовете за мониторинг, както и информация от двете специализирани програми за подобряване на КАВ. Планът за действие към Програмата за ООС предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки насочени към ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух.

През 2016г. Община Пловдив разработи и кандидатства по Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020г., Приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“с

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

проектно предложение за изготвянето на комплексна програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух за достигане на нормативните стойности по показателите ФПЧ_{10} , $\text{ФПЧ}_{2,5}$, азотен диоксид и полициклични ароматни въглеводороди, определени като показатели, които нарушават качеството на атмосферния въздух /КАВ/ на територията на общината. Към настоящия момент Община Пловдив е бенефициент по проект „Разработване на "Програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух на територията на Община Пловдив" и План за действие към същата за периода 2018 - 2023г.“, регистриран в ИСУН 2020 с № BG16M1OP002-5.002-0011 по процедура № BG16M1OP002-5.002 „Разработване/актуализация на общинските програми за качеството на атмосферния въздух“ по оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020г.“, реализиращ се в рамките на Договор за безвъзмездна финансова помощ с регистрационен № BG16M1OP002-5.002-0011-C01 г., сключен с Министерство на околната среда и водите. Изпълнението на проекта стартира на 15.05.2017г., с подписването на горецитирания договор. (<http://ope.moew.government.bg/bg>).

Изпълнението и на редица други общински програми и планове за действие (особено в сферата на транспортно-комуникационната и техническата инфраструктура) допълват хоризонталната екологична политика на Община Пловдив и оказват кумулативен ефект и пряко въздействие върху състоянието и подобряване на КАВ на територията на Общината.

На официалната интернет страница на Община Пловдив: http://www.plovdiv.bg/item/ecology/eco_bulletin/, както и на изградения Информационен портал за мониторинг на околната среда на територията на общината се информира населението и гостите на града за състоянието на качеството на атмосферния въздух. За първи път за България е разработено единно приложение за публичен неограничен достъп до регистрирани резултати от система за непрекъснат мониторинг по компоненти въздух и води. За целта, след одобрение от МОСВ и ИАОС е извършено конфигуриране на терминали към сървър за околна среда на Община Пловдив за достъп на данни от пунктовете за мониторинг на качеството на атмосферния въздух и води на територията на общината - част от Националната система за мониторинг на околната среда на Р. България. Визуализацията в сайта е поднесена в текстови и графичен вид и се реализира в реално време без намесата на оператор.

Ежедневно текстова метеорологична информация и данни за КАВ се визуализират на електронно табло пред сградата на Общината.

1.6.5. Актуализирана стратегическа карта за шум за Агломерация Пловдив, 2017-2022

Актуализирането на Стратегическата карта за шума на агломерация Пловдив е в изпълнение на изискванията на Закона за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС)(Обн., ДВ, бр. 74 от 13.09.2005 г.) и Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда.

Цел на Актуализираната стратегическа карта за шум за агломерация Пловдив (СКШ) е определяне степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в нея. Съдържа текстова и графична информация за предходната, настоящата и очакваната шумова ситуация. С помощта на стратегическата карта за шум за агломерация Пловдив са определени приоритетите за планиране на действията и е направена преценка за броя на хората, изложени на въздействието на шум. Крайната цел, която ще бъде постигната е създаване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда от шум, чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване.

Актуализираната стратегическа шумова карта и Плана за действие има само косвено влияние върху природната забележителност, до колкото предвидените с тях мероприятия ще окажат благоприятно въздействие върху общия шумов фон в района.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.6.6. Програма за управление на отпадъците на Община Пловдив – 2014-2020 (Актуализация 2016)

Актуализацията на Програма за управление на отпадъците на територията на Община Пловдив 2014-2020 г., се извърши във връзка с привеждането ѝ в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. При актуализацията на Програмата са съблюдавани „Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците за периода 2015-2020 г.“, утвърдени със Заповед № РД-211/ 31.03.2015 г. на министъра на околната среда.

Актуализацията на ПУО има за цел въвеждане на интегрирана система за управление на отпадъците, включваща съвременни практики за събиране на отпадъци, както и подходящи съоръжения за третиране, осигуряващи прилагането на йерархията за управление на отпадъците, а именно:

1. предотвратяване на образуването им;
2. подготовка за повторна употреба;
3. рециклиране;
4. друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия;
5. обезвреждане.

Формулираните цели са съобразени с дългосрочните мерки на Националния план за управление на отпадъците по чл.49 от ЗУО за периода 2014 - 2020 г. и действащото законодателство.

Програмата има основно косвено действие върху територията на природната забележителност, тъй като не предвижда преки дейности, които да се извършват в нея. Косвеното влияние е в следствие създаването на интегрирана рамка за намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите и стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

1.6.7. Устройствени планове и проекти

В поредицата устройствени планове на гр. Пловдив от първия ,създаден през 1896 г до актуалния ОУП е отчетено значението на хълмовете, като градообразуващи фактори и са предлагани мероприятия за развитието и запазването им. Отредена е осъзната роля на градообразуващ елемент и хълмовете , заедно с реката са “ опорни точки на градския растер”.

През периода 1960-1962 год. в РПО-Пловдив, от инж.Надежда Петрова е разработен Идеен проект за хълма, последван от съответните работни проекти. Тези проекти са частично реализирани, в свободните от застрояка площи на хълма. По тях са изградени пътеките в скалните му части, стълбите по тях, както и около площадката на часовниковата кула. Успоредно с това са извършени и известни залесителни работи, предимно по устройството на скални кътове и алпинеуми.

През 2008 г. с Решение №117/Протокол №10/22.05.2008 г. на Общински съвет–Пловдив е одобрено Плановото задание за разработване на поддобен устройствен план (ПУП) за територията Данов хълм, както и такъв за хълм Бунарджик. Плановите за двата хълма са изработени последователно, като първи е бил този за хълм „Бунарджика“ (приет през 2008 г.), а този за „Данов хълм“ – едва след неговото приключване. Планът за Данов хълм е изготвен като ПУП-ПРЗ (план за регулация и застрояване) за УПИ Хълм „Васил Коларов“ (Данов хълм), кв. 65 по плана на Централна градска част – Пловдив. Приет е с Решение №217/ПРОТОКОЛ №10/27.06.2013 г. на Общински съвет. (виж фигури 9 и 9а)

Изготвянето на Устройствения проект, заложен в ПУП се съобразява с потенциала на територията, устройствените и екологични изисквания и устройствения режим и норми за експлоатация според Заповедта за обявяване на Хълма за природна забележителност, а на парка за паметник на градинското и парково изкуство. Съобразен е с режимите заложен в

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

заповедите на МОСВ и в Плана за управление, приет през 2004 г, като се запазва изцяло устройственото зонироване, прието с него.(вж. т. 1.7 по-долу). Съгласно правилата и нормативите за прилагане на ПУП на територията на хълма (в качеството му на защитена територия и недвижима културна ценност) не се допуска:

- Нарушаване на границите, разширяване на тангиращите улици, УПИ, изграждане на подземни гаражи, наземни паркинги, подлези и надлези, тунели.
- Нарушаване и промяна на парковата композиция във вид различен от одобрения Устройствен план.
- Ново обемно строителство, освен указаните случаи в тези ПН или СПО по чл.56 от ЗУТ след съгласуване с МОСВ и НИНКН.
- При случаи свързани с отбраната и сигурността на Държавата прокопаване на тунели да се извършва само след съгласуване с МОСВ и НИНКН.

Отново съгласно Правилата и нормативите към ПУП в границите на Защитената територия не се разрешава:

- Разрушаване и нарушаване целостта и обема на скалните маси- геоморфоложки образувания.
- Унищожаване и увреждане на естествената и паркова растителност.
- Внасяне на нехарактерни растителни видове в зоната А3 .

В обхвата на Природната забележителност е задължително ограничаването на достъпа на МПС, освен за нуждите на ежедневно поддържане, обслужване и експлоатация на сградите и зелените площи.

Проектите за реконструкция на дървесните масиви и групи да се съгласуват с НИНКН, а проектите за възстановяване на растителни съобщества от редки и защитени растителни видове да са съгласуват с МОСВ чл.82 на Закона за културното наследство.

Да се осъществи внимателна подмяна на насаждения с издънков произход със фиданки от семенен произход .

Да се извърши навременна подмяна на загиващи и загубили декоративната си стойност и небезопасени дървета и храсти.

Да се установят критерии за въвеждане на декоративна растителност в зоните А1 и А2 и интензивността на работите по поддържането на обособените зони А1, А2 и А3 в зависимост от екологичните условия за нормално развитие на видовете.

За противоерозионна защита: Обработване на стръмните скатове по нови технологии или с терасиране и въвеждане на почвозадържаща растителност за предпазване от площна ерозия. Маркиране на участъците , податливи на ерозия и прилагане на противоерозионни мерки.

1.6.8. Други разработки и програми на различни нива, свързани с регионалното развитие и туризма

1.6.8.1. Областна стратегия за развитие на Обл. Пловдив, 2014-2020

Областната стратегия за развитие е средносрочен документ за стратегическо планиране на регионалното развитие на съответната област, който се разработва в съответствие с регионалния план за развитие на района от ниво 2. С областната стратегия за развитие се определят целите и приоритетите за устойчиво интегрирано регионално развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциала на областта.

Стратегията е важна част от системата за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие и се разработва в контекста на актуалното

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

социално-икономическо състояние на областта и в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика в Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие при съобразяване с нормативната и институционалната среда за нейното прилагане, наблюдение и оценка.

В Областната стратегия няма дейности или мероприятия, които да са пряко свързани или по някакъв директен начин да касаят природната забележителност. Влиянието на стратегията е по-скоро индиректно чрез общите дейности, предвидени за подобряване на качеството на околната среда и условията за рекреация на населението.

1.6.8.2. Общински план за развитие на Общ. Пловдив, 2014-2020

Общинския план за развитие е стратегически документ на местно ниво, който ще бъде основният инструмент за управление на община Пловдив през следващите седем години. Времето за изпълнение на плана съвпада с новия програмен период на ЕС, който започва през 2014 и завършва през 2020 година.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като има за цел да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво. Общинският план на Община Пловдив е оперативен документ, обединяващ целите на общността и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Областната стратегия за развитие на област Пловдив и действащите устройствени планове.

Методически, планът обединява четири основни части - анализ, оценка, стратегически предложения и набор от инструменти за реализация, наблюдение и актуализация.

Планът за развитие е съобразен изцяло с актовете и документите, определящи статута и режима на дейностите в трите природни забележителности Данов хълм, Бунарджика и Младежки хълм. В аналитичната част те са отчетени, не само като част от рекреационната инфраструктура на града, но и като важен обект на защита с уникалните си геоложки формации и стойността си за опазване на биологичното разнообразие. Тепетата са отчетени като емблематични символи на града придаващи уникална идентичност на неговото структуриране.

Програмата за развитие на Зелената система и Планът към нея се съобразяват изцяло с възприетото зонироване на трите природни забележителности – Данов хълм, Младежки хълм и Бунарджик и със специфичните нужди от опазване и поддържане на популациите на растителните видове в тях. Отчетени са особеностите на всяка от трите защитени територии и са заложили дейности, подчиняващи се на приоритетите и доразвиващи мерките, заложили в Плановите им за управление. В този контекст, в качеството им на защитена територия и културно-историческа ценност въпреки общия характер на индикативната таблица към плана (таблица, определяща рамките за проекти за развитие на града) са включени няколко дейности пряко касаещи природните забележителности. Такива са напр.

- Обновяване на защитени територии - хълм Бунарджика и Данов хълм – с обща стойност 3 000 000 лв;
- Облагородяване на Джендем тепе (Младежки хълм) с индикативна стойност 200 000 лв;
- Изработване на ПУП за Младежки хълм.

Включени са също и дейности, отнасящи се към културно-историческите ценности, към които се отнасят и Данов хълм и хълм Бунарджика - изработване на археологически кадастър; Изготвяне на План за опазване и управление (ПОУ) на Историческа зона

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

„Филипопол-Тримонциум-Пловдив“ (в съответствие с разпоредбата на чл. 78 от ЗКН)

Предвижда се също планиране на мрежа от градски тематични туристически маршрути, включващи разработени и нови туристически атракции – обекти на културното и природното наследство, съвременни атракции, знакови публични пространства. Такива следва да включват и трите природни забележителности, като ценни елементи в градската структура.

1.6.8.3. Стратегия и план за устойчивото развитие на туризма в Пловдив за периода 2014 – 2020 година (приета с Решение № 41, взето с Протокол № 3 от 20.02.2014 г.)

Стратегията и планът за устойчивото развитие на туризма в Община Пловдив за периода 2014 – 2020 година е документ, чието главно предназначение е да представлява “пътна карта” или “мастер план” за постигането на растеж на конкурентоспособността на града като туристическа дестинация и като център на Туристически Район “Тракия” (ТР “Тракия”). В Стратегията се анализират туристическите ресурси на територията на Пловдив, както и възможните подходи за оптимизиране на туристическото предлагане и развитие на имиджа на града, което да увеличи неговата притегателна стойност.

В този контекст в Стратегията е отдадено дължимото място и на трите природни забележителности Данов хълм, Бунарджика и Младежки хълм. Оценена е тяхната стойност като уникални природни и геоложки образувания – единствените по рода си, разположени изключително достъпно в градската среда. Като ресурс за туризъм те са разгледани като допълнение на другите видове туризъм, тъй като само за еко- и природен туризъм Пловдив не е конкурентоспособна дестинация. Съгласно стратегията зелените площи са притегателни за големи групи от хора - туристи и местни жители. Развитието на тепетата в градска паркова среда чрез изискване на отговорно екологично потребление е препоръчително както за жителите така и за туризма, за да може да се оптимизира изживяването от всички видове туризъм.

1.6.9. Научни разработки, свързани с природната забележителност

В етапа на консултации по изготвяне на плана за управление са изпратени заявления за информация редица организации, занимаващи с научна и развойна дейност (Националния природонаучен музей към БАН, Пловдивския университет П. Хилендарски, Аграрен университет Пловдив, Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН, в който понастоящем са интегрирани Института по Зоология, Института по ботаника и Централната лаборатория по обща екология и др. Сред организациите, отговорили на запитването няма такива, които да извършват понастоящем научни проучвания или др. разработки, свързани пряко със защитената територия. Налични са данни от предходни такива изследвания и по-рано публикувани данни, които в една или друга степен съдържат конкретна информация отнасяща се за територията на природната забележителност:

- Станев Ст. Зеленият свят на Пловдив, Нова Тимкомат, 2003, Пловдив
- Чешмеджиев И., Василев Р. 2009. Флората на Пловдив. Българска фондация Биоразнообразие, София.
- Василска, В. 2009. Изучаване на ципокрилите насекоми от семействата Eurytomidae, Torymidae и Ormyridae (Hymenoptera: Chalcidoidea) в град Пловдив. Дипломна работа, Биологически факултет, Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“,
- Димитров Д., М. Михайлова, Р. Сербезов, К. Сандърс, Л. Аджарова. 2002. Защитените територии в Пловдивски регион. Каталог за натуралиста. Публ. Фондация „Общополезни проекти“, Пловдив, 80 стр.
- Митов, П. 1984. Изследвания върху биологията на брястовия листояд *Galerucella luteola* Müll. (Coleoptera, Chrysomelidae) в района на град Пловдив. Дипломна работа,

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Химико-биологичен факултет, Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, 34 стр.

- Моллов И. "Фаунистични и екологични изследвания на земноводните и влечугите в условията на град Пловдив", дисертационен труд, ПУ Паисий Хилендарски
- Моллов, И. Консервационно значение на земноводните и влечугите в градска среда - гр. Пловдив и околностите му. ПУ "Паисий хилендарски
- Първанов, В. 1991. Фаунистично проучване върху листоядите (Coleoptera, Chysomelidae) на територията на град Пловдив. Дипломна работа, Биологичен факултет, Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, 66 с.
- Тулешков, К. 1965. Пеперуди (Lepidoptera) от Тракия. Фауна на Тракия. Част II. Издателство на БАН, София, 181-228.
- Benda, P., T. Ivanova, I. Horáček, VL. Hanák, J. Červený, J. Gaisler, A. Guéorguieva, BP, VL. Vohralík. 2003. Bats (Mammalia: Chiroptera) of the Eastern Mediterranean. Part 3. Review of bat distribution in Bulgaria.- Acta Soc. Zool. Bohem., 67: 245–357.
- Tilova et all. 2008. Discovery of a big hibernacula of Noctule bats, *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774) (Chiroptera: Vespertilionidae) in the town of Plovdiv, Bulgaria. *Historia naturalis bulgarica*, 19: 129-136
- Mollov I. 2005. A Study on the Amphibians (Amphibia) and Reptiles (Reptilia) in Three Urban Protected Areas in the Town of Plovdiv (South Bulgaria). - *Scientific Studies of the University of Plovdiv, Biology, Animalia*, 41: 79-94.
- Skuratowicz W., Bartkowska K. & Batchvarov G. 1982. Fleas (Siphonaptera) of small mammals and birds collected in Bulgaria. *Fragm. Faun.*, 27: 101–140.
- Stoycheva et all. 2009. Bat diversity in two large towns of the Upper Thrace, Bulgaria (Chiroptera). *Lynx*, n. s. (Praha), 40: 83–93
- Valkanova M., I. Mollov, B. Nikolov. 2009. Mortalities of the Green Toad, *Epidalea viridis* (Laurenti, 1768) in Urban Environment: A Case Study from the City of Plovdiv. - *Ecologia Balkanica*, 1: 21-2

Пълният списък на информационните източници, ползван при разработването на настоящия план е даден в Приложение 1 .

1.7. Съществуващо функционално зониране и режими на обекта

Съществуващото функционално зониране и режимите на опазване на обекта са определени с Плана за управление на природната забележителност, утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите.

През 2013 г. с Решение №217/ПРОТОКОЛ №10/27.06.2013 г. на Общински съвет – Пловдив е приет подробен устройствен план (ПУП-ПРЗ) за УПИ Хълм Васил Коларов (Данов хълм), който запазва утвърденото с Плана за управление зониране на защитената територия. Съгласно възприетото с тези документи функционалното зониране, хълмът е условно разделен на обслужваща (ниска) част и висока част („истински” хълм), формирана и отделена естествено със скални масиви, и с наличие на естествени и интродуцирани растителни съобщества, парково обзавеждане и подстъпи.

Зона на обслужващите обекти е малка зона, реално отделена със скалните масиви от останалите части, със сравнително изравнен терен, Тя е достъпна и прилежаща към улицата, повече, отколкото към парка. Зоната е съседна на обекти с културни функции – Радио Пловдив и Телевизионен център. Зоната на същинския Хълм започва от запад условно от кино “Орфей” и заема целия Хълм от там нагоре.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Режимът на дейностите в защитената територия е определен със Заповед №РД-466/22.12.1995 г. и Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на ОСВ. Съгласно този режим “В района на защитената територия се забраняват:

1. Всякакво строителство с изключение на предвиденото в плановите за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения
2. Разрушаване и изземване на скални маси
3. Унищожаване или увреждане на естествената и паркова растителност.
4. Безпокоене на птиците, вземане на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
5. Палене на огън
6. Паша на домашни животни
7. Внасяне на не характерни растителни видове”.

С Плана за управление от 2004 г. и в следствие с приетия през 2013 г. ПУП-ПРЗ на защитената територия двете отделни функционални зони на хълма са предложени съответно следните устройствени режими:

1. Обслужваща зона (ниска)

Зоната е с граници: север – скалните масиви на южния склон на хълма, изток – телевизионния център, юг – ул.”Дундуков-Корсаков”, запад – ул.”Т. Каблешков” – до лятното кино.

В тази зона, установената традицията в ползването ѝ за ежедневен отход са заведенията и лятното кино. Интервенциите, необходими в тази зона съгласно Плана за управление от 2004 г. (ПУ от 2004 г.) са свързани с отстраняване на загиналите растителни видове и такива в лошо фитосанитарно състояние. В зоната се допуска внасяне на нова декоративна растителност, включително и екзотични видове с високи декоративни качества. В нея заложено да се възстановят съществуващите подходи към “същинската” зона на хълма – пътеките и каменните стълбички.

Съгласно приетия през 2013 г. ПУП на територията се предвижда запазване на съществуващата сграда на Лабораторията на Гражданска защита, която се ползва от кафе-сладкарницата- 170м² , на Лятното кино- 948м² и на ресторант “Даяна”, който е със статут на преместваемо съоръжение по чл.56 на ЗУТ -156м². С ПУП е предвидено съществуващата сграда при трансформаторен пост от западната страна на хълма да се трансформира в база за поддържане на Парка-125м² застроена площ.

Заложено е също импровизираните детски площадки при ресторантите да бъдат развити в детска площадка в нормативни размери и оборудване съответно с изисквания по Наредба № 1 от 12.01.2009 за детски игрища. За наложително се приема възстановяването на съществуващи подходи към високата част, които започват от сладкарницата и детската площадка при ресторантите и за подновяване на декоративните растителни видове с такива с по-голяма естетическа стойност.

В този му вид съществуващото функционално зониране и режима на дейностите заложени с ПУП-ПРЗ съответстват на изискванията, наложени с ПУ от 2004 и са в синхрон със съображенията за опазване на ландшафтната структура на обекта. Ново строителство извън територията на вече реализирани в миналото обекти не се предвижда.

2. Висока зона (“истински” хълм)

Развива се в границите на ул.”Б. Здравков” от север, имотите посочени като граници с ПИ номера на КК на Пловдив, ул.” А. Букурещлиев” и ул.”Н. Геров” от изток, сградите на Телевизионния център и на Радио Пловдив, ниската обслужваща зона до Лятното кино и

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

ул.”Т. Каблешков”, два гранични имота с ПИ номера по ул.”П. Ю. Тодоров” до ул.”Б. Здравков”.

Съгласно режима, заложен в ПУ от 2004 г. тази зона запазва характера си, както по отношение на растителността, така и по отношение на алейната мрежа. В зоната не се допуска ново строителство, включително и нови алеи, с изключение на възстановяването на традиционния ресторант, съществувал във високата зона. Предвижда се също да се възстанови съществуващата напоителна система и се разшири и допълни с нови клонове, след изготвяне на специален проект, съгласуван с съответните инстанции, вкл. МОСВ. Да се възстанови парковото обзавеждане.

Допуска се след внимателен оглед на съществуващата растителност, да се отстранят загиналите и в лошо състояние растителни видове. В зоната по изключение се допуска нова декоративна растителност – на площадката между двата върха и на места където са необходими акценти, паркови перспективи и др., но основата маса от растителността да е от характерните за хълма местни видове.(летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, както и люляк, смрадлика, див рошков, хинап, червена хвойна, кукуш, копривка).

Тези режими са възприети напълно и в ПУП ПРЗ от 2013 г. и са залегнали по аналогичен начин в утвърденото с него функционално зониране.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

1.8. Климат

Пловдив и землището му се вписват в климатичния район на Югоизточна България от преходно континенталната подобласт на европейско континенталната климатична област. Това, което обособява Пловдивския регион в климатично отношение, е добре изразената тенденция на изравняване на сезонните суми на валежите (нещо което отсъства в другите области на страната) при ограничено средногодишно количество в размер на 540 mm. Особеност в режима на валежите са продължителните безвалежни периоди.

На второ място идват специфичните особености на термичния режим - честият преход на температурите на въздуха през 0°C през зимата, междинното положение на усреднените температурни стойности на въздуха, малкият брой на дните от тип "мразовито време", а през лятото - значителен дял на типа "засушливо време" (34-35% през юли и август). Друга характерна черта на Пловдивския климат е високата честота на температурните инверсии в атмосферата (до 81% от дните в годината) и малки скорости (значителен процент "тихо време"). Конкретно, при условията на Пловдив, съществуват възможности за преориентация на вятъра в приземните слоеве, за динамични изменения при обтичане на хълмовете и затихване в централните градски квартали с плътна застройка.

1.8.1. Фактори за формиране на местния климат

1.8.1.1. Географски фактори

Координатите на Пловдив са: 24°45' източна дължина и 42°09' северна ширина. Те определят размера и интензивността на радиационния поток. В годишен разрез, слънцето се издига от 24° през декември до 70° през юни, което обезпечава в продължение на 9 месеца активна слънчева радиация. Условия за "ултравиолетов глад" има в периода 16.XI – 1.II., когато слънцето е под 30°.

1.8.1.2. Релеф

Релефът е вторият значим фактор за формирането на местния климат. Пловдивското поле е класическа алувиална низина, формирана от р.Марица и нейните притоци. Характерни са оградните планини и възвишения, които с полето формират една голяма коритовидна морфоструктура. От северозапад се издигат възвишенията на Същинска и Сърнена Средна гора, чиито билни части достигат 1200-1600 м н.в., а прорязването им от долините на Марица, Тополница и Стряма са твърде тесни. На изток са Чирпанските възвишения (около 650 м) и възвишенията на Драгойна и Мечковец (около 800 м). Отвореността на полето тук е само привидно, тъй като връзката между тези възвишения е значителна и не напразно в литературата тя е известна като "Чирпански праг". От юг полето е оградено от склона на Родопите, който е стръмен и висок (около 1300 м), прорязан от много тесни долини (на реките Яденица,Чепинска, Стара река, Въча и др). От запад са източните склонове на Рила (1700-2100м), свързани със средногорските склонове на масива Еледжик (1200 м) посредством Овчите хълмове (531м), известни като локален микроциклон с изразена градова активност през лятото.

Тази коритовидна морфоструктура е "черупката" на Пловдивския въздушен басейн и обуславя спецификата на физическите процеси в него (инверсии, преориентация на въздушния поток, "долинна бриза", фьон и др.). Най-характерно следствие от "черупката" са температурните инверсии, които тук заемат 81% от времето и по този показател "изпреварват" дори класическата Софийска котловина.

В "точката" от полето - градът, също има своето влияние за формирането на собствения си микроклимат. Тепетата – тези "острови" сред полето и града, със своята височина,

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ориентация на склоновете, скалите и растителността, седловинните връзки между тях, падините – поречието на Марица и най-ниската ивица: от Гребния канал и прилежащият му район на “Хр.Смирненски-III”, през Коматевския възел, по зоната около бул.”Южен” до кв.”Остромила”, както и цялостната градска изграденост – с преобладаващите изкуствени покрития, формират градския микроклимат, който в различните зони от територията е твърде различен.

Наличието на река Марица, преминаваща през територията на общината, оказва допълнително омекотяващо въздействие върху режима на зимните температури, но едновременно с това допринася за образуването на мъгли. Честотата на явления, свързани с инверсни състояния на атмосферата (мъгли и скреж др., съчетани с отрицателни средни денонощни температури) също са характерни за района.

1.8.1.3. Радиационни фактори

Радиационните фактори – прихода-разхода на лъчистата енергия на слънцето върху земната повърхност е най-важния компонент върху климатогенния процес, известен като радиационен баланс. В приходната му част е сумарната радиация, а в разходната – отразената радиация и ефективното излъчване. За Пловдив, радиационния баланс през цялата година е положителен, с изключение на м.ХІІ, със средна годишна стойност 155 kkal/sm²/ден (виж Приложение 1. – Климатични данни). Сумарната слънчева радиация в Пловдив е 381 kkal/sm²/ден. Тази стойност е по-ниска от съседните станции с около 20 kkal/sm²/ден - най-осезателно през зимните месеци, когато инверсиите достигат максимална честота и продължителност. От втората компонента на сумарната радиация - разсеяната радиация, се пада средно.годишно около 50%. Това е онази част от слънчевата радиация, която навлизайки в атмосферата се разсейва от аерозоли от различен характер. Логично е да се очаква, че произходът им над Пловдив е от техногенен характер. Показателен за това е ходът на ефективното излъчване, който е в пряка зависимост от наличието на водни пари, въглероден двуокис и прахообразни примеси. За Пловдив, то е ср.годишно 151 kkal/sm²/ден и е по нисък от стойностите в съседните станции.

С радиационния баланс, е тясно свързан баланса на топлинните потоци. В приходната му част е радиационния баланс, а в разходната – топлината отделена за нагряване на постилащата повърхност, турбулентния обмен (за нагряване на приземния въздух) и разходите за изпарение. Ср.годишно от 55 до 65% се изразходва за изпарение, а 35-45% за нагряване на приземния въздух. Тези стойности се менят през сезоните, видно от приложената таблица (Прил.1). Около 50% от пряката и разсеяната слънчева радиация формира енергетичната основа на фотосинтезата ФАР (фотосинтетически активна радиация).

1.8.1.4. Слънчево греене

В Пловдив продължителността на слънчевото греене, в часове, ср.годишно е 2264 часа, с максимум през VII (321) и минимум през XII (78 часа). Лимитиращи фактори за слънчевото греене са облачността и закритостта на хоризонта. Ср.годишно, дните с облачност над 8 бала са 104, с максимум през XII и I, и минимум през VII и VIII.

1.8.1.5. Циркулационен фактор

Следващия важен фактор е движението на въздушните маси. В умерените ширини, към които принадлежи и България, то се обуславя от няколко барични центъра – Исландския минимум, Азорския максимум и Западно сибирския максимум. Последният е сезонен, както и баричния център на Генуезкия залив, които определят времето през студено-полугодието.

Циклонната циркулация се определя от атлантическите циклони през цялата година и на Средиземноморските които смекчават времето през зимата. До 80-те години, последните са били средно годишно около 18, но от 80-те години техният брой силно намалява и през 2000

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

год. например са били само два.

Антициклоните от Азорския център проникват като ядра от високо налягане през лятото и създават условия за прегряване и засушавания. Обратно Западно сибирските антициклони, движейки се по ултраполярна ос, създават у нас нахлувания с рекордно ниски температури.

През последните години – от 80 год. насам, се наблюдава процес на трансформация на баричната активност, резултат от глобалното затопляне, вследствие на което времето е нестабилно и трудно за прогнозиране.

1.8.2. Елементи на климата

Характеристиката на климатичните елементи, специфични за гр. Пловдив могат да се систематизират в следния порядък:

1. Негативни тенденции в радиационния и топлинния баланс, в резултат на неблагоприятни изменения на основните им компоненти (пряка и разсеяна радиация, ефективното излъчване);
2. Термичен режим със специфични черти, наложени от високата повтаряемост на температурните инверсии в атмосферата (абсолютен минимум - 31.5°C и абсолютен максимум 41.3°C); Освен засилване на континенталността на термичния режим, инверсиите затрудняват естествената вентилация на въздушния басейн;
3. Повишен брой на дните с мъгла, което естествено се свързва с нарастване на замърсяването на въздуха;
4. Ветрово поле с явна преориентация под въздействие на планинската ограда на Маричината долина, доминиране на ветровете от запад и изток (фиг. 10), но при незначителни скорости (0 до 5 m/s) и ниска повтаряемост на умерените (6 до 10 m/s) и силни ветрове (над 15 m/s), които осигуряват разсейването на замърсителите в АВ (при средните скорости в обхвата на слабите ветрове (0 до 5 m/s), вятърът със скорост до 1 m/s има 95% обезпеченост, а скоростите между 2 и 4 m/s - едва 5 до 30%); средногодишната скорост на вятъра в резултат от дългосрочните метеорологични наблюдения в ст.Пловдив е 1,8 m/s; в комбинация със 46,5% състояние “тихо време”, се създават условия за задържане на замърсители в АВ без възможност за разсейването им;
5. Влажността на въздуха е поредният важен показател за климата и е в пряка зависимост от температурата на атмосферата, от овлажняването на постиращата повърхност и от вятъра. Средната годишна относителна влажност в Пловдив е 73%, като е най-висока през XII – 86% и най-ниска през VII и VIII – 62%.
6. Малка годишна сума на валежите – 540 mm - значителен дял на типа "засушливо време" и продължителни безвалежни периоди през цялата година (средният брой на дните без валеж е 295 за последните пет години); около града и източно от него се обособяват местата с най-малки валежи в Горнотракийската низина.
7. Снежната покривка предоставя най-добри възможности за подхранване на почвените хоризонти с влага – спокойно и без ерозия. Средно месечния и годишен брой дни в Пловдив, със снежна покривка е: I – 11, II – 5. . . XI – 1, XII – 6, ср.год. – 23 дни. Средната височина на снежната покривка е между 2 и 4 см, ср. максималната между 6 и 13 см., а абсолютния максимум е 52 см. Поради честия преход на температурата през 0°, снежната покривка рядко издържа до нов снеговалеж.

Важна особеност за Пловдив и района е обратната стратификация (*разпределение на температурата на въздуха във вертикала*) – температурна инверсия - 81% от дните в годината (294 дни) са с температурна инверсия – изключително неблагоприятна климатична особеност за разсейването на замърсителите. Дългогодишни наблюдения показват град Пловдив като място с най-голям брой дни в годината с инверсии в страната.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Мощността на инверсиите в Пловдивския въздушен басейн е 150-170 m през летните месеци, 400-550 m през есента и зимата. За изследвания период (1966 - 70 г.) средната месечна максимална мощност възлиза на 720 m, като в отделни случаи е установена мощност до 1600 m. Температурните разлики, между долната и горната граници на инверсията, са между 1°C през летните месеци и 19.4°C при най-мощните инверсии през зимата.

Отрицателният температурен градиент (характерен белег на инверсиите) затруднява развитието на конвективните движения, а на определена височина напълно ги преустановява. Това компрометира ефективността на техническите съоръжения за отвеждане на замърсителите. Инверсиите затрудняват естествената вентилация на низината и довеждат до натрупване на замърсители във въздушния басейн. В такива моменти се установява по-голямо замърсяване на въздуха.

1.9. Геология и геоморфология

1.9.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия

Пловдивските тепета имат надморска височина между 160 и 270 m. Те попадат в пределите на Маришката тектонска зона, по която Средногорската структурна зона се отделя от Родопския масив. В по-общ план Пловдивският хорст представлява относително позитивна структура в южния борд на тектонско понижение, наречено Пловдивски грабен. Грабенът е запълнен с дебели над 1200 m млади седиментни скали с късноеоценска, плиоценска и кватернерна възраст.

Хълмовете са оформени от магмени скали предимно със сиенитов състав (вж фигура 11) отнасяни към т. нар. Пловдивски “сиенити”. В състава на тези скали се установяват значителни вариации, дължащи се на различни причини. Това затруднява определянето на точното наименование на скалите, но съществуват основания те да се отнасят към групата на сиенитите. На повърхността сиенитите оформят няколко хълма сред Тракийското поле, известни като Пловдивски тепета. В дълбочина сиенитовото тяло е с много по-широко разпространение и оформя ясно рамките на магмен плутон.

Макроскопски скалата е среднозърнеста да едрозърнеста, светла на цвят, с масивна текстура. Главните скалообразуващи минерали са плагиоклаз, калиев фелдшпат, кварц, амфибол и биотит. Като акцесорни се явяват апатит, титанит, магнетит, циркон и ортит. В процесите на промяна се формират вторични минерали епидот, хлорит, серицит и др. Количествените съотношения на скалообразуващите минерали показват, че сред тях силно преобладава плагиоклазът.

Свързаните в дълбочина Джанавар тепе, Хълм на Освободителите (Бунарджика), Данов хълм (Сахат тепе) и Трихълмието (Небет тепе, Джамбаз тепе и Таксим тепе) представляват видимите части от Пловдивския сиенитен плутон. Той е сравнително тесен и ясно удължен по направление югозапад – североизток. По хълмовете е разкрита само малка, незначителна част от около 2 km², докато е установено, че в дълбочина цялото скално тяло се разпростира на площ над 50 km². (виж Карта 11 - Разкриващи се на повърхността геолого-литоложки разновидности).

Геоложка характеристика

Тепетата са с геоложка възраст горна креда. Пловдивските “сиенити” (psK2) се разкриват в централната част на гр. Пловдив. Те изграждат Пловдивските тепета. Средният тип скали в плутона е адамелит-левкогранодиорит, като вследствие наличието на голям брой ксенолити се констатираат значителни вариации в състава на гранитоидите. В този смисъл названието “сиенити” е условно. Със скалите на плутона е свързана и жилната фаза от гранитоиди и последвалите ги аплити и пегматити. От взаимоотношенията с андезитите и наложените върху тях изменения се определя ларамийската възраст за Пловдивския плутон.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Тектонски строеж

Районът на проучване е част от Маришката разломна зона. Покритата с кватернерни отложения площ има много сложен тектонски строеж, доказан по геофизични данни и чрез многобройни сондажи, прокарани в Пловдивското поле. Ограничените разкрития на повърхността са магмени представители на Средногорската зона, представляващи издигнати блокове (Пловдивските хълмове).

Характеристиката на сложния тектонски строеж се предопределя от налагането на няколко структурни плана, които отразяват тектонските движения на докамбрийския и фанерозойския мегаетап и неколккратно наложените върху тях деформации от фанерозойския мегаетап.

Тъй като е видно, че интрузивните скали са с малки площи на разкритие (и като цяло заедно с покритата си част имат площ около 50 km²) и не акумулират значими количества подземни води – в тях не е определено подземно водно тяло. (вж Карта 10 - Горнокредни магмени и вулканични скали в района на Пловдив и Карта 13 ГИС карта на подземните водни тела, предоставена от ИАОС)

1.9.2. Геоморфология на релефа

В географско отношение проучваният район попада в обхвата на Тракийско-Странджанската природо-географска област – Горнотракийската подобласт – Пазарджишко-Пловдивски район.

В геоморфолошко отношение проучваният район е част от Преходнопланинската котловинна геоморфоложка област, като попада в териториите, заети от разчленени алувиални низини.

Пловдивските тепета са разкритата на земната повърхност част от Пловдивския плутон. Той е част Маришка неointрузивна зона, която е част ларамийдските плутони на Средногорската разломна зона с надлъжни и диагонални дълбочинни разломи. Към Маришката неointрузивна зона се отнасят следните плутони: Витошки, Плански, Гуцалски, Елшишско-Бошулски, Капитанандреевски и Пловдивски плутон (Карта 9 Маришка неointрузивна зона)

Пловдивският плутон е изграден от магмени скали, застинали дълбоко в земните недра преди около 70 милиона години (през Ларамийската нагъвателна фаза). Това време съвпада с края на Кредния период на Мезозойската ера. Тогава цялата днешна Средногорска зона е представлявала част от динамично развиващата се област в южната периферия на Евразийския континент на границата му с изчезналия вече Тетиски океан. Вследствие на разнообразни ендегенни процеси, водещи до разломяване и нагъване на скалните комплекси и активна вулканска дейност, в земната кора се внедряват колосални количества магна, идващи от вътрешността на Земята. Огнетечната топлина си проправя път през скалите като използва огромни руптурни зони, каквато оформят разломите от т. нар. Маришки сноп.

Вследствие на високата температура и налягане се оформя магмена камера. При движението си по разломите от една страна магмата разрушава и асимилира по-старите скали, като създава условия за формирането на ксенолити и шлири, а от друга страна променя вместващите скали около камерата, като например андезитите от Лаут тепе. Постепенно обаче, магмата изстива и изкристализира дълбоко в земните недра, като се превръща от пластична в твърда маса и оформя тялото на Пловдивския “сиенитен” плутон. След кристализацията на магмата скалите се напукват и по пукнатините се внедряват жилните гранитоиди. Магмената дейност приключва с формирането на аплит-пегматитови жили, които също са привързани към пукнатинните системи на плутона.

Оформянето на тепетата като геоморфоложки образувания започва доста след образуването на скалите, които ги изграждат. Екзогенните процеси (изветрителни процеси), които водят до експонирането на Пловдивския плутон и вулканитите от Лаут тепе на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

повърхността, продължават и днес. Старите скали, покриващи сиенитите, се разрушават и отнасят, а на повърхността се показва част от огромното сиенитово тяло, което също е подложено на ерозия. Тези процеси се съпровождат от разломяване на плутона и разкъсването му на блокове, които са различно издигнати. Най-високо издигнат е централният блок, който е разположен непосредствено южно от р. Марица. Неговите върхове днес се явяват като отделни хълмове сред Горнотракийската низина (Пловдивските тепета). Останалите блокове са покрити с млади плиоценски и кватернерни континентални отложения, чиято дебелина достига до 300m. През последните 15-20 милиона години (от началото на Неогенския период) в целия район се установява траен континентален режим (с езерно-речни отложения), който моделира съвременния релеф.

В миналото част от хълмовете са използвани за разкриване на каменни кариери. Вследствие на експлоатацията Марково тепе и хълмът Каменица са напълно разрушени. Силно засегнато от такива дейности е и Джендем тепе. В неговите южни склонове през 1907 година дружество “Изида” започва добив на сиенит, който продължава до 1932 година. Последствията от тази експлоатация са толкова трайни, че се изразяват в допълнителна напуканост на скалите, която причинява срутища. Последното от тях през 1994 - 1995 година, е с особено големи размери.

1.9.3. Инженерно-геоложки условия и рискове

Инженерно геоложки условия

Инженерно-геоложките условия и хидрогеоложки условия в района на проучване са благоприятни за извършване на строително-реконструктивни дейности при спазване на нормативните изисквания за противоземетръсно строителство и вземане на превантивни мерки при реконструкцията и изграждането на инфраструктурните елементи и съоръжения в зависимост от съществуващите инженерно-геоложки условия. Изчислителното натоварване е $R_0=1.00$ МПа, което предполага добра устойчивост на всякакъв вид обекти. (вж. Карта 12 Инженерно-геоложко райониране)

Рискови геоложки процеси

Земетръсна опасност

От процесите с внезапно действие за проучвания обект е характерна високата земетръсна активност, която се обуславя от силно разломената основа на Горнотракийската депресия, нейният клеткообразен строеж и движенията на земната кора, протичащи с различна скорост. Съгласно прогнозното сеизмично райониране на България, проучваният район попада в област с девета степен на сътресяемост за 1000 годишен период (MSK-64). За целите на противоземетръсното строителство тази сеизмична активност е приведена към сеизмичен коефициент $K_s=0,27$. (Бручев, Ил., 1994). Епицентър с магнитут $5,0 < M < 6,0$ е разположен в южно от проучвания обект.

При евентуално силно земетресение може да се очаква възникването на вторични неблагоприятни инженерно-геоложки явления и деформации в земната среда, като за Пловдивските тепета могат да се проявят като увеличаване степента на напуканост и скални срутища; допълнителни напуквания и разрушения на сгради и съоръжения, които не са фундаментирани в съответствие с изискванията за земетръсната активност на района.

Изветряне

Друг процес с непрекъснато действия е изветрянето. Той е бавен процес, резултат на сложна система от множество физични, химични и биологични процеси. Интрузивните скали изветрят по-бавно от останалите скални разновидности и достигат до състояние на грус, който при строителните дейности е неустойчива строителна земна основа. Борбата срещу изветрянето е свързана с отстраняване на изветрителния слой при фундаране, различни видове циментации, завеси и други, с които се подобрява устойчивостта и носещата способност на скалите и се намалява тяхната водопропускливост.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Срутища

От направеното инженерно-геоложко огледно проучване, от екипа изготвил ПУП-ПРЗ на хълма през 2012 г. е изведено заключение, че на територията на хълма е рискова най-вече в условия на активни срутища.

Срутищата са друг процес с внезапно действие, характерен за проучвания обект, който е изграден от здрави, но напукани скални разновидности. Загубата на устойчивост на склоновете се дължи на различни фактори – изветряне, ерозия, обилни валежи, земетресения и др.. Те често се предизвикват от техногенни въздействия – взривни работи, подкопаване и друг строителни дейности, както и в резултат на динамични въздействия, предизвикващи вибрации в земната основа. Опасността от срутища се изразява в пряка заплаха за изградени сгради, пътища и други съоръжения. Борбата с срутищата е трудна и се изразява в закрепване на скалните блокове чрез анкерирани и циментация, изграждане на улавящи подпорни стени, мрежи и др.

Заключението на екипа изготвил ПУП-ПРЗ е, че няма условия за възникване на масивни срутища на скални маси. По отношение на устойчивост на скалните откоси са разграничени три участъка на хълма: северен, централен и южен. Северният участък е относително стабилен, но в централния и южния по склоновете съществува потенциална опасност от срутвания по склоновете. По-голяма е опасността в южния участък, където се наблюдават по-широки пукнатини в скалния масив и на места отделени от масива късове и блокове.

За противодействие на срутванията в практиката са известни различни методи: - преоткосиране на склона посредством изкуствено обрушване на опасните места, тампониране на пукнатините, торкретиране и анкерирание на масива, укрепителни дейности като изграждане на облицовъчни стени, стъпала и канавки за отвеждане на повърхностните води.

В разглеждания Данов хълм осигуряването на безопасността на скалните склонове може да се осъществи по метода преоткосиране посредством изкуствено обрушване. Предимство на метода в сравнение с останалите е, че той позволява бързо постигане на очакваните резултати при ниски материални разходи. Недостатък е, че не решава проблема трайно, доколкото срутването е явление, свързано с непрекъснатия във времето процес на изветряне на скалите (раширяване на стари и образуване на нови пукнатини под въздействие на природни фактори - температурни разлики, атмосферни води, сеизмична активност и др.) и изисква периодично наблюдение на тяхното състояние.

Положително отражение върху стабилността на склоновете не само на южния участък, но и на целият скален масив ще оказва проектираното благоустрояване на хълма с възстановяване на стълби, алеи, облицовки и залесяване.

В периода 2009 - 2010 г. са изготвени геодезични заснемания и проекти за укрепване на опасни участъци по хълмовете, по-късно интегрирани в един общ проект: „Укрепване на трихълмието, източната страна на тунела, над ул. „Д-р Вълкович“ № 15-17, укрепване хълм „Бунарджика“, под ул. „Поп Харитон“, укрепване на ул. „Дондуков-Корсаков“ (Данов хълм), р-н „Централен“, гр. Пловдив. . Проектът е съгласуван от РИОСВ с писмо с изх. № ОВОС-530/12.08.2010 г., но за съжаление до момента не е одобрен за финансиране (такова е търсено по европейски програми) и по него няма реализирано изпълнение. Необходимо е този проект на намери финансиране и да бъде реализиран във възможно най-кратки срокове.

1.10. Хидрология и хидробиология

На територията на хълма липсват каквито и да било естествени водни обекти, няма речни потоци, езера или друг вид повърхностни води от естествен характер. Геоложки хълмът е изграден от интрузивни скали, които по правило не акумулират значими количества

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

подземни води. По данни от ИАОС това е причината в районите на разкритие на тези скали, т.е. в района на тепетата да не е определено подземно водно тяло.

Единствените водни обекти на територията на тепето са малка декоративна водна площ с фонтан на централната площадка на хълма и чешми за питейна вода. В предходни години в имало и система от други малки водни площи (малки декоративни басейни, каскади и канали) в района на алпинеума, които сега не функционират. Захранването с вода става от помпена станция, намираща се в Дондуковата градина.

Предвид липсата на водни обекти, за хидробионти на територията на тепетата не може да се говори.

1.11. Почви

1.11.1. Разпространение и характеристика на почвите

Основни типове почви в района

На територията на град Пловдив – в регулационните му граници, комплексни проучвания за състоянието на почвите не са правени. В отделни разработки, като тези от 1979 год. на ВЛТИ – София – “Картиране и изследване на растителността” (проф.инж. Г. Шевкенова), са изследвани и почвите (проф.инж. Св. Генчева) в някои от зелените площи на Пловдив. От тези и последващи частични проучвания се установява, че на хълмовете, парк “Отдых и култура”, парк “Лаута”, и старите “Цар Симеонова градина” и градината до пл.”Съединение”, почвите са почти ненарушени и по морфологичен строеж почти не се различават от естествените, с изключение на повърхностните хоризонти. При тях се установява изтощаване и влошаване на някои ценни агрохимични свойства.

В същите изследвания се отбелязва, че това се отнася за “по-високите части на хълмовете”, докато в “парковете им зони почвите са предимно антропогенни”, типични за градската среда, с ясно изразени характерни особености, като по произход, състав и свойства съществено се различават от естествените почви. Те нямат нормален естествен профил. Притежават лек механичен състав, ниско съдържание на хумус, азот, фосфор. Усвоимата влага е много малка, поради високата водопропускливост и слабите им водозадържащи способности. В тях типичните почвени микроорганизми са много малко, а съотношението между групите микроорганизми е различно от това в естествените почви. Най-бедни на микроорганизми са пластовете богати на строителни отпадъци. При наличие на битови отпадъци, най-голямо участие имат бактериалните форми, следвани от аминомикетите и гъбната микрофлора.

Антропогенни почви (Antrosols) - спадат към типа урбаногенни (Urbic antrosols). Образувани са вследствие на антропогенизиране на алувиално – ливадните почви с отпадъци от промишлен, строителен и битов характер. Характерни са за по-голяма част от застроената част на града. При самото антропогенизиране почвеният профил на естествените почви обикновено е слабо променен, а антропогенизацията се явява главно в промяна на почвообразователния процес. Това показва, че новообразуваните почви имат свойства близки по природа до естествените. “Новите” субстрати нямат добре обособен генетичен профил. Съставени са от различни по състав, произход и свойства пластовете в зависимост на насипваните материали. При антропогенизираните почви в района профилът е от типа Aat(A)BCD. Характеризират се с увеличена пясъчна и скелетна фракция, влошено структурно състояние, голяма порьозност, вследствие на голямото количество строителни отпадъци, която поради преобладаването на грубите пори е неактивна, водният капацитет се изменя в широки граници, намалено съдържание на хумус, общ азот и усвоим фосфор, повишени стойности на рН, значително намалена биогенност и микробиологична активност, като се установява и прегрупиране на видовия състав. Изменението на урбаногенните почви има случаен характер. Съществува изменение на температурния, водния и въздушен режим.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

В ниските и относително заравнени периферни зони на тепетата почвите са разнородни. Те обикновено имат профил, които е нарушен в резултат от извършването на строителни дейности, мелиоративни и укрепващи мероприятия. Не могат да се причислят към определен почвен тип, тъй като профилът не притежава характерните морфологични особености за почвите, образувани в резултат на естествен почвообразователен процес. Теренната повърхност обикновено е изкуствено моделирана, по отношение на степен на подравняване, наклон и изложение, така че да служи на определен начин на трайно ползване. Профилите на антропогенните почви са обикновено значително по-дълбоки от тези на ранкерите и литосоли.

Хълмът, както и другите Пловдивски тепета са образувани върху устойчиви на изветряне сиенити. Това определя преобладаването на почви със силно скъсени профили – главно ранкери и литосоли. Те се установяват във високите части на тепетата, основно в зоните със силно пресечен релеф и значителен наклон на теренната повърхност.

Характеристика на почвените различия

Плитки, неразвити почви (Ранкери)¹ Слабо развити почви, образувани върху твърди силикатни скали. Скалата е разположена от 15 до 50 см от повърхността. Имат слабо развит хумусен хоризонт с мощност не повече от 25 см, който лежи непосредствено върху рохляк, или твърда скала. Съдържанието на хумус при мощност на хумусния хоризонт 25 см може да достигне 15% и до 5% ако хумусния хоризонт е с мощност по-малка от 10 см. Нямат преходен В или илувиален хоризонт. Изключени са хидроморфни, вертикални, а също и признаци на рубефикация. Строеж на почвения профил – А; АС; СД и Д.

Подтип светли ранкери. Притежават характерните за почвения тип признаци и свойства. Преобладават светлите тонове на профила (value над 5 и chroma над 4).

Подтип тъмни ранкери. Притежават характерните за почвения тип признаци и свойства. По профила преобладават тъмните тонове (value под 5 и chroma под 4)

Примитивни почви (Литосоли)² Слабо развити и маломощни почви, с мощност на профила под 10 см. Срещат се във всички зони на почвообразуване в страната. Образувани са върху твърда силикатна или карбонатна скала. Имат слабо развит хумусен хоризонт, чийто преход към скалата е не повече от 5 см. Почвената повърхност е нахъсана от островни разкривки на скалната почвообразуваща основа. В зависимост от хоризонталното и вертикалното разположение се подразделят на два подтипа: подтип примитивни литосоли (низинни). Разпространени са в зоните с надморска височина под 700 м и Подтип Примитивни литосоли (планински) Разпространени са в зоните с надморска височина над 700 м;

Антропогенни почви³ В зависимост от основния процес довел до нарушаване и преразпределяне на земните маси, съставляващи изходния почвен профил, антропогенните почви в зоните на тепетата могат да се класифицират в три подразделения:

Градински почви (хортисоли). Тези почви се образуват вследствие на продължително отглеждане на зеленчукови и цветни култури, при които почвата интензивно се обработва по-дълбоко и редовно се тори с големи дози органични торове (оборски тор, компост, торф и др.). Обикновено това са почви с лек механичен състав и малко хумус (алувиални, алувиално-ливадни и др.), които се намират близо до населените места. Вследствие прилагане на посочените мероприятия при тези почви се образува мощен (над 35 см)

¹ Определението на почвената единица е съгласно Йолевски, М; Н.Нинев, Сл.Кръстанов, Г.Гюров, Асп. Хаджиянскиев "Кратка диагностика и критерии на основните таксономични подразделения на почвите в България. Усъвършенствана класификационна схема" С.1983

² Определението на почвената единица е съгласно Йолевски, М; Н.Нинев, Сл.Кръстанов, Г.Гюров, Асп. Хаджиянскиев "Кратка диагностика и критерии на основните таксономични подразделения на почвите в България. Усъвършенствана класификационна схема" С.1983

³ Определението на почвената единица е съгласно Гюров, Г; Т.Тотев "Почвознание" С Земиздат 1990

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

хомогенен и богат с хумус хоризонт, който преди това не е съществувал. Почвите са силно обогатени и с хранителни елементи и имат голяма биологична активност.

Изгребани почви (изкуствено ерозиран). Това са почви, образувани от нормалните вследствие изгребване на почвата до различна дълбочина на профила при извършване на различни земни работи (подравняване на терена, терасиране и др.). По мощността на изгребаната част те се разделят на слабо изгребани (отнета е част от хумусно-акумулативния хоризонт), средно изгребани (отнет е целият хумусно-акумулативен хоризонт) и силно изгребани (когато е отнета и част от преходния или илувиалния хоризонт). Тези почви са сходни със зоналните нормални почви, естествено ерозиран до съответната степен. Когато почвеният профил е изцяло изгребан и е останала само почвообразуващата скала, почвите преминават в регосоли.

Насипни почви (депосоли). Това са почви, които се образуват върху различни насипни (депонирани) материали в резултат на различна човешка дейност. Те нямат генетични хоризонти, може да се наблюдават само различни по състав и свойства слоеве. Според произхода си насипите може да бъдат от почвени материали, строителни отпадъци, битови отпадъци, промишлени отпадъци и др. Най-благоприятни са почвените насипи, които се състоят от еднакви или различни почвени хоризонти. В зависимост от материалите чрез съответни мероприятия тези насипи бързо могат да бъдат усвоени като почви.

1.11.2. Почвени процеси

Ерозията на почвите в районите на тепетата е основния процес на антропогенна деградация, който застрашава цялостта на почвената покривка и нейната функционалност. Проявени са различни форми на ерозионния процес. Във високите билни части на териториите е налице площна ерозия, която води до значително скъсяване на профила, но не е проявена с характерни и морфологично обособени релефни форми. По склоновете са развити в различна степен линейно-ерозионни форми – главно плитки ровини със стръмни откоси.

Опазването на почвите от по-нататъшно и интензивно развитие на ерозионния процес трябва да се разглежда като част от комплекса мероприятия, свързани с цялостното опазване на уникалната природна среда в разглежданите терени. От една страна те са част от урбанизираната среда, от друга представляват парково пространство и се използват за рекреационни цели и едновременно с това представляват защитени природни обекти.

Опазването на такива терени от ерозиране изисква всички мероприятия, водещи до нарушаване цялостта на почвената покривка да бъдат съобразени с изискванията за противоерозионна защита. Съоръженията и мерките за защита на терените от ерозия трябва едновременно да са полифункционални – да имат добър противоерозионен ефект и едновременно с това да изпълняват комуникационни, водоотвеждащи и декоративни функции.

В това отношение е извършена значителна по обем работа. Основните съоръжения за достъп – пътища, пешеходни пътеки, ескалационни преходни зони и др. като правило са съобразени с изискванията да изпълняват и противоерозионни функции. Повечето от тях са в добро състояние. В основната си част те изпълняват предназначението си за улавяне на ерозионния отток и за ефективно отводняване на терените с лош дренаж. При този тип съоръжения също е необходима по ефективна поддръжка.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.12. Екосистеми и биотопи

Данов хълм само по себе си е претърпял до момента множество трансформации през годините и отдавна вече не се намира в естествения си вид. Една част от него е била застроена още в миналото, друга е изнесена като инертен строителен материал, а съществуващата видима част е скалиста, стръмна, като в подножието на скалите са отложени почви. От края на XIX век, до днешни дни хълмът е бил изкуствено залесяван с декоративни дървета и храсти – чужди на първичната флора и растителност.

На фона на тези събития биотопите и ценозите на Хълма се определят от сегашното състояние на терена. Част от биоценозите на Хълма са с изкуствен характер, други са запазили естествения си природен характер или са в процес на възстановяване на екосистемата след нарушения, следствие от антропогенна дейност.

Неживата част на екосистемата влияе значително върху ценозите. На Хълма се наблюдават биотопи на скалните масиви, биотопи на слаб, плитък почвен хоризонт, биотопи от смесен тип, създадени и с човешка намеса, и биотопи на урбанизираната среда. Биотопът, като среда за създаване на парка, се формира от местоположението и под комплексното въздействие на абиотичните фактори: климат, релеф, изложение, геоложки състав, почви и др. Частичното съхраняване или цялостно запазване на биотопите е предпоставка за постигане на екологична устойчивост, което е целта на Плана за управление на Хълма. От друга страна опознаването на биотопите изяснява пределността на екологичното равновесие до границата на допустимите негативни отклонения, което гарантира качеството на живот на човека и качество на природните компоненти.

1.13. Растителност

Според ботанико-географското и геоботаническото райониране на България (Бондев 2002), територията на ПЗ се отнася към Пловдивския район на Горнотракийския окръг от Македоно-тракийската провинция на Европейската широколистна горска област, част от Холарктическото флористично пространство (царство) (Тахтаджян 1978) или част от Палеарктичното биофилотично царство (Второв, Дроздов 1978).

Пловдивският геоботанически район, като цяло, се характеризира със значителни по площ агрофитоценози на мястото на изсечените в миналото дъбови гори от дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*). Понастоящем популации от този вид съществуват на твърде ограничена площ в този район като монодоминантни мезофитни формации или мезофитни и хигромезофитни формации заедно с полски бряст (*Ulmus minor*) и полски клен (*Acer campestre*). Характерна е засилена деградация на горската растителност, за което свидетелства увеличеното разнотравие и присъствието на голям брой плевелни и рудерални видове.

Основният фактор, определящ съвременната флора и растителност на Дановия хълм е антропогенния. Значителното човешко въздействие е довело до почти пълното унищожаване на автохтонната (коренна) му растителност и изчезването на много видове от флората му, поради масово навлизане на антропофитни елементи (плевели и рудерални видове).

В сравнение с Младежкия хълм и Бунарджика, Дановият хълм има значително по-беден флористичен състав, което се дължи от една страна на по-малката му площ, а от друга на по-силната му пряка и косвена антропогенна повлияност. Освен това хълмът е много по-рано в чертите на града, част от него (източните и южни склонове) са унищожени за производство на павата. Тук залесителните мероприятия са започнали най-рано.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Залесяванията са се извършвали по местата с по-слаб наклон и по-дълбоки почви. Тъй като тези условия са по-разпространени по северните склонове, горните части на западните и билото на хълма, там залесяванията са по-интензивни и с по-голям успех. В по-ниските части на северните склонове най-често засажданите видове са южна копривка (*Celtis australis*), гледичия (*Gleditsia triacanthos*), китайски мехурник (*Koelreuteria paniculata*), японска софора (*Sophora japonica*), бяла акация (*Robinia pseudoacacia*), ясенолистният явор (*Acer negundo*) и единични дървета от двуделен гинкго (*Ginkgo biloba*) и книжно дърво (*Broussonetia papyrifera*). От естествените видове са запазени остатъци от съобществата на летния дъб (*Quercus robur*), мъждряна (*Fraxinus ornus*) полския бряст (*Ulmus minor*), смокинята (*Ficus carica*), едролистната липа (*Tilia platyphyllos*) и бялата черница (*Morus alba*). Отделни храсти от драка (*Paliurus spina-christi*), обикновена маслинка (*Ligustrum vulgare*), хинап (*Ziziphus jujuba*), майски сняг (*Spiraea vanhouttei*), обикновен котонеастер (*Cotoneaster integerrimus*) и голоцветен жасмин (*Jasminum nudiflorum*).

В по-високите части на северните склонове, по-значително разпространение имат южната копривка (*Celtis australis*), полският бряст (*Ulmus minor*), летният дъб (*Quercus robur*), мъждрянт (*Fraxinus ornus*) и отделни екземпляри от гледичия (*Gleditsia triacanthos*) и японска софора (*Sophora japonica*).

В по-високите части на западните склонове и билото на хълма залесяванията са с южна копривка (*Celtis australis*), полски бряст (*Ulmus minor*), гледичия (*Gleditsia triacanthos*), японска софора (*Sophora japonica*) и китайски мехурник (*Koelreuteria paniculata*). Навсякъде тревистата растителност е силно рудерализирана. Отделни представители от естествената флора са се запазили най-вече по скалистите южни и западни части на склоновете. Тук по скалните цепнатини и прагове се срещат крилолистен равнец (*Achillea depressa*), чернолюспеста метличина (*Centaurea affinis*), битински синчец (*Scilla bithynica*), бяла тлъстига (*Sedum album*), кантабрийска поветица (*Convolvulus cantabrica*) и др. От научна и консервационна гледна точка тъкмо тези скални склонове представляват интерес.

За целите на настоящата разработка са направени теренни проучвания за паспортизация на растителността в защитената територия. Резултатите от проучването са систематизирани в самостоятелен доклад, включен като Приложение 10.1 към настоящия документ. Определени и проучени са 79 полигона, представящи конкретни растителни масиви, съответстващи на растителните масиви, включени в програмния продукт на Община Пловдив „Зелена система и защитени територии“. Актуализирана е информацията за растителните видове на територията на всеки от масивите, като освен дървесните видове са добавени и данни за храстовите и тревистите такива. Резултатите са представени в таблица 1 в Приложение 2, по номера на полигоните, а самите полигони са представени визуално на Карта 16.

1.14. Флора

1.14.1. Нисши растения и гъби

1.14.1.1. Макромицети

Целенасочени и системни проучвания върху гъбната флора на хълма не са провеждани. При епизодични посещения, проведени от доц. Георги Стойчев от Аграрния университет – Пловдив, на територията на природната забележителност са установени 10 вида макромицети, между които интерес представляват *Ganoderma applanatys* (Pers.) Pat., *Inonotus hispidus* (Bull.) Karst., *Laetiporus sulphurens* (Bull.) Murr., *Agaricus xantaderma* Gen. и др. Разположението им е с мозаечна характеристика, а ресурсите са незначителни. Редки видове гъби с консервационна стойност не са установени.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.14.1.2. Лишеи

Флората на симбионтите е изключително скромно представена от едва 4 вида. Установените таксони са широко разпространени за територията на България. Най-често срещан е стенния лишей (*Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr.), предимно по скалите, кората и клоните на дърветата. Срещат се още два вида лишеи предимно по корите на дървесната растителност: писмовиден лишей (*Graphis scripta* (L.) Ach.), географски лишей (*Rhizocarpon geographicum* (L.) DC.). Върху тънък почвен субстрат расте и лишеят кладония (*Cladonia* sp.) На територията на защитената местност няма регистрирани видове лишеи, предмет на опазване от ЗБР.

Отрицателно действащи фактори са близостта на урбанизираните територии и ксеротермните условия.

1.14.1.3. Водорасли

Подробни и продължителни проучвания върху водорасловата флора на хълма не са правени. При епизодичните проучвания на проф. И. Киряков (ПУ „Паисий Хилендарски“) на територията на хълма са установени три вида синьозелени водорасли, два вида кремъчни, шест вида еугленови, един вид зигнемови и дванадесет вида зелени водорасли, между които: *Chlamydomonas pulsatilla* Wolen., *Chlorogonium gracile* Matw., *Pitophlora kevensis* (Turp.) Memegh., *Scenedesmus bijugatus* Kuetz., *S. obliquus* (Turp.) Memegh, *S. obliquus* var. *alternans* Christjuk. и *S. quadricauda* (Turp.) Breb.

От зелените водорасли най-голям интерес представлява видът *Pitophlora kevensis* – характерен за тропическите области на света и намиран у нас само веднъж – в оранжерия. Съобщаваното находище е второто - разположено на открито в природата.

1.14.2. Висши растения

Висшите растения на хълма са разгледани без мъхове, тъй като липсват данни за наличието на такива. Поради ксеротермните условия, не би и могло да се очаква тяхното наличие, още по-малко на интересни и редки видове.

По време на проучването, в Дановия хълм са установени 228 вида от 63 семейства, от които 152 вида са тревисти, 35 – широколистни дървесни, 34 вида са храсти, 5 вида са иглолистни дървесни, 2 вида са увивни и катерливи растения. Преобладават видовете от сем. Сложноцветни (Asteraceae) – 22 вида, сем. Житни (Poaceae) – 16 вида, и сем. Бобови (Fabaceae) – 13 вида. С висок консервационен статус са 3 вида, които са включени в Приложение № 3 на ЗБР, 3 са вписани в най-новото издание на Червената книга на Република България (2 критично застрашени вида и 1 застрашен вид), а 4 вида са балкански ендемити.

По биологичен тип по-голямата част от растителните видове са тревисти. Интродуцираните видове произхождат най-вече от Средиземноморието, Азия и Америка, и по-рядко от Евразия и други флористични райони на Земята. Адвентивните са главно от Америка и Азия. Диворастващите видове растения на територията на хълма са над 58% от общия брой. Част от тях имат хранителни качества, други са плевели и пасищни видове. 78 от общо установените 228 вида са лечебни растения (Таблица 2 Приложение 2). От култивираните видове повечето са декоративни.

Природозащитен статус

От видовете, които се срещат на територията на Данов хълм, 6 са с природозащитен статус и са включени в Червената книга на РБългария и ЗБР, и/или са реликти и ендемити. От общо установените 228 вида, които се срещат на територията на природната забележителност, с висок консервационен статус са общо 6 вида. (Таблица 3 в Приложение 2 и Карта 17) От тях:

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

3 вида са включени в Приложение № 3 на ЗБР:

- храстовидна карагана (*Caragana frutex*),
- битински синчец (*Scilla bithynica*)
- атинска мерендера (*Merendera attica*) – унищожени находища

3 вида са вписани в Червената книга на Република България:

- храстовидна карагана (*Caragana frutex*) - категория критично застрашен
- атинска мерендера (*Merendera attica*) - категория критично застрашен – унищожени находища
- битински синчец (*Scilla bithynica*) - категория застрашен

4 вида са балкански ендемити:

- фривалдскиеве плюскавиче (*Silene frivaldskyana*)
- хелдрайхова алцея (*Alcea heldreichii*)
- чернолюспеста метличина (*Centaurea affinis*)
- атинска мерендера (*Merendera attica*) – унищожени находища

Срещат се също и растения, които като видове са включени в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), но тук те са изкуствено култивирани (отглеждат се като декоративни видове). Затова те не са обект на защита по смисъла на чл. 37 от ЗБР. Такива видове са конския кестен (*Aesculus hippocastanum*) и дивия рожков (*Cercis siliquastrum*). Това са често срещани в декоративното и парково озеленяване и в случая нямат никакъв особен консервационен статут.

1.14.3. Лечебни растения

От лечебните растения в природната забележителност се срещат 77 вида, включени в Приложението към чл. 1, ал. 2 от Закона за лечебните растения. Общият им брой представлява 34% от общо установения брой растителни видове в хълма и 11,9% от видовете регламентирани от Закона за лечебните растения. С най-голям брой видове са представени семействата Asteraceae, Fabaceae, Lamiaceae и Rosaceae. Това свидетелства за значително видово разнообразие на лечебните растения, голяма част от които показват добра жизненост.

На базата на анкетиране и извършените теренни проучвания е установено, че растителните видове с лечебна стойност използвани от масовия потребител за лични нужди са около 4 вида: хилядолистен равнец (*Achillea millefolium*), черен бъз (*Sambucus nigra*), смрадлика (*Cotinus coggygria*), обикновен пелин и липа (*Tilia* sp.). Дървесните видове: конски кестен (*Aesculus hippocastanum*), див рожков (*Cercis siliquastrum*), южна копривка (*Celtis australis*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*), едролистна липа (*Tilia platyphyllos*) и сребролистна липа (*Tilia tomentosa*) освен като лечебни растения се използват и при залесяването.

Природната забележителност е подложена на силно антропогенно натоварване. Разпределението на лечебните растения на територията на Дановия хълм е с мозаечна характеристика. Видовете са с изключително ограничена представителност, което лимитира използването им за стопански цели.

Списъкът на регистрираните в защитената територия лечебни растения е представен в Таблица 2 в Приложение № 2.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.15. Фауна

1.15.1. Безгръбначни животни

Фаунистичното разнообразие на сухоземните безгръбначни животни на територията на ПЗ „Данов хълм“ е оценено основно на базата на насекомите (Insecta) и мекотелите (Mollusca). Установени са 82 вида (някои са детерминирани до надвидов ранг - sp.) от 41 семейства на 9 разряда безгръбначни животни (Таблица 5 и 6 Приложение 2).

Установените безгръбначни животни са широко разпространени и типични за България обитатели, но въпреки това те са представителни в таксономично, фаунистично и консервационно отношение и могат да илюстрират многообразието на безгръбначните животни. Регистрираните таксони вероятно представляват не повече от една шеста от обитаващите територията видове.

Многобройни групи безгръбначни, като първачи (Protozoa), червеи (Nematoda, Oligochaeta), паякообразни (Arachnida), многоножки (Myriapoda) и др., не са засегнати изобщо в настоящото проучване. Ето защо, за да се направи по-пълна оценка и анализ на фаунистичното разнообразие на сухоземните безгръбначни животни обитаващи ПЗ „Данов хълм“ са необходими бъдещи детайлни проучвания от специалисти.

Видове с природозащитен статус

На територията на ПЗ Данов хълм не бяха установени видове с природозащитен статус. Единствено, кафявият градински охлюв *Helix lucorum* е включен в Приложение 4 за видове под режим на опазване и регулирано ползване от природата на Закона за биологичното разнообразие.

1.15.2. Земноводни и влечуги

При херпетологичните и батрахологични проучвания на трите природни забележителности през 2014 г. са регистрирани общо 2 вида земноводни и 4 вида влечуги. Още три вида влечуги (*A. kitaibelii*, *L. trilineata* и *P. muralis*), са съобщени в по-ранно проучване на същия автор на територията на Младежки хълм, и един от тях – на Бунарджика. В случая тези три вида не са установени на тепетата в хода на настоящото проучване. По мнение на авторите тези видове не са изчезнали от изследваните защитени територии, но поради изключително ниската си численост вероятно са останали неотчетени.

На територията на Данов хълм през 2014 г. е отчетен само един вид общо от групата на земноводните и влечугите - Балкански гекон (*Mediodactylus kotschy*), а при предходното проучване на терена от същия автор (Mollov, 2005), освен него е регистрирана и зелената крастава жаба (*Bufo viridis*).

Балкански гекон (*Mediodactylus kotschy*)

Разпространение. Балканският гекон е установен на територията и на трите Пловдивски тепета. В района на ПЗ „Данов хълм“ видът обитава изцяло южната част на хълма. Не е регистриран в района на застроената част по периферията.

Местообитания. Изцяло синантропен вид. Обитава почти изключително човешки постройки. Дори и във вътрешността на тепетата, които се смятат за едни от местата, където могат да се видят „диви“ популации (Бешков & Нанев, 2002), гекони могат да се видят по-често по постройки, направени от човека (къщи, укрепителни стени покрай алеите и др.), отколкото по открити скали.

Зелена крастава жаба (*Bufo viridis*)

Разпространение. През 2014 г. зелената крастава жаба е установена на две от изследваните защитени територии – ПЗ „Младежки хълм“ и ПЗ „Хълм на Освободителите“. В ПЗ „Данов хълм“ е отчетена само при по-стари проучвания (Моллов 2005). Още тогава в

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Данов хълм не са регистрирани места, които зелената жаба ползва за размножаване, а са отчетени само отделни индивиди, както и една мъртва жаба прегазена в прилежаща на хълма улица. Възможно е отчетените тогава индивиди да са се придвижили от постоянните си местообитания на територията на хълм „Бунарджика“.

Местообитания. Зелената крастава жаба обитава дворовете на къщите, разположени в близост до Младежки хълм и Хълм на Освободителите (Бунарджика). Там тя намира изобилие от храна и убежища. По време на размножаването навлиза във вътрешността на двете тепета, където използва малки, често временни стоящи водоеми, събиращи дъждовна вода за копулацията и снасянето на яйцата. Възможно е единични екземпляри да се придвижват спорадично и до Данов хълм.

Природозащитен статус

И двата вида са включени в Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природни местообитания (Берн, 1979 г.), в Приложение II като “строго защитени” и в Приложение IV на Директива 92/43 на Съвета на Европейската Икономическа Общност от 21.05.1992 за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Всички установени видове са включени в Червения списък на Европа, с категория “LC” – least concern (нисък риск) и в Червения списък на застрашените животни на Световния съюз за защита на природата (IUCN) с категория “LC” – least concern (нисък риск). (Таблица 9, Приложение. 2)

Основните заплахи за земноводните и влечугите в градска среда са неизменно под влияние на антропогенния фактор.

По-подробно влиянието на прекия антропогенен натиск като заплаха за земноводните в град Пловдив е проучен при зелената крастава жаба (*B. viridis*) – вж. Valkanova et al. (2009). Поради неприятният си за много хора външен вид, зелените крастави жаби стават жертва най-вече на деца. Те убиват не само възрастни, но и млади екземпляри и попови лъжички, а и не рядко изваждат шнуровите от яйца извън водата, оставяйки ги да изсъхнат на сушата.

За влечугите в изследвания район основната заплаха е по-скоро прякото им унищожаване от човека, отколкото загубата на местообитания. Негативно влияние върху техните популации оказва и събирането на живи екземпляри от тераристи.

M. kotschy е добре приспособен за живот в градска среда. Числеността му е висока и има широко разпространение в изследвания район. Въпреки, че отделни екземпляри стават жертва на домашни котки, реална заплаха за тях за сега не съществува.

От останалите видове влечуги на пряко унищожаване са подложени най-вече змиите. Една част от тях (*D. caspius*) биват сгазени по пътищата или пряко убивани от хората. От голямо значение за съществуването на големия стрелец и други видове земноводни и влечуги в изследвания район е запазването на парковите гори.

Основният начин да се ограничи вредата от прекия антропогенен натиск върху видовете, които се срещат в града, е провеждането на образователни кампании сред ученици, студенти и др., за повишаване на природозащитната култура на хората, живеещи в гр. Пловдив. Важен момент е да се подчертае практическата полза на някои от видовете (например *B. viridis*, *L. viridis*, *P. tauricus* и др.) и тяхната роля в зелената система на града.

1.15.3. Птици

В действащия план за управление (утвърден през 2004) са представени 18 вида птици за територията на Природна забележителност „Данов хълм“.

След обстоен преглед на литературата и проведените теренни изследвания през 2014 г. на територията на Природна забележителност „Данов хълм“ към момента са установени 33 вида птици. Те спадат към 7 разреда и 15 семейства (Таблица 10, Прил.2).

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Видовият състав на птиците в Природна забележителност „Данов хълм“ е допълнен с нови 15 вида птици, установени в границите на защитената територия през последните 10 години.

Орнитофауната на природната забележителност съставлява 8,1% от установените в България 409 вида птици и 23,1% от установените на територията на страната семейства (BUNARCO, 2009). От установените за парка видове 28 са гнездящи (от тях 21 са сигурно гнездящи и 7 вида са вероятно гнездящи), което е 9,8% от гнездовата орнитофауна в България (Янков, 2007).

С най-много видове е представен разр. Вrabчоподобни (Passeriformes) – 22 вида от 9 семейства, или пойните птици съставляват 66,7% от орнитофауната на „Данов хълм“ и 60% от установените семейства.

С най-много представители, освен разред Вrabчоподобни са разред Гълъбоподобни (Columbiformes) с 3 вида и разред Совоподобни (Strigiformes) – 3 вида.

Постоянни, размножаващи се (вероятни и сигурни), мигриращи, зимуващи и случайни видове птици

Постоянните видове птици се срещат целогодишно в територията на природната забележителност или през по-голямата част от годината. Това са постоянни видове птици за страната, размножаващи се в границите на природната забележителност и които не предприемат миграции през неблагоприятните месеци от годината. Към тази категория принадлежат най-много видове – 21 (Табл. 10, Прил. 2). От тях три вида са вероятно гнездящи за територията на Данов хълм – гугутката (*Streptopelia decaocto*), домашната кукумявка (*Athene noctua*) и горската ушата сова (*Asio otus*). Гнездящи, мигриращи видове птици, които през зимните месеци напускат територията на природната забележителност са 7 вида, като от тях четири вида са с непотвърдено гнездене.

По време на миграция на територията на природната забележителност могат да се наблюдават 11 вида, като част от тях се размножават на територията на „Данов хълм“. Повечето от тях са пойни видове (разр. Passeriformes), както и гургулицата (*Streptopelia turtur*), кукувицата (*Cuculus canorus*) и чухала (*Otus scops*).

Към категорията скитащи птици спадат 5 вида. Това са видове гнездящи в съседни градски или извънградски територии, които облитат района на природната забележителност основно в търсене на храна.

Характера на пребиваване на всички видове птици са представени в табл. 10, Прил. 2. Общия брой на видове по групи надхвърля общия брой установени видове, тъй като една и съща птица може да бъде в повече от една категория, напр. мигрираща през територията на природната забележителност и в същото време гнездейщо, прелетна.

Зоогеографска характеристика на гнездящи видове

Гнездящите видове наброяват 28 вида – 84,8% от орнитофауната на Природна забележителност „Данов хълм“.

В зоогеографско отношение гнездовата орнитофауна на ПЗ „Данов хълм“ е съставена основно от палеарктични видове – 50% от гнездящите птици, следвани от европейско-туркестански и европейски видове – с по 14,3% (Нанкинов, 2012). Срещат се и видове с южно разпространение. Около 14,3 % от птиците спадат към средиземноморския, индо-африканския и туркестано-медитеранския тип фауна (фигура 12).

Видове с природозащитен статус.

Голяма част от видовете птици са защитени на територията на страната – това са видове от приложение 3 на Закона за биологично разнообразие (Приложение 1). Защитени са 24 вида птици от установените в природната забележителност – 72,7%. Два вида са и в приложение 2 от същия закон – сирийския пъстър къпвач (*Dendrocopos syriacus*) и червеногърбата сврачка (*Lanius colurio*). Тези видове са в Приложение I на Директива 2009/147 (предишна

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Директива 79/409). В Приложение II на същата Директива, като редовно срещащи се мигриращи видове е горската ушата сова (*Asio otus*).

Един вид е в Червената книга на България (Големански, 2011) - дивият гълъб, попадащ в категорията „застрашен вид“, като категорията се отнася за дивия скален гълъб (*Cloumba livia*). На територията на природната забележителност се срещат вторично подивели домашни гълъби (*Cloumba livia f. domestica*).

1.15.4. Бозайници (без прилепи)

Направеният литературен преглед показва, че специализирани мамалиологични изследвания на територията на ПЗ „Данов хълм“ не са провеждани.

Резултатите от теренните изследвания показаха присъствието на общо 4 вида от клас Бозайници (без Прилепи) принадлежащи към 3 семейства на 2 разряда – Насекомоядни (Insectivora) и Гризачи (Rodentia) и Хищници (Carnivora).

РАЗРЕД НАСЕКОМОЯДНИ (INSECTIVORA)

Сем. Къртицови – *Talpidae*

Европейска къртица (*Talpa europea* Linnaeus, 1758)

Къртичини са регистрирани в обработваните и поливани от ОП „Градини и паркове“ лехи в парковата зона, както и в дворовете на къщите влизащи в границите на ПЗ „Данов хълм“.

РАЗРЕД ГРИЗАЧИ (RODENTIA)

Сем. Катерицови – *Sciuridae*

Катерица (*Sciurus vulgaris* Linnaeus, 1758)

Катерицата се среща в гъсто залесения с висока дървесна растителност западен склон на хълма. Фактът, че за нея не е съобщено в приетия през 2003 г. План за управление показва, че видът се е разселил на територията на парка през последното десетилетие и днес е постоянен фаунистичен елемент.

Сем. Мишкови – *Muridae*

Домашна мишка (*Mus musculus domesticus* Schwarz, Schwarz, 1934)

Черен плъх (*Rattus rattus* Linnaeus, 1758)

Уловът с живоловни капани доказва присъствието на двата синантропни вида на територията на хълма. В периода на теренните изследвания представители на горските мишки от род *Apodemus* не са уловени.

Природозащитен статус

От установените в ПЗ „Хълм на Освободителите“ 4 вида бозайници, само един вид – катерицата има природозащитен статус. Катерицата (*Sciurus vulgaris*) фигурира в Приложение III на Бернската конвенция, а съгласно списъка на IUCN, видът е включен в категорията нисък ръст – близо до застрашен.

По отношение на регистрираните от бозайната фауна видове не са установени отрицателно действащи фактори. Препоръки могат да се направят по отношение на опазването на единствения вид с консервационна значимост – катерицата:

включване на вида в информационните табла с цел информиране на посетителите за консервационния му статус;

залесяване и поддръжка на залесените площи с цел увеличаване на подходящите за вида местообитания на територията на хълма.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.15.5. Прилепи

При проучвания на терен бяха проведени общо 18 записа с ултразуков детектор, в общо 9 точки на територията на ПЗ „Данов хълм“. Детайлни измервания на сонограми са направя на над 60 звука, които са определени до ниво:

- вид: кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), булдогов прилеп (*Tadarida teniotis*),
- група видове: *P.kuhlil/P.nathusii*, *N.leisleri/N.noctula/V.murinus*, *N.noctula/N. lasiopterus*

Бяха поставени специални мрежи за улов на прилепи на няколко места, но този метод не даде резултат.

По време на проучванията не бяха открити колонии и убежища на прилепи на територията на ПЗ „Данов хълм“, но това не изключва съществуването на такива. Особено при проведените наблюдения привечер и залез слънце, когато видимо всички прилепи излизат от убежищата си на територията на ПЗ. Горските видове прилепи използват хралупи на стари дървета или кори, а пещеролюбивите използват цепки на скали, ниши или изоставени сгради, всичките тези местообитания са трудно откриваеми и добре замаскирани.

На база резултатите от теренното проучване проведено за целите на Плана и на база наличните литературни данни от предходни изследвания в града, като сигурно или вероятно присъстващи могат да се определят общо 14 вида прилепи:

- **2 вида** по време на проучванията са установени: кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), Булдогов прилеп (*Tadarida teniotis*)
- **6 вида** по литературни данни: малко кафяво прилепче (*Pipistrellus pygmaeus*), *Pipistrellus nathusii/Pipistrellus kuhlil*, прилепче на Сави (*Hypsugo savii*), ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*)
- **6 вида** –срещащи се вероятно. Установени са групи от звуци, които не могат да бъдат определени до вид.– *N.leisleri/N.noctula/V.murinus* и *N.noctula/N. lasiopterus*

Въпреки, че не могат да бъдат определени с категоричност - на база експертна оценка тези 4 вида потенциално се срещат. Въпреки, че не бяха установени при проучванията, потенциално срещащи се са още - *Plecotus sp (Pl. austriacus)*, група видове (*Myotis myotis/blythii*) На база експертна оценка и факта, че видовете са установявани многократно в близки територии, може да се твърди категорично, че тези видове посещават територията на ПЗ. Това ще се потвърди при бъдещи проучвания. Характерните местообитания на тези видове са описани в текста по-долу.

Видове установени по време на проучванията:

- ***Pipistrellus pipistrellus*** (Schreber, 1774) - кафяво прилепче: Видът обитава разнообразни убежища като дупки, цепнатини на дървета, хралупи, постройки, мостове, сгради, скални ниши.
- ***Tadarida teniotis*** (Refinesque, 1814) - булдогов прилеп: Видът обитава скални цепки и други убежища. Трудно може да бъде установен при непосредствено наблюдение, в убежище или при улов с мрежи.

Видове, известни по литературни данни:

- ***Pipistrellus pygmaeus*** (Leach, 1825)- малко кафяво прилепче: Видът обитава през лятото хралупи на дървета и понякога постройки, а през зимата хралупи на дървета и сгради.
- ***Pipistrellus nathusii*** (Keyserling et Blasius, 1839) - Натузиово прилепче: Видът обитава широколистни и смесени гори, паркове, градини, населени места, в близост до водни обекти.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1819) - средиземноморско прилепче: Видът използва за убежища цепки в дървета и храмули, а понякога и в мостове и сгради.
- *Hypsugo savii* (Bonaparte, 1837) - Савиево прилепче: Видът обитава открити места с групи от дървета, често в населените места или край тях. Предпочита карстови райони, където обитава скални цепки, малки скални дупки и пещери, често и сгради.
- *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774) - ръждив вечерник: Видът обитава през лятото храмули на дървета или убежища в постройки (както на територията на ПЗ, така и в целия град - вероятно основно в дървета), а през зимата – сгради и ниши.
- *Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774) – полунощен прилеп: През лятото видът обитава убежища покрай поляни, речни долини и в паркове и селища, а през зимата използва за убежища таваните на стари сгради, бункери и др.

Вероятно срещащи се видове:

- *Vespertilio murinus* (Linnaeus, 1758) - двуцветен прилеп: Видът обитава горски местообитания, културни местообитания, населени места и техните околности.
- *Nyctalus leisleri* (Kuhl, 1818) - малък вечерник: Видът използва горски местообитания.
- *Nyctalus lasiopterus* (Schreber, 1780) - голям вечерник: Видът използва горски местообитания.
- *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797) - голям нощник: Видът обитава пещери и други подземни местообитания, фуги в мостове, рядко сгради.
- *Myotis blythii* (Tomes, 1857) - остроух нощник: Обитава целогодишно пещери и други подземни местообитания, фуги в мостове, рядко сгради.
- *Plecotus austriacus* (Fischer, 1829) - сив дългоух прилеп: Видът обитава ниски открити места, градини, селскостопански райони, населени места, по-рядко в типично горски територии. Летните убежища са в сгради и храмули на дървета, а зимните в мазета, пещери, минни галерии и други подземни местообитания.

През последните няколко години ФПС Зелени Балкани събира непубликувана информация за наличието на колонии от прилепи в гр. Пловдив. През 2008 г. се открива голяма зимна колония на ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*) на моста на Герджика на р. Марица; други по-малки струпвания има в почти всички квартали на гр. Пловдив, където са построени панелни блокове. Често във фугите на блоковете някои от видовете прилепи създават размножителни колонии през лятото.

Поради малката площ на града и възможността на прилепите да прелитат големи разстояния, за да се хранят, пият вода и да си общуват – вероятно много от тях използват територията на ПЗ „Данов хълм“ за хранене, общуване и временно убежище. ПЗ „Данов хълм“ е в центъра на урбанизирана територия, която го прави една от важните територии за т.нар. „градски“ видове прилепи (синантропни видове), които идват да ловуват. От друга страна пък е малък остров за горските прилепи, които живеят под кората или храмули в дърветата. По експертна оценка повечето от прилепите използват територията на ПЗ „Данов хълм“ като ловна територия, но със сигурност има и видове, които ползват скални ниши и постройки като временно или постоянно убежище на територията на ПЗ.

В периода на проучванията бе получен сигнал за бедстващ прилеп – кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*) от района на ул. Средец (до моста на Герджика, гр. Пловдив). След направен оглед и доизхранване, беше преценено, че прилепа може да се освободи. За мястото на освобождаване беше избран ПЗ „Данов хълм“ - като защитена територия и най-близка до мястото на намирането му. Няма сигурни данни дали този индивид се е върнал към старото си убежище или е намерил ново в ПЗ, но вероятно е през първата нощ е ползвал временно убежище на територията на хълма.

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Природозащитен статус

Прилепите имат висок консервационен статус. Всички Български видове са строго защитени от ЗБР и са включени в конвенциите Бернска, Бонска, EUROBATS, IUCN – Red List, Директива 92/43/ЕЕС, които са ратифицирани от България. По-подробна информация със природозащитния статус на всеки един от тях е даден в Таблица 8, Приложение 2.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.16. Ползване на обекта и социално-икономически аспекти

1.16.1. Население и демографска характеристика (включително трудова заетост и образователна структура) и ползване на ресурси

Население

Град Пловдив е вторият по големина след София в Република България. При последното преброяване на населението от 2011 година в община Пловдив има 338 153 души. Населението намалява от 1985 година, когато общината е била с най-многобройното си население 342 050 жители.

През последните четири преброявания е регистриран по-голям брой на жените спрямо мъжете, като този превес се засилва с всяко следващо преброяване. Твърдението се потвърждава и от броя мъже на 1000 жени, които показва намаляването на броя на мъжете със всяко следващо преброяване.

От 2007 до 2009 година се наблюдава тенденция за увеличаване на раждаемостта на 1000 души от населението, както в община Пловдив, така и на национално и областно ниво. Забелязва се, че в общината има налице темп на намаляване на смъртните случаи на 1000 души до 2009, както и темп на увеличаване до 2012 година.

В община Пловдив за периода от 2008 до 2011 година поради по-високи стойности на раждаемостта спрямо смъртността е налице положителен естествен прираст на 1000 души от населението. Единствено през 2007 /-0,4/ и 2012 /-0,6/ година са регистрирани отрицателни стойности на естествения прираст.

За разлика от показателите за естествено движение на населението при заселените на 1000 души се наблюдава сходна тенденция в общината и по-високите административни нива. Показателите на общината варират между средните за областта и средните за страната.

От анализирания до момента демографски показатели може да се обобщи следното:

- При последните четири преброявания се забелязва забавяне на намаляването на населението в община Пловдив;
- Налице са промени в естествения и механичния прираст през последни те 6 години, които не могат еднозначно да „гарантират“ стабилно демографско нарастване на населението на общината;
- Всички демографски показатели с изключение на изселилите се са с по-добри стойности от областното и националното ниво.

По данни на НСИ при преброяванията от 1985, 1992, 2001 и 2011 е регистрирано увеличаване на населението във възрастовите групи 30-34 и над 40 години при мъжете и жените и намаляване на населението от 0-29 години спрямо 1985 година и за двата пола /Фиг. 24/. Това еднозначно показва, че населението застарява спрямо 1985 година и се увеличава най-много във възрастовата група на 60 години.

Спрямо преброяването от 2001 година се забелязват следните тенденции:

- Увеличаване на населението от 0-4, 30-34, 35-39, 55-59 и 60+ годишна възраст;
- Намаляване на населението при 5-9, 10-14, 15-19, 20-24, 25-29, 40-44, 45-49 и 50-54 годишните.

Намаляването на населението във възрастовите групи от 10-14, 15-19 и 20-24 годишните е

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

резултат от влошената демографска обстановка, както в цялата страна, така и община Пловдив през последните 25 години, чиито резултати виждаме в момента.

Настоящата възрастова структура формира следното разпределение на населението – делът на лицата в подтрудолюбна възраст е 14,2%, в трудолюбна възраст е 65,4% / 16-59 годишни при жените и 16-62 при мъжете/ и в надтрудолюбна възраст е 20,4%/. Наблюдава се превес на населението в надтрудолюбна спрямо тези в подтрудолюбна възраст и превес на дела на трудолюбните спрямо националното и областното ниво

Образователна структура

В община Пловдив най-голям дял представлява населението със средно образование /42,4%/, следван от хората с висше образование /26,5%/, основно /14,1%/, начално /4,9%/, незавършено начално /0,9%/, деца на 7 години /0,2%/, и деца под 7 години /6,8%/. При възрастовата група от 20 до 29 години са налице 26,7% висшисти и 58,1% със средно образование. Ключово е повишаването на образователното равнище на тази група за да бъдат реализирани целите на стратегията „Европа 2020“ на общинско ниво. При възрастовите групи от 30-39 /40,4% и 45,6%/, 40-49 /35,6% и 52,3%/, и 50-59 /35,3% и 51,2%/, се наблюдава висок процент на хората с висше и средно образование, особено за 30-39 годишните, което свидетелства за образовано население в тези ключови за икономическото развитие възрастови групи. Впечатление прави факта, че при възрастовите групи от 20-69 годишна възраст се наблюдава, че над 80% от населението във всяка възрастова група е с висше или средно образование, което свидетелства за високата образованост на хората в трудолюбна възраст.

Високата образованост на населението се потвърждава на общинско ниво /69,0%/, на коефициента на образованост /хора с висше и средно образование от общото население/ и в отделните възрастови групи на населението. Най-висок е коефициента при 40-49 годишните, следван от 50-59 и от 30-39 годишните.

Трудова заетост и безработица

С цел изясняване на икономическата активност на населението са използвани следните дефиниции при преброяването на населението през 2011 година:

- Заети са лицата на 15 и повече навършени години, които през периода 24-30 януари 2011 г.: са извършвали работа за производство на стоки и услуги поне 1 час срещу заплащане (в пари или в натура) или друг доход; не са работили, но са имали работа, от която временно са отсъствали поради отпуск, болест, бременност, раждане и отглеждане на малко дете (за периода, през който са получавали пълния размер на възнаграждението си), неблагоприятни климатични условия, стачка или други причини /НСИ/.
- Дефиниция за безработен са лицата на 15 и повече навършени години, които не са имали работа през периода 24-30 януари 2011 г., като едновременно с това са търсили активно работа в продължение на четири седмици, вкл. наблюдаваната седмица, и са били на разположение да започнат работа до две седмици след 1 февруари /НСИ/.
- Икономически неактивни обхваща всички лица, които не са заети, нито са безработни през наблюдавания период /НСИ/.

В община Пловдив населението на възраст от 15 до 64 години е 240478 души, а в райони-те е: Западен / 25474/, Източен / 36867/, Северен / 34573/, Тракия / 41244/, Централен / 48719/, Южен / 53601/. Общата икономическа неактивност в общината е 31.1%, а икономически активните са 68,9%, съответно от районите с най-голяма икономическа неактивност са Източен /44,8%/, Северен/31,7%/, и Централен /30,2%/.

От икономически активното население в общината 10,5% е била безработицата към 01.02.2011 година, като най-голям е дела на безработните в Източен район, следван от

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Северен /10,0%/ и Южен /9,8%/.

В обобщение можем да твърдим, че на всеки 100 от хората на възраст от 15-64 години има по 31,1 икономически неактивни, и на всеки 100 икономически активни има по 10,5 безработни в община Пловдив. Най-изявени са проблемите с ограничената икономическа активност в общината и в районите Източен и Северен, както и от безработицата в Източен.

Ползване на ресурси в ПЗ в миналото

Данов хълм, за разлика от другите хълмове, с изключение, разбира се на трихълмието, от древността е в чертите на града. По същинския сегашен хълм няма останки от крепостни стени и други археологически находки – те са в неговите източни и югоизточни подножия.

Тъй като хълма не е бил залесен, никаква сеч, добив на дървесина и т.н. не са допускани. За сметка на това от неговите скални склонове са добивани камъни за градските строежи и следите от кариерите са видими до днес. Те са по източните, южните и югозападни склонове.

От най-далечни времена Сахат тепе, както бе посочено по-горе е естествен “постамент” на градския часовник. Освен тази роля, бидейки стратегическа височина непосредствено до града, той е бил използван за военни цели. Тук се е намирала гарнизонната барутница, просъществувала до края на турското владичество.

Тази му роля продължава и през 50-те години, когато под здравите сиенитни скали са изкопани пет противоатомни скривалища. От тях само едно е оборудвано със съответните инсталации. От юг – от към ул.”Дондуков” те са три, първото от които е оборудваното, второто е превърнато в ресторант, третото – в двора на телевизията – в журналистически клуб. Другите две скривалища са с подходи от ул.”Антим I” – от север и далеч от границите на защитената територия и последното от ул. “Леди Странфорд”. Тунелите са затворени с железни решетки.

Ползване на ресурси в ПЗ в близкото миналото и в настоящето

Една от основните социални функции на Данов хълм е рекреационното ползване като културно-познавателен парков обект, любима дестинация за разходка на стотици Пловдивчани или гости на града, ежедневно. Като място за отдих, хълма се ползва от края на XIX век. Основната алейна мрежа, бившия ресторант на площадката между върховете и обслужващия път са били изградени през 30-те години на миналия век. Останалите благоустройствени мероприятия са правени с прекъсвания до края на 60-те години, когато са реализирани скалните пътеки по склоновете и няколко алпинеума по одобрените проекти на Районната проектантска организация.

Телевизията се настанява на върха през 60-те год., след реконструкция на съществуващата от преди това сграда. До средата на 80-те години за хълма се полагат постоянни грижи и той се утвърждава като място за отдих. През 90-те до края на 20ти век грижите за Сахат тепе са занемарени и както и другите хълмове е оставено в буквалния смисъл “на природата”. След това постепенно за него се полагат известни грижи. Реставрирана е часовниковата кула и е почистено непосредствено принадлежащото ѝ пространство. Възстановено е парковото осветление, възстановяват се градинки, укрепват се насипи, алеи, внесени са кошчета, пейки и др.

Друга знакова функция на хълма е това да бъде “постамент” за радио-телевизионните излъчватели. Този образ на хълма с антените върху него се е наложил като един вид запазена марка на град Пловдив.

Специфична функция има също сградата, разположена в източния склон на тепето. От дълги години тя е предоставена за ползване на певческото дружество, носещо името на Ангел Букорещлиев.

Ниската “обслужваща” част на хълма има и други социално-културни функции. Освен

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

наличието на заведения за обществено обслужване (кафене, ресторант), там в западната част на хълма се намира и лятното кино, където жителите на града могат да станат свидетели на множество културни изяви на открито.

Спорадично на територията на Данов хълм се събират природни продукти с научна цел. Разбира се никаква сеч, нито добив на дървесина и т.н. от хълма не са допускани от както той съществува като част от града. Хълмът винаги е използван за целите на образованието и научните изследвания. Понякога тук се провеждат практическите упражнения на учениците от специалността по озеленяване на Строителния техникум, упражненията на студентите от Биологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, упражненията по агроекология на студентите от Аграрния университет и Висше училище Земеделски колеж. За биологичното разнообразие и проблемите свързани с него са публикувани редица научни трудове и монографии, използвани и в настоящата разработка.

1.16.2. Техническа инфраструктура, застроени площи, сгради

1.16.2.1. Електрификация и електропреносни мрежи

На територията на хълма се намират следните съоръжения :

1. ТП "Тодор Каблешков" 20/0,4 kV , от който се захранват ул."Тодор Каблешков, ул. „Петьофи“, ул. „Дондуков“, ул. „П.Ю.Тодоров“, част от парковото осветление на хълма. Трафопоста е собственост на ЕВН България ЕР АД гр.Пловдив. Изграден е при спазване на действащите в момента нормативни изисквания.
2. Възлова станция 20 kV „Физкултура“ – много важна разпределителна станция за разпределение на ел.енергията в тази централна част на гр.Пловдив. Част от уредбата е реконструирана 2009 година. Изградена е при спазване на нормативните изисквания за такъв тип съоръжения.
3. ТП "Стефан Караджа " – 20/0,4 kV – захранва с ел.енергия ул. „Тодор Каблешков“, ул. „Стефан Караджа“ и др.

Електрическите системи са изградени при спазване на нормативните изисквания. Електропреносните съоръжения включват:

- Съществуващи кабелни линии Средно напрежение 20 kV – за връзка между съществуващите трафопостове и Възлова станция „Физкултура“
- Съществуващи кабелни линии ниско напрежение с различни сечения в зависимост от товара на захранваните обекти.
- Съществуващи разпределителни касети

Парковото осветление е построено 90 – те години на миналия век, заедно със захранващите кабели НН. Тези съоръжения са амортизирани. Осветителните тела не се вписват добре в интериора на парка и не отговарят на съвременните изисквания за енергийна ефективност. Осигурено е с типови осветителни тела на стълбове, по алеите и стълбища . Няма ефектно осветление на скалните масиви. Осветени са Часовниковата кула и Ретранслатора-вътрешно

1.16.2.2. Комуникационни съоръжения

С развитието на радиото и създаването на телевизия в България, в края на 50-те години на XX век, възниква необходимост от изграждане на национална предавателна мрежа. Радиорелейна и телевизионна станция в Данов хълм гр. Пловдив е открита 1956 година. На 1 юли 1960 г. оттук за първи път се излъчва телевизионен сигнал в град Пловдив. Първоначалната мощност е 20 вата. През 1962 г. влиза в редовна експлоатация радиопредавател, излъчващ на ултракъси вълни - честотна модулация. Излъчва на вълна 4.39 м. / 68.36 MHz с мощност 3 kW.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Днес оттук излъчват излъчват 24 часа радиостанциите Z-Rock, N-Joy, KATRA FM, Вероника - Радиостанции, които излъчват в диапазона 89.9 ÷ 109.7 MHz и телевизионните канали БНТ1, bTV, Нова Телевизия и ТВ канал Пловдив.

Радиовълните се излъчват чрез антена и се разпространяват във вид на енергия на електромагнитното поле. И въпреки, че природата на радиовълните е една, тяхната способност за разпространение силно зависи от дължината на вълната. Земята представлява електрически проводник (макар и не добър) и преминавайки над повърхността ѝ, радиовълните постепенно отслабват. Това се дължи на факта, че електромагнитните вълни предизвикват ток на повърхността на планетата, за което се губи и част от енергията. Тоест, енергията се поглъща от Земята, при това, толкова повече, колкото е по-къса вълната (по-висока честотата). Енергията отслабва още и защото радиоизлъчването се разпространява във всички посоки, и следователно, колкото по-отдалечен е обекта от предавателя, толкова по-малко енергия се пада на единица площ и толкова по-малко е електромагнитното влияние в/у съоръжения и живи организми.

В България, разпределението на радиочестотния спектър се осъществява от Комисията за регулиране на съобщенията. Тази Комисия изготвя „Национален план за разпределение на радиочестотния спектър на радиочестоти и радиочестотни ленти за граждански нужди, за нуждите на отбраната и сигурността, както и за съвместно ползване между тях.

Аntenите на телевизионните станции, които работят на честоти 500-800 MHz, създават РЧ-полета, насочени към земята, със стойности от 1/2 до 1/500 пъти по-малки от международните допустими стойности. Измерените стойности в близост до телевизионния предавател на хълма са под границите на 2 V/m, което е в границата на чувствителността на измервателните уреди.

Ултракъсите вълни /УКВ/ се разпространяват до границата на пряката видимост и не се отразяват в атмосферата.

Както и другите УКВ вълни, телевизионния сигнал се разпространява до границата на пряката видимост и не се отразява в атмосферата. Зоната на приемане е ограничена и до голяма степен зависи от височината на предавателната антена.

1.16.2.3. Водоснабдяване и канализация

Най-общо ВК мрежите на хълма са следните:

- Питейно и противопожарно водоснабдяване
- Поливно водоснабдяване и водоснабдяване на водни каскади
- Битова канализация (само в ниската зона)

Категорично може да се твърди, че оптимизацията на ВК мрежите на хълма включват много и разнообразни мероприятия, но съществен проблем е, че хълма има крехка растителна система, вкл. някои ендемити, което налага много внимателно да се предприема всяка човешка намеса.

Питейно и противопожарно водоснабдяване

Към настоящия момент хълма се водоснабдява от чугунен водопровод Ф80, който е част от градската водопроводна мрежа – висока зона. Отклонението към хълма е от ул. "Божидар Здравков".

В миналото този водопровод е осигурявал питейна вода на разрушения отдавна ресторант и полуразрушената обществена тоалетна. Сега водопроводът осигурява питейно и противопожарно водоснабдяване на ретранслаторната кула. Непосредствено до кулата има водоем за ПП нужди с обем около 50 м³, което определено е недостатъчно, но този въпрос не е коментар на настоящата разработка.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Територията на Данов хълм, въпреки че е парк, е част от урбанизираната територия на града. В тази връзка е предвидено двустранно захранване /сключена мрежа/ на питейно-противопожарния водопровод.

Високата зона на града се захранва от водоем на кота +246,00. Най-високата точка на Данов хълм е ретранслаторната кула на кота +220,00. Часовниковата кула е на кота +210,70, а бъдещият ресторант, паметникът на Хр.Данов и площадката с фонтана са на кота +205,00. Може да се твърди, че така предвидения воден пръстен обезпечава хълма с необходимата противопожарна вода по напор и количество.

Захранването на отделните консуматори: ресторант, временни павильони, обществена тоалетна, питейна фонтанка и пр., както и броят и мястоположението на ПП хидранти е въпрос на решение в следващи проектни фази.

Функциониращите в момента консуматори на вода в обхвата на Данов хълм /лятно кино, заведение за обществено хранене, обектите на гражданска защита и т.н./ са захранени от градската водопроводна мрежа чрез свои СВО. Ако тези СВО са недостатъчни за нуждите им, тяхна грижа е актуализирането на капацитета им.

Поливно водоснабдяване

През територията на Данов хълм преминава захранващият водопровод на музикалните фонтани в градската градина.

Водата се подава от ПС, разположена в близост до р.Марица

В момента има функциониращо отклонение от поцинковани тръби $\Phi 1 \frac{1}{2}$ " от този водопровод към територията на хълма.

Към това отклонение са изградени няколко градински хидранта, чрез които е възможно частично поливане на парковите части от хълма. Възможно е фонтанът на билото на хълма да е бил вързан към това отклонение, но той отдавна не функционира. Възможно е да е бил свързан и към питейния водопровод, но това вече е без значение.

Битова канализация

Битова канализация има изградена само в ниската зона, където обектите се свързват с градската канализационна мрежа, разположена в уличните сервитути и под уличната мрежа. Във високата част канализация няма изградена.

1.16.2.4. Паркови елементи

Подпорни зидове: предимно са каменни, quadrova зидария с полуобработени чела на материала и фугиране с циментов разтвор. Короните на места са с нарушена цялост, на места се вижда и нарушена зидария . Откриват се и тухлени зидове с каменна облицовка.

Стълбища: в добро състояние са тези, изработени от монолитни каменни късове:от стълбище на ул."Н. Геров" до площадката на седловината между двата върха, стълбище при сладкарницата на ул."Т. Каблешков"; стълбище към Кулата, стълбище на площадката при Станцията. Множество пътеки и стъпала опасват северния връх. Изработени са с местен материал, полуобработен, като е търсено място на отделните камъни . До 60% от тези стълбища са запазили функцията си и са проходими. Не се ползват стъпалата, заглушени от прораснали, разпространени по естествен път храсти. Опасни и разместени са групи стъпала в северозападната и югозападна части на Хълма. Скрити под отпадъци са стъпалата под южния връх. Няма достъп до стъпалата зад кафе – сладкарницата на югозападния ъгъл.

При благоустройствените работи през 30-те години са изградени две чешми, които са запазени. Долната, на Главната площадка работи, както вече е отбелязано. Другата чешма е почти незабележима и се намира на площадка при Ретранслаторната станция.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.16.2.5. Транспортна инфраструктура-паркинги и транспортен достъп

Регламентирани места за паркиране в границите на Данов хълм няма. Наблюдава се епизодично паркиране на площадката до северната стена на сградата на Телевизионния център и при връзката на автомобилната алея в ул. „Б.Здравков“. Посетителите на киното и заведенията паркират по ул. „Т. Каблешков“ и близките квартални улици.

Автомобилен достъп се осигурява по улиците „Лейди Срангфорд“, „Б. Здравков“ и „Стефан Караджа“. От ул. „Б. Здравков“ пък води до главната площадката между двата върха, където е паметника на Хр.Г.Данов. Пътят е паваж, с добре оформени напречни наклони и на места с нарушена цялост на бордюрите. По цялото си протежение е ограден с широколистни, смесени, гъсти, двуетажни насаждения. Връзката с радио релейната станция е път настлан с ломен камък. Чрез ул. „П.Ю.Тодоров“ се осигурява достъпа с МПС до четирите съседни на Защитената територия УПИ. На върха, до старата сграда съществува площадка на две нива, като на горното ниво има водоем. Главната площадка е с настилка от плочи-пясъчник, оградена е с подпорни зидове от местен полуобработен камък и бетонови шапки. На една от южните подпорни стени има вградена каменна чешма, която работи. Със стълбище се преодолява денивелацията към настлана горна площадка в южна страна на площадката. Със стена се поддържа горното ниво на Паметника на Данов, стълбището към Часовниковата кула и тоалетната. Към северния връх води и друго, пейзажно стълбище, вкопано в скалите. Пешеходците достигат до Паметника по няколко маршрута:

- От ул. „Н. Геров“ по стълбища, които минават край сградата на певческото дружество. Ползван е за културно-исторически маршрут на Средновековието и Възраждане по проект на Община Пловдив, Маркиран е с табели в охра и указателен текст.
- От ъгъла на ул. „Дондуков“ и ул. „Т. Каблешков“ край кино „Орфей“ по алея със серпентини. Алеята е сенчеста, с почти постоянен наклон, настлана с калдъръм, с частично запазени по тесни площадки на завоите масивни пейки, съчетани с подпорни зидове, за укрепване на стръмни откоси. Към същата алея водят и стръмни стълбища от ул. „Т. Каблешков“: към входа на лятното кино и срещу ул. „Петьофи“.
- Няколко пътеки, с много стъпала свързват автомобилния път през площадката на Кулата с терасата на паметника на Данов.
- Приятно, с преодоляване на денивелацията е изкачването по пътеката с начало до кръстовището на улиците „Дондуков“ и „Т. Каблешков“, която завършва на върха със станцията. Същата пътека се отклонява наляво над амфитеатъра към широката паркова алея.
- До станцията на върха може да се отиде по пътеката, която започва от сградата на Певческото дружество до билото на скалните масиви зад Драматичния театър.

В горните части на последните две пътеки любителите ботаници могат да се радват на място на растенията на включения в „Червената книга“: храстовидна карагана (*Caragana frutex*), битински синчец (*Scilla bithynica*), балканския ендемити фривалдскиеве плюскавиче (*Silene frivaldskyana*), хелдрайхова алцея (*Alcea heldreichii*), чернолюспеста метличина (*Centaurea affinis*) и др.

1.16.2.6. Описание на сградите на територията на хълма

Както посочихме по-горе, във връзка с разработването на Плана за управление на природна забележителност „Данов хълм“ от отдел „Общински имоти“, Дирекция „Общинска собственост“ на Община Пловдив е получена специализирана справка за собствеността на обектите, попадащи в територията на защитената територия. Резултатите от справката са представени в текста по-долу. В пълния си текст справката е дадена в Приложение 7. В границите на Данов хълм попадат, както следва:

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

- 1) Лятно кино с площ 930 кв.м.. актувано с акт за публична общинска собственост №383/15.12.1999 г. на район "Централен", на основание договор от 10.06.1999 г., във връзка с решение №336/18.05.1999 г. на Министерски съвет на РБългария и Заповед №2112/28.07.1999 г. на Областен управител на област с адм. център Пловдив. С договор от 03.12.2001 г. горещитираният имот е предоставен на концесия на ЕТ "Ванеса-Иванка Илиева Коева", за срок от 15 г.

По кадастралната карта и кадастралните регистри, одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК актуваната сграда е с идентификатор 56784.521.1471.6, със застроена площ 948, брой етажи: 1, предназначение: Сграда за култура и изкуство.

Разположена е в западната част на ниската зона на хълма. Масивна сграда, обезпечена от към електроснабдяване, водоснабдяване и канализация.

- 2) Сграда с идентификатор 56784.521.1471.7 по кадастралната карта и кадастралните регистри, брой етажи: 1, с предназначение: Сграда за битови услуги, застроена площ от 17 кв.м., представляваща ОБЩЕСТВЕНА ТОАЛЕТНА, актувана с акт за частна общинска собственост №1546/08.11.2013 г. на район "Централен", на основание чл.2, ал.1. т.6 от ЗОС. във връзка с решение №229 на ОБС-Пловдив, взето с протокол №11/24.06.2004 г.

С Решение №229. взето с протокол №11/24.06.2004г. на ОБС-Пловдив, във връзка с Договор от 03.12.2001 г., вписан 22088/19.12.2001г., №230, том 27 в Служба по вписванията и Допълнително споразумение от 11.07.2006г., имотът е предоставен на концесия на ЕТ „Ванеса - Иванка Илиева Колева", за срок от 15 години.

Разположена е в западната част на ниската зона на хълма. Масивна сграда, обезпечена от към електроснабдяване, водоснабдяване и канализация.

- 3) Масивна сграда, актувана с акт №2792/13.10.1993 г. по отм. НДИ. която на основание чл.2, ал.1, т.7 от ЗОС, във връзка с чл.92 от ЗС, е общинска собственост.

По кадастралната карта и кадастралните регистри одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК същата е с идентификатор 56784.521.1471.3, със застроена площ 175 кв.м.. брой етажи: 1. предназначение: Сграда за култура и изкуство. Съгласно данни в досието на имота, същата се използва от Пловдивско певческо дружество "Ангел Букурещлиев".

Разположена е в източния склон на хълма. Масивна сграда, обезпечена от към електроснабдяване, водоснабдяване и канализация.

- 4) Кула (часовникова), актувана с акт №1823 от 29.10.1964 г. по отм. НДИ. като стар общински имот, която на основание чл.2, ал.1, т.2 от ЗОС, във връзка с §7, ал.1. т.6 от ПЗР на ЗМСМА, е общинска собственост. Разположена е във високата част на хълма.

По кадастралната карта и кадастралните регистри одобрени със Заповед №РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК актуваната сграда е с идентификатор 56784.521.1471.1, със застроена площ 17 кв.м., брой етажи: 1, предназначение: Сграда за култура и изкуство.

- 5) Масивна сграда, представляваща обществена тоалетна, застроена на 20 кв.м., актувана с акт №745/15.11.2001 г. на район „Централен", на основание чл.30. ал.4 от ППЗОС и включена в капитала на "Чистота" ЕООД.

Съгласно удостоверение изх. №ОГН 0-15005/26.07.2013 г. от район „Централен" същата е съборена и са предприети действия по заличаването и в кадастралната карта на гр. Пловдив (сграда с идентификатор 56784.521.1471.2).

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- 6) Сгради с идентификатор 56784.521.1471.10 и 56784.1471.13 по кадастралната карта и кадастралните регистри, одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК, за които съгласно писмо вх. №14РЦ341(3)/09.07.2014 г. на район "Централен" няма налични строителни книжа в техническия архив на район „Централен“. Същите обекти не са отразени в ЗРП на УПИ „Хълм Васил Коларов“, кв.65 по плана на Централна градска част- Пловдив, с оглед на което същите не са в режим на търпимост и няма издавани разрешения за поставяне.
- 7) Сграда с идентификатор 56784.521.1471.12, със застроена площ 122 кв.м.. брой етажи 1, предназначение: Сграда за енергопроизводство. е актувана с акт №3228/24.02.2000 г. за държавна собственост.
- 8) С актове за държавна собственост №№1445. 1446, 1447, 1448 от 01.12.1998 г. са актувани обекти - защитни съоръжения за укриване на населението при бедствия и аварии, находящи се северно от ул. „Дондуков-Корсаков“, гр. Пловдив в територията на паметник на градинското и парково изкуство, с предоставени права на управление -Гражданска защита на Република България. Същите не са отразени в кадастралната карта на гр. Пловдив, одобрена със заповед №РД-18-48/03.06.2009 г.

С писмо изх. №ДС129-76#5/08.07.2014 г. Областния управител уведомява Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерството на вътрешните работи да предприемат действия по поправка на кадастралната карта за отразяване на имотите и съответно действия по съставяне на нови актове за държавна собственост, както и за предоставяне на информация за относимостта на сграда с идентификатор 56784.521.1471.9 към защитните съоръжения за укриване на населението при бедствия и аварии.

- 9) За сграда с идентификатор 56784.521.1471.05 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК. като собственик фигурира Българска телекомуникационна компания АД;
- 10) За сграда с идентификатор 56784.521.1471.04 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, като собственик фигурира „НУРТС БЪЛГАРИЯ“ АД. одобрени със Заповед № РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК.
- 11) Трафопост №472 (сграда с идентификатор 56784.521.1249.1 и 56784.521.1249.2). актуван с акт по отм. НДИ №2842/19.08.1994 г. В изпълнение на Заповед №265/08.03.2000 г. на Областен управител на област с административен център гр. Пловдив за предаване на безспорно държавните имоти, досието към акт №2842/19.08.1994 г., е предадено на областна администрация с протокол от 27.03.2001 г.

Освен посочените до тук, в справката от отдел „Общинска собственост“ е описана и сграда с идентификатор 56784.521.1471.11, която по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, попада в УПИХІХ-521.1622. Същата не попада в границите на защитената територия. Сградата представлява обект за обществено обслужване - Регионален телевизионен център – Пловдив. Актувана е с акт 5162/02.07.2003 г. за държавна собственост.

В границите на защитената територия влиза още един имот – ПИ № 56784.521.1214. По данни на район „Централен“ и отдел „Общински имоти“ по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Пловдив, същият е включен в УПИ 1-521.1621, за озеленяване и природна защита - парк „Данов хълм“ и в границите на защитената територия, но не е общинска собственост. В Кадастъра няма вписани данни за собственика на имота.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.16.3. Урбанизационни и социално-икономически аспекти влияещи на ПЗ

Северозападните и западни склонове на Данов хълм, при разрастването на града в началото на XX век, представляват особено престижно място за обитаване. В кратки срокове тук изникват нови, “богати” къщи и в тях се заселват новите градски първенци. Между другото тук е живял (ул.”Антим I”) Захари Стоянов, в подножието – от запад (ул.”Бетовен” – до “Царската градина”) – Иван Вазов. На източния склон на тепето (между ул.”А.Букурешлиев” и “Н.Геров”) се намират запазените до днес сгради на “тютюноработницата” на Д.И.Мадрас, основоположник на тази индустрия в Пловдив. Под тези сгради е Драматичния театър, “Главната” улица с магазините и кината. На западния склон, на ул.”Леди Странгфорд” се е намирал Апелативния съд, превърнат по-късно в болница, наследила болницата на леди Емили-Ани Странгфорд, построена за да лекува оцелелите от Баташкото клане и Перущица. На същата улица е и Протестантската църква – най-големия протестантски храм в България.

И до днес, околностите на хълма са места за обитаване с особено висока цена. Застройката е преобладаващо индивидуална, в обособени парцели, повечето с богато озеленени и добре поддържани дворове, подредени в няколко нива по наклона на хълма.

От изток – в седловината между Данов хълм и Трихълмието (Джамбаз тепе, Таксим тепе и Небет тепе) е “Главната улица” – основната пешеходна ос на града, групов паметник на културата, характерен представител на “Пловдивския” барок. Тази улица е уникално урбанистично явление, запазило традицията на най-оживена чисто пешеходна артерия и до днес. Тук “майните гилат по чарка да скиват чайовете”.

По традиция разпиляването на иначе “канализирания” човешкия поток и преливането му в съседните пространства се осъществява в двете посоки – към ул.”Отец Паисий” и Стария град – на изток и към непосредствено прилежащото – Сахат тепе – на запад. Така “градския” отдиш – разходката по “Главната”, неусетно преминава в “парковия” отдиш на естествената среда на хълма.

По отношение на голямата територия, т.е. тази на целия град, Данов хълм е една от “опорните точки” на урбанистичната система – Пловдив.

1.16.4. Събиране на природни продукти

Събиране на природни продукти на територията на Данов хълм не се извършва. Въпреки сравнително голямото видово разнообразие на лечебни растения, малките количества не позволяват събирането и ползването им от находища намиращи се на територията на хълма.

1.16.5. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

Територията на Данов хълм е предпочитано място за краткотрайни разходи и рекреация ежедневно на стотици Пловдивчани и гости на града. Това се определя най-вече от местоположението на парка непосредствено в центъра на най-урбанизираната част на града и в близост до многобройните обществено обслужващи заведения, културно-исторически обекти и други атракции.

Мястото на Данов хълм като важен рекреационен обект с ежедневен характер е признато в редица стратегически документи на общинско ниво. Такъв документ е приетата през 2014 г. общинска *Стратегия и план за устойчивото развитие на туризма в Пловдив за периода 2014 – 2020 година*. Това е документ, чието главно предназначение е да представлява “пътна карта” или “мастер план” за постигането на растеж на конкурентоспособността на града като туристическа дестинация и като център на Туристически Район “Тракия” (ТР “Тракия”). В Стратегията се анализират туристическите ресурси на територията на Пловдив, както и възможните подходи за оптимизиране на туристическото предлагане и развитие на имиджа на града, което да увеличи неговата притегателна стойност.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

В този контекст в Стратегията е отдадено дължимото място и на трите природни забележителности Данов хълм, Бунарджика и Младежки хълм. Оценена е тяхната стойност като уникални природни и геоложки образувания – единствените по рода си, разположени изключително достъпно в градската среда. Като ресурс за туризъм те са разгледани като допълнение на другите видове туризъм, тъй като само за еко- и природен туризъм Пловдив не е конкурентноспособна дестинация. Съгласно стратегията зелените площи са притегателни за големи групи от хора - туристи и местни жители. Развитието на тепетата в градска паркова среда чрез изискване на отговорно екологично потребление е препоръчително както за жителите така и за туризма, за да може да се оптимизира изживяването от всички видове туризъм.

По отношение на спортните мероприятия нееднократно Данов хълм е ставал домакин на състезания по геокешинг. Също отвесната скала в източния му склон, не случайно е позната като скалата на алпиниста. Там има трасирани маршрути за рапелно изкачване, които често пъти служат за тренировка на млади алпинисти.

1.16.6. Промисленост

Не е приложимо. Природната забележителност е разположена в границите на урбанизирана територия – в центъра на град Пловдив. В района няма промишлени или производствени сгради. Обектите в близост до хълма са единствено от жилищен, обслужващ характер и културно-исторически характер.

1.16.7. Информираност на обществеността за обекта и отношението към него

В етапа на провеждане на теренните проучвания в защитената територия беше проведено кратко анкетно проучване сред посетители на Данов хълм. За представителност на резултатите беше потърсено равновесие между представителите на двата пола. Почти всички от интервюираните бяха наясно със статута на парка като защитена територия, като по-голямата част от тях можеха да разпознаят предмета на опазване сред зададените вариантни въпроси, а и с доста-голяма точност и режима на защита.

Обясняваме си получените резултати с това, че наскоро бяха сложени нови, елегантни табели на защитената територия, които показват статута ѝ.

Нормално беше да се очаква, че много малко от анкетираните бяха наясно, че конкретно по южните склонове има по-голяма концентрация на защитени видове и никой реално не успя да посочи имената им. Еднозначно резултатите от анкетата показват, че гражданите се интересуват от тематиката, тъй като това е едно от любимите им места за разходка и почивка.

Интересно е също да се отбележи, че почти всички бяха обърнали внимание на новопоставените табели и бяха до голяма степен запознати с това, което пише на тях. Това показва, че и в бъдеще поставянето на информационни табели и използването на интерактивни методи за ангажиране на интереса (включително чрез маркирането на образователни маршрути и др.) може да се очаква да постигнат много добри резултати.

1.17. Настоящо ползване на прилежащите територии

На север територията на Данов хълм граничи чрез ул. "Лейди Странгфорд" с кв.18 стар- 54 нов, на изток и юг с имоти от квартал 4 стар на ЦГЧ, Радио Пловдив и Телевизионен център Пловдив. Тук има предимно дву и три етажни жилищни сгради, болшинството строени през 30-те години на миналия век, в сравнително добро състояние.

През ул. "А.Букурещлиев" парковата част се свързва с кв.3-стар, 51 нов; с Народния театър се свързва с ул. "Н. Геров"; на юг и запад от ул. "Дондуков" и ул. "Т.Каблешков" паркът е в близост с квартали 88,89, 90, 94, 15-стари и през ул. "Б.Здравков" се свързва с кв.16 стар.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

От ул. „Б. Здравков“ с път от среден паваж и калдъръм се осъществява автомобилния достъп до средищната площадка на кота 204.00 и към южния връх на Хълма, където е сградата на Радиорелейния и ретранслаторен център.

Сградите в изброените квартали северно от ул. „Лейди Странгфорд“ са в сравнително добро за обитаване състояние. Изградени са съобразно денивелацията и теренните особености. Улиците са с стръмни и павирани, с тротоари.

От южното начало на ул. „А. Букорешлиев“ започва пешеходния подстъп на Данов хълм от изток с добре изградени, запазени сиенитни стълбища с оформени масивни и широки подпорни зидове. Замислени са може би като продължение на стълбището, познато като стълбище на бирхале „Каменица“. Същото стълбище е предвидено за връзка на „главната“ улица с Хълма. Тази връзка е неубедителна. Прекъсва се от масивите на високите подпорни стени- страници на подхода за Върха, както и от посоката на движение и ширината на съоръжението. В достъпната и изравнена част на Защитената територия, на север от ул. „Дондуков“ има 9 подхода към съоръжения на Гражданска защита с прилежащи 1194 м² незастроен терен без уточнени граници. Този терен е даден под наем на заведение „Даяна“, с разрешение за ползване на преместваемо съоръжение и на кафе – сладкарница с ползване и на сградата за лаборатория за зала за сервиране.

С улици, съседни на Парковата част кварталите от юг и запад със стилни запазени двуетажни и триетажни сгради и устроени дворове са в балансирана и естествена връзка с Хълма. Северозападните и западни склонове на Данов хълм, при разрастването на града в началото на XX век, представляват особено престижно място за обитаване. Тук е живял (ул. „Антим I“) Захари Стоянов, в подножието – от запад (ул. „Бетовен“ – до „Царската градина“) – Иван Вазов. На източния склон на тепето (между ул. „А. Букорешлиев“ и „Н. Геров“) се намират запазените до днес сгради на „тютюноработницата“ на Д.И.Мадрас, основоположник на тази индустрия в Пловдив. Под тези сгради е Драматичния театър, „Главната“ улица с магазините и кината. На западния склон, на ул. „Леди Странгфорд“ се е намирал Апелативния съд, превърнат по-късно в болница, наследила болницата на Лейди Емилиани Странгфорд, построена за да лекува оцелелите от Баташкото клане и Перушица. На същата улица е и Протестантската църква – най-големия протестантски храм в България.

1.18. Културно-историческо наследство

В района на ПЗ „Данов хълм“ следните обекти притежават статут на недвижими културни ценности, придобит в годините както следва:

- 1) „Паркът на Данов хълм“ е обявен в ДВ бр.41/1992 г. като паметник на градинското и парковото изкуство с категория „местно значение“, и съгласно §10, ал.1 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за културното наследство /ЗКН/ /ДВ бр.19 от 2009 г./ притежава статут на недвижимата културна ценност с категория „местно значение“.

С писмо № 37 от 12.01.1993 г. на НИПК е определен режим за опазването на паметника на културата, граници на охранителната му зона и режими на градоустройствена намеса.

Режимите за опазване на паметника на културата „Паркът на Данов хълм“ се актуализират с протокол №11 от 18.05.2007 г. на Експертния съвет /ЕС/ на НИПК, изпратен на общинските власти с писмо №5613 от 28.05.2007 г. на НИПК.

„Паркът на Данов хълм“ попада в границите на историческата зона „Филипопол-Тримонциум-Пловдив“, обявена с протокол №5 от 22.05.2000 г. на НСОПК, одобрен от министъра на културата като групов археологически и архитектурно-строителен паметник на културата и паметник на урбанизма и културния пейзаж.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- 2) Часовниковата кула на Сахат тепе, кв. 65 в гр.Пловдив е включена в "Списък на народни старини", обнародван в ДВ бр. 221 от 1927г. като "Часовникова кула на Сахат тепе от средните векове върху мястото на античен часовник" и в ДВ бр. 4 от 1995 г. като архитектурно-строителен паметник на културата от национално значение и съгласно §10, ал.1 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗКН притежава статут на недвижимата културна ценност с категория национално значение.

1.19. Ландшафт

1.19.1. Структура на ландшафта

Диференциацията и определянето на ландшафтите в природната забележителност е извършена във връзка с настоящото разработване на плана за управление, при което на всеки съвременен ландшафт с акцент на природните геокомпоненти, да се изясни организацията на познавателните, научните и рекреативно-туристическите функции и подходящо предлагани природозащитни режими. Типологизирането на ландшафтите е разработено целево, като са взети под внимание всички специфични природногеографски и антропогенни условия и обекти, които се намират в защитената територия. Отчетена е спецификата на всеки основен природен геокомпонент. Използваната типологична таксономична система, с помощта на която са определени отделните рангове ландшафти, е пряко свързана с категориите на топологично-ландшафтна таксация на територията на природната забележителност.

Като цяло по функционалните си характеристики и по своя произход ландшафтът на Данов хълм може да се определи като почти изцяло антропогенизиран ландшафт от парково-рекреационен тип. Въпреки наличието на многообразни антропогенни структури, обаче природният ландшафт (включително и изкуствено интродуцираните растителни видове) изключително успешно балансират природния и урбанистичния фактор в ландшафтаната структура, по начин по който и двата компонента в комплекс са израснали в знаков природо-урбанистичен символ на града.

1.19.2. Естетически качества

Естетическите качества на град Пловдив неизменно се свързват с хълмовете. Те са онези уникални, Пловдивски елементи, които определят неговата идентичност. Те формират "първичният" градски силует, далеч преди да се открие самия град. Вътре в него, хълмовете са неотменна част от градския пейзаж. Където и да застане човек, все в някоя пролука между сградите ще надникне някой хълм. Естетическите им качества, разбира се, не се изчерпват само с участието им в градския силует. Навлизайки в тях, "градския" човек от *Urbo sapiens* се отзовава в естествената си среда и се превръща в *Homo sapiens* и отново става част от нея.

Уникалното във всички хълмове е съчетанието на едно двойствено преживяване. То се състои в съпричастността с непосредствено обкръжаващата естествена среда експонирана по един неповторим начин на фона на целия град, с останалите хълмове, с полето, Родопите и Стара планина.

Естетическите качества на ландшафта на в природна забележителност са високи и се определят от структурно балансираните ландшафтни елементи. По топографско-релефните критерии (части на релефа, експозиция и др.) се разграничават три основни негови визуални и функционални подразделения: билен ландшафт с преобладаваща парково урбанистична ландшафтна структура; склонов – с преобладаване на натуралистичната, скалисто-растителна ландшафтна компонента; и равнинна – включваща ниската обслужваща част на хълма с почти изцяло антропогенизиран характер и растителни видове почти изцяло от декоративен тип. Интересен добавък към скалистата компонента на склоновата структура са майсторски изрисуваните портрети на известни български личности върху т. нар. скала на

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

алпиниста в източната част на хълма. Въпреки неизменното антропогенно влияние, което оказват, те не влошават структурата и естетическата стойност на ландшафта, а още повече подчертават връзката между природа, култура и история.

Качествата на антропогенизираните ландшафти в положителна посока се влияят от запазените обекти на парковото и градинско изкуство: часовникова кула, фонтан, чешми, паметник стълбища и сгради с общи архитектурни особености, обединяващи стилово по-голяма част от човешката намеса и определящи индивидуалността на обекта. По добро въздействие биха имали при поетапна подмяна на декоративните растителни видове в тази зона, базирано на цялостен ландшафтен проект, както и при периодична поддръжка на парковата инфраструктура стълбища, подходи, алеи и т.н.

1.20. Състояние на компонентите на околната среда

Местоположението на природната забележителност, в централната най-урбанизирана част на град Пловдив се характеризира със съществена антропогенна преса, оказваща влияние върху всички компоненти и фактори на околната среда. Районът е с висока плътност на застрояване и с интензивен автомобилен трафик в близост. Освен антропогенното въздействие, до голяма степен състоянието на околната среда се определя и от абиотичните фактори. В района преобладават западни ветрове, висок е дела на тихо време (безветрие), налице е относително висока влажност на въздуха и интензивна слънчева радиация през летните месеци. Поради характеристиките на релефа се наблюдават специфични метеорологични особености.

Представената по-долу информация е на база на стратегически общински документи (цитирани 1.6 по-горе, както и в Приложение 1 Библиография), както и планове и доклади на РИОСВ – Пловдив и Басейнова Дирекция за управление на водите Източнобеломорски район – Пловдив, данни получени от РИОСВ, МОСВ, ИАОС, РЗИ и други.

1.20.1. Състояние на атмосферния въздух

Състоянието на атмосферния въздух в района на Агломерация Пловдив се следи от 3 стационарни пункта на МОСВ и един пункт промишлено ориентиран, отчитащ влиянието на производствената дейност на КЦМ АД, разположен в гр. Куклен:

За оценка на КАВ на територията на община Пловдив са разположени два пункта за мониторинг (ПМ) на атмосферния въздух, в които наблюденията се осъществяват непрекъснато, ежечасно с автоматични измервателни станции (АИС), а именно:

- АИС „Каменица“ (старо име „Евмолпия“) – автоматичен фонов пункт разположен в централната градска част с предимно жилищно застрояване, даващ представа за фоновото замърсяване на територията на общината. Контролират се замърсителите: O_3 , NO , NO_2 , SO_2 , CO , $ФПЧ_{10}$, $ФПЧ_{2,5}$, C_6H_6 .
- АИС „Ж. К. Тракия“ (старо име „Баня Старинна“) - автоматичен пункт разположен в обхвата на натоварено кръстовище с висока интензивност на транспортния трафик в града, даващ информация за замърсяването от автомобилния транспорт в непосредствена близост до пътното платно. Контролират се замърсителите: NO , NO_2 , SO_2 , $ФПЧ_{10}$, CO , Cd , C_6H_6 , бензо(а)пирен.

ПМ на територията на Община Пловдив са част от Националната автоматизирана система за контрол на КАВ (НАСККАВ) и се обслужват от Регионална лаборатория Пловдив при Изпълнителна агенция по околна среда.

Анализът на данните, регистрирани през периода 2011 - 2016 г. от пунктовете за мониторинг, разположени на територията, контролирана от РИОСВ - Пловдив е както следва:

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ФПЧ₁₀ (фини прахови частици под 10 микрона)

Замърсяването с ФПЧ₁₀ продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух в района на „Агломерация Пловдив“. Направеният анализ на данните показват обратно-пропорционална зависимост между измерените нива на ФПЧ₁₀ и измерената температура, а именно през летния период с повишаване на средноденоношните температури, измерените стойности по ФПЧ₁₀ намаляват, а през зимния сезон с понижаване на температурата и започване на отоплителния сезон измерените стойности са в по-високи граници.

ФПЧ₁₀ се изхвърлят директно в атмосферата като първични емисии на твърди частици от използваните горива за отопление в бита, транспорта, енергетиката, или се формират в атмосферата от съдържащите се в нея метални оксиди, полиароматни въглеводороди, серен диоксид, азотни оксиди, амоняк и др. газове - вторични емисии на твърди частици. Районът се характеризира с активен транспортен трафик, който също оказва негативно влияние върху качеството на атмосферния въздух и допринася за формирането на по-високите нива на ФПЧ₁₀.

ОЦЕНКА НА КАВ ПО ПОКАЗАТЕЛ ФПЧ₁₀ В ПЕРИОДА 2011-2016 г.

Данните от наблюденията върху КАВ по показателя ФПЧ₁₀ през 2016, сравнени с предходните пет години са обобщени в следващата таблица. АИС „Ж.К. Тракия“ се разглежда за 2016 г.

Таблица Резултати от мониторинга за ФПЧ₁₀ - данни от НСМОС

Станция	Ед. мярка	АИС "Ж.К.Тракия"	АИС "Каменица"					
Период	година	2016	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Превишения на ПС на СДН	брой	109	161	139	173	78	69	82

Таблица Средномесечни и средногодишни концентрации (СМК и СГК) за ФПЧ₁₀ в периода 2011-2016 г. от градски фонов пункт за мониторинг - данни от НСМОС

АИС "Каменица"													
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	СГ
2011	108,26	74,26	63,24	34,34	34,41	35,16	36,93	41,61	55,1	50,84	101,05	129,34	63,64
2012	82,99	107,66	57,63	28,56	25,63	36,03	40,16	40,57	45,53	57,26	72,3	100,11	57,81
2013	101,2	66,41	56,49	42,12	43,19	32,37	39,71	54,95	43,21	88,08	64,9	114,2	62,24
2014	85	69,5	33,99	31,09	24,76	26,83	32,02	26,53	29,59	41,47	59,18	47,15	42
2015	60,50	52,35	38,51	23,81	26,75	21,97	29,85	30,08	35,13	34,14	47,6	75,27	39,72
2016	85,06	52,18	31,47	32,62	21,31	26,54		27,65	35,23	37,34	76,42	61,27	42,82

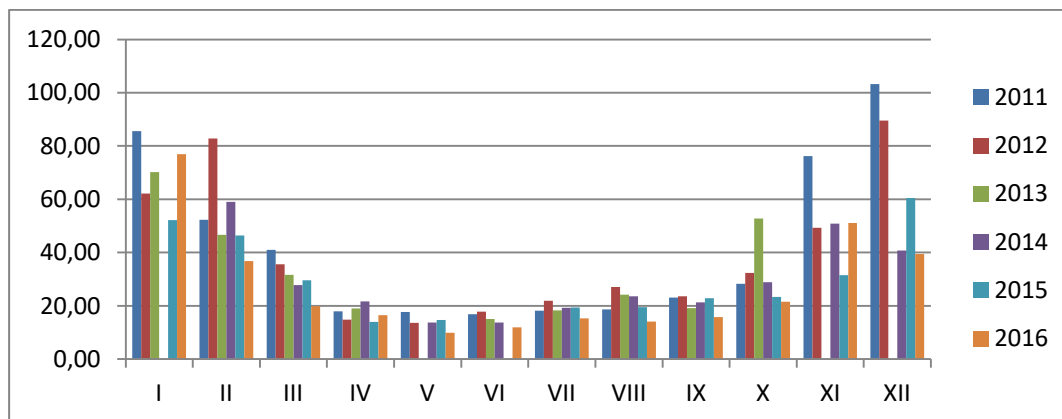
Максимална СМК за периода се е появила през декември 2011 г. в АИС „Каменица“ - 129,34 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Минимална СМК за периода е регистрирана през май 2016 г. в градския фонов ПМ АИС „Каменица“ - 21,31 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Максимално превишение на СГН е отчетено през 2011 г., а минималното е регистрирано в АИС „Каменица“ през 2015 г., което на практика е под нормативно определената концентрация (ПС за СГН - 40,00 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

ОЦЕНКА ПО ПОКАЗАТЕЛ ФПЧ2,5 В АИС „КАМЕНИЦА“ ЗА ПЕРИОДА 2011-2016 г.

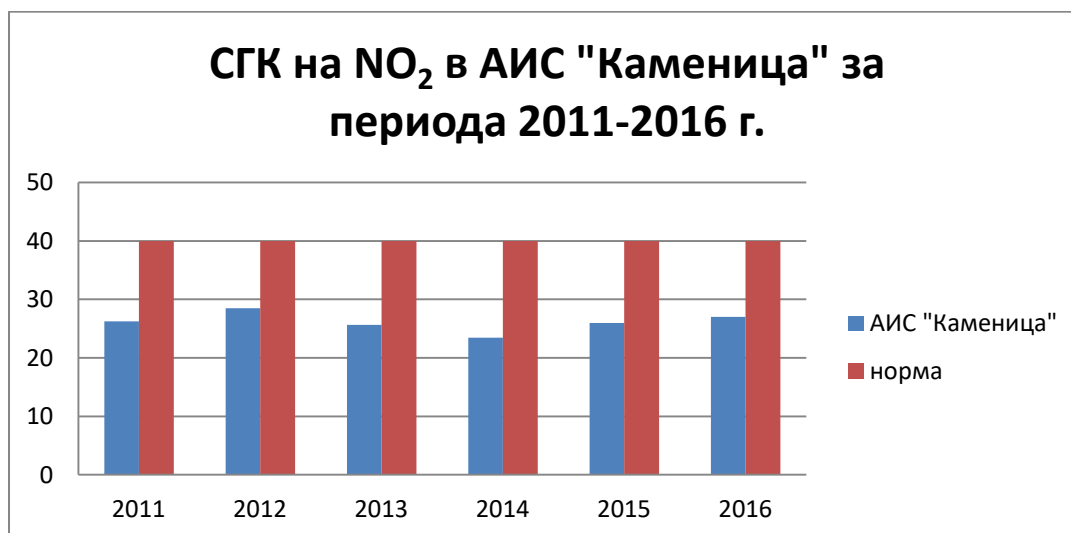
Оценката за показател ФПЧ2,5 е извършена въз основа на анализа на данните от мониторинга в пункт за мониторинг на атмосферния въздух АИС „Каменица“ на територията на община Пловдив.

В градският фонов пункт пиковите стойности по показател ФПЧ2,5 отново се появяват главно през отоплителния сезон на годината.

ОЦЕНКА НА КАВ ПО ПОКАЗАТЕЛ NO2 В АИС „КАМЕНИЦА“ В ПЕРИОДА 2011-2016

В АИС „Каменица“ (ПМ, представителен за територията на община Пловдив) не са регистрирани превишения на нормите за NO2 през 2016 г., като СГК не превишава ГОП на СГН за опазване на човешкото здраве. През 2011 г. са отчетени 3 броя превишения на СЧН, през 2012 – 1 бр., 2013 - 4 бр. – като 3 от тях са през месец октомври. За 2014г., 2015г. и 2016г. няма регистрирани превишения на СЧН.

Фигура Средно годишни концентрации в АИС „Каменица“ за периода 2011-2016г.

СГК в АИС „Каменица“ са в нормативни граници.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

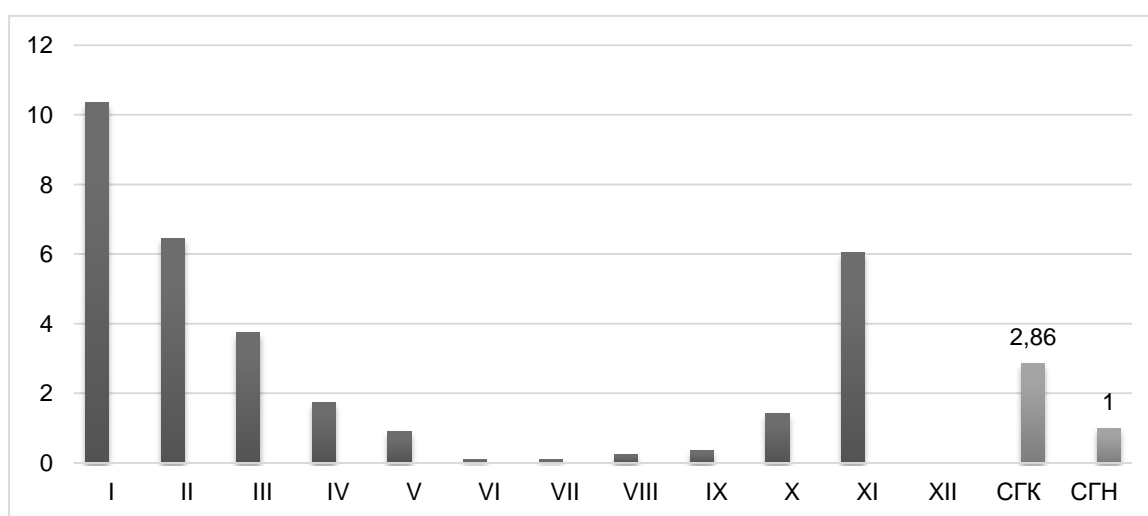
ОЦЕНКА НА КАВ ПО ПОКАЗАТЕЛ NO₂ В АИС „Ж.К.ТРАКИЯ“ ЗА 2016 г.

В АИС „Ж.К.Тракия“ даващ представа за замърсяването непосредствено на пътното платно са регистрирани превишения на нормите за NO₂ през 2016 г. като СГК е 49.84 µg/m³, което е с 9,84 µg/m³. По отношение на средно часовите превишения през 2016 г. са отчетени 11 броя превишения на СЧН, при нормативно позволени 18 за една календарна година.

ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА КАВ ПО ПОКАЗАТЕЛ ПАВ

Постоянни измерванията на територията на Община Пловдив по показателя Б(α)П започват от началото на 2009 г. в автоматичната станция „Баня Старинна“. Към настоящия момент същите се извършват на АИС „Тракия“.

При оценката на КАВ се сравняват резултатите от измерванията със средногодишната целева норма (СГЦН) за Б(α)П, чийто оценъчен праг е 1 ng/m³. Същата се прилага от 01.01.2013 г. Резултатите за изтеклата 2016 г. са представени в следващата графика.

Фигура Средно месечни концентрации по показател ПАВ в АИС „Ж.К.Тракия“

Най-ниски стойности през 2016г. са наблюдавани през месеците в топлото полугодие на годината, а именно в периода май - септември. За тези месеци анализиранията СМК е 0,34 ng/m³, която е под определената СГЦН от 1 ng/m³. Най-високи са регистрираните концентрации през зимния период, достигащи до 10,36 ng/m³ за месец януари 6,44 ng/m³ за месец февруари и 6,055 ng/m³ за месец ноември. Анализирана средно годишната концентрация е 2,86 ng/m³.

Серен диоксид – SO₂. Основни източници на серен диоксид са горивните процеси в промишлеността и бита и транспорта. Данните от регистрираните стойности през годината показват изразена сезонна зависимост. През есенно-зимния период стойностите на този показател са по-високи в сравнение с тези регистрирани през пролетно-летния период. Всички регистрирани стойности са под нормативно определените средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³ и средночасова норма за опазване на чов. здраве – 350 µg/m³.

В западното подножие на Данов хълм – по протежение на ул.„Тодор Каблешков“ са констатирани единични повреди по листната маса на широколистните дървесни видове, най-вероятно от серни окиси, с типичната за тях фитотоксичност. Характерно е, че тези повреди са наблюдавани по периферно разположената листна маса. Това навежда на хипотезата, че и тук, както при другите хълмове, основен замърсител освен прахът се явяват и серните окиси, които като по-тежки от въздуха и тук замърсяват предимно ниската зона на хълма. Естествено е че, при въздушен пренос - серните окиси, известни като “кисели дъждове”, могат да причинят фитотоксичност на растителността и във високите части от

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

отдалечени източници (в т.ч. и трансграничен пренос).

Наличието на тази интоксикация, най-добре може да се констатира по физиологичното увреждане на листната маса, като обикновено негативните последствия, настъпват за период от 2 до 3 години. Първоначално се засяга предимно периферно разположената листна маса, а в последствие се засяга и целия хабитус на растенията. При хронична повреда може да се стигне до пълно загиване на дървесната растителност. При такава прогресивна газова интоксикация, силно повредените листа некротират, но не окапват и естествено не фотосинтезират и са сигурен показател за екологичния натиск над средата.

Всички останали наблюдавани показатели в пунктовете за мониторинг, определящи КАВ на територията на Община Пловдив са в нормативно определените стойности и концентрации.

1.20.2. Климат и микроклимат

Според климатичната подялба на България територията на Община Пловдив попада в преходно-континенталната климатична област. В Горнотракийската низина преходно-континенталният климат е типично изразен. Климатът на Пловдивското поле, в което е разположен градът има специфични климатични проявления, които формират неговия мезоклимат, отличаващ се с характерни особености. Релефът има съществено значение за формирането на местния климат. Характерно тук е не низината, а оградните планини и възвишения, които с полето формират една голяма коритовидна морфологична структура.

По логиката на проведеното за града микроклиматично райониране, същото е направено и за защитената територия. И тук са изявени отделните зони, класифицирани по степен на благоприятност. Оценка е изготвена на базата на проведените замерванията, обобщени по експертна оценка:

A1. Зона с най-благоприятни показатели.

Това е зоната с най-много растителност, с богата биомаса – дървесните насаждения в седловината по западния склон, подхода от изток, в района на Певческото дружество – до площадката между двата върха, част от връхните склонове покрити с растителност и югозападното и южно подножие в ниската част – също с гъсти дървесни насаждения с голяма склопеност. В тази зона, основно през лятото, благодарение на засенчването от короните на дърветата и тяхната биомаса температурите на въздуха са с 5-8 °C по-ниски, относителната влажност с 15-25% по-висока.

A2. Зона с благоприятни показатели.

В тази зона основните показатели – температура, влажност и движение на въздуха също се отличават от съседната - жилищна зона. Тук температурите са с 3-6°C по-ниски, относителната влажност 10-20% по-висока. Отчетените посока и скорост на вятъра, са показателни за причините за тези разлики. При безветрие, тук се отчита макар и слабо движение на въздуха – 0,5 – 1,0 м/сек с посока от зона А1, носещ осезаемо по-хладен въздух. Причината вероятно е в образуваните локални термични комини, при което нагретия въздух над откритите скални масиви и изкуствените покрития се издига нагоре, а на негово място постъпва по-хладния (и по-тежък) въздух от дървесните масиви. Движението на въздуха е по-чувствително в северната част на територията и в западните части на контактната зона. На запад радиусът на това благоприятно влияние е около 70 м, а на север около 200-250 м. Макар и по-слабо, това влияние се наблюдава и в източните склонове – около ул. „А.Букурешлиев“. По съседната „Н.Геров“ влиянието се губи, а в югоизточното подножие, микроклиматичните показатели се изравняват с тези на застроената зона.

Зона А2 обхваща северните склонове, приблизително от часовниковата кула до ул. „Леди Странфорд“, западните склонове – по ул. „Тодор Каблешков“ (на ул. „Преслав“ влиянието на хълма не се отчита) и южното подножие, вкл. ул. „Дондуков“.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

А3. Условно благоприятна зона.

Това е зоната, в която микроклиматичните показатели съвпадат с тези на едноименната “градска” зона. Характерна особеност на тази зона е, че та се “изкачва” високо по откритите скални масиви по южните склонове. Нещо по-вече, вечерно време – след 20-21 часа те се отчита “насрещно лъчение” от нагретите през деня голи скали, които излъчват акумулираната през деня топлина.

1.20.3. Води – повърхностни и подземни

В случая с Данов хълм, на негова територия няма повърхностни водни обекти (реки, потоцета, езера или др.) или друг вид трайни съсредоточия на повърхностни води. Подзените води, предвид интрузивния характер на скалната основа също не са фактор в случая поради изключително слабата способност на геоложката основа да пропуска или да задържа води. Това е и причината под самите тепета да няма определено подземно водно тяло.

1.20.4. Геоморфология

В географско отношение територията на Община Пловдив попада в обхвата на Тракийско-Странджанската природо-географска област – Горнотракийска подобласт – Пазарджишко-Пловдивски регион. В геоморфолошко отношение районът е част от Преходнопланинската котловинна геоморфоложка област, като попада в териториите, заети от разчленени алувиални низини.

Община Пловдив попада в низинния височинен пояс (от 0 до 200 m н.в.) и в морфоструктурата на Балканидите. В котловинната морфоструктура са образувани вътрешно котловинни възвишения – това са Пловдивските хълмове - най-високият „Младежки хълм” (Джендем тепе) – 285,5 m н. в., „Хълм на Освободителите” (Бунарджика) 265 m н. в., „Данов хълм” (Сахат тепе)- 227 m н.в, Трихълмието (Тримонциум, състоящо се от Тексим тепе -195 m н. в., Джамбаз тепе – 212 m н. в. и Небет тепе – 207 m н.в., Марково тепе – 189 m н.в. До XX век тепетата са седем, но през 30-те години Марково тепе е разрушено заради добива на павета от него.

Върху силно разломения палеогенски релеф се е образувал Пловдивския гребен, който обхваща „Пловдивското поле”. Гребенът е изпълнен с алтерниращи пясъци, глини, чакъли, валуни и варовици. По самия Маришки разлом, в долината на р. Марица, се издига Пловдивския хорст, представен от сиенитните Пловдивски хълмове.

1.20.5. Почви

Почвената покривка е един от основните абиотични фактори, определящи характера на растителността. Образувана в продължение на милиони години, тя е междинно звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и растителността.

Според почвено–географското райониране на България, Община Пловдив попада в Южнобългарската ксеротермална почвена зона, която се поделва на няколко зонални почвени типове. В Горнотракийската низина са разпространени карбонатните и типични смолници, образувани върху водонепропускливи плиоценски езерни седименти и андезитни туфи и туфити, средиземноморско климатично влияние и незначителен наклон.

Почвите по Пловдивските тепета са със силно скъсени профили – главно ринкери, тъй като са образувани върху устойчиви на изветряне сиенити. Представяват слабо развити почви, образувани върху твърди силикатни скали. Скалата е разположена от 15 до 50 cm от повърхността. Имат слабо развит хумусен хоризонт с мощност не повече от 25 cm, който лежи непосредствено върху рохляк, или твърда скала. Съдържанието на хумус при мощност на хумусния хоризонт 25 cm може да достигне 15% и до 5% ако хумусния хоризонт е с

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

мощност по-малка от 10 см. При тях се наблюдават почвени различия и подтипове, но за всички е характерна ерозията, която застрашава целостта на почвената покривка и нейната функционалност. В района на тепетата до момента други значими увреждания на почвите не са регистрирани.

На територията на Данов хълм е правена само една почвена проба през 2000 год. – в южната част над бункера на Гражданска защита – под телевизионната кула. При анализиранияте три почвени проби от хумусния хоризонт 0-30 см., са установени следните количества от тежки метали: Олово – 41,8 mg/kg; Цинк – 40,1 mg/kg; Кадмий – 0,43 mg/kg; Мед – 24,6 mg/kg. Стойностите на всички проби показват наличие на тежки метали далеч под Пределно допустимите концентрации (ПДК).

При изследванията, наличие на остатъци от пестициди не са регистрирани.

1.20.6. Акустично натоварване на средата

Първостепенната улична мрежа на града преминава сравнително далеч от територията на Данов хълм. Наблизо не преминават и маршрути на масовия градски транспорт. В близост до територията няма производствени предприятия източници на производствен шум. Шумовите нива в контактната зона са обичайните “градски” шумове – от битови източници, заведения за обществено хранене, детски игри и от преминаващите автомобили по обслужващата пътна мрежа в квартала.

На територията около хълма няма пунктове за замерване на шумовите нива, но индиректно данни за шума могат да се ползват от Стратегическата карта за шума, разработена за агломерацията. По данни от моделните изчисления, изготвени към нея в района на Данов хълм се очаква шумово натоварване от порядъка на 55-60 dB(A) през деня (Lden) и около 50 dB (A) през нощта (Lnight), които са напълно нормални за натоварена централна градска част, където е разположен обектът и не надвишават граничните стойности по Таблица 2, Приложение 2 към *Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн. ДВ. бр.58/2006)*.

Няма шумови източници в защитената територия, нито в контактната зона, които да предизвикат шумове над пределно допустимите. Предвид това нивата на шум може да се приеме, че изцяло зависят от фоновия шум в централната градска част. Тези нива следва да бъдат повлияни в положителна посока с реализацията на мерките, заложи в Плана за действие към Стратегическата карта за шум, който предлага комплексни решения както на общоградско ниво, така и за конкретни линейни и др. източници на шумови емисии.

1.20.7. Електро-магнитни полета

Електромагнитното поле /ЕМП/ е фактор присъстващ в живота на нашата планета от самото и зараждане, като е и неотменна част в нашето ежедневие. Такива се излъчват от почти всички ел. уреди, от електротрансформаторната и електропроводяща техника, от радио и телевизионни излъчватели, комуникационна техника и много други.

В случая с Данов хълм, основните излъчватели на електро-магнитни полета в околната среда са:

- радиостанции в УКВ обхват;
- ТВ предаватели;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали и сгради;
- базови станции за мобилна комуникация;

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

От направения анализ на отделните източници се констатира следното:

По данни от предходния План за управление на ПЗ от 2004 г. за предавателя, разположен в източната част на контактната зона, няма експертна оценка, не е определена необходимата хигиенно – защитна зона спрямо жилищната и работната среда и не е известен интензитетът на електрическото поле дали е повече от пределно допустимото ниво (ПДН) – 3 V/m за населена територия (60 V/m за работна среда) съгл. БДС 14525 и Наредба № 9 от 1991 г. на МЗ. От там остава неизвестно и влиянието на ЕМП върху средата, респективно върху обитателите. Антените на телевизионните станции, които работят на честоти 500-800 MHz, създават РЧ-полета, насочени към земята, със стойности от 1/2 до 1/500 пъти по-малки от международните допустими стойности. Измерените стойности в близост до телевизионния предавател на хълма са под границите на 2 V/m, което е в границата на чувствителността на измервателните уреди.

В границите на защитената територия има един трафопост – в западното подножие, на ул. “Т.Каблешков”, изграден при спазване на нормативните изисквания за отстояние и сервитути, което е достатъчна гаранция за липса на вредни въздействия.

За клетките на мобилните оператори сервитутни отстояния или санитарно-хигиенни зони няма дефинирани, затова не може да се даде преценка на риска за околните им райони.

През 2013г. Дирекция «ЛИ» при РЗИ - Пловдив извърши мониторинг на електромагнитните полета (ЕМП) около базовите станции за мобилна комуникация в районите на детски, учебни и едно лечебно заведение за съответствието им с изискванията регламентирани в Наредба № 9/1991г. на МЗ и МОСВ, за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии.

При извършения контрол не бяха констатирани случаи на несъответствие с Наредба №9/1991г., обнародвана в ДВ бр.35/1991г. Резултатите от измерванията са представени в зависимост от мястото на измерване (околна среда или обществени сгради) и разстоянието до излъчвателя на електромагнитно лъчение.

Таблица 2 Стойности на ЕМП измерени в околна среда

Разстояние от източника	L=50m	L=100m	L=150m	L=200m	L=300m
Брой измервания	13	19	8	6	3
Минимална стойност	0.02	0.08	0.01	0.14	0.22
Максимална стойност	0.85	0.90	0.23	0.33	0.29

В таблица 1 са представени данните от измерванията в околната среда това са най-често прилежащ части към сградите и измерените стойности от различни разстояния до излъчвателя на ЕМП. Деветнайсет броя са направени в обектите на разстояние 100м от излъчвателя на ЕМП, 13 броя измервания са извършени на разстояние от излъчвателя на 50 м. На дистанции 150 м и 200 м от излъчвателя на ЕМП са извършени съответно 8 и 6 броя измервания. Три броя измервания са направени на разстояние 300 м от излъчвателя на ЕМП.

При пределно допустимо ниво (ПДН) от 10 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ (микроват на квадратен сантиметър) няма установено превишения при нито едно от извършените измерванията. Таблицата показва, че най - ниските минимални стойности са на разстояние 150 м – 0.01 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ и на 50 м – 0.02 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$, а максималните регистрирани стойности са на разстояние 100 м – 0.90 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$.

При извършените измервания на 50 м. разстояние от излъчвателя на ЕМП при 13 броя измервания е установената максимална стойност - 0.85 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ и минимална стойност -

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

0.02 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$. На 100 м. от излъчвателя на ЕМП са направени 19 броя на измерванията. При тях се установява максимална стойност - 0.90 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ и минимална – 0.08 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$.

Измерените стойности на 200м от излъчвателя са с максимална стойност 0.3 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ и минимална 0.14 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$. На 300 м от излъчвателя на ЕМП са направени 3 броя изследвания с максимална стойност 0.29 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$ и минимална 0.22 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$.

Измерените стойности на различните разстояния от излъчвателя на ЕМП са във хигиенно допустимите норми съгласно Наредба №9 /1991г. и не представляват риск за здравето на обитателите в обществените сгради.

Заклучението на РЗИ е, че съгласно Наредба №9/1991г. за пределно допустимите нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на ХЗЗ около излъчващи обекти, както и на препоръките на НКННРЗ измерените стойности през годината от Дирекция “ЛИ “ към РЗИ-Пловдив, са в границите на ХДН.

Колко радиочестотна енергия натрупва човек във всекидневно не е известно, тъй като излагането зависи от много фактори един от които е разстоянието до източниците. Въпреки това на база представените по-горе анализи и данни, може да се очаква че електромагнитните полета в района на Данов хълм нямат потенциал за вредно въздействие.

1.20.8. Йонизиращи лъчения

По данни от ИАОС средните измерени месечни стойности на мощността на дозата (nGy/h) за периода: 01.2006 г. - 04.2014 г. от Локална мониторингова станция Пловдив варират около 120 nGy/h, което е в границите на нормалната вариация на този показател. Високи норми на йонизираща радиация не са отчетени. (вж. фиг 15)

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.21. Екологична оценка

1.21.1. Уязвимост

Взето е предвид, че за запазването на Природна забележителност „Данов хълм“ положителна роля имат следните забранителни дейности, формулирани в Заповедите на МОСВ за обявяване и промяна на режимите в природната забележителност и други фактори:

- 1) Забрана за всякакво строителство, с изключение на предвиденото в плановете за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения.
- 2) Разрушаване и изземване на скални маси.
- 3) Унищожаване и увреждане на естествената паркова растителност.
- 4) Безпокоене на птиците, вземането на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
- 5) Палене на огън.
- 6) Паша на домашни животни.
- 7) Внасяне на нехарактерни растителни видове.
- 8) Други фактори с положителна роля:
 - Труднодостъпен терен в участъците на защитената територия, в които се срещат повечето ценни видове, обект на защита;
 - Голямата денивелация и недостъпност на по-голямата част от геоморфоложките образувания, предмет на защита
 - Сравнително добра устойчивост на геоморфоложките образувания и слаба податливост на увреждане от по-леки въздействия

Отрицателни фактори („предизвикателства“) са:

- 1) Значително антропогенно натоварване – ежедневен голям брой на посетителите
- 2) Риск от зловредно увреждане на парковата инфраструктура
- 3) Риск от увреждане на тревисти и храстови растителни видове поради невнимание
- 4) Риск от увреждане на популациите на видове поради събиране на лечебни или др. полезни видове растения
- 5) Риск от пожар (който би могъл да се възпламени напр. от неизгасена цигара небрежно хвърлена в сухата шума или в кошче с хартиени отпадъци или от директно палене на огън от недобросъвестни граждани)
- 6) Безпокойство и прогонване на животински видове, особено през размножителния им период

Най-уязвими за ПЗ „Данов хълм“ са терените около централната площадка, тъй като там се концентрира най-голямото антропогенно натоварване. Уязвими са обаче и вегетативните площи сами по себе си, тъй като влиянието на инвазивните видове там е най-голямо. Степента на уязвимост е описана по видови групи в таблицата по-долу.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Таблица 3 Уязвимост по групи видове

Група	Степен	Уязвима група	Причини
Висши растения	Висока	Преобладаваща за ПЗ е високата степен на уязвимост. Тя се отнася до тревните и храстови съобщества и хазмофитна растителност, като най-засегнати са видовете с консервационен статус и лечебните растения.	От факторите с антропогенен характер, които влияят на уязвимостта, най-съществен е близостта до урбанизираната градска територия. Основните проблеми идват от механичното им унищожаване, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на инвазивните видове в растителните местообитания на местните видове
Низши растения	Ниска	Низшите растения на територията на Данов хълм са слабо представени и са със сравнително нисък консервационен статус.	Преки въздействия е слабо вероятно да повлияят популациите им.
Безгръбначни	Ниска	Безгръбначните са сравнително слабо представени. На територията на ПЗ Данов хълм не бяха установени видове с природозащитен статус.	Преки въздействия е слабо вероятно да повлияят популациите им. Рисковете са свързани основно евентуални увреждания на хабитата поради зловредни или недобросъвестни дейности като създаване на нерегламентирани сметища, недобросъвестно палене на огньове. Рискът от засягане на видове на популационно ниво е минимален, тъй като тези дейности не биха (или трудно биха) могли да засегнат целите хабитати на съответните видове.
Земноводни и влечуги	Средна	В Данов хълм няма типични местообитания на земноводните поради липсата на водни обекти. Влечугите е възможно да бъдат повлияни до известна степен както пряко, така и непряко.	Възможните въздействия върху влечугите са свързани както с възможно безпокойство и прогонване в други хабитати, така и с риск от преки въздействия. Поради неприятния си за много хора вид те биха могли да станат жертва най-вече на деца. Риск от пряко въздействие е евентуалният им нерегламентиран улов от недобросъвестни лица за лични терариуми и др. Предвид сравнително добрата подвижност на видовете от тази група рискът от въздействие на ниво популация е слабо вероятен.
Птици	Средна	Най-силно уязвими са гнездящите видове, тъй като евентуалното им безпокойство и / или прогонване може да компрометира гнездовия им успех.	Рискът е най-вече от безпокойство на индивиди, който може да доведе до тяхното прогонване в случай на безпокойство в близост до гнездото. При такива случаи за негнездящите тук птици рискът не

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Уязвима група	Причини
			е толкова съществен, тъй като те ас изключително подвижни и лесно могат да изберат друго близко местообитание, но при гнездящите може да се компрометира размножаването.
Бозайници без прилепи	Ниска	От установените видове (къртица, катерица, мишевидни гризачи) всички са с висока степен на синантропизация.	Отрицателно действащи фактори не са установени. Видовете са синантропни и са по-слабо уязвими към антропогенно безпокойство.
Прилепи	Ниска	Установени са 14 вида прилепи, но повечето от тях едва ли обитават трайно защитената територия, тъй като в близост са налични множество други подходящи хабитати.	Като отрицателно-действащи фактори е отчетено обрастването на някои ниши, входове на бункери и изоставени сгради в района. За да се подчертае природозащитната функция на обекта се препоръчва поставяне на къщички за прилепи, опазване и маркиране на стари „биотопни“ дървета (ако има такива). И като цяло запазване на съществуващите в ПЗ сгради, тъй като при тях би могло да има убежища на прилепи.
Ландшафт	Средна	Елементите на защитения в ПЗ Данов хълм ландшафт включват основно уникалните разкрития на скалните образувания и вегетативния парков и семинатуралистичен ландшафт. Докато вегетативният ландшафт е податлив към въздействия, то скалния е с много ниска степен на уязвимост.	Вегетативните ландшафти са уязвими към механичното им увреждане, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на инвазивните видове в растителните местообитания на местните видове
За целия природен комплекс	Ниска – до Средна	Уязвимите групи са най-вече сред групата на висшите растения – особено видовете с висок консервационен статус и лечебните растения (предимно тревисти и храстови). За представителите на фауната уязвимостта се оценява от слаба – до средна. Уязвими са най-вече влечугите и птиците, поради възможността от тяхното отгонване в други съседни територии.	Уязвимостта на растителните видове идва най-вече от риска за от механичното им унищожаване, вследствие от утъпкване, бране, съпроводено с изкореняване, замърсяване с битови отпадъци и други антропогенни въздействия, както и от изключителната конкурентноспособност на инвазивните видове в растителните местообитания на местните видове

Уязвимостта на природния комплекс по отношение на природни и антропогенни процеси е сравнително ниска и при спазване на забраните, наложени със заповедите за обявяване и промяна на режима на защитената територия, не се налагат мерки за премахване на фактори или намаляване на тяхното въздействие.

Независимо от това следва да се въведат забрани за изкореняването, брането или събирането на растения или техни части от вегетативните площи на територията на природната забележителност, в т.ч. и на лечебни видове. Находищата на лечебни видове не са достатъчно големи за да позволят такива действия. Следва да се поставят табели на чувствителните места, които да подсецат посетителите за режима на дейностите в защитената територия.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.21.2. Рядкост

Съгласно международните документи, рядкостта на застрашените растения, животни и типовете природни местообитания се смята като елемент на заплаха. Повечето от групите на флората са с ниска степен на рядкост. От висшите растения са установени 6 вида с консервационна значимост, от които 3 са включени в Червената книга и 4 са балкански ендемити. От Прилепите също – от 14 установени вида – 12 са включени в Червената книга в различни категории на защита.

Като цяло най-много редки видове се наблюдават основно сред представителите на висшата флора, а също и сред представителите на прилепите. В останалите биологични групи също има видове с природозащитен статут, но не с такава степен на рядкост.

Таблица 4 Уязвимост по групи видове

Група	Степен	Причини
Висши растения	Висока	В ПЗ са установени общо 6 растителни вида с консервационна значимост (от общо 228). От тях три вида са включени в Червената книга на Р България, 2 в категория „критично застрашен“ и 1 „застрашен“ и 4 вида са балкански ендемити, което за малката площ на хълма определя висока степен на рядкост. Редки за страната растения (извън горните категории), разпространени на Дановия хълм са 6 вида: Влакнесто коило (<i>Stipa capillata</i>), Южна копривка (<i>Celtis australis</i>), Смокиня, субспонтанно (<i>Ficus carica</i>), <i>Silene larchenfeldiana</i> subsp. <i>Macedonica</i> (македонско перхенфелианово плюскавиче), <i>Zizyphus jujuba</i> (хинап, субспонтанно), <i>Jasminum fruticans</i> (храстовиден хрищел, смин, жасмин)
Низши растения	Ниска	Низшите растения на територията на Данов хълм са слабо представени и са със сравнително нисък консервационен статут.
Безгръбначни	Ниска	Не са установени видове с консервационен статут
Земноводни и влечуги	Средна	Отчетен е само един вид, защитен по силата на Приложение 3 на ЗБР (балкански геко). Видът не е включен в Червената книга на България, в Европейския червен списък и в Червения списък на IUCN е със статут LC (слабо засегнат)
Птици	Средна	Голяма част от видовете птици са защитени на територията на страната – това са видове от приложение 3 на Закона за биологично разнообразие. От тях обаче само един е включен в Червената книга – <i>Cloumba livia</i> (скален гълъб). Видът е категория застрашен (EN).
Бозайници без прилепи	Ниска	От регистрираните видове на територията на хълма само един (каторицата) има природозащитен статут. Видът не е включен в Червената книга и няма статут на рядък. В Червения списък на IUCN е в категория на нисък риск.
Прилепи	Висока	На територията ПЗ „Данов хълм“ са установени общо 14 вида прилепи. Не може да се каже, че всички обитават постоянно ПЗ, повечето от тях идват да се хранят или да ползват временни убежища. Но със сигурност територията на ПЗ за всички тях е от важно значение. От 14те вида 12 са включени в червената книга със различен статут: 2 – в категория почти застрашен, 2 – уязвим; 7 – слабо засегнати; и 1 – с недостатъчно данни за оценка.
Ландшафт	Средна	Елементите на защитения в ПЗ Данов хълм ландшафт включват основно уникалните разкрития на скалните образувания и вегетативния парков и семи-натуралистичен ландшафт. Характерните разкрития на скалните образувания като едно от малкото проявления на Пловдивския плутон, представлява сравнително рядко явление, специфично предимно за тепетата на гр. Пловдив и по свой начин представляват знаков символ и визитна картичка на града. Вегетативните площи са с по-малка степен на рядкост с изключение на няколко редки вида в семи-натуралните вегетативни площи, останалите видове са широко разпространени.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Група	Степен	Причини
Природни местообитания, включени в Приложение I на ЗБР	Няма такива	Не е приложимо
За целия природен комплекс	Средна	Най-много редки видове се наблюдават основно сред представителите на висшата флора, а също и сред представителите на прилепите. В останалите биологични групи също има видове с природозащитен статут, но не с такава степен на рядкост.

1.21.3. Естественост

Естественият характер на територията (включително на екосистемите и като цяло на ландшафта) е повлиян значително от човешкия фактор, като по-голяма част от местообитанията се отличават с ниска степен на естественост.

Оценката на елементите от флората и растителността в ПЗ показва, че коренната растителност е запазена в много малка степен, главно в южната част на хълма. Естественият характер на растителната покривка е нарушен главно в резултат на извършеното изкуствено залесяване предимно с широколистни декоративни дървесни видове, неспецифични за района и присъствието на антропофити (плевели и рудерални растения). Съществуват формирани вторични тревни и храстови съобщества вследствие на антропогенна намеса.

1.21.4. Типичност

В продължение на казаното в горния раздел, трябва да отбележим, че от общо установените 228 растителни вида на територията на Дановия хълм 12 вида са инвазивни, което свидетелства за силната деградация на растителната покривка.

Преобладават изкуствени насаждения, включващи неприсъщи видове, като софора (*Sophora japonica*), както и редица инвазивни дървесни видове. От тях най-широко разпространение имат бялата акация (*Robinia pseudoacacia*), китайския мехурник (*Koeleria paniculata*), гледичията (*Gleditsia triacanthos*), ясенолистният явор (*Acer negundo*), айланта (*Ailanthus altissima*), черната акация (*Amorpha fruticosa*). От тревистите видове, нетипичен за района е кактусът *Opuntia humifusa*. Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение е резултат от тяхната биология – образуват обилно семена с голяма жизненост, която запазват с години, имат ефективни механизми за разпространение и нарастват бързо. Хибридизират се с близки родственици от естествено разпространените видове и водят до изчезване на редките видове.

От представителите на фауната в голяма степен преобладават синантропните видове като катерица, къртица, мишки, от безгръбначните няма консервационно значими видове, а птиците са представени основно от разред Passeriformes.

1.21.5. Размери

Като цяло големината на природната забележителност осигурява необходимите предпоставки за изпълнение на неговото консервационно предназначение, както и за постигане на целите на управление.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.21.6. Биологично разнообразие

Растителност. По време на проучването, в Дановия хълм са установени 228 вида от 63 семейства, от които 152 вида са тревисти, 35 – широколистни дървесни, 34 вида са храсти, 5 вида са иглолистни дървесни, 2 вида са увивни и катерливи растения. Преобладават видовете от сем. Сложноцветни (Asteraceae) – 22 вида, сем. Житни (Poaceae) – 16 вида, и сем. Бобови (Fabaceae) – 13 вида. С висок консервационен статус са 3 вида, които са включени в Приложение № 3 на ЗБР, 3 са вписани в най-новото издание на Червената книга на Република България (2 критично застрашени вида и 1 застрашен вид), а 4 вида са балкански ендемити.

По биологичен тип по-голямата част от растителните видове са тревисти. Интродуцираните видове произхождат най-вече от Средиземноморието, Азия и Америка, и по-рядко от Евразия и други флористични райони на Земята. Адвентивните са главно от Америка и Азия. Диворастящите видове растения на територията на хълма са над 58% от общия брой. Част от тях имат хранителни качества, други са плевели и пасищни видове. 78 от общо установените 228 вида са лечебни растения, което говори за богато разнообразие на такива, въпреки, че са в малки количества.

Птици. Към момента на територията на България са приети за сигурно установени 409 вида птици (BUNARCO, 2009). Орнитофауната на природната забележителност наброява 33 вида, което е 8,1% от установените в България птици. Тези 33 вида спадат към 7 разреда и 15 семейства, което е съответно 33,3% от разредите и 23,1% от установените на територията на страната семейства. От установените за парка видове 28 са гнездящи (от тях 21 са сигурно гнездящи и 7 вида са вероятно гнездящи), което е 9,8% от гнездовата орнитофауна в България (Янков, 2007).

Бозайници (без прилепи). Резултатите от теренните изследвания на територията на ПЗ „Данов хълм“ показаха, че установеният видов състав на бозайниците (без прилепи) не е богат в сравнение с общо установения за страната. От срещаните се в България 68 вида бозайници (без прилепи) принадлежащи към 22 семейства на 8 разреда (Пешев и кол., 2004), на територията на „Младежки хълм“ се срещат 4 вида от 3 семейства на 2 разреда.

От разред Насекомоядни (Insectivora) е установен 1 вид от общо 10 вида (3 семейства) за страната – европейската къртица (*Talpa europaea*).

Разред Гризачи (Rodentia) е представен от общо 3 вида (от 31 за страната) принадлежащи към 2 семейства (Sciuridae и Muridae) от общо 8 семейства за страната. Освен катерицата на хълма се срещат типичните синантропни видове очаквани в градска среда – домашната мишка и черния плъх.

Прилепи. От общо 35 вида прилепи, срещани се в Европа, в България са установени 33 (Benda et al., 2003), в Пловдив 17 (Stoycheva et al., 2009).

Общо 14 вида прилепи са установени при проучването, което е 82,35 % от видовете срещани се в гр. Пловдив, и 42,42 % от видовете срещани се в страната. Видовото разнообразие е сравнително почти половината в сравнение с това в страната. Въпреки, че е обградена от урбанизирана територия - ПЗ „Данов хълм“, е сравнително богата на видове прилепи и е важно местообитание, където прилепите намират храна и убежища.

Земноводни и влечуги. Регистрираните при проучването на трите природни забележителности видове земноводни представляват 33,33% от тези, срещани се в град Пловдив и 8,69% от видовете срещани се в страната. Влечугите съставляват 50,00% от всички видове влечуги, срещани се в град Пловдив и 10,52% от видовете срещани се в страната.

Безгръбначни. Фаунистичното разнообразие на сухоземните безгръбначни животни на територията на ПЗ „Данов хълм“ е оценено основно на базата на насекомите (Insecta) и мекотелите (Mollusca). Установени са 82 вида (някои са детерминирани до надвидов ранг -

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

sp.) от 41 семейства на 9 разряда безгръбначни животни. Установените безгръбначни животни са широко разпространени и типични за България обитатели, но въпреки това те са представителни в таксономично, фаунистично и консервационно отношение и могат да илюстрират многообразието на безгръбначните животни.

Хубенов (2005) обобщава малакофаунистично разнообразие на България и дава данни за 445 вида. В ПЗ „Данов хълм“ са регистрирани едва 8 вида охлюви, но трябва да се има предвид ниската степен на проученост и факта, че това са само сухоземни обитатели.

По данни на Берон (2005), Големански и др. (2005), Делчев и др. (2005) и Хубенов (1996) в България са установени около 25 000 вида безгръбначни животни от Тип *Athropoda*, принадлежащи на 62 разряда. В ПЗ „Данов хълм“ са регистрирани 74 вида членестоноги от 8 разряда.

1.21.7. Стабилност и нестабилност

Таблица 5 Стабилност и нестабилност

Група	Оценка	Причини
Висши растения	** (относително стабилна)	Слабата степен на естественост, и наличието на инвазивни видове, макар и не развити в такава степен, правят тази група относително стабилна, тъй като разрастването им в бъдеще може да промени структурата на съобществата.
Низши растения	*** Стабилна	Стабилно състояние на микрообитанията, сравнително стабилния водно - въздушен режим правят тази група стабилна.
Безгръбначни	*** Стабилна	Представени са основно от обикновени, широко разпространени видове, които нямат никакви по-особени или трудно постижими екологични изисквания
Земноводни и влечуги	*** Стабилна	Представени са основно от обикновени, широко разпространени видове, които нямат никакви по-особени или трудно постижими екологични изисквания
Птици	*** Стабилна	Представени са основно видове, които нямат никакви по-особени или трудно постижими екологични изисквания
Бозайници без прилепи	*** Стабилна	Представени са основно от обикновени, широко разпространени видове, които нямат никакви по-особени или трудно постижими екологични изисквания
Прилепи	*** Стабилна	Представени са основно видове, които нямат никакви по-особени или трудно постижими екологични изисквания

1.22. Социална и икономическа оценка

1.22.1. Урбанизирана среда

Социално-икономическата оценка по “подразбиране” включва демографски и икономически анализи. За икономически анализи тук не може да се говори, защото от територията няма преки икономически изгоди, с изключение на евентуален брой работни места за поддържането ѝ и заетите в сферата на обслужването в обектите разположени в нея. Самият ѝ статут на защитена територия не позволява икономическата изгода да има доминираща роля. Все пак, в границите ѝ са обособени 31 работни места, включващи персонала на заведенията за обществено хранене, лятното кино (само сезонни), техническия персонал на телевизионния предавател, служителите на ОП „Градини и паркове”, ангажирани с поддръжката на парковата среда и вегетативните площи.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

В случая при наличното информационно осигуряване е възможно да се установи само приблизителния брой на обитателите в контактната зона, които възлизат на около 6200 обитатели. Предполага се, че семейната структура в зоната е близка до тази в целия град, която е 3,1. Броят на домакинствата, ако се сравни със структурата в централната градска част, в квартала трябва да е около 1200. Тези откъслечни данни не могат да се излявят демографски тенденции, а и съвсем ясно е, че това не е необходимо. Що се отнася до икономическите фактори - анализираната територия е твърде малка за могат да се извлекат от нея никакви преки икономически ползи.

Тази липса на “преки” социално-икономически ползи от територията, обаче не означава че социално-икономическият аспект трябва да се изключва от анализите и прогнозите. Защото дори да липсва пряк ефект, косвените социално-икономически ползи са много. На първо място хълмът е с големи, макар и в момента не използвани потенциали за ежедневен отдих. При обща площ от малко над 5 ха, от които не всички са изцяло “достъпни” за ползване, потенциалните възможности на територията е да поеме в час “пик” (лято – от 16 до 22 часа) около 500 посетители/час, около 2/3 от които са в “ниската зона” – в заведенията за обществено хранене и лятното кино, а останалите – във високата зона на “същинския” хълм. При наличие на обслужващи обекти в самата защитена територия, които биха привлекли посетители, тази бройка може да се повиши, без посетителският натиск да се окаже недопустим за статута на територията. При наличната бройка обитатели в контактната зона и при съществуващите норми, територията може да задоволи необходимостите за ежедневен отдих на около 12% от обитателите. Последният показател показва, колко много още площи за ежедневен отдих са необходими, както в тази градска зона, така и в целият град.

1.22.1.1. Оценка на функционалното зонироване

Съществуващото функционално зонироване и режимите на опазване на обекта са първоначално определени с Плана за управление на природната забележителност, утвърден със Заповед № РД-541/26.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите.

През 2013 г. с Решение №217/ПРОТОКОЛ №10/27.06.2013 г. на Общински съвет – Пловдив е приет подробен устройствен план (ПУП-ПРЗ) за УПИ Хълм Васил Коларов (Данов хълм), който запазва утвърденото с Плана за управление зонироване на защитената територия.

Съгласно възприетото с тези документи функционалното зонироване, хълмът е условно разделен на обслужваща (ниска) част и висока част („истински” хълм), формирана и отделена естествено със скални масиви, и с наличие на естествени и интродуцирани растителни съобщества, парково обзавеждане и подстъпи.

Зона на обслужващите обекти (ниска зона) е малка зона, реално отделена със скалните масиви от останалите части, със сравнително изравнен терен, Тя е достъпна и прилежаща към улицата, повече, отколкото към парка. Зоната е съседна на обекти с културни функции – Радио Пловдив и Телевизионен център.

Зоната на същинския Хълм (висока зона) започва от запад условно от кино “Орфей” и заема целия Хълм. Развива се в границите на ул.”Б. Здравков” от север, имотите посочени като граници с ПИ номера на КК на Пловдив, ул.” А. Букурещлиев” и ул.”Н. Геров” от изток, сградите на Телевизионния център и на Радио Пловдив, ниската обслужваща зона до Лятното кино и ул.”Т. Каблешков”, два гранични имота с ПИ номера по ул.”П. Ю. Тодоров” до ул.”Б. Здравков”.

1.22.1.2. Оценка на застроените територии

В зоната на обслужващите обекти (ниската зона) съгласно приетият през 2013 г. ПУП се предвижда запазване на съществуващата сграда на Лабораторията на Гражданска защита, която се ползва от кафе-сладкарницата- 170м², на Лятното кино- 948м² и на ресторант “Даяна”, който е със статут на преместваемо съоръжение по чл.56 на ЗУТ -156м². С ПУП е

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

предвидено съществуващата сграда при трансформаторен пост от западната страна на хълма да се трансформира в база за поддържане на Парка-125m² застроена площ. Други нови интервенции, свързани със строителство не се предвиждат. В зоната се допуска внасяне на нова декоративна растителност, включително и екзотични видове с високи декоративни качества. Необходимо е също да се възстановят съществуващите подходи към “същинската” зона на хълма – пътеките и каменните стълбички.

В този му вид съществуващото функционално зониране и режима на дейностите заложи с ПУП-ПРЗ съответстват на изискванията, наложени с ПУ от 2004 и са в синхрон със съображенията за опазване на ландшафтната структура на обекта. Ново строителство извън територията на вече реализирани в миналото обекти не се предвижда.

В зоната на същия хълм (високата зона) застроени територии са основно часовниковата кула, сградите на предавателите върху южния връх и сградата на певческото дружество в източния склон. Съгласно ПУ от 2004 и ПУП от 2013 не се допуска ново строителство, включително и нови алеи, с изключение на възстановяването на традиционния ресторант, съществувал във високата зона и възстановяването на парковото оборудване и на съществуващата напоителна система, включително да се разшири и допълни с нови клонове, след изготвяне на специален проект, съгласуван с съответните инстанции, вкл. МОСВ. Допуска се след внимателен оглед на съществуващата растителност, да се отстранят загиналите и в лошо състояние растителни видове. В зоната по изключение се допуска нова декоративна растителност – на площадката между двата върха и на места където са необходими акценти, паркови перспективи и др., но основата маса от растителността да е от характерните за хълма местни видове. (летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, както и люляк, смрадлика, див рошков, хинап, червена хвойна, кукуш, копривка).

Тези режими съответстват изцяло на характера на територията, на предмета и на целите на нейното управление и опазване. Сградите във високата част, часовникова кула, предаватели и т.н. отдавна са станали елемент от защитения ландшафт, знаков образ и визитна картичка на гр. Пловдив.

1.22.1.3. Оценка на техническата инфраструктура

1.22.1.3.1. Водоснабдяване и канализация

Най-общо ВК мрежите на хълма са следните: Питейно и противопожарно водоснабдяване, Поливно водоснабдяване и водоснабдяване на декоративни водни обекти и Битова канализация.

Питейното и противопожарно водоснабдяване към настоящия момент се осигурява от чугунен водопровод Ф80, който е част от градската водопроводна мрежа – висока зона. Отклонението към хълма е от ул. "Божидар Здравков". В миналото този водопровод е осигурявал питейна вода на разрушения отдавна ресторант и полуразрушената обществена тоалетна. Сега водопроводът осигурява питейно и противопожарно водоснабдяване на ретранслаторната кула. Непосредствено до кулата има водоем за ПП нужди с обем около 50 м³, което определено може да се оцени като недостатъчно.

Територията на Данов хълм, въпреки че е парк, е част от урбанизираната територия на града. В тази връзка следва да се предвиди двустранно захранване /сключена мрежа/ на питейно-противопожарния водопровод.

Високата зона на града се захранва от водоем на кота +246,00. Най-високата точка на Данов хълм е ретранслаторната кула на кота +220,00. Часовниковата кула е на кота +210,70, а ако реално бъде възстановен ресторантът в централната част на хълма, то той, паметникът на Хр. Данов и площадката с фонтана са на кота +205,00. Може да се твърди, че така предвидения воден пръстен обезпечава хълма с необходимата противопожарна вода по напор и количество.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Функциониращите в момента консуматори на вода в обхвата на Данов хълм /лятно кино, заведение за обществено хранене, обектите на гражданска защита и т.н./ са захранени от градската водопроводна мрежа чрез свои сградни водопроводни отклонения. Ако тези отклонения са недостатъчни за нуждите им, тяхна грижа е актуализирането на капацитета им.

За поливно водоснабдяване през територията на Данов хълм преминава захранващият водопровод на музикалните фонтани в градската градина. Водата се подава от помпена станция, разположена в близост до р.Марица. В момента има функциониращо отклонение от поцинковани тръби $\Phi 1 \frac{1}{2}$ " от този водопровод към територията на хълма. Към това отклонение са изградени няколко градински хидранта, чрез които е възможно частично поливане на парковите части от хълма.

В настоящия проект е предвидено да се запази отклонението от техническия водопровод Е100 на пеещите фонтани.

Съгласно разчетите, направени в ПУП от 2013 г. технически е възможно поливните нужди на хълма да се обезпечат от водоснабдителната система на пеещите фонтани. Необходима е реконструкция на помпената станция – добавка на помпа с дебит 3-4 л/сек. и напор 60-70 м. в помпената шахта. Но като се има предвид, че водоснабдителната система на пеещите фонтани е изградена през 1974 год. е целесъобразно да се потърси друг основен водоизточник за поливни нужди на хълма, а съществуващото положение да остане резервен вариант.

Оптималното решение е да се изгради водоизточник за техническа вода – сондажен кладенец в градинката на Гроздовия пазар (западно от ПЗ „Данов хълм“) с малък капацитет – до 5л/сек. Над сондажа се устройва помпена шахта с потопена помпа с параметри $Q=4\text{л/с}$, $H=60\text{м.}$, $P=4\text{kW}$. Резервна помпа трябва да стои на склад. Необходимо е изграждане на нов напорен тръбопровод РЕНД 75 от помпената шахта до водоем за поливни нужди R75, разположен на билото на хълма.

Обемът на водоема е разчетен при следните предпоставки :

- Поливна площ – 22 000 м²
- Поливна норма – 10 л/м²
- Честота на поливане – всеки трети ден на една и съща площ
- Пълнене на водоема – всяка нощ през поливния сезон

При полезна дълбочина на водоема 2 м. и необходима площ за ПХУ /помпено – хидрофорна уредба/ 10-12 м², то необходимата площ за разполагането му е около 50м². Подходящите места са на площадката до паметника на Хр. Данов, под бъдещия фонтан или на площадката около фонтана. Водоемът задължително ще бъде вкопан в терена.

Проблем на това решение ще бъде, ако в градинката на Гроздовия пазар се появи плитка основна скала и сондажът стане невъзможен или с малък дебит. Тогава е необходимо да се потърси друго подходящо място за сондажа и помпената шахта. Такива са градинката, западно от Община Пловдив или градската градина.

По отношение на поливната система на хълма би било подходящо следното:

- За локалните тревни площи при скалите е подходящо ръчно поливане от градински хидранти.
- За тревната растителност по билото , където няма дървета , е подходящо автоматично поливане с потъващи разпръсквачи.
- За основната част от зелените площи с храсти и дървета, където земния пласт е по-дебел, е подходящо дренажно поливане, респ. капково.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Подходящо би било възстановяването или новото изграждане на водна каскада над стълбището, северно от Драматичния театър. Тази водна каската ще е най-подходящо да бъде също на оборотен режим. За целта е удачно да се направи водовем с обем 75 м³ (в района на часовниковата кула) и помпено-хидрофорна уредба към него. Оборотната помпа ще се разположи в близост до най-ниско разположеното водно огледало.

Битова канализация. Канализация в момента има основно в ниската обслужваща част. Ще трябва да се ревизират канализационните системи във високата част. Те трябва да поемат оттока от обществената тоалетна, възстановеният ресторант, водоема, фонтана и водните каскади. Съществено в случая е, че не се предвижда система от дъждоприемни шахти, така че по-голямата част от дъждовния отток да постъпи в канализацията. Причините са две:

- Дъждовният отток да напоява по естествен път растителността на хълма, както е било досега
- Дъждовният отток от хълма влачи твърд отток / пясък, глина, хумус/, който вместо да затлачва канализацията е по-добре да си остане върху бедния почвен слой на хълма.

В заключение трябва да се каже, че досегашната практика не показва съществено изнасяне на твърд отток от хълма към околните улици. Това показва, че горният почвен слой е стабилизирал и изграждането на охранителни канавки по границите на хълма на са нужни.

Необходимо е само санирането на съществуващите такива /почистване и ремонт/ над лятното кино и на някои отделни други места.

Във всеки случай, всяка една от интервенциите по-горе, ако изисква ново строителство, следва при изготвянето на проект за конкретно местоположение на мрежите и преди получаване на разрешително за строеж да бъде съгласувана с органите на МОСВ в процедура по Глава 6 от ЗООС. При необходимост да се вземе становище от ботаник или фитоценолог, който да направи оценка на потенциално засегнатите растителни елементи, така че да не се увредят няколкото вида редки растения, опазвани в природната забележителност.

1.22.1.3.2. Електрификация, комуникационни връзки и съоръжения

Съществуващи съоръжения

На територията на хълма се намират следните ел. съоръжения :

- 1) ТП "Тодор Каблешков" 20/0,4 kV , от който се захранват ул. "Тодор Каблешков", ул. „Петьофи“, ул. „Дондуков“, ул. „П.Ю.Тодоров“, част от парковото осветление на хълма. Трафопоста е собственост на ЕВН България ЕР АД гр.Пловдив. Изграден е при спазване на действащите в момента нормативни изисквания.
- 2) Възлова станция 20 kV „Физкултура“ – много важна разпределителна станция за разпределение на ел.енергията в тази централна част на гр.Пловдив. Част от уредбата е реконструирана 2009 година. Изградена е при спазване на нормативните изисквания за такъв тип съоръжения.
- 3) ТП "Стефан Караджа " – 20/0,4 kV – захранва с ел.енергия ул.Тодор Каблешков, ул. „Стефан Караджа“ и др.

Изграден е при спазване на нормативните изисквания .

- Съществуващи кабелни линии Средно напрежение 20 kV – за връзка между съществуващите трафопостове и Възлова станция „Физкултура“
- Съществуващи кабелни линии ниско напрежение с различни сечения в зависимост от товара на захранваните обекти.
- Съществуващи разпределителни касети

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Съществуващо парково осветление построено 90 – те години на миналия век, заедно със захранващите кабели НН.

С развитието на радиото и създаването на телевизия в България, в края на 50-те години на XX век, възниква необходимост от изграждане на национална предавателна мрежа. Радиорелейна и телевизионна станция в Данов хълм гр.Пловдив е открита 1956 година. На 1 юли 1960 г. оттук за първи път се излъчва телевизионен сигнал в град Пловдив. Първоначалната мощност е 20 вата. 1962 г. влиза в редовна експлоатация радиопредавател, излъчващ на ултракъси вълни - честотна модулация. Излъчва на вълна 4.39 м. / 68.36 MHz с мощност 3 kW.

Днес оттук излъчват излъчват 24 часа радиостанциите Z-Rock, N-Joy, KATRA FM, Вероника - Радиостанции, които излъчват в диапазона 89.9 ÷ 109.7 MHz и телевизионните канали БНТ1, bTV, Нова Телевизия и ТВ канал Пловдив.

Необходими мощности:

Съгласно разчетите към част „Електро“ на ПУП-ПРЗ на ДАнов хълм, приет през 2013 г. необходимите нови мощности за осигуряване на нужното електричество за обслужване на съществуващите и предвидените нови поливни и обслужващи обекти включва:

- 1) Захранване на сондажен кладенец, помпа и хидрофор
 - Номиналното напрежение – 0,4 kV.
 - Брой на фазите – три
 - Номинална мощност 10 kW
- 2) Помпа за водни ефекти
 - Номиналното напрежение – 0,4 kV.
 - Брой на фазите – една
 - Номинална мощност 3 kW
- 3) Помпа за водни ефекти - каскада
 - Номиналното напрежение – 0,4 kV.
 - Брой на фазите – една
 - Номинална мощност 3 kW
- 4) Обществено развлекателно заведение – ресторант
 - Номиналното напрежение – 0,4 kV.
 - Брой на фазите – три
 - Номинална мощност 30 kW
- 5) Елентроснабдяване за WC (съществуващи мощности)
 - Номиналното напрежение – 220 V.
 - Брой на фазите – една
 - Номинална мощност 3 kW
- 6) Парково осветление (съществуващи мощности)
 - Номиналното напрежение – 0,4 kV.
 - Брой на фазите – три
 - Номинална мощност 5 kW

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Парковото осветление е съществуващо и има точка на присъединяване в Електроразпределителното дружество. Мощността, която е разчетена и заявена в предните години, няма да е необходима, след като се подменят ползваните осветители с нови, при които с пет пъти по-малка мощност от използваната на осветителя се постига същата осветеност.

И тук също трябва да обърнем внимание, че всяка една от интервенциите по-горе, ако изисква ново строителство, следва при изготвянето на проект за конкретно местоположение на мрежите и преди получаване на разрешително за строеж да бъде съгласувана с органите на МОСВ в процедура по Глава 6 от ЗООС. При необходимост да се вземе становище от ботаник или фитоценолог, който да направи оценка на потенциално засегнатите растителни елементи, така че да не се увредят няколкото вида редки растения, опазвани в природната забележителност.

1.22.1.3.3. Транспортен достъп и пешеходни маршрути

Автомобилен достъп

Автомобилният достъп към момента е от ул. „Б. Здравков“. Той може безпроблемно да бъде ползван и в бъдеще за зареждане на възстановения ресторант и както досега и Станцията на върха. Необходими единствено дейности по поддръжката му - възстановяването на бордюрите и възстановяване целостта на увредени крайпътни стени.

Пешеходен достъп

Главният подход е от изток със стълбището и алеята, която започва от ул. „А. Букурещлиев“ и води към площадката в “седловината” между двата върха. Не се налагат ремонтно възстановителни работи. Съществува и широка паркова алея, която тръгва от югозапад. Не са необходими промени по нея, тя запазва предназначението си на подход от запад.

Маршрути с познавателен характер

Като базов се очертава културно-историческият маршрут от Главния източен подход към Часовниковата кула. За достигане до Часовниковата кула от запад може да се тръгне от ул. „Петьофи“ по която се предвижда реализиране на пешеходна връзка с Хълма на Освободителите. Използват се стръмното западно стълбище, широката паркова алея и пътеките от нея към върха. Така се допълва културно-историческият маршрут. Маршрута е свързан с поредицата открити археологически обекти в близост с Хълма.

Другият маршрут е “ботанически”. Той е по пътеката, която минава през участъка със сравнително добре запазена естествена растителност (южния участък) и с концентрация на защитени от изчезване видове, описани в “Червената книга” и балкански ендемити. Растителните масиви са достъпни по пътеката, която започва в югозападната част на Парка и пътеката до детския кът на ресторантите, с което се включват в посочения познавателен маршрут. Полезно би било поставянето на информационни табели.

С образователна цел би могъл да се направи и още един опознавателен маршрут – маршрут „Прилепи“. За целта следва да се поставят няколко къщички за прилепи и информационни табели, описващи най-често срещаните видове, които биха могли да използват местообитанието. Такъв маршрут би могъл да тръгне от летния театър, да продължи до високата част на хълма – до паметника на Хр. Данов, да заобиколи часовниковата кула от изток и да слезе надолу от север към ул. Б. Здравков.

Панорамен маршрут. По пътеките и алеите се достига до т.н. изгледни площадки във високата част за наблюдаване на града, близката околност и планините.

Пътеки, комбинирани със стъпала, които подлежат на откриване от храстова растителност и възстановяване и укрепване на стъпалата:

- Пътеката, която се отклонява от средишна площадка на масивното източно стълбище при масив 58.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Пътеката на “Ботаническият маршрут”
- Пътеките на “алпинеума” създаден в естествените скални образувания, ограничени от широката алея, автомобилния път и ул” П. Ю. Тодоров” и ул”Т.Каблешков”
- Пътеката, която започва от детския кът на един от ресторантите. За нея трябва да се осигури подход.
- Пътеката ,която започва от югозападния ъгъл на Хълма и е част от трасето на “ботаническият маршрут”.
- Пътеката под южния връх, под Радиорелейната станция, която е скрита под строителни и органични отпадъци.

1.22.1.3.4. Паркиране

Статутът на Защитена територия не позволява все още запазената природна среда да бъде разрушавана за строителство. Териториалните възможности в границите на Хълма са изчерпани. Единственият възможен паркинг е в района на скалата на алпиниста (срещу гърба на Пловдивския театър).

1.22.1.4. Оценка на оптималните форми на бъдещото управление и охрана на ПЗ

Съществуват задоволителни взаимовръзки на координиращи, контролни и пряко управленски дейности.

Не са достатъчно развити и обезпечени с щатни бройки за изпълнение на управленските дейности в администрацията на района.

Липсва специализирано звено, ангажирано единствено с управление на защитените територии.

Финансовото обезпечаване на дейностите отнасящи се до защитената територия е недостатъчно за ефективно съвременно управление

1.22.1.5. Културно-историческо наследство

Степента на опазване на културно-историческите обекти на в района на ПЗ "Данов хълм" може да се оцени като много добра. Такива обекти са от една страна самият парк Данов хълм, обявен в ДВ бр.41/1992 г. като паметник на градинското и парковото изкуство с категория "местно значение". "Паркът на Данов хълм" попада в границите на историческата зона "Филипопол-Тримонциум-Пловдив", обявена с протокол №5 от 22.05.2000 г. на НСОПК, одобрен от министъра на културата като групов археологически и архитектурно-строителен паметник на културата и паметник на урбанизма и културния пейзаж.

И другият по-конкретен обект с културно историческа стойност – това е Часовниковата кула на Сахат тепе. Тя е включена в "Списък на народни старини", обнародван в ДВ бр. 221 от 1927г. като "Часовникова кула на Сахат тепе от средните векове върху мястото на античен часовник" и в ДВ бр. 4 от 1995 г. като архитектурно-строителен паметник на културата от национално значение и съгласно §10, ал.1 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗКН притежава статут на недвижимата културна ценност с категория национално значение. Часовниковата кула е поддържана в отлично състояние.

1.22.1.6. Оценка на санитарно-хигиенните условия

Санитарно-хигиенните условия на територията на хълма като цяло са добри. Чистотата на алеите и обслужването на кошчетата се поддържат от местната сметосъбираща фирма, а почистването и поддръжката на вегетативните площи се осигурява от ОП „Градини и паркове”.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

1.22.2. Социално-икономически условия

1.22.2.1. Оценка на рекреационната дейност

Хълмът е с големи, макар и в момента не използвани напълно потенциали за ежедневен отдих. При обща площ от малко над 5 ха, от които не всички са изцяло “достъпни” за ползване, потенциалните възможности на територията е да поеме в час “пик” (лято – от 16 до 22 часа) около 500 посетители/час, около 2/3 от които са в “ниската зона” – в заведенията за обществено хранене и лятното кино, а останалите – във високата зона на “същинския” хълм. При наличие на обслужващи обекти в самата защитена територия, които биха привлекли посетители, тази бройка може да се повиши, без посетителският натиск да се окаже недопустим за статута на територията.

1.22.2.2. Оценка на дейностите по ползване на ресурсите

Независимо от статута на територията – парк за широко обществено ползване - до прекатегоризирането ѝ в защитена, са се констатирани нарушения свързани с неконтролирана коситба, изнасяне на суха и паднала дървесина. Понастоящем на Данов хълм няма констатирани съществени нарушения. Ползване на ресурси, други освен рекреационното ползване на терена в момента не се извършват. В територията има голямо видово разнообразие от лечебни растения, но количествата им са прекалено малки, за да бъдат събирани, камо ли използвани със стопански характер.

1.22.3. Собственост

Интересите на собствениците и ползвателите на имотите в защитената територия не се нарушават. Основната част от територията е публична общинска собственост, което напълно съответства на характера на територията. До момента няма постъпили жалби или оплаквания от собственици или ползватели на обекти в района, които да показват някакъв вид нарушаване на техните интереси.

1.22.4. Управление

Съществуват задоволителни взаимовръзки на координиращи, контролни и пряко управленски дейности.

Недостатъчно развити и обезпечени с щатни бройки за изпълнение на управленските дейности в администрацията на района.

Персоналът на Община Пловдив натоварен с дейностите по управление на защитената територия има нужната квалификация, но се налага да съчетава тези си дейности с всички останали свои задължения

Липсва специализирано звено, ангажирано единствено с управление на защитените територии.

Финансовото обезпечаване на дейностите отнасящи се до защитената територия е недостатъчно за ефективно съвременно управление

Нормативната уредба (ЗЗТ, Наредбата за изготвяне на ПУ) предоставя възможност за участие на всички местни органи и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на природната забележителност

1.22.5. Формиране на основните и на специфичните проблеми на територията

Основният проблем на Защитената територия е недостатъчното финансиране на дейности по поддръжка на защитената територия и недостатъчния управленски и оперативен персонал, който да бъде ангажиран само с управление на трите природни забележителности в града. Последствията от това са:

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

- Загуба и неефективно ползване на рекреационните потенциали на защитената територия.
- Разрушаване на съществуващата алейна мрежа и парково оборудване

Специфичните проблеми, възникнали в резултат на посочените основни проблеми са:

- Протичащ процес на смяна на едификаторите - характерни за територията растителни видове – особено във високата част и на подмяна с произведен тип.
- Подмяна на типичните видове с ксерофити, хелиофити и рудерали.
- Намаляваща численост на редките и защитени видове и угнетеното им състояние.
- Недостатъчна информираност на обществото за проблемите и значението на защитените територии.

1.23. Потенциална стойност на защитената територия

Природната забележителност „Данов хълм” притежава следните качества, които определят нейната стойност, като защитена територия:

- Един от основните градообразуващи фактори и символ на гр. Пловдив
- Основен елемент на неговата идентичност
- Уникално геоморфоложко образование
- Недооценен рекреационен ресурс
- Най-съществена част от зелената система на град Пловдив
- Находище на редки и защитени растителни видове
- Богато разнообразие на флористични видове
- Възможност за научно-изследователски програми и дейности
- Местоположение на обекти на културно историческото наследство от национално значение
- Паметник на градинско – парковото изкуство.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

1.24. Оценка на постигането на целите и изпълнението на режимите и задачите, разписани в части 2, 3 и 4 на плана за управление от 2003 г.

Степента на постигането на целите и на изпълнение на предложените мероприятия, дейности и задачи са описани по-долу като е цитирано съответното мероприятие, заложено в ПУ от 2004 г. и е даден коментар за конкретното му изпълнение.

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
<p>„2.1.1. Възстановяване на естествената растителност на хълма</p> <p><i>В разкритите участъци с концентрация на редки, защитени и “червен” растения и елементи на естествената растителност да не се допуска намеса и провеждане на мероприятия, които биха довели до нарушаване на съществуващото екологическо равновесие и безвъзвратното им унищожаване”</i></p>	<p>Дейността е частично изпълнена, до толкова до колкото не са допускани намеси и мероприятия, които да унищожат съществуващата естествена растителност. Все още се срещат, обаче, типични инвазивни видове, които биха могли сериозно да увредят структурата на съобществата и да доведат до подтискане и дори до изчезване на съществуващата растителност.</p>
<p>„2.1.2. Да се направят опити за възстановяване на редки, унищожени видове по хълма”</p>	<p>Не е известно да са правени такива опити през последните години. Мярката следва да остане и в следващия планов период, тъй като има необходимост от нея.</p>
<p>„2.1.3. Саниране и отстраняване на безвъзвратно загиналата растителност”</p>	<p>Мярката се изпълнява на периодичен принцип – това е част от дейностите по поддръжка на парка. Мярката следва да остане и в новия планов период.</p>
<p>„2.1.4. Подмяна на преобладаващите издънкови насаждения във “същинския хълм”</p> <p><i>- резултат от подивяването на растителността и липсата на грижи, чрез внасяне на характерните за територията дървесни и храстови видове, треви и цветя, доказали във времето приспособимостта си към условията на хълма”</i></p>	<p>Мярката е частично изпълнена, но следва да остане и за следващия програмен период.</p>
<p>„2.1.5. Отстраняване на антропофитните елементи (плевели и бурени)</p> <p><i>- внимателен анализ на настанените “чужди” на естествената флора елементи и при необходимост - отстраняването им”</i></p>	<p>Мярката се изпълнява на периодичен принцип – това е част от дейностите по поддръжка на парка. Мярката следва да остане и в новия планов период.</p>
<p>„2.1.6. Създаване на благоприятни условия за развитието на растителността”</p>	<p>Мярката е част от дейностите по поддръжка на парка. Мярката следва да остане и в новия планов период.</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
„2.1.7. Възстановяване и доразвитие на напоителната система“	Мярката е частично изпълнена – водопроводът е възстановен, но следва да остане и в новия планов период, тъй като има необходимост от доразвиването ѝ.
„2.1.8. Прилагане на противоерозионни мероприятия – укрепване на склоновете, залесяване с подходящи за територията растителни видове“	Не е известно да са правени такива опити през последните години. Мярката следва да остане и в следващия планов период, тъй като има необходимост от нея.
„2.1.9. Внасяне на почва – на местата където ерозията безвъзвратно е унищожила почвената покривка“	Мярката е част от дейностите по поддръжка на парка. Мярката следва да остане и в новия планов период.
„2.1.10. Възстановяване на елементите на парковата инфраструктура - алеите, пътеките, площадките, пейките“	Мярката е частично изпълнена – част от алеите са възстановени, но следва да остане и в новия планов период, тъй като има необходимост от възстановяване на други алеи и стълбища, които не са в добро състояние.
„2.1.11. Предприемане на мерки за борба със срутищата маркиране на опасните места, предприемане на съответните укрепителни мероприятия“	Предприети са постъпки за укрепване на опасните места, направена е геодезическа снимка, разработен е и проект, но не е осигурено финансиране. Мярката следва да остане и в следващия планов период.
„2.2.1. Създаване на съответен административен орган, който да е отговорен за изпълнението на задачите и в чийто прерогативи е управлението, развитието и опазването на защитената територия“	Със заповед на Кмета на Община Пловдив е създадено оперативно звено със служители на Община Пловдив, на охранителната фирма и на ОП „Градини и паркове“. въпреки това самостоятелен орган, който да отговаря само за управлението на защитените територии до момента няма създаден. мярката може да остане и в следващия планов период.
„2.2.2. Участие на обществеността Включване при вземането на решения за развитието на територията, както и при тяхната реализация на гражданското общество, чрез различни форми на участие - граждански сдружения, обществени форуми за обсъждане на проблемите, пряко участие във възстановителни работи на обществени начала и особено при опазването и защитата на територията“	Нормативната уредба (ЗЗТ, Наредбата за изготвяне на ПУ) предоставя възможност за участие на и обществеността при обсъждането и вземането на решенията, свързани с управлението на природната забележителност в етапа на изготвяне на Планове за управление. Обществеността е ангажирана по различни начини от Община Пловдив, напр. чрез неколккратно организираните доброволчески почиствания на хълмовете, също и чрез изготвянето и раздаването на брошури, плакати и др. С цел развитие на туризма, през 2007 г. са отпечатани електронни и печатни издания за популяризиране на биологичното разнообразие, защитените територии и защитените зони в Община Пловдив.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
	<p>Разпространени бяха следните материали:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Плакат – 200 бр.; • Туристическа дигляна – 2000 бр.; • Стикери – 2000 бр.; • Пътеводител на ЗТ и ЗЗ – печатно издание – 1000 бр.; • Пътеводител на ЗТ и ЗЗ – електронно издание – 1000 бр. • През 2012 г. са отпечатани общо 2000 бр. просветно-информационни брошури със съвети как да опазим биологичното разнообразие, и къде в гр. Пловдив се срещат поставените под закрилата на закона за биологичното разнообразие животински и растителни видове, както и информационна брошура за популяризиране на паметниците на градинското и парково изкуство на територията на Община Пловдив и защитените територии: Данов хълм, Младежки хълм и Бунарджика. <p>На панаирното изложение „Природа, лов, риболов” 2013 г., Пловдив се представи с темата за тепетата и река Марица. Бяха представени интересни факти и история за Пловдивските тепета, както и информация за видовото им разнообразие /флора и фауна/, с лек акцент върху река Марица и видовете, които се срещат там.</p> <p>Неправителствени организации също реализират свои инициативи със сътрудничество на общината.</p> <p>Работата с обществеността е процес, който следва да продължи да се изпълнява. Мярката следва да остане и в следващия планов период.</p>
„2.2.3. Маркиране на защитените, редките и екзотични видове по подходящ създаващ респект начин”	<p>Липсва информация това да е извършено. Сложени са табели в близост до входовете на ПЗ, които дават информация за това кои са защитените видове. Независимо от това следва да се добавят и информационни табели или по друг начин да се означат местата, където биха могли да се наблюдават консервационно значими или екзотични видове или характерни техни местообитания.</p>
„2.2.4. Създаване на подходяща по форма организация (общество, фондация) за набиране на допълнителни средства за	<p>Липсва информация това да е извършено. Мярката може да остане и в следващия планов период.</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
реализация на предвидените мероприятия	
„2.2.5. Създаване на “екологична полиция” със съответните правомощия, която да следи и санкционира всякакви нарушения на статута на защитената територия”	Липсва информация това да е извършено. За оптимизиране на дейността може да се проведат обучения на охранителите, които понастоящем охраняват парка, за предмета и целите на защитената територия, за това кои са уязвимите обекти и кои дейности представляват по-голям риск.
„2.2.6. Създаване на информационен център, който да информира чрез специализирани образователни и разяснителни програми, популяризиращи значението на хълма, неговата роля в градския организъм, да запознава с характерните за хълма защитени и редки растителни видове, да запознава посетителите на територията със специфичните изисквания при ползването на защитената територия”	Липсва информация това да е извършено. Мярката може да остане в следващия планов период.
МЕРОПРИЯТИЯ ОТ РАЗДЕЛ 4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ КЪМ ПУ ОТ 2004 Г.	
4.1.1. Краткосрочни мероприятия	
„ Основно почистване на територията. Това мероприятие, за разлика от другите хълмове се отнася преди всичко за високата зона на “същинския” хълм. Ниската “обслужваща” зона, поради своето местоположение и “принадлежност” – на улицата е в добро състояние, тъй като и грижата за нея е ежедневна и на градските служби по чистотата. Във високата зона почистването е в буквалния смисъл и включва изнасяне на отпадъците от цялата зона - миналогодишна шума, строителни отпадъци, очевидно изсъхнали растения, клони, издънки, плевели, трева между плочите и т.н., за да придобие зоната приветлив вид. От по-големи грижи се нуждае площадката между двата върха – естествения център на територията, която е затрупана от скални отломки и строителни отпадъци.”	Мероприятието е изпълнено. Малко след приемане на Плана за управление на природната забележителност през 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини” извършването на основно почистване на територията - изнасяне на отпадъци от миналогодишна шума, строителни отпадъци, очевидно изсъхнали и загинали растения, клони, издънки, плевели, трева по настланите площи, както и почистване на настилките на основните алеи от прораснала трева и надвиснала растителност. Срокът за изпълнение възложените мероприятия е една календарна година. Понастоящем почистването се извършва се периодично, като съдовете за сметосъбиране (кошчетата) в парка се обслужват от сметосъбиращата фирма, действаща в района, а почистването на зелените площи от изсъхнали растения, клони, издънки и др., както и самата поддръжката на парковата растителност се извършват от екип на ОП “Градини и паркове”. Периодично се организират и доброволчески кампании за почистване на парковете. През м. октомври 2005 г. Община Пловдив, съвместно с

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
	Национален алианс за работа с доброволци /НАРД/ организира доброволческа инициатива за почистване на защитените територии "Данов хълм", "Младежки хълм" и хълм "Бунарджик". Инициативата е част от Национална инициатива - Старт в Пловдив, "Дарете един час в полза на Пловдив". През 2008 г. във връзка с почистването на Пловдивските хълмове и големите паркове в града са отпечатани 3000 бр. плакати; 1000 бр. листовки; 3 бр. винилни платна. От тогава насам Община Пловдив традиционно организира провеждането на кампании по почистване на зелените площи на града. Участие в компаниите до сега са вземали цялата общински администрация (общински предприятия, районните администрации, общинските социални и здравни заведения), социални и здравни организации, училища и детски градини, държавни институции, неправителствени организации, частни фирми и организации и широката общественост.
„Укрепване на срутищата“	На база предварителни проучвания за най-опасните места по Пловдивските хълмове (инж. Б. Тодоров и колектив, 1998) е изготвен проект за Укрепване на опасните места по Пловдивските хълмове. Проектът е съгласуван от МОСВ с писмо с изх. № 08-00-737/09.08.2002 г. и е реализиран приблизително две години по-късно – през 2004 г. Изразходени са близо 900 000 лв. от правителствена комисия за защита на населението от бедствия, аварии и катастрофи. В периода 2009 - 2010 г. са изготвени геодезични заснемания и проекти за укрепване на опасни участъци по хълмовете, по-късно интегрирани в един общ проект: „Укрепване на трихълмието, източната страна на тунела, над ул. „Д-р Вълкович“ № 15-17, укрепване хълм „Бунарджика“, под ул. „Поп Харитон“, укрепване на ул. „Дондуков-Корсаков“ (Данов хълм), р-н „Централен“, гр. Пловдив. . Проектът е съгласуван от РИОСВ с писмо с изх. № ОВОС-530/12.08.2010 г., но за съжаление до момента не е одобрен за финансиране (такова е търсено по европейски програми) и по него няма реализирано изпълнение.
„Възстановяване на настилките <i>На хълма има две основни алеи осигуряващи подходите от изток – от “Главната” и от запад – от ул. “Дондуков”. И на двете алеи настилките са в сравнително добро състояние и се нуждаят повече от почистване от прорасналата трева и надвисналата</i>	Мероприятието е изпълнено. Още през 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ извършването на: основно почистване на територията, почистване на настилките на основните алеи от прораснала трева и надвиснала растителност, почистване и възстановяване на алейната мрежа -

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
<i>растителност, която ги “задушава”, отколкото от ремонти. От ремонти обаче се нуждаят подпорните зидове по стълбището от изток, където има пукнатини и разрушени места”</i>	пътеки, каменни стъпала /изкъртени, липсващи/ и др. Срокът за изпълнение възложените мероприятия е една календарна година. През 2005 г. с писмо с изх. № 7000-1189/11.04.2005, Община Пловдив възлага отново на ОП „Градини и паркове“ изпълнението на неотложни дейности по възстановяване на централната площадка на Данов хълм. Сред тях са и дейности по възстановяване на утъпканата тревна площ в централната площадка на хълма и направа на пешеходна пътека с трайна настилка. В началото на 2013 г. от ОП „Градини и паркове“ предприеха стъпки по цялостно обновяване на пътеките, пейките и съоръженията на върха на „Данов хълм“. Извършено бе пренареждане на паважа в пропадналите участъци, изграждане на нови бордюри, реставриране на подпорните стени на върха на тепето, реконструкция на фонтана и чешмичката на площада, пред паметника на Христо Г. Данов, както и обновяване на градинките на върха на хълма.
„Възстановяване на парковото обзавеждане <i>На територията на хълма няма нито една пейка. Тази липса е недопустима за който и да е парк. На хълма няма детски площадки, като се изключи самодейният опит за създаване на такава в едно от заведенията (кафе “Скалата”). На площадката – “център” на територията от основен ремонт се нуждае съществуващата водна площ.”</i>	Мероприятието е изпълнено. През 2004 г., с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ освен на посоченото по-горе, също и извършването на ремонт на съществуващите пейки- подмяна на дървените части; внасяне и монтаж нови пейки. По-късно, през 2005 г. с писмо изх. № 7000-1189/11.04.2005 Община Пловдив възлага внасянето и монтажа на нови пейки в централната площадка на Данов хълм, поставяне на кошчета за смет на площадката за отдих, монтаж на декоративна ограда с цел ограничаване на постоянното утъпкване на тревната площ, ремонт на съществуващата водна площ. Както беше посочено и по-горе, през 2013 г. е направена нова реконструкция на фонтана и на чешмичката на площада, пред паметника на Христо Г. Данов в централната площадка на хълма.
„Възстановяване на техническата инфраструктура <i>Необходима е ревизия на съществуващия водопровод и канализация и ремонт на откритите повреди.”</i>	Мероприятието е изпълнено. Още през 2004 г. с писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ да извърши ревизия на съществуващия водопровод и ремонт на откритите повреди. Ремонт на поливния водопровод на Данов хълм е извършен в периода 2004-2005 г. Текущи ремонти са извършвани и в следствие.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
<p>„Грижи за насажденията <i>Възстановяване поне отчасти на цветни партери, групите в алпинеумите, като видове работи изискващи най-малко усилия и средства. За реализация на тази програма за спешни действия, включително и поддържането на територията през цялата година, не са необходими особени средства и тя може да се реализира в рамките на една календарна година.</i></p>	<p>С писмо изх. № 5300-178/06.08.2004 Община Пловдив възлага на ОП „Паркове и градини“ възстановяване на алпинеум до главната алея на "Младежки хълм" и на алпинеума около часовниковата кула на "Данов хълм". Възложено е също провеждането на санитарна сеч за отстраняване на дървета в лошо състояние "загинали" и с "над 50% изсъхнала корона", както и подмяна и засаждане нова растителност: "Данов хълм"- в зоната на "центъра на хълма" и в зоната източно от Певческото дружество. Всички по нататъшни дейности по поддръжка на насажденията се възлагат отново на ОП „Градини и паркове“, в което е назначен персонал отговарящ конкретно за поддръжката на всяко от тепетата (виж т. 1.5.2).</p>
4.1.2. Краткосрочни мероприятия – предпоставки за постигането на поставените цели	
<p>„Изготвяне на кадастрална основа на защитената територия. <i>Съществуващата, видно и от приложения картен материал обхваща застроените територии и само маркира защитената. Липсват даже хоризонтални. При изготвянето ѝ са необходими подробни коти, заснемане на алейната мрежа, заснемане на отделните дървесни видове, групи храсти, точното местоположение на защитените растения и т.н., защото спецификата на територията го изисква.</i></p>	<p>Мероприятието е изпълнено. Кадастралната карта е одобрена със Заповед №РД-18-48/03.06.2009 г. на Изпълнителния директор на АГКК.</p>
<p>„Програма за паспортизация <i>Във връзка с предходната точка е необходимо изготвянето на специализирана програма за паспортизация, която да се приложи успоредно с геодезическото заснемане.</i></p>	<p>Мероприятието е изпълнено. Направена е паспортизация на растителността. Същата е интегрирана в специално създадена информационна система за зелените системи и защитените територии на гр. Пловдив (вж по-долу).</p>
<p>„Информационна система <i>Набрана графична и текстова информация следва да се вложи в Специализирана информационна система – обща за всички хълмове, която да съдържа и специализирана база-данни съобразно специфичните изисквания на защитените територии.</i></p>	<p>Мероприятието е изпълнено. През 2005 г. на основание влезли в сила Планове за управление на трите защитени територии е възложено „Разработване на програмен продукт за специализирана карта за управление на защитените територии на гр. Пловдив“. Тази специализирана карта е надградена и понастоящем в нея се съхраняват база данни за паспортите на зелените площи не само на територията на Пловдивските хълмове, а и на всички зелени площи публична-общинска собственост.</p> <p>Информационната система „Зелена система и Защитени територии“ представлява програмен продукт, разработен на базата на CADIS, в</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
	който върху основа от актуална кадастрална информация е разработен допълнителен слой „Зелена система и защитени територии“. В този слой се са въведени данните от извършените по-рано паспортизации на едроразмерната растителност, както и данни за парковата инфраструктура. За съжаление форматът на цифровите данни в тази информационна система и самата ѝ структура е направена във вид, в който е несъвместима с всички други, използвани в практиката инструменти за работа с географски информационни системи, което прави използването им в практиката (като например за разработването на настоящия план за управление) изключително трудоемка задача.
<p>„Програма за възстановяване на растителността на хълма На базата на набраната и обработена информация е необходимо изготвянето на Програма за възстановяване на растителността на хълма.“</p>	<p>Мероприятието е изпълнено. През 2005 г. е изготвена и поетапно изпълнена „План-програма за планиране и осъществяване на дейности по поддържане и развитие на зелената система на община Пловдив - район Централен, План за действие 2005-2008“.</p> <p>Предвидените в нея дейности, касаещи възстановяването и поддръжката на растителността на хълма включват, както следва:</p> <p>1. Приоритетни / неотложни / мерки за подобряване състоянието на зелените площи:</p> <p>Извеждане на санитарни сечи и подновяване на растителността на Пловдивските хълмове, заложи в "Планове за управление на защитените територии".</p> <p>Ежегодни залесителни мероприятия - засаждане на дървесна и храстова растителност</p> <p>Системност в провеждането на основните дейности по поддържане на зелената система: нови засаждания, зацветяване, поддържане на фитосанитарното състояние на дървесната растителност, коситби, поливане, растителна защита и др.</p> <p>Основни ремонти на помпените станции и поливни водопроводи.</p> <p>Основни ремонти на парковите съоръжения</p> <p>...</p> <p>А. Плануване и реализация на заложените мероприятия и дейности в "програмата за спешни действия" в утвърдените от МОСВ Планове за</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
	<p>управление на защитените територии.</p> <p>Защитена територия "Данов хълм"</p> <p>Ремонт и допълване на парковото обзавеждане; внасяне на нови градински пейки на подходящи места (площадки за отдых и наблюдения); разстановане на кошчета за смет по пешеходните алеи и на площадката на върха.</p> <p>Площадка "център" на територията- основен ремонт на съществуващата водна площ.</p> <p>Ревизия и ремонт на съществуващия водопровод.</p> <p>Възстановяване на цветни групи в алпинеумите</p> <p>Ремонтни дейности по настилките; отремонтиране увредени участъци от бордюри, каменни стълбища, подпорни и декоративни зидарии.</p> <p>Отстраняване на загинали и в лошо състояние растителни видове с последващо залесяване с дървета и храсти от характерни местни видове. Допуска се нова декоративна растителност на площадката между двата върха и на места, където са необходими акценти, паркови перспективи.</p>
<p>„Оперативно звено“</p> <p>Създаване на оперативно звено от специалисти, което да поеме грижата по прилагането на мероприятията и изпълнението на Плана за управление, не само за тази, а за всички защитени територии.”</p>	<p>Задачата е изпълнена. В администрацията на общината няма обособена управленска структура конкретно и само с управлението и опазването на хълма. Със Заповед ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Пловдив за стопанисването и опазването на природните забележителности е обособена специализирана структура - "Управление на защитените територии", в която са включени осем служители:</p> <p>Един служител на отдел „Екология и околна среда“ на Община Пловдив в качеството на гл. експерт "Управление на зелената система, защитени територии и биоразнообразие"</p> <p>Двама служители на Дирекция " Устройствено планиране, архитектура и благоустройство" на Община Пловдив.</p> <p>Двама служители на р-н "Централен" - еколог и архитект, определени със Заповед на районния Кмет.</p> <p>Един служител на ОП "Градини и паркове", определен със Заповед на Управителя на предприятието.</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
	<p>Двама представители на Общинска охрана ЕАД, определени със заповед на Изпълнителния Директор.</p> <p>Всеки от посочените служители, обаче съвместява тези си задължения с ежедневните си задачи като служител в съответната дирекция или отдел. Така например главният експерт в това специализирано звено, освен с грижата за защитените територии е натоварен също с организиране на поддръжката на градските зелените площи и крайуличното озеленяване, организирането и изпълнението на дейности по поддържане в норми параметрите околната среда и много други функции.</p> <p>Спецификата на обекта, като “защитена територия” изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите само за защитените територии, като това касае не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, рака и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж Раздел 1.3.2 по-горе).</p> <p>Поддръжката на зелените системи и зеленото строителство (включително в парковите части на природните забележителности) се възлагат на ОП “Градини и паркове”. С оглед целогодишното поддържане на Пловдивските хълмове в структурата на ОП „Градини и паркове” през 2004 г. (съгласно писмо изх. № 5300-178/06.08.2004) са създадени работни звена от по 4 човека, които да осигуряват поддръжката на всяко от трите тепета. През 2005 г. персоналът е увеличен до 8 души за Данов хълм (1 ръководител и 7 работници) и по 10 души за Младежки хълм и за Бунарджика (по 1 ръководител и 9 работници).</p> <p>През 2005 г., съгласно ЗАПОВЕД ОА-73/17.01.2005 на Кмета на Община Пловдив, Общинска охрана ЕАД организира охраната на трите хълма, съгласно разпоредбите на Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и Наредба № 1 на Общински съвет-Пловдив.</p>

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

Мерки/дейности/програми и проекти	Информация за изпълнението
„Възстановяване на съществуващата алейна мрежа Съществуващата алейна мрежа трябва да се възстанови в първоначалният ѝ вид. Не е необходимо изграждането на нова, нито на нови площадки, съоръжения и др. Характерните вписаните в терена пътеки на земна основа и каменни стъпала, отговарят по вида си на характера на зоната. За възстановяването им не са необходими и големи средства. Нужен е внимателен оглед и конструктивно заключение за подпорните зидове и стени”	Мероприятието е частично изпълнено. Виж текста по-горе.
„Изготвяне на ТИД за техническата инфраструктура, Включващ програма за нейната рехабилитация и доизграждане.”	Липсва информация за изпълнение на мярката.
4.1.3. Дългосрочни мероприятия	
„Изготвяне на Подробен устройствен план”	Мероприятието е изпълнено. Със Заповед №13 ОА2042/13.08.2013 г. на Кмета на Община Пловдив е одобрен проект за изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм „Васил Коларов“ (Данов хълм), кв. 65 по плана на Централна градска част – Пловдив.
„Възстановяване на растителните съобщества”	Мероприятието се изпълнява периодично при поддръжка на вегетативните площи. Вж т. 1.1.6 и 1.1.4 по-горе

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. Дългосрочни цели

Определянето на дългосрочните цели и ограничения е направено съгласно изискванията на Закона за защитените територии и приетата система за категоризация на Международния съюз за защита на природата IUCN.

Съгласно чл. 23., ал. 2 от Закона за защитените територии *„Природните забележителности се управляват с цел запазване на техните естествени особености“*. Природните забележителности се обявяват с прилежаща територия, необходима за опазването им.

Съгласно “Насоки за управленски категории защитените територии” (IUCN) Природна забележителност „Данов хълм“ попада в Категория III Природен паметник/природна забележителност: *защитена територия, управлявана главно с цел съхраняване на специфични природни дадености*. По дефиниция тази категория включва територии, притежаващи една или повече специфични природни дадености или природни/културни особености, които имат изключителна или уникална стойност поради своята рядкост, представителност, естетически качества или културна значимост.

Целите на управление на тази категория защитени територии са:

- Опазване или съхраняване за вечни времена на изключителни природни дадености поради тяхната природна значимост, уникални или представителни качества и/или духовно съдържание;
- Доколкото е съвместимо с горепосочената цел, осигуряване на възможности за изследователска дейност, образование, разбиране и обществено признание;
- Елиминирание и съответно предотвратяване на ползването или на дейностите, противоречащи на целите на обявяването; и
- Облагодетелстване на местното население с такива ползи, които са съвместими с другите цели на управление.

Основният принцип при определяне на дългосрочните цели, е територията да бъде управлявана по такъв начин, че спазвайки българското законодателство да се осигурява опазване и поддържане на природните дадености и културни особености в дългосрочен план.

Идентифицирани са главните цели на управление на резервата, в съответствие с нормативните изисквания, направената оценка и изискванията посочени в Заповедите за обявяване на защитената територия.

2.1.1. Определяне на главните цели

На база констатациите и оценките направени до тук, както и на база нормативните изисквания (вкл. на заповедите за обявяване и промяна на режима в защитената зона) главните цели, към постигането на които трябва да се насочат управленските решения и дейности в следващия 10 годишен планов период могат да се формулират, както следва:

Главна цел 1. Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма

Възстановяване на съобщества на естествени за района видове и поетапна подмяна на инвазивните растения с местни такива. Ползването на екзотични видове се допуска в ниската „обслужваща“ част на хълма след изготвяне на ландшафтен проект, по който

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

следва да се вземе и становището на специалист ботаник и/или фитоценолог.

Главна цел 2. Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове

Опазване на находищата на консервационно значими растителни видове, почистване на разрастналите се около тях храсти, плевелни и/или рудерални видове и възстановяване на популациите на унищожени вече находища (на атинска мерендера) чрез засаждане и проследяване на развитието им.

Опазване на типични местообитания на консервационно значими видове птици и бозайници, чрез създаване на условия за тяхното обитаване на хълма (поставяне на къщички за прилепи и за птици, запазване на типични хабитати).

Главна цел 3. Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта

Опазване на скалния ландшафт от самуразрушаване поради ерозия или поради антропогенна намеса. Следва да се реализира изготвеният проект за укрепване на активните срутища и да се направи цялостно проучване на всички актуални рискове от свличане или срутване на скален материал, след което да се направи програма за реализиране на необходимите укрепителни дейности, като за най- спешните обекти, следва да се предвидят най-кратки срокове. Дейностите по укрепване следва да се реализират с възможно най-малка промяна по тялото на скалните масиви, а всеки изготвен проект следва да се съгласува с органите на МОСВ по реда на Глава 6 от Закона за опазване на околната среда.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели

Второстепенна цел 1. Постепенна подмяна на инвазивните видове

- Постепенна подмяна на инвазивните и неприсъщите за района видове с местни видове като: летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, както и люляк, смрадлика, див рошков, хинап, червена хвойна, кукуш, копривка и др.

Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение може да доведе до изчезване на естествените и по-редките видове.

Второстепенна цел 2. Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност

- Саниране и отстраняване на загинала растителност – мярката следва да се изпълнява на периодичен принцип, като част от дейностите по поддръжка на парка.
- Подмяна на преобладаващите издънкови насаждения във “същинския хълм” – постепенната подмяна на издънковите растения също е постоянна мярка, като част от дейностите по поддръжка на растителността.
- Доразвитие на напоителната система
- Внасяне на почва на местата където ерозията безвъзвратно е унищожила почвената покривка;
- Отстраняване на антропофитните елементи (плевели и бурени) – внимателен анализ на настанените “чужди” на естествената флора елементи и при необходимост – отстраняването им;

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- Забрана за събирането на лечебни растения и други растителни ресурси – необходимо е поради прекалено малките количества в находищата им.

Второстепенна цел 3. Реинтродукция на редки и защитени видове

- Реинтродукция на защитения вид атинска мерендера (*Merendera attica*) в унищожените му находища на територията на хълма. За целта може да се използва на посадъчен материал напр. от находищата му в Средни Родопи. При необходимост да се възстановят популациите и на други видове, в случай, че броят на видовете в находищата им започнат да намаляват драстично.
- Задачата следва да се постави на ботаник и/или фитоценолог, който да осигури посадъчния материал и да разпише кратка инструкция за служителите от ОП „Градини и паркове“, които ще се грижат за насаждението.

Второстепенна цел 4. Прилагане на противоерозионни и противосрутищни мероприятия

- Укрепване на склоновете, залесяване с подходящи за територията растителни видове;
- Предприемане на мерки за борба със срутищата - маркиране на опасните места, разработване на проекти и предприемане на съответните укрепителни мероприятия

Второстепенна цел 5. Създаване на условия за устойчив туризъм;

- Възстановяване на елементите на парковата инфраструктура
- Възстановяване на ресторант Данов хълм в заведение за обществено обслужване
- Инфраструктурно осигуряване на парка (ВиК и Ел) и обектите в него

Второстепенна цел 6. Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности

- Поставяне на информационни табели информиращи за статута на обекта и природозащитните цели
- Маркиране на познавателни маршрути
- Оборудване на маршрутите с опознавателни табели на местата където биха могли да се наблюдават консервационно- ценни видове
- Организиране на мониторинг на консервационно значимите видове.

Второстепенна цел 7. Институционално развитие

- Създаване на самостоятелна структура в рамките на Община Пловдив, която да е ангажирана само и единствено със задачите по управление и опазване на природните забележителности Данов хълм, Младаежки хълм и Бунарджик
- Развиване възможностите за привличане и работа с доброволци за не само за почистване на природната забележителност но и при дейности по опазване и поддръжка
- Би могло да се направи договорка с Биологически факултет на Пловдивския Университет и/или с Аграрния факултет техни студенти да участват в мониторинга на консервационно значимите видове като форма на практическо знаятие.
- Уточняване на границите на защитената територия в процедура по реда на Глава 3 от Закона за защитената територии с цел изключване на несвойствени обекти (напр. части от улици и др. обекти) и - изработване и утвърждаване по реда на Глава 3 от ЗЗТ на актуална схема на границите на защитената територия, включваща опис на координатите на точките, които ги определят.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

2.2. Ограничения

Постигането на посочените главни и второстепенни цели зависи от множество фактори на средата (от естествен или антропогенен произход), които както могат да стимулират тяхното осъществяване, така и да ограничат постигането им.

Ограниченията и заплахите за постигане на главните и второстепенни цели, съответстват на направените констатации и оценки. Оценката е направена като се използват един или свободно съчетание на подходящи критерии. Използвана е следната скала:

високо	за вид/ове/	потенциално
средно	за хабитат/и/	повсеместно
ниско	за хората	локално

По-долу са представени основните фактори (тенденции), които потенциално биха могли да окажат влияние на изпълнението на целите, идентифицирани в процеса на изготвяне на настоящия план за управление.

2.2.1. Тенденции от естествен характер

2.2.1.1. Промени в климата, почвите, хидроложкия режим

Глобалните промени на климата са трайна тенденция, водеща до въздействия в световен мащаб и съответно локалните условия на средата. Води и до промяна в климатичните и почвените условия, хидроложкия режим и другите абиотични компоненти на средата. При трайно проявление може да настъпи промяна във видовия състав, намаляване и дори изчезване на консервационно значими видове и хабитати. Явлението има негативно въздействие върху горското стопанство, развитието на екологичния туризъм и други фактори за развитие на територията. По този начин се ограничава постигането на основните цели, свързани с опазването на консервационно значимите видове и местообитания. Факт е също така и, че проявленията на глобалните климатични промени на място могат да се изразят най-вече в продължителни проливни дъждове или в продължителни засушавания. От тези две явления по-рисково в случая е засушаването, но и то може да бъде преодоляно сравнително лесно поради наличието на водопровод осигуряващ достъп до вода за поливане.

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1.	Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма	Ниско	Видове и Хабитати	Потенциално повсеместно в ЗТ
Главна цел 2.	Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове	Ниско	Видове	Потенциално повсеместно в ЗТ
Главна цел 3.	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	Ниско	Видове и Хабитати	Потенциално повсеместно в ЗТ

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Второстепенна цел 1.	Постепенна подмяна на инвазивните видове	Средно един от инвазивните видове (опунция) е изключително сухоустойчив	Видове и Хабитати	Потенциално повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 2.	Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност	Средно	Видове и Хабитати	Потенциално повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 3.	Реинтродукция на редки и защитени видове	Средно	Видове и хабитати	Локално
Второстепенна цел 4.	Прилагане на противоерозионни и противосрутищни мероприятия	Ниско	Видове и хабитати	Потенциално повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 5.	Създаване на условия за устойчив туризъм	Ниско	За хората	Потенциално повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	Ниско	За хората	Потенциално повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Институционално развитие	Ниско	За хората	Потенциално повсеместно в ЗТ

2.2.1.2. Природни бедствия (пожари и други)

Пожарите са едни от основните причини, които могат да доведат до значителни загуби на биологично разнообразие. Други природни бедствия, които могат да окажат влияние върху биологичното разнообразие и да доведат до неизпълнение на целите на природната забележителност са ветровали, ветроломи, снеговали, снеголоми, смерч и други.

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1.	Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Главна цел 2.	Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове	Високо	Видове	Потенциално, Повсеместно в ЗТ

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 3.	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 1.	Постепенна подмяна на инвазивните видове	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 2.	Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 3.	Реинтродукция на редки и защитени видове	Високо	Видове и хабитати	Локално
Второстепенна цел 4.	Прилагане на противоерозионни и противосрутищни мероприятия	Ниско	Видове и хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 5.	Създаване на условия за устойчив туризъм	Средно до Високо	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	Средно до Високо	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Институционално развитие	Ниско	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ

2.2.1.3. Междувидова конкуренция и сукцесия

Естественият характер на територията и сега е силно повлиян от човешкия фактор. Коренната растителност е запазена в много малка степен, главно в южната част на хълма. От общо установените 228 вида на територията на Дановия хълм 12 вида са инвазивни, което свидетелства за силната деградация на растителната покривка. Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение е резултат от тяхната биология – образуват обилно семена с голяма жизненост, която запазват с години, имат ефективни механизми за разпространение и нарастват бързо. Хибридизират се с близки родственици от естествено разпространените видове и водят до сукцесия и изчезване на редките местни видове.

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 1.	Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Вид цел / №	Описание на целта	Степен на въздействие	Обект на въздействие	Обхват на въздействие
Главна цел 2.	Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове	Високо	Видове	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Главна цел 3.	Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 1.	Постепенна подмяна на инвазивните видове	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 2.	Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност	Високо	Видове и Хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 3.	Реинтродукция на редки и защитени видове	Високо	Видове и хабитати	Локално
Второстепенна цел 4.	Прилагане на противоерозионни и противосрутищни мероприятия	Ниско	Видове и хабитати	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 5.	Създаване на условия за устойчив туризъм	Средно до Високо	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	Средно до Високо	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ
Второстепенна цел 6.	Институционално развитие	Ниско	За хората	Потенциално, Повсеместно в ЗТ

2.2.2. Тенденции от антропогенен характер

2.2.2.1. Прекомерно ползване на ресурсите

Прекомерното ползване на ресурси като например събиране на лечебни растения или събиране на флористични материали за научни и др. колекции могат да увредят състоянието на популациите на някои от по-редките видове. Това може да окаже влияние само върху някои видове без да повлияе цели хабитати. Определя се като локално. Като степен се определя като високо, тъй като повечето от уязвимите видове са с висок консервационен статус. Предвид това считаме, че е редно да се забрани събирането на лечебни растения или техни части, а за събиране на видове за научни колекции, това да се позволява само след съгласуване със звеното в Община Пловдив, управляващо защитената територия.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

2.2.2.2. Ерозия

Почвената ерозия има потенциал за вредно въздействие върху някои от растителните видове, най-вече по места близо до скалистите масиви, където почвата е по-плитка. Въздействието, обаче може да се определи като преобладаващо средно по степен, тъй като проявленията могат да бъдат само локални, без да се засегнат цели популации на видове или цели хабитати. Предвидено е да се внася почва на такива места, за да се преодолеят отрицателните въздействия

2.2.2.3. Нарушаване на ландшафта

Антропогенното нарушаване на ландшафта е дейност, която е изрично забранена в режима на опазване на защитената територия. Съществуват, обаче и естествени процеси, които имат потенциал значително да нарушат на ландшафта – процеси като например свлачища и срутища. Такива явления могат да окажат значително отрицателно въздействие върху предмета и целите на опазване в защитената територия, разбира се локално, но освен видове и хабитати, могат да засегнат и хората и дори да отнемат човешки живот. Важно е с приоритет да се подходи към мерките, предвидени за укрепване на рисковите участъци, разбира се без това да става за сметка на техните естетически и екологични качества.

2.2.2.4. Внасяне на чужди видове

Внасянето на чужди видове във високата част на хълма (за разлика от ниската, обслужваща зона) е, и следва да продължи да бъде забранено. Както беше описано по-горе, това и в момента е съществен проблем в растителните ценози на природната забележителност. Много често чужди видове биват интродуцирани поради техните декоративни качества, но в последствие те се оказват по-конкурентноспособно от местните видове и постепенно ги изместват в биотопа. Въздействието от това може да се приеме за високо по степен и може да придобие повсеместен характер, въздействайки не само върху видове но и върху цели хабитати. Затова забраната за въвеждане на чужди видове и мерките за постепенната подмяна на вече интродуцираните такива трябва също да са сред приоритетите за управление на хълма.

2.2.2.5. Увреждане условията на местообитанията: замърсяване, шум, туристическо натоварване над капацитетните възможности и др.

Такива увреждания, разбира се ще доведат неизменно и до увреждане в екосистемата на Данов хълм, колкото и тя да е семи-урбанизирана. Безразборното изхвърляне на отпадъци, замърсяването на вегетативните площи, утъпкването и нарушаването им от прекомерно много посетители биха могли да окажат разбира се и пряко негативно влияние. Трябва обаче да се има предвид, че самият капацитет за посетители никак не е малък, предвид, че и сега паркът е посещаван от много хора поради удобното си местоположение. Практиката показва, че при обозначаване на уязвимите зони и действащите забрани в тях, при акцентиране върху значимостта и консервационната стойност на видовете резултатите за опазването им са доста добри. Разбира се това не означава, че охраната в парка е излишна.

2.2.3. Ограничения и тенденции извън ПЗ

2.2.3.1. Административни ограничители

Основният административен ограничител в случая е липсата на самостоятелна структура в общината, която да е натоварена само с управление на защитените територии (Данов хълм, Бунарджика и Младежки хълм). В момента служителите ангажирани с управлението на природните забележителности се налага да съвместяват тези дейности с всички останали свои задължения в дирекциите в които работят.

Спецификата на обекта, като “защитена територия” изисква на градско ниво, т.е. в Община

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии (виж Раздел 1.3.2 по-горе).

2.2.3.2. Финансови ограничения

При изпълнението на дейности по управлението на защитени територии, особено когато те нямат пряка икономическа полза, финансовите ограничения, обикновено са най-болната тема. Едва ли Общината в условията на финансова криза, в каквата е цялата страна, ще бъде в състояние предвиди необходимите средства за всички мероприятия единствено от собствения си бюджет, а и това не е задължително. Съществуват възможности за привличане на средства от различни други източници – от донори – наши и чужди, от европейски фондове, международни програми и др. За целта общината трябва да разполага със средства за съфинансиране, което може да е различен процент от общата сума.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. Ефект на ограниченията върху дългосрочните цели

Въздействието на ограниченията, които имат естествен характер може да доведе до промяна на местообитанията, загуба на видовото разнообразие - на индивидуално ниво (намаляване числеността); на групово ниво - намаляване на броя на популациите; на видово ниво - до евентуално изчезване (от защитената територия) на даден вид. При трайно проявление е възможна промяна в екосистемното и ландшафтно разнообразие.

Въздействието на антропогенните ограничения, като пряко унищожаване на видове, може да доведе до нарушаване на естествената стабилност на структурите на популациите и съобществата в дългосрочен план, и за поддържане на цялостния баланс в екосистемата. Недостатъчната екологична култура често е в основата на отрицателното поведение в природата, а това води до унищожаване на растения и животни.

В таблицата по – долу е дадена оценка на въздействието на ограниченията/тенденциите върху главните и второстепенни цели. Въздействията са оценени по значимост, обхват и честота. Представени са и мерки за справяне с неблагоприятните тенденции.

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
Възстановяване, поддържане и опазване на естествената растителност на хълма	<i>Промени в климата, почвите, хидрологичния режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	незначително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничителни</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Опазване, поддържане и възстановяване на находища и популации на консервационно-значими видове	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	незначително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	значително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Постепенна подмяна на инвазивните видове	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	средно	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	средно	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	незначително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничители</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност	<i>Промени в климата, почвите, хидроложкия режим</i>	средно	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Полагане на грижи за недопускане на неконтролируемото разрастване на сухолюбиви инвазивни видове Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	незначително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничители</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
Реинтродукция на редки и защитени видове	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	средно	локално	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Полагане на специални грижи за новоинтродуцираните видове до тяхното установяване в новия биотоп Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	значително	локално	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	значително	локално	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма) Полагане на специални грижи за новоинтродуцираните видове до тяхното установяване в новия биотоп
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	незначително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	локално	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване чрез информационни табели (и чрез информационни кампании) уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничителни</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Прилагане на противоерозионни и противосрутищни мероприятия	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	незначително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	значително	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	значително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	незначително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване на уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничителни</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Създаване на условия за устойчив туризъм	<i>Промените в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	средно до значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	средно до значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Ерозия</i>	средно	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	значително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване на уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничители</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Създаване на условия за развитие на научни и образователни дейности	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Поддържане на ефективна поливна система Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	средно до значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	средно до значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	значително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	незначително	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	значително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	средно до значително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване на уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти
Институционално развитие	<i>Промени в климата, почвите, хироложкия режим</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	периодично	Управленски решения за ограничаване на промените на климата на глобално и на локално ниво
	<i>Природни бедствия (пожари и други)</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	рядко	Поддържане в готовност на съществуващия водоем с вода за противопожарни нужди

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
-----------------------------------	--	---------------------

Описание на целта	Ограничения	Значимост	Обхват	Честота	Мерки за преодоляване на ограниченията
	<i>Междувидова конкуренция и сукцесия</i>	незначително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Прекомерно ползване на ресурсите</i>	незначително	локално	постоянно	Въвеждане на забрана за събиране на лечебни или други растения на територията на природната забележителност, с изключение на такива с научна цел Въвеждане на разрешителен режим за събиране на растителни видове или части от тях за с научна цел Поставяне на табели, оповестяващи забраните. Оповестяване на забраните и при провеждане на информационни кампании Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Ерозия</i>	незначително	локално	постоянно	Периодичен оглед на състоянието на почвата при дейностите по поддръжка Внасяне на почва, на места, където почвата е станала прекалено плитка за растителните видове
	<i>Нарушаване на ландшафта</i>	значително	локално	рядко	Реализация на мерки за укрепване на геоложки опасни участъци за избягване на срутища или свлачища
	<i>Внасяне на чужди видове</i>	значително	потенциално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване в информационните табели в парка съществуващата забрана за внасяне на чужди видове във високата част на хълма Постепенна подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива във високата част на хълма Периодичен мониторинг на процеса на развитие на местните видове и на консервационно ценните такива, както и на структурата на съобществата (във високата част на хълма)
	<i>Увреждане условията на местообитанията</i>	незначително	потенциално, локално, повсеместно в ЗТ	постоянно	Оповестяване на уязвимите места в хълма, консервационната стойност на видове и действащите забрани и режим на дейностите Въвеждане на стриктен контрол
	<i>Административни ограничителни</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Изграждане на управленска структура, ангажирана само с грижите за ЗТ
	<i>Финансови ограничения</i>	средно до значително	повсеместно в ЗТ	постоянно	Подготовка на проектни предложения и кандидатстване за финансиране по различни европейски, национални и международни фондове. Заделяне на фонд от бюджета на общината за осигуряване на съфинансиране на евентуални проекти

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

2.4. Потенциални възможности на защитената територия

Потенциалите на защитената територия, на пръв поглед не са много големи. В действителност това не е така, защото със своето местоположение - в “супер центъра” и почти вековната (сега – позабравена) традиция за ползване са предпоставки, които много бързо могат да бъдат възстановени. Както и на другите хълмове и тук има обособена зона на редки, ендемични и защитени растения, така че и този хълм е една естествена лаборатория, подходяща както за обучение, така и за експониране с цел повишаване екологичната култура.

Консервацията на хабитати и видове и дейностите по поддръжка и възстановяване на ценни растителни съобщества може отлично да се съвмести с провеждането на обучителни практически занятия на ученици и студенти и с научна дейност и проучвания на докторанти от Биологическия факултет на Пловдивския университет или от Аграрния университет в гр. Пловдив. Така с възстановяването и експонирането на редките растителни видове, някои от които са типични балкански ендемити могат да се маркират опознавателни маршрути, които ще донесат полза на много посетители, наши и от чужди държави. При дискретно но достатъчно атрактивни обозначаване на ценните природни елементи тези маршрути ще имат и важна образователна роля не само за студенти и ученици, но и за всеки буден гражданин или гост на града.

Като културна дестинация хълмът също има значителна стойност и потенциал. Часовниковата кула, с многовековната си история, факта че е обзрима от целия град, също привлича определен кръг от посетители. Съвсем спокойно този хълм, бидейки в непосредствена близост до центъра и до стария град може (и трябва) да се включи в маршрутите на културния туризъм. За да стане това тук е необходимо да се създадат още предпоставки за повишаване на неговата привлекателност. Това могат да бъдат различни инициативи, като например провеждане на атрактивни изложби на открито на централната площадка на хълма, възстановяването на ресторанта в подходящ обем – една традиция съществувала близо век и много други.

Накрая, в комбинация с уличното озеленяване, Данов хълм е един генератор на по-чист, по-хладен, по-влажен и озониран въздух, който той не задържа “само за себе си”, а дарява на околните жилищни територии. Изследванията показват, че в радиус около 200 м. от неговите граници, биоклиматичните показатели са по-благоприятни. Това е така защото зелената и особено високата дървесна растителност, с голямата си биомаса осигурява засенчване на изкуствените покрития, пречистват, озонират и овлажняват въздуха, изпълняват ветрозащитна функция и т.н.

Що се отнася до градообразуващата роля на хълма, ролята му за градската идентичност и естетическите му качества, това са неща които е излишно да бъдат коментирани.

ЧАСТ 3: НОРМИ, РЕЖИМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

В тази част е разработено зонироване на територията на природна забележителност „Данов Хълм“ (Сахат Тепе) с обхват и функционално предназначение на зоните. Определени са за отделните зони режими и норми, условия и препоръки в съответствие с целите на управление.

Принципи на зонироване

- Направеното зонироване и определено функционално предназначение на зоните произтича от направените проучвания, характеристики, анализи и оценки в Част 1, насочени към постигане на целите, преодоляване или ограничаване на заплахите описани и оценени в Част 2 от Плана. Основа на разработеното зонироване на територията са оценките на съществуващото функционално зонироване, норми и режими, условия и препоръки за осъществяване на дейностите в План'04, представени в т.1.7, Първа оценка – т.1.21., т.1.22., 1.23. и т.1.24. на настоящия План за управление.
- Съществен момент при планиране на зоните и функциите им е осъществената връзка с прилежащите територии.

3.1. Зонироване и функционално предназначение на зоните

Предложеното по-долу зонироване и функционално предназначение на зоните на Данов хълм в голяма степен съответства на функционалното зонироване, заложено в предходния План за управление на защитената територия от 2004 г., а също и в приетия през 2013 г. ПУП-ПРЗ на територията. С настоящия План се определят три основни зони: зона А, В и С (вж. Карта 20). В следната таблица е представен балансът на територията по площите на трите функционални зони:

Баланс на територията по функционални зони в ПЗ „Данов хълм“

№	Зона	Площ [дка]	%
1	Зона А: Ниска, „обслужваща“ зона	8,0	15,0
2	Зона Б: Висока зона („истински“ хълм)	38,7	72,0
3	Зона С: Зона с висока концентрация на консервационно значими видове	7,2	13,0
Всичко:		53,9	100

По-долу са посочени останалите параметри на отделните функционални зони А, В и С (вж. Карта № 20)

Зона „А“: „Обслужваща“ зона (ниска)

Обхват: включваща имот № 521.1249 и западната част от имот № 521.1471. В тази зона са разположени лятното кино и кафенето към него, лабораторията на гражданска защита, преоборудвана в кафене и ресторант Диана, заедно с прилежащите им паркови зони. Растителността тук е предимно от декоративен тип.

Граници: север – скален масив, изток – сградата на Телевизионния център, юг – ул. „Дондуков“, запад – ул. „Т. Каблешков“.

Функционално предназначение: За ежедневен отдих в полу-естествена (лесопаркова) природна среда, опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти. Зона А е територията с най-нисък режим на защита, защото растителността тук е предимно

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

декоративна.

Цел на управление на зоната: Поддържане на декоративната растителност в добро здравословно състояние и постепенното и подменяне с естествена растителност.

Зона „В“: „Истински хълм“ (висока зона)

Обхват: включва имот № 521.1214 и основната част от имот № 521.1471. Растителността тук е от семи-натурален тип. Сред естествените за района видове присъстват и множество рудерални, плевелни, също и чисто декоративни, а и някои инвазивни видове. На места се срещат видове с висок консервационен статус.

Граници: север – ул. „Б. Здравков“; изток – имотите, посочени като граници с ПИ номера на КК на Пловдив, ул. „А. Букурещлиев“ и ул. „Н. Геров“; юг – сградите на Телевизионния център и на Радио Пловдив, запад- ниската обслужваща зона до Лятното кино и ул. „Т. Каблешков“, два гранични имота с ПИ номера по ул. „П. Ю. Тодоров“ до ул. „Б. Здравков“

Функционално предназначение: ежедневен отдих, опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти; поддържане на естествената растителност и на застрашените, редките и ендемичните видове. Зона В е територия със среден по степен режим на защита.

Цел на управление на зоната: Запазване на естествения характер на местообитанията на растителните видове.

Зона „С“: „Зона с висока концентрация на консервационно значими видове“

Обхват: обхваща средната част от имот № 521.1471 – територията южно от ретранслаторната кула. Тук преобладават естествените за района видове. Съществуват и неместни и инвазивни видове, но концентрацията на видове с висок природозащитен статус е най-голяма именно в тази зона.

Граници: по целия си периметър граничи със Зона В.

Функционално предназначение: Опазване на растителни и животински видове и характерни ландшафти, опознавателно-рекреационни маршрути за разходка. Зона С е зоната с най-висок консервационен статус.

Цел на управление на зоната: Запазване на естествения характер на местообитанията на растителните видове.

3.2. Режи́ми и норми

Режимът и нормите на управление на защитената територия са регламентирани със Закона за защитените територии (обн. ДВ 133/1998, изм. и доп.), Заповед №РД-466/22.12.1995 г. Министъра на ОС за обявяване на обекта за природна забележителност, Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на ОСВ за промяна в режима на дейностите, както и с настоящия План за управление.

3.2.1. Режи́ми регламентирани с Закона за защитените територии, обн. ДВ 133/1998 (чл. 24 и чл. 25):

- В природните забележителности се забраняват дейности, които могат да нарушат тяхното естествено състояние или да намалят естетическата им стойност.
- Мерки за опазване, укрепване и възстановяване на природните забележителности се допускат с разрешение на Министерството на околната среда и водите съгласувано със собствениците на природните забележителности и други заинтересовани институции.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

3.2.2. **Режими в защитената територия, регламентирани със Заповед №РД-466/22.12.1995 г. и Заповед №РД-903/01.12.2008 г. на Министъра на ОСВ**

В границите на природната забележителност се забранява:

- Всякакво строителство, с изключение на предвиденото в планове за управление на природните забележителности, както и поддържане на съществуващи сгради, алеи, паркови и инфраструктурни съоръжения
- Разрушаване и изземване на скални маси
- Унищожаване или увреждане на естествената и паркова растителност.
- Безпокоене на птиците, вземане на яйцата и малките им, разрушаване на гнездата.
- Палене на огън
- Паша на домашни животни
- Внасяне на нехарактерни растителни видове.

3.2.3. **Допълнителни режими норми и условия въведени с настоящия План за управление общовалидни за цялата територия на природната забележителност.**

Режими

В границите на природната забележителност се забранява:

- Движението и паркирането на автомобили извън обособения паркинг с изключение на специални транспортни средства, свързани със снабдяването на обекти и поддържането на територията;
- Движението на мотоциклети и АТВ;
- Увеличаване на ширината на съществуващите алеи;
- Търсенето и проучването на подземни богатства;
- Събирането на лечебни и други растения и на части от тях, с изключение събирането за научни цели;
- Въздушното прокарване на електропреносни мрежи и мрежи за пренос на информация;
- Улавянето, нараняването и убиването на диви животни, с изключение улавянето на опасни за посетителите екземпляри;
- Увеличаване на застроената площ на съществуващите сгради.

Условия

- Улавянето, транспортирането настаняването в Спасителен център или освобождаване на уловените екземпляри диви животни да се извършва от специалисти след уведомяване на РИОСВ – Пловдив.
- Събирането на растения или части от тях с научна цел се съгласува по реда на ЗЗТ и ЗБР.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

3.2.4. Допълнителни режими норми и условия въведени с настоящия План за управление по зони

3.2.4.1. Режими норми и условия в Зона А – „Обслужваща зона”(ниска)

Режими

- Забранява се присъствието на домашни любимци.

В зоната се забранява всякаво строителство с изключение на:

- Реконструкция и възстановяване на водни площи и водни ефекти;
- Изграждане и поддържане на детски площадки;
- Изграждане на паркинг зона в разширението на ул. „Божидар Здравков“ при входа към хълма;
- Изграждане и поддържане на парковата инфраструктура в т.ч. ВиК мрежи, Ел. мрежи, съобщителни мрежи;
- Ремонт и реконструкция на алейната мрежа;
- Преоборудване на съществуващи сгради в т.ч. трансформация на съществуваща постройка към трансформаторен пост в сградата за поддръжка на парка;
- Ремонт и реконструкция на съществуващи сгради и други съоразения.

Норми

- Ширината на предвидените за реконструкция алеи за посетители и велосипедисти да не превишават 3.00 м. с изключение при изграждането на алеи за хора с увреждания.

Условия

- При реконструкцията на обекти да не се допуска увреждането на видове с висок конзервационен статус⁴.

В границите на зоната е забранено извършването на всякакви дейности с изключение на:

- Поддържане на парковите площи;
- Отстраняване на загинала и/или в лошо състояние декоративна растителност;
- Постепенната подмяна на инвазивни и чужди видове;
- Внасянето на нова декоративна растителност;
- Оборудване на детски площадки;
- Поставяне и обслужване на парково обзавеждане (пейки, кошчета и др.);
- Дейности свързани с използването на съществуващите сгради и съоръжения, съгласно тяхното функционално предназначение.

⁴ За видове с висок конзервационен статус се приемат такива, включени в Приложение 3 на ЗБР, в Червената Книга на РБ, в Европейския червен списък, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN) или в Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора – (CITES).

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Условия

- При внасянето на нова растителност да се използват местни видове с голяма биомаса (летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, люляк, смрадлика, див рошков, червена хвойна, кукуш, копривка);

3.2.4.2. Режими и условия в Зона В – „Истински хълм“ (висока зона)

Режими

В зоната се забранява всякакво строителство с изключение на:

- Възстановяване и поддържане на парковата инфраструктура в т.ч. Ел. мрежи, осветителни мрежи, съобщителни мрежи;
- Възстановяване и доизграждане на системата за водоснабдяване и поливане (ремонт и изграждане на ВиК мрежи, помпена станция, резервоар);
- Ремонт и реконструкция на алейната мрежа и подходи;
- Укрепване на срутища и опасни места в скалните масиви;
- Възстановяване на традиционния ресторант съществувал в зоната.

В границите на зоната е забранено извършването на всякакви дейности с изключение на:

- Отстраняване на загинала и/или в лошо състояние растителност;
- Постепенната подмяна на инвазивни и чужди видове;
- Отстраняване на рудерални видове;
- Внасяне на нова растителност от местни характерни за района видове;
- Борба с ерозията и внасяне на почва в ерозиран участък;
- Поставяне и обслужване на парково обзавеждане (пейки, кошчета и др.);
- Монтиране на информационни табели;
- Организиране на познавателни маршрути;
- Дейности свързани с поддържането на парковите зони и използването на съществуващите съоръжения съгласно тяхното функционално предназначение.

Условия

- При внасянето на нова растителност да се използват местни видове развиващи голяма биомаса (летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, люляк, смрадлика, див рошков, червена хвойна, кукуш, копривка);
- При организирането на познавателни маршрути да не се изгражда нова алейна мрежа.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

- При реализирането на дейностите да не се увреждат видове с висок консервационен статус⁵

Норми

- При съхнене на дървесна растителността се оставят до 3 единични едроразмерни дървета на 1 ха в случай че не представляват опасност за посетителите.

3.2.4.3. Режими и условия в Зона С – консервационно –значими видове

Режими

В зоната се забранява всякакво строителство с изключение на:

- Възстановяване и поддържане на парковата инфраструктура в т.ч. Ел. мрежи, осветителни мрежи, съобщителни мрежи;
- Възстановяване и доизграждане на системата за поливане;
- Ремонт и реконструкция на алейната мрежа;
- Укрепване на срутища и опасни места в скалните масиви;

В границите на зоната е забранено извършването на всякакви дейности с изключение на:

- Отстраняване на загинала и/или в лошо състояние растителност;
- Постепенната подмяна на инвазивни и чужди видове;
- Отстраняване на рудерални видове;
- Внасяне на нова растителност от местни характерни за района видове;
- Борба с ерозията и внасяне на почва в ерозиран участък;
- Поставяне и обслужване на парково обзавеждане (пейки, кошчета и др.);
- Монтиране на информационни табели;
- Организиране на познавателни маршрути;
- Дейности свързани с поддържането на съществуващите съоръжения съгласно тяхното функционално предназначение.

Условия

- При внасянето на нова растителност да се използват местни видове развиващи голяма биомаса (полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, люляк, смрадлика, див рошков, червена хвойна, кукуш, копривка);
- При организирането на познавателни маршрути да не се изгражда нова алейна мрежа.
- При реализирането на дейностите да не се увреждат видове с висок консервационен статус⁶

⁵ За видове с висок консервационен статус се приемат такива, включени в Приложение 3 на ЗБР, в Червената Книга на РБ, в Европейския червен списък, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN) или в Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора – (CITES).

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Норми

- При съхнене на дървесна растителността се оставят до 3 единични едроразмерни дървета на 1 ха в случай че не представляват опасност за посетителите.

⁶ За видове с висок конзервационен статус се приемат такива, включени в Приложение 3 на ЗБР, в Червената Книга на РБ, в Европейския червен списък, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN) или в Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора – (CITES).

ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ

4.1. Определяне на приоритетите

На базата на направените характеристики и оценки, отчитайки дългосрочните цели за управление, определената потенциална стойност и възможностите за реализация са определени приоритетни направления за 10 годишен период на действие на Плана. Критериите за определяне на приоритета произтичат от:

- Изисквания на национални и международни документи, планове и стратегии;
- Необходимост на проекта на база екологичната и социално-икономическа оценка разработена в Плана за управление;
- Консервационна значимост на видове, съобщества, популации или местообитания, национално, европейско и международно ниво
- Роля на съответния проект или задача за постигане на дългосрочните цели за управление на защитената територия
- Ефективност на съответния проект или задача за опазването на консервационно значими видове или характеристики на ландшафта
- Роля на съответния проект за увеличаване както на образователната стойност, така и на общата атрактивност на обекта
- Икономическа ефективност на предложените проекти

На база на така формулираните критерии са определени следните приоритети, степенувани по важност:

Приоритет 1:	<i>Опазване и възстановяване популациите и съобществата на видове с висока консервационна стойност.</i>
Приоритет 2:	<i>Опазване и възстановяване на парковата рекреационна функция на обекта като недвижим обект на парковото и градинско изкуство.</i>
Приоритет 3:	<i>Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта</i>
Приоритет 4:	<i>Създаване възможности за провеждане на научни изследвания и екологичен</i>
Приоритет 5:	<i>Усъвършенстване политиката на управление и контрол на природните забележителности в град Пловдив (Данов хълм, Хилма на Освободителите и Младежки хълм) Създаване на отделна административна структура за изпълнение на техните Планове за управление и проектите към тях. Възможности за финансови постъпления</i>

4.2. Програми

Програмите за управление съответстват на поставените в горния раздел приоритети. Те са още веднъж разписани в раздел „Проекти“ по-долу, където всеки от проектите е отнесен към съответната програма, към която принадлежи.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

4.3. Проекти

Програма 1: Опазване и възстановяване популациите и съобществата на видове с висока консервационна стойност.

- **Проект: Възстановяване на находищата на защитен вид атинска мерендера**

Реинтродукция на защитения вид атинска мерендера (*Merendera attica*) в унищожените му находища на територията на хълма. Видът е с висок консервационен статус – балкански ендемит, включен в Червената книга на РБългария и защитен по силата на Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие. За възстановяване на находищата му в Данов хълм може да се използва на посадъчен материал напр. от находищата му в Средни Родопи. При необходимост да се възстановят популациите и на други видове, в случай, че броят на видовете в находищата им започнат да намаляват драстично.

Задачата следва да се постави на ботаник и/или фитоценолог (или екип, разполагащ с такъв специалист), който помогне за осигуряване на посадъчния материал, за оформяне на насаждението и да разпише кратка инструкция за служителите от ОП „Градини и паркове“, които ще се грижат за него.

- **Проект: Постепенна подмяна на инвазивните видове**

Постепенно премахване на инвазивните и неприсъщите за района видове. Инвазивните видове представляват сериозна и постоянна заплаха за естественото биоразнообразие, тъй като са изключително конкурентноспособни в естествените местообитания на местните видове, поради невзискателността си и способността си да се приспособяват към разнообразни екологични условия. Широкото и бързото им разпространение може да доведе до изчезване на естествените и по-редките видове. Проектът е обвързан със следващия проект.

- **Проект: Възстановяване на местните растителни съобщества на мястото на чуждоземни и нехарактерни за района видове**

Подмяна на култури от инвазивни, чуждоземни и неместни дървесни видове с видове и екземпляри от местен коренен произход с добри генетични качества. Местни видове са напр. летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, както и люляк, смрадлика, див рошков, хинап, червена хвойна, кукуш, копривка и др. Прилагане на технология в рамките на нормите от ПУ.

- **Проект: Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност**

Подпроект 1: Саниране и отстраняване на загинала растителност: мярката следва да се изпълнява на периодичен принцип, като част от дейностите по поддръжка на парка.

Подпроект 2: Поетапна подмяна на преобладаващите издънкови насаждения в “същинския хълм” - постепенната подмяна на издънковите растения също е постоянна мярка, като част от дейностите по поддръжка на растителността.

Подпроект 3: Отстраняване на антропофитните елементи (плевели и бурени) - внимателен анализ на настанените “чужди” на естествената флора елементи и при необходимост - отстраняването им;

- **Проект: Обозначаване на природозащитно ценни или уязвими места на защитената територия**

Поставяне на информационни табели в местата, където могат да се наблюдават консервационно значими видове с картинка на вида, кратко описание, включително и

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

на причината за неговата ценност и кратка анотация на режима на неговата защита (напр, забрана за късане на растения, за улавяне или безпокойство на животински видове или др.).

При необходимост (по преценка на персонала, грижещ се за парка) се допуска ценните растителни видове, чувствителни хабитати на животински видове или други уязвими зони да бъдат оградени с ниска декоративна ограда с добри естетически качества.

Програма 2: Опазване и възстановяване на парковата рекреационна функция на обекта като недвижим обект на парковото и градинско изкуство и създаване на условия за устойчив туризъм

- Проект: Поддръжка и полагане на постоянни/периодични грижи за парковите насаждения**

Поддръжка на цветни партери, цветни групи в алпинеумите, отстраняване на антропофитни растителни елементи (плевели бурени), поливане, почистване на площите и др. Касае постоянни дейности по поддръжка на парковата територия, които и понастоящем се извършват от служители на ОП „Градини и паркове“.

В Зона А се изпълняват всички дейности, характерни за нормалната поддръжка на паркови зони. След внимателен оглед на съществуващата растителност, следва да се отстранят загиналите и в лошо състояние растителни видове. В зоната се допуска внасяне на нова декоративна растителност, включително и екзотични видове с високи декоративни качества.

В Зона В са необходими дейности по постепенната подмяна на инвазивни и чужди растителни видове с местни такива. По изключение се допуска нова декоративна растителност само на площадката между двата върха, алпинеума до часовниковата кула и в градинките разположени непосредствено до алейната мрежа.

Основните видове ползвани за залесяване следва да включва характерните за района местни видове.(летен дъб, полски клен, явор, мекиш, липа, ясен, калина, както и люляк, смрадлика, див рошков, хинап, червена хвойна, кукуш, копривка).

Допускат се дейности по нормална поддръжка на паркови зони, включително отстраняване на плевелни и рудерални видове (но само след внимателен оглед и проверка за наличие на консервационно знаимите видове, описани по-горе), внасяне на почва в участъци с напреднала ерозия, полагане на поливни системи, пейки, кошчета и др.

В Зона С след внимателен оглед на съществуващата растителност следва да се отстраняват загиналите и в лошо състояние растителни видове. Необходимо е постепенно да бъдат подменени инвазивните и чуждите растителни видове с местни такива. Нова декоративна растителност в тази зона не се допуска.

Допускат се дейности по поддръжка на парковите зони и осигуряване на поливане, но само от персонал предварително запознат с консервационно значимите видове, характерни за територията.

На територията на целия хълм е забранено улавянето или нараняването на животински видове, с изключение на улавянето на опасни влечуги или др. подобни при риск за човешкото здраве. В такъв случай, улавянето следва да се извърши от специалисти и да се вземе становище от РИОСВ-Пловдив, къде да се освободи заловеният индивид.

- Проект: Поддръжка и доразвиване на напоителната система и декоративните водни площи**

Реализиране на предвиденото алтернативно водоснабдяване, съгласно приетия през

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

2013 г. ПУП-ПРЗ на Хълм Васил Коларов (Данов хълм), чрез сондажен кладенец в градинката на Гроздовия пазар (западно от хълма), както и на заложените в разработката съоръжения за поливане, система за обратно водоснабдяване и декоративни водни каскади. Преди взимане на разрешително за строеж, проектът да се съгласува с РИОСВ/МОСВ по реда на Глава 6 от ЗООС, като задължително следва да се вземе становище от специалист ботаник или фитоценолог, за да се потвърди, че няма да бъдат засегнати ценни растителни видове.

- **Проект: Възстановяване, поддръжка и доизграждане на елементите на парковата инфраструктура**

Поддръжка и при необходимост закупуване на допълнителни пейки, кошчета, поддръжка на площадки, декоративни водни ефекти, реализация на детски площадки в ниската част на хълма (съгласно предвижданията на ПУП-ПРЗ на хълма от 2013 г.), почистване и др.

- **Проект: Възстановяване и поддръжка на алеи и подходи**

Почистване и поддръжка на алеите, включително ремонт на настилната, на подпорни зидове, където е необходимо, възстановяване на достъпа до високата част на хълма от юг – от ул. „Дондуков“ почистване на растителността обрастваща алеите и подходите.

- **Проект: Инфраструктурно осигуряване на парка и обектите в него**

Реализиране на предвиденото инфраструктурно осигуряване съгласно специалните части (ВиК и Ел) на приетия през 2013 г. ПУП-ПРЗ на Хълм Васил Коларов (Данов хълм). Изграждането на всеки от обектите следва да се предшества от съгласуване с РИОСВ/МОСВ и НИНКН или регионална структура на Министерство на Културата.

Осъществяват се дейностите по поддръжка на парковата инфраструктура, включително възстановяване и ремонти на ВиК, Ел. мрежи, алейна мрежа, оборудване на детски градинки, поставяне и обслужване на кошчета, пейки, изграждане на водни ефекти.

Необходимо е да се възстановят съществуващите подходи към “същинската” зона на хълма – пътеките и каменните стълбички.

При нужда могат да бъдат преоборудвани съществуващите сгради, включително трансформация на съществуваща постройка към трансформаторен пост в сграда за поддръжка на парка.

Изграждането на нови инфраструктурни елементи се допуска само по изключение и при доказана неизбежна необходимост, след съгласуване на проекта от РИОСВ и/или МОСВ по реда на Глава 6 от ЗООС и задължително при наличието на становище от ботаник или фитоценолог.

Не се допуска ново строителство, включително и нови алеи, с изключение на възстановяването на традиционния ресторант, съществувал във високата зона В.

В Зона С не се допуска ново строителство, с изключение единствено на поставянето на информационни табели и декоративни оградки около формации на ценни растителни видове или други уязвими зони (ако е необходимо).

За инфраструктурното осигуряване на парка и обектите в него не се допуска изграждането на нова алейна мрежа.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

Програма 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта

- Проект: Предприемане на спешни мерки за борба със срутищата**

Осигуряване на финансиране и реализиране на подготовения проект за укрепване на опасните места по Пловдивските хълмове (съгласуван от РИОСВ през 2010 г.).

Провеждане на допълнителни огледи с участието на експерти от Гражданска защита и определяне на актуалните рискове, набелязване на местата с неотложна нужда от укрепителни или др. мерки, изработване и изпълнение на проекти за укрепването им.

Приоритетно извършване на огледи и взимане на мерки за района на стълбището на „Данов хълм“ водещо до площадката на върха до часовниковата кула, където по данни от гражданите има активизация на срутищна активност.

Обозначаване на опасните зони със съществуващи рискове от срутване на скални маси.

- Проект: Прилагане на противоерозионни мероприятия**

Укрепване на склоновете, чрез залесяване с подходящи за територията растителни видове

- Проект: Внасяне на почва на местата където ерозията безвъзвратно е унищожила почвената покривка;**

Мярката е част от дейностите по поддръжка на парка. Изпълнява се при необходимост.

Програма 4: Създаване възможности за екологично образование, за провеждане на научни изследвания и за екологичен мониторинг

- Проект: Маркиране на познавателни маршрути и „екопътеки“**

Маркиране на познавателен „ботанически“ еко-маршрут за посещение на Данов хълм, преминаващ в близост до находищата на ценни в природозащитно отношение растителни видове. Маршрутът е по пътеката, която минава през участъка със сравнително добре запазена естествена растителност (южния участък). Растителните масиви са достъпни по пътеката, която започва в югозападната част на Парка и пътеката до детския кът на ресторантите, с което се включват в посочения познавателен маршрут.

За целта е необходимо поставяне на табели с трасето на маршрута не само в двата му края, но и на няколко ключови места по пътя. Може да се направи дискретна маркировка, която да бъде следвана, като на местата, където могат да се наблюдават ценните растения, се поставят табелки даващи информация за съответния вид. Може да се комбинира и с информация за някои от ценните животински видове, особено ако съответното място е тяхно типично обитание.

Обособяване на познавателен маршрут „Прилепи“ Такъв маршрут би могъл да тръгне от летния театър, да продължи до високата част на хълма – до паметника на Хр. Данов, да заобиколи часовниковата кула от изток и да слезе надолу от север към ул. „Б. Здравков“. За целта следва да се поставят няколко къщички за прилепи и информационни табели в близост до тях, включително и до т. нар. „биотопни дървета“.

Поставянето на къщички за прилепи цели компенсирането на убежища за горските видове прилепи, поради отсъствието на стари дървета или дървета с хралупи/цепки в кори, които представляват подходящи убежища. При поставянето на къщички трябва да бъдат подбрани такива с голяма устойчивост на външни условия и „живот“ минимум 5 години. Отстоянието им една от друга трябва да е приблизително 10-20

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

метра. Поставянето на къщички за прилепи и тяхното проверяване могат да служат също така като ценен източник на информация за разпространението и екологията на горските видове, чиито убежища е трудно да бъдат установени на терен.

Маркиране на културно-исторически маршрут - от Главния източен подход към Часовниковата кула. За достигане до Часовниковата кула от запад може да се тръгне от ул. "Петьофи" по която се предвижда реализиране на пешеходна връзка с Хълма на Освободителите. Използват се стръмното западно стълбище, широката паркова алея и пътеките от нея към върха. Така се допълва културно-историческия маршрут. Маршрута е свързан с поредицата открити археологически обекти в близост с Хълма.

Маркиране на „Панорамен“ маршрут. По пътеките и алеите се достига до т.н. изгледни площадки във високата част за наблюдаване на града, близката околност и планините. Възможно е в бъдеще поставяне на 1 или 2 бр. стационарни бинокли, които се ползват срещу заплащане (с монети).

- **Проект: Организиране на мониторинг на консервационно значимите видове на територията на природните забележителности**

Целта на проекта е да се проследи на периодичен принцип развитието на консервационно-значимите видове и при необходимост да се вземат мерки за тяхното опазване, за да не се стигне до тяхното задушаване или изчерпване както например при атинската мерендера. Би могло да се направи договорка с Биологически факултет на Пловдивския Университет и/или с Аграрния факултет техни студенти да участват на периодичен принцип в мониторинга на консервационно значимите видове като форма на практическо знание. Във всеки случай, мониторинга следва да се извършва от специалисти в областта.

Забранява се събирането на лечебни растения или части от тях, късането и изкореняването на растения или друг вид увреждане на растителността

Допуска се събирането на растения с научна цел само от научни институти и организации след получаване на разрешение от управляващия орган на ЗТ, съгласувано с РИОСВ-Пловдив.

Програма 5: Усъвършенстване политиката на управление и контрол на природните забележителности в град Пловдив (Данов хълм, Хилма на Освободителите и Младежки хълм) Създаване на отделна административна структура за изпълнение на техните Планове за управление и проектите към тях. Възможности за финансови постъпления

- **Проект: Създаване на Административна структура за управление на Природните забележителности на гр. Пловдив**

Спецификата на обекта, като "защитена територия" изисква на градско ниво, т.е. в Община Пловдив, да се изгради специализирана управленска структура, на която да се възложат грижите не само за този хълм, а и за останалите защитени територии в гр. Пловдив – Младежки хълм и Хълм Бунарджик. Възможността за това е предвидена както в самата заповед за обявяване на Пловдивските тепета за природни забележителности, така и в разпоредбите на Закона за защитените територии

- **Проект: Създаване на информационен център**

Може да се създаде един общ информационен център за трите природни забележителности, който да информира чрез специализирани образователни и

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

разяснителни програми, популяризиращи значението на хълма, неговата роля в градския организъм, да запознава с характерните за хълма защитени и редки растителни видове, да запознава посетителите на територията със специфичните изисквания при ползването на защитената територия. Като една от атракционно-образователните инициативи може да се експонират стари фотографии от Регионалния държавен архив – Пловдив.

- **Проект: Въвличане на обществеността в дейностите по опазване и поддържане на природните забележителности**

Организиране на ежегодна доброволческа кампания за почистване на трите природни забележителности Данов хълм, Младежки хълм и Бунарджик. Следва да се предвиди бюджет за информационни материали (брошури, плакати и др.), за консумативи (найлонови чували, ръкавици и др.), за извозване на събраните отпадъци, за поощрителни награди (тениски, сувенири и др.), както и за организиране на скромно празненство. Би могло да се търси сътрудничество с младежки неправителствени организации, скаутски организации и др.

- **Проект: Осигуряване на охрана на Данов хълм**

Данов хълм следва да продължи да се охранява. За оптимизиране на дейността на охранителите може да се проведат обучения на персонала, които понастоящем охраняват парка, за предмета и целите на защитената територия, за това кои са уязвимите обекти и кои дейности представляват по-голям риск. Важно е на информационните табели, поставени на различни места в хълма да е указан и телефон за сигнали и спешно реагиране. При необходимост на ключови места могат да бъдат монтирани охранителни камери. За справяне на проблема с нерегламентирано навлизане на ЛМПС могат да бъдат поставени автоматични прегради в началото на подхода към хълма, които да ограничават достъпа.

- **Проект: Уточняване на границите на защитената територия в процедура по реда на Глава 3 от Закона за защитената територии:**

- изключване на несвойствени обекти (напр. части от улици и жилищни сгради).
- изработване и утвърждаване по реда на Глава 3 от ЗЗТ на актуална схема на границите на защитената територия, включваща опис на координатите на точките, които ги определят

4.4. Оперативни задачи

Изброените оперативни задачи се отнасят до организация на дейностите на Община Пловдив, в качеството ѝ на структура управляваща защитената територия и във връзка с отговорностите по изпълнение на Плана за управление:

- Пожарна безопасност – Разработване на противопожарен план, разписващ дейностите и отговорностите в случай на пожар;
- Разработване на графици за организиране възлагането на дейности по работния план;
- Периодични проверки или мониторинг на обекти – мониторинг на консервационно значимите видове на периодичен принцип, съгласно описаното по-горе;
- Планиране и отчитане на дейностите на различни нива в отговорните за управлението на ПЗ служби;
- Организационни, процедурни и оперативни връзки на отговорните служби в Община Пловдив с МОСВ, НИНКН и др. при необходимост;

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

- Подготовка на документации към проекти за кандидатстване за допълнителни източници на финансиране за реализиране проектите от Плана за управление;
- Поддържане на регулярни връзки с местни органи, организации, медии, заинтересовани лица;
- Изработване на нови и актуализиране на елементи от информационната система за защитените територии и зелената система с информация от настоящия План за управление и поддържането ѝ;
- Изработване на образователни и рекламни материали за биологичното и ландшафтно разнообразие и характерните особености на Данов хълм.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
----------------------------	---	--------------

4.5. Работен план

ПРОГРАМИ/ ПРОЕКТИ:	Година:	I	II	III	IV	V	Забележка	Необходими средства
Програма 1: Опазване и възстановяване популациите и съобществата на видове с висока консервационна стойност								
Проект: Възстановяване на находищата на защитен вид атинска мерендера								10 000 лв.
Проект: Постепенна подмяна на инвазивните видове							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала на ОП „Градини и паркове“, заети с поддръжката на Данов хълм Разходите за посадъчен материал са описани по-долу
Проект: Възстановяване на местните растителни съобщества на мястото на чуждоземни и нехарактерни за района видове							постоянна мярка	1000 лв/год за посадъчен материал
Проект: Създаване на благоприятни условия за развитието на естествената растителност								
Подпроект 1: Саниране и отстраняване на загинала растителност							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Подпроект 2: Поетапна подмяна на преобладаващите издънкови насаждения в “същинския хълм”							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Подпроект 3: Отстраняване на антропофитните елементи (плевели и бурени							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Проект: Обозначаване на природозащитно ценни или уязвими места на защитената територия								10 000 лв.
Програма 2: Опазване и възстановяване на парковата рекреационна функция на обекта като недвижим обект на парковото и градинско изкуство и създаване на условия за устойчив туризъм								
Проект: Поддръжка и полагане на постоянни/периодични грижи за парковите насаждения							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Проект: Поддръжка и доразвиване на напоителната система и декоративните водни площи								15 000 лв.
Проект: Възстановяване, поддръжка и доизграждане на елементите на парковата инфраструктура							постоянна мярка	5 000 лв./год.
Проект: Възстановяване и поддръжка на алеи и подходи							постоянна мярка	10 000 лв./год.

Консорциум „Геопонт-Чухъл”	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”	Август, 2017
-----------------------------------	--	---------------------

ПРОГРАМИ/ ПРОЕКТИ:	Година:	I	II	III	IV	V	Забележка	Необходими средства
Програма 3: Опазване и съхранение на естественото състояние и целостта на ландшафта								
Проект: Предприемане на спешни мерки за борба със срутищата								съгласно разчетите на изготвените проекти
Проект: Прилагане на противоерозионни мероприятия								1000 лв/год за посадъчен материал Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Проект: Внасяне на почва на местата където ерозията безвъзвратно е унищожила почвената покривка							постоянна мярка	500 лв/год
Програма 4: Създаване възможности за екологично образование, за провеждане на научни изследвания и за екологичен мониторинг								
Проект: Маркиране на познавателни маршрути и „екопътеки”							поддръжка на маркировки и табели - веднъж на 3 години	средно 10 000 лв./маршрут (първоначална инвестиция) 3 000 лв/3 год. за подмяна на табели и маркировка
Проект: Организиране на мониторинг на консервационно значимите видове на територията на природните забележителности							след започване - 2 пъти годишно	Предложението касае доброволен труд, полаган от студенти, ако се направи такава договорка.
Програма 5: Усъвършенстване политиката на управление и контрол на природните забележителности в град Пловдив (Данов хълм, Хилма на Освободителите и Младежки хълм) Създаване на отделна административна структура за изпълнение на техните Планове за управление и проектите към тях. Възможности за финансови постъпления								
Проект: Създаване на Административна структура за управление на Природните забележителности на гр. Пловдив								Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала при използване на съществуващо помещение на Общината
Проект: Въвличане на обществеността в дейностите по опазване и поддържане на природните забележителности							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Проект: Осигуряване на охрана на Данов хълм							постоянна мярка	Разходите за труд се остойностяват на заплатите на персонала
Проект: Уточняване на границите на защитената територия в процедура по реда на Глава 3 от Закона за защитената територии								

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. Преразглеждане на целите

На петата година от изпълнението на плана за управление е желателно да се направи основен преглед на изпълнението на целите и резултатите от прилагането на плана. Разглежда се актуалността на поставените цели и необходимостта от корекции, както и за проверка доколко планираните и осъществени проекти и задачи ефективно водят до постигането на целите на ПУ.

Следва да се предвиди организиране на публично обсъждане на изпълнението на Плана за управление на ПЗ „Данов хълм“ в края на четвъртата година от изпълнението на Работния план. Организатор на публичното обсъждане следва да е управляващия орган Община Пловдив. На публичното обсъждане се канят представители на заинтересованите държавни органи, общини, научни институти и неправителствени организации. Година за публично обсъждане на изпълнението на Плана за управление – 2018 г. Ревизията на изпълнението на проектите и задачите от Плана се извършва се от РИОСВ-Пловдив.

5.2. Преразглеждане на задачите

След края на всяка година (до края на първото тримесечие за предходната година) се извършва отчет за изпълнените задачи и проекти и тяхното значение за постигане на оперативните цели на Плана. Оценка на извършената работа и изразходваните средства и време по изпълнението на проектите се прави текущо през годината. Това позволява да се променят приоритетите при изпълнение на дейностите и да се пренасочат средства.

Годишният отчет се подготвя от управляващата организация (в случая Община Пловдив) и включва задълженията на лицата от различните нива. Проверката и оценката се правят от РИОСВ (при необходимост с участието на МОСВ, МРРБ, МК). Протоколът от проверката се утвърждава от Директора на РИОСВ.

Оценката на изпълнението на проектите заляга в годишните отчети за свършената работа и представлява база за съставянето на годишния план и бюджет за следващата година.

Показатели за годишен преглед:

- Спазване на планираните за периода задачи – срокове, обем, качество и финансови средства;
- Анализ на причини за неспазване на проектите и задачите;
- Необходимост от включване на нови проекти и задачи.

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНИЯ ПРЕГЛЕД:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Изпълнени проекти:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Неизпълнени проекти:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Причини:

.....

.....

.....

Оценка:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Препоръки:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Консорциум „Геопонт-Чухъл“	План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“	Август, 2017
-------------------------------	--	--------------

ОЦЕНКИ И ПРОВЕРКИ НА ОПАЗВАНЕТО НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Препоръчва се система от проверки от независими експерти, от Общината, от РИОСВ и ВОСВ на управленските и административни дейности по прилагането на плана. Проверките могат да обхванат начина на работа, организацията, финансирането, изпълнението на предписанията на този план, на национални, международни и други природозащитни ангажименти и споразумения.

Проверки на РИОСВ:

.....
.....
.....
.....

Резултати от извършените проверки:

.....
.....
.....
.....

Изпълнени дейности:

.....
.....
.....
.....

Неизпълнени дейности:

.....
.....
.....
.....

Причини:

.....
.....
.....
.....
.....

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

Оценка:

.....
.....
.....
.....
.....

Препоръки:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл”</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм”</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

ФИГУРИ

<i>Консорциум „Геопонт-Чухъл“</i>	<i>План за управление на Природна забележителност „Данов хълм“</i>	<i>Август, 2017</i>
---------------------------------------	--	---------------------

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

- Фигура 1 Северна граница - подход от ул."Б. Здравков"
- Фигура 2 Източна граница - подходът от главната улица
- Фигура 3 Източна граница - ул. „Н. Геров“ с поглед към гърба на Драматичния театър
- Фигура 4 Югоизточна граница – сгради на Радио Пловдив и ТВЦ Пловдив
- Фигура 5 Южна граница - ул."Дондуков- Корсаков"
- Фигура 6 Югозападна граница – кръстовище на ул. „Дондуков-Корсаков“ с ул."Т.Каблешков"
- Фигура 7 Лятно кино Орфей – поглед от ул. „Т. Каблешков“
- Фигура 8 Западна граница - ул. „Т. Каблешков“
- Фигура 9 Устройствени зони - Извадка от ПУП-ПРЗ на УПИ Васил Коларов (Данов хълм), приет през 2013 г
- Фигура 9а План за регулация и застрояване - Извадка от ПУП-ПРЗ на УПИ Васил Коларов (Данов хълм), приет през 2013 г
- Фигура 10 Роза на ветровете (зимна и годишна) в % и тихо време в %
- Фигура 11 Типични магмени скали със сиенитов състав
- Фигура 12 Зоогеографска характеристика на гнездящите птици в ПЗ Данов хълм
- Фигура 13 Катерица от западната паркова част на хълма
- Фигура 14 Освобождаване на кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Фигура 15 Средни месечни стойности на мощността на дозата (nGy/h) 01.2003г. - 04.2014 г. от Локална мониторингова станция Пловдив

Фигура 1 Северна граница - подход от ул."Б. Здравков"

Фигура 2 Източна граница - подходът от главната улица

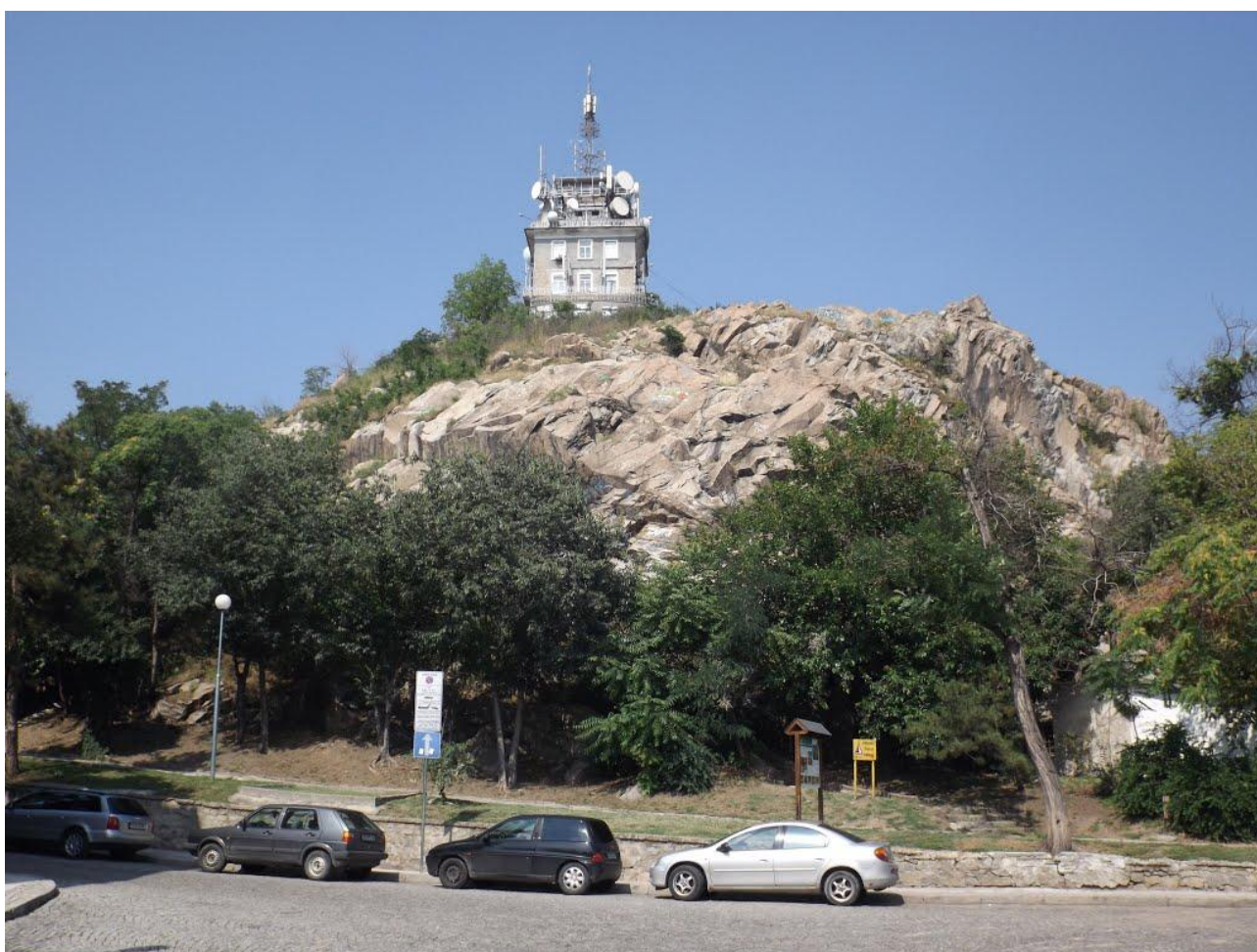
Фигура 3 Източна граница - ул. „Н. Геров“ с поглед към гърба на Драматичния театър

Фигура 4 Югоизточна граница – сгради на Радио Пловдив и ТВЦ Пловдив

Фигура 5 Южна граница - ул."Дондуков- Корсаков"

Фигура 6 Югозападна граница – кръстовище на ул. „Дондуков-Корсаков“ с ул."Т.Каблешков"

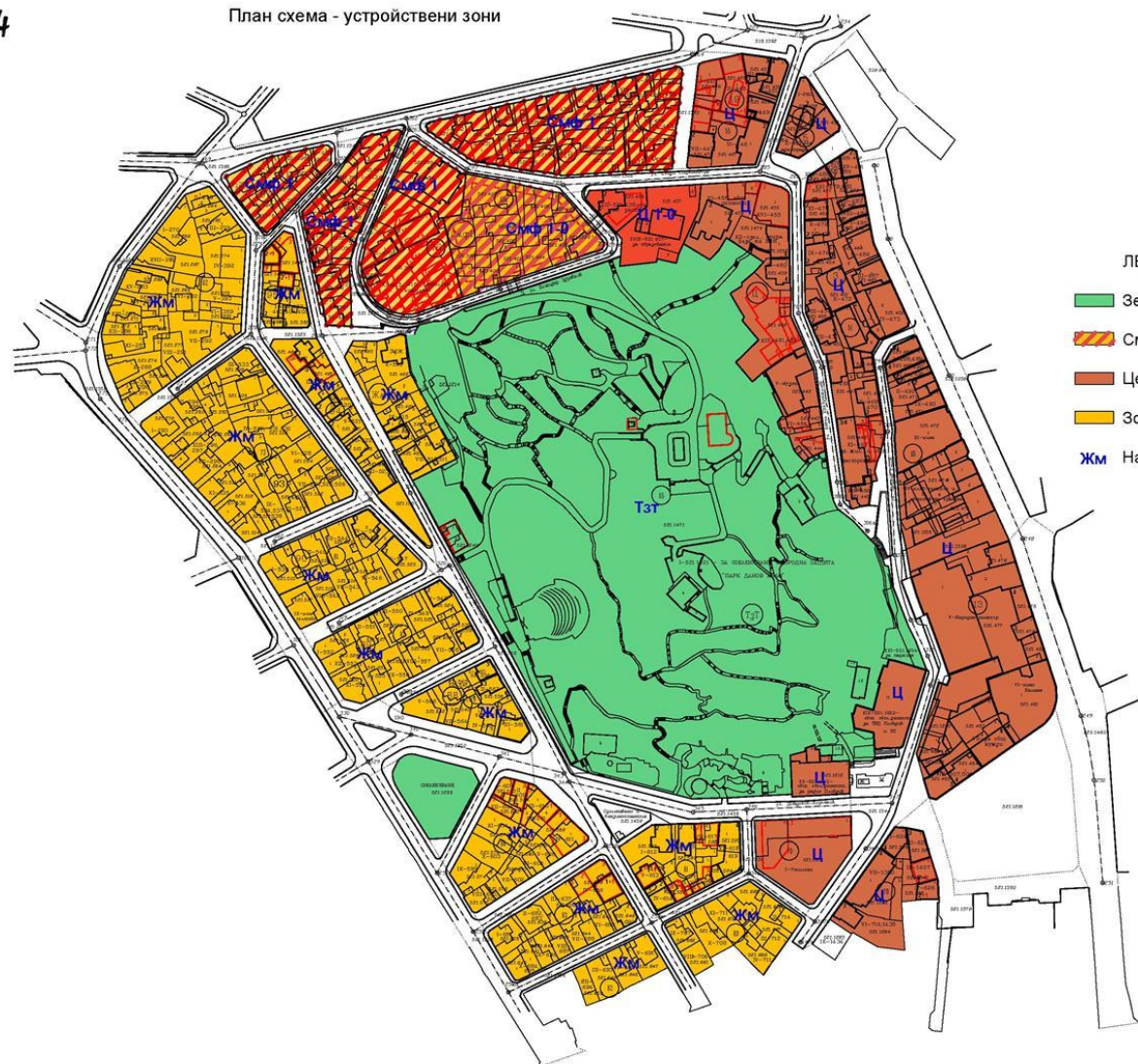
Фигура 7 Лятно кино Орфей – поглед от ул. „Т. Каблешков“

Фигура 8 Западна граница - ул. „Т. Каблешков“

4

План схема - устройствени зони

ПУП - ПРЗ ДАНОВ ХЪЛМ ОКОНЧАТЕЛЕН ПРОЕКТ

ЛЕГЕНДА

- Зелени площи за широко обществено ползване
- Смесена многофункционална зона
- Централна устройствена зона
- Зона за жилищно нискоетажно застрояване
- Жм Наименование на устройствената зона

"СИРИНГА" ООД

ПЛОВДИВ 4000, ж.к."Тракия", блок 31, вход А, ап.12 088 79 75 925

ОБЕКТ :Изменение на ПУП-ПРЗ за УПИ Хълм "Васил Коларов" (Данов хълм), кв.65 по плана на централна градска част, Пловдив

ПУП - ПРЗ План схема - устройствени зони

ФАЗА: Окончателен проект

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: Община Пловдив

Управител: ланд.арх. Ст.Стамов

ПРОЕКТАНТИ :

Проф.арх. Атанас Ковачев

ланд.арх. Росица Петрова

ланд.арх. Ст. Шаламанов

Съгласували :

Част: Регулации инж. Сийка Николова

Част: Визуален инж. Ангел Марков

Част: Електро инж. Мишо Никодимов

Част: Пътна инж. Йордан Гайдаров

Част: Геология инж. Стойо Юруков

ФАЗА:

Окончателен проект

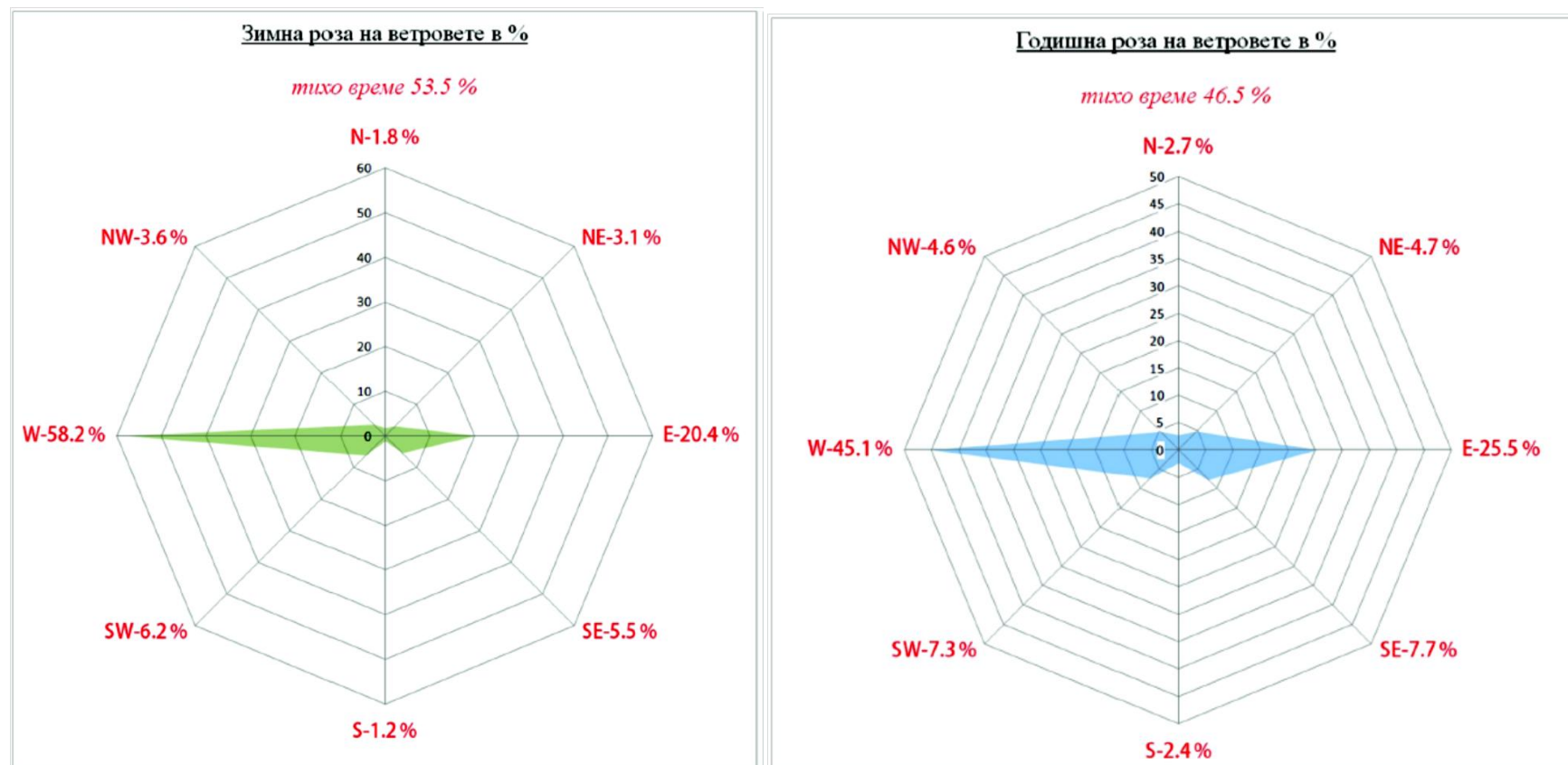
Мащаб М 1:2000

ЛИСТ 4 / 9

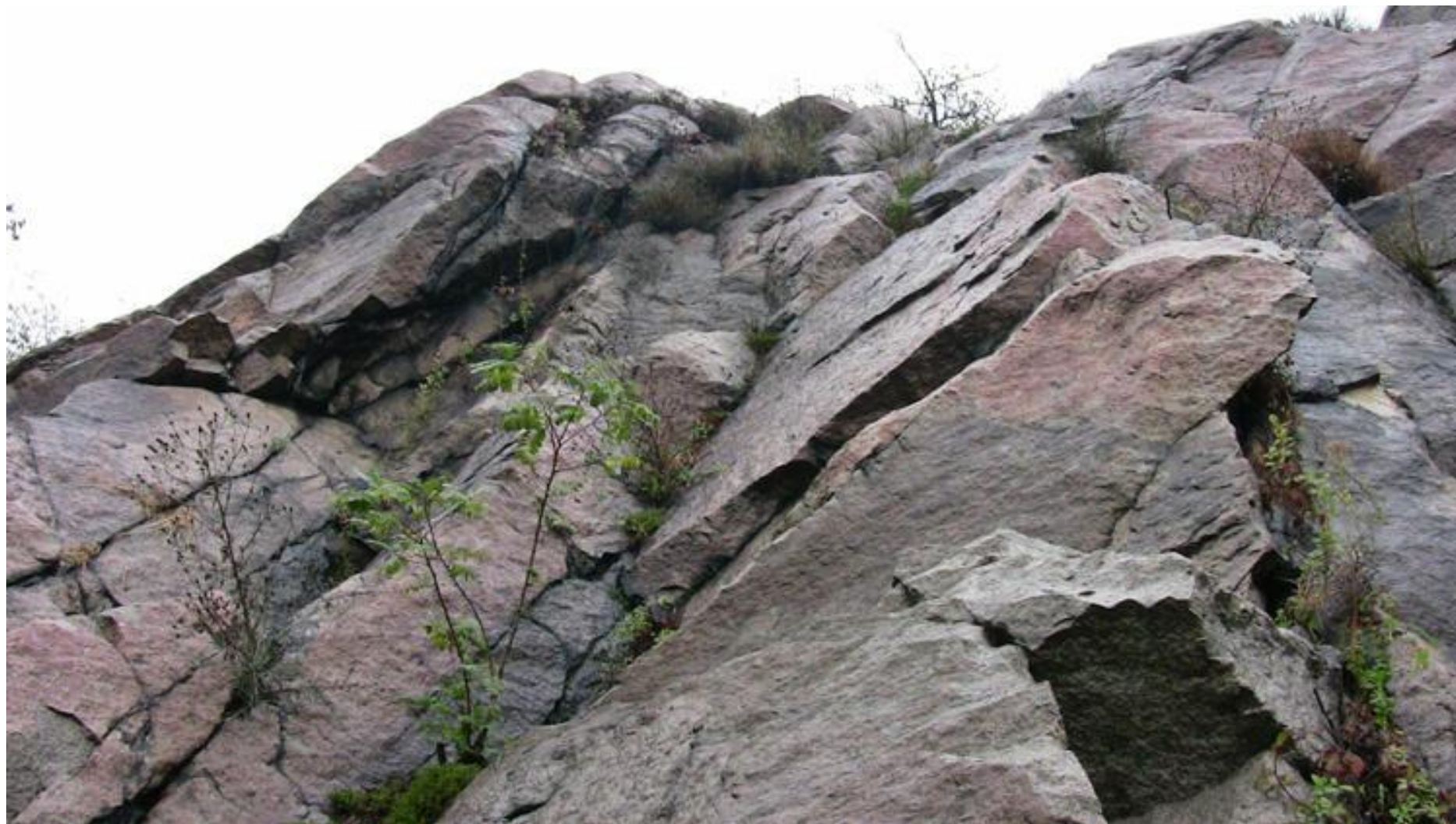
ДАТА 09.2012г.

Фигура 9 Устройство зони - Извадка от ПУП-ПРЗ на УПИ Васил Коларов (Данов хълм), приет през 2013 г

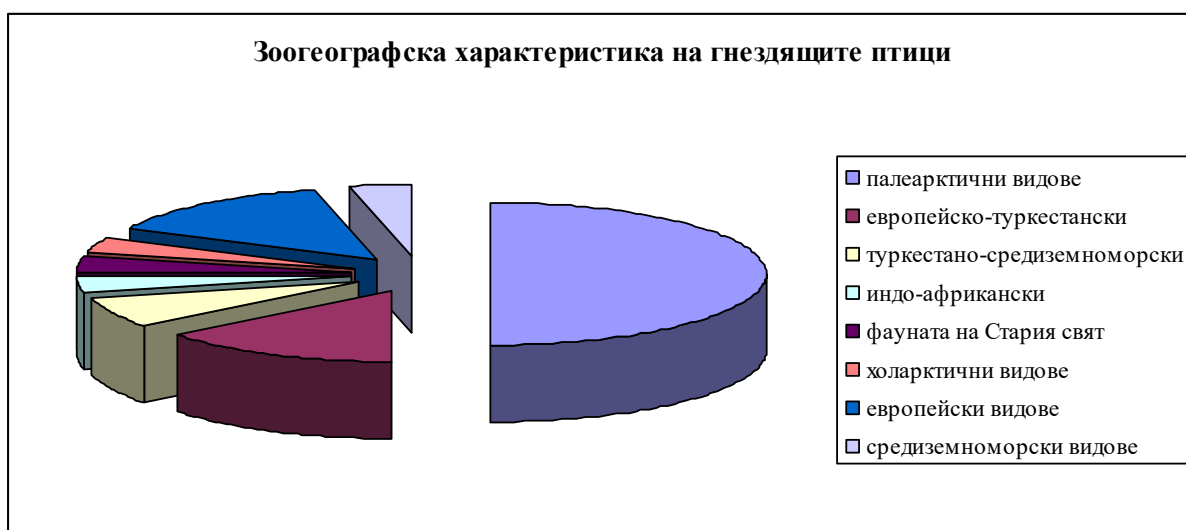

Фигура 10 Роза на ветровете (зимна и годишна) в % и тихо време в % (ст. Пловдив)

Фигура 11 Типични магмени скали със сиенитов състав.

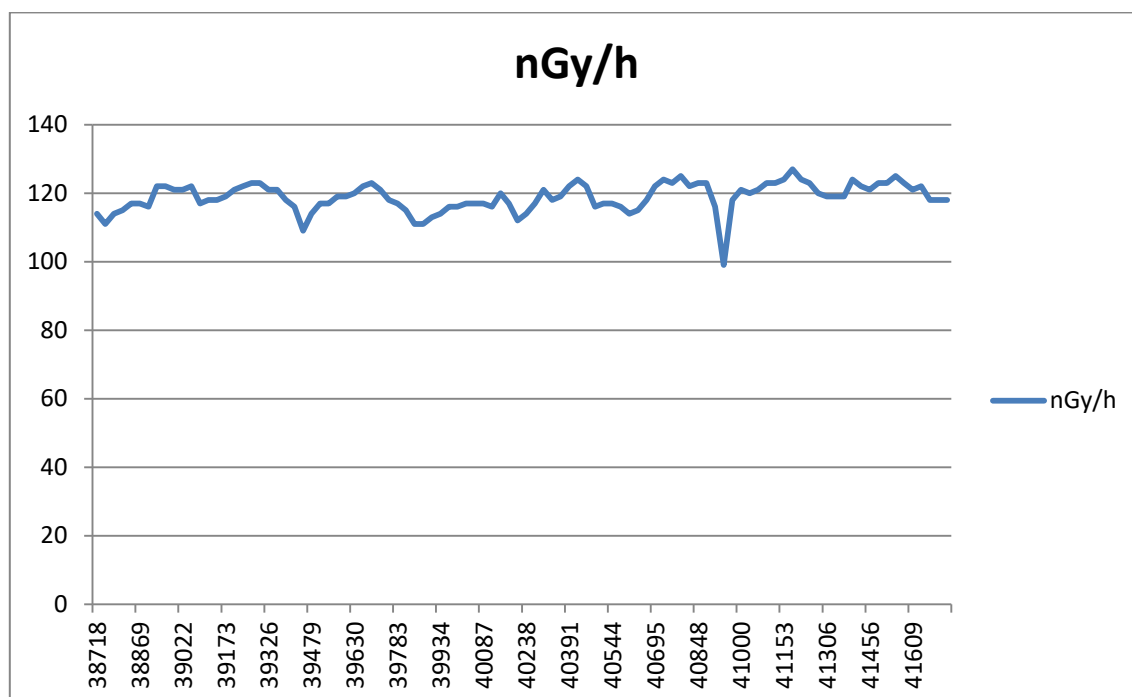
Фигура 12 Зоогеографска характеристика на гнездящите птици в ПЗ Данов хълм

Фигура 13 Катерица от западната паркова част на хълма (N42°8'42" и E24°44'45")

Фигура 14 Освобождаване на кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*)

Фигура 15 Средни месечни стойности на мощността на дозата (nGy/h) за периода: 01.2003 г. - 04.2014 г. от Локална мониторингова станция Пловдив